

INFORMATIEF DOCUMENT BIJ HET BESLUIT VAN 23 MAART 2014 VAN DE VLAAMSE REGERING
TOT AANWIJZING VAN DE SPECIALE BESCHERMINGSZONE 'BE2200038 BOSSEN EN
KALKGRASLANDEN VAN HASPENGOUW' EN TOT DEFINITIEVE VASTSTELLING VAN DE
BIJBEHORENDE INSTANDHOUDINGSDOELSTELLINGEN EN PRIORITEITEN

Ter informatie voor de lezer en gebruiker van dit rapport

Dit rapport is het rapport, opgemaakt door het Agentschap voor Natuur en Bos, dat de onderbouwing bevat van en de basis vormde voor de eerste principiële beslissing van de Vlaamse regering over de specifieke instandhoudingsdoelstellingen.

Na deze eerste principiële goedkeuring en na afwerking van alle rapporten werd een optimalisatie-oefening gehouden op Vlaamse schaal (kalibratie-oefening). Naar aanleiding hiervan werden de instandhoudingsdoelen en prioritaire inspanningen voor alle rapporten geoptimaliseerd. De instandhoudingsdoelen en prioritaire inspanningen in hoofdstuk 8 van dit rapport zijn dus niet meer van toepassing. Ook de in voorgaande hoofdstukken opgenomen onderbouwing van de instandhoudingsdoelen en prioritaire inspanningen is hierdoor niet meer actueel ten opzichte van de definitief goedgekeurde instandhoudingsdoelen en prioritaire inspanningen.

We wijzen er dan ook op dat dit rapport aanzien moet worden als informatief document. De definitieve goedkeuring van de instandhoudingsdoelen en prioritaire inspanningen gebeurde op 23 maart 2014. Enkel dit besluit van de Vlaamse regering tot definitieve goedkeuring van de instandhoudingsdoelstellingen d.d. 23 maart 2014 heeft juridische kracht.

De definitief goedgekeurde instandhoudingsdoelen en prioritaire inspanningen zijn raadpleegbaar op de website www.natura2000.vlaanderen.be.

RAPPORT 04

Instandhoudingsdoelstellingen voor speciale beschermingszones

BE2200038 Bossen en kalkgraslanden van Haspengouw

Documentinformatie	S-IHD-rapport 04 – BE2200038 – Bossen en kalkgraslanden van Haspengouw ontwerprapport
Statuut van het rapport	Voorliggend rapport is het definitief rapport dat de basis vormt voor de beslissingen van de Vlaamse Regering over de specifieke instandhoudingdoelstellingen
Auteur	AGENTSCHAP VOOR NATUUR EN BOS
Documentnummer	02 11 09 120309
Datum	9 maart 2012

Technische fiche

SBZ-H	BE2200038 Bossen en kalkgraslanden van Haspengouw	
Provincie	Limburg, Vlaams-Brabant	
Gemeenten	Alken, Borgloon, Diepenbeek, Glabbeek, Hasselt, Heers, Hoeselt, Kortenaken, Kortesseem, Nieuwerkerken, Sint-Truiden, Tienen, Tongeren en Zoutleeuw	
Habitattypes	3150	Van nature eutrofe meren met vegetatie van het type Magnopotamion of Hydrocharition
Bijlage I	4030	Droge Europese heide
	6210	Droge halfnatuurlijke graslanden en struikvormende facies op kalkhoudende substraten (Festuco-Brometalia) (*gebieden waar zeldzame orchideeën groeien)
	6230	Soortenrijke heischrale graslanden op arme bodems van berggebieden (en van submontane gebieden in het binnenland van Europa)*
	6410	Grasland met Molinia op kalkhoudende, venige of lemige kleibodem (Eu-Molinion)
	6430	Voedselrijke zoomvormende ruigten van het laagland, en van de montane en alpiene zones
	6510	Laaggelegen schraal hooiland (Alopecurus pratensis, Sanguisorba officinalis)
	7140	Overgangs-en trilveen
	7220	Kalktufbronnen met tufsteenformatie (Cratoneurion)*
	7230	Alkalisch laagveen
	8310	Niet voor het publiek opengestelde grotten
	9120	Atlantische zuurminnende beukenbossen met Ilex en soms ook Taxus in de ondergroei (Quercion robori-petraeae of Ilici-Fagenion)
	9160	Sub-Atlantische en midden-Europese wintereikenbossen of eikenhaagbeukbossen behorend tot het Carpinion-betuli
Soorten Bijlage II	91E0	Alluviale bossen met Alnion glutinosa en Fraxinus excelsior (Alno-Padion, Alnion incanae, Salicion albae)*
	Bittervoorn - Rhodeus sericeus amarus	
	Vliegend hert - Lucanus cervus	
	Meervleermuis - Myotis dasycneme	
	Zeggekorfslak - Vertigo moulinsiana	
	Ingekorven vleermuis - Myotis emarginatus	
	Kamsalamander - Triturus cristatus	
	Bechstein's vleermuis - Myotis bechsteini	
	Meervleermuis - Myotis dasycneme	
	Vroedmeesterpad - Alytes obstetricans	
	Hamster - Cricetus cricetus	

Soorten Bijlage II-IV	Brandt's vleermuis/Gewone baardvleermuis - <i>Myotis brandtii</i> / <i>Myotis mystacinus</i> Franjestaart - <i>Myotis nattereri</i> Gewone grootoorvleermuis/Grijze grootoorvleermuis - <i>Plecotus auritus/austriacus</i> Ingekorven vleermuis - <i>Myotis emarginatus</i> Kamsalamander - <i>Triturus cristatus</i> Laatvlieger - <i>Eptesicus serotinus</i> Bechstein's vleermuis - <i>Myotis bechsteini</i> Bosvleermuis – <i>Nyctalus leisleri</i> Ruige dwergvleermuis / Gewone dwergvleermuis / Kleine dwergvleermuis - <i>Pipistrellus species</i> Meervleermuis - <i>Myotis dasycneme</i> Watervleermuis - <i>Myotis daubentonii</i> Rosse vleermuis - <i>Nyctalus noctula</i>
Vogelrichtlijn Bijlage I	Grauwe klauwier - <i>Lanius collurio</i> Roerdomp - <i>Botaurus stellaris</i> Woudaap - <i>Ixobrychus minutus</i> Grauwe kiekendief - <i>Circus pygargus</i> Blauwe kiekendief - <i>Circus cyaneus</i> Middelste bonte specht - <i>Dendrocopos medius</i> Zwarte stern - <i>Chlidonias niger</i> Blauwborst - <i>Luscinia svecica</i>

* Europees prioritair habitatype

Habitatype(s) en/of soort(en) waarvoor geen doelstellingen worden geformuleerd:

Habitatypes Bijlage I

Soorten

Bijlage II

Soorten

Bijlage III

Soorten

Bijlage IV Zwarte specht – *Dryocopus martius*

Wespendief – *Pernis apivorus*

Essentie van rapport

Om de biodiversiteit in de toekomst de noodzakelijke kansen te geven, is op grond van de Vogel- en Habitatrichtlijn een netwerk van Europees beschermde gebieden aangeduid: het Natura 2000-netwerk. In Vlaanderen zijn 62 Natura 2000-gebieden aangeduid, ook speciale beschermingszones (SBZ' s) genoemd. Deze gebieden zijn belangrijk om kansen te geven aan soorten en habitats die overal in Europa bedreigd en/of kwetsbaar of zeldzaam zijn. België heeft de verplichting om voor elk Natura 2000-gebied instandhoudingsmaatregelen te nemen om een gunstige staat van instandhouding te bereiken voor de Europees te beschermen habitats en soorten. Er is gekozen om het kader daarvoor, met name instandhoudingsdoelstellingen op te maken in overleg met de belangengroepen. Hierin worden uitspraken gedaan over de na te streven oppervlakte en kwaliteit van habitats en (leefgebieden van) populaties van soorten. Bijvoorbeeld welke oppervlakte heidehabitat en hoeveel broedparen Grauwe klauwier worden nagestreefd binnen een bepaald natura-2000 gebied. Op basis van de instandhoudingsdoelstellingen per SBZ moeten in de toekomst de nodige instandhoudingmaatregelen genomen worden.

Over welk gebied gaat het hier?

De speciale beschermingszone Bossen en kalkgraslanden van Haspengouw is 2604ha groot en is gelegen in de gemeenten Alken, Borgloon, Diepenbeek, Glabbeek, Hasselt, Heers, Hoeselt, Kortenaken, Kortesseem, Nieuwerkerken, Sint-Truiden, Tienen, Tongeren en Zoutleeuw.

Wie is actief in het gebied?

72% Van het totale gebied dat besproken wordt in dit rapport heeft momenteel een groen bestemming (categorieën bos, natuur of reservaatgebied). Een kleine 28% is gelegen binnen landbouwbestemming. Deze bestemmingen komen bijna in alle deelgebieden samen voor. Industrie komt niet voor binnen de omgrenzing van de deelgebieden.

Het effectieve landbouwgebruik is hoger dan de oppervlakte met een landbouwbestemming (766, geregistreerd door 325 bedrijven <> 716ha landbouwbestemming). Door de bosinventarisatie is 1434ha opgenomen, wat 52% van de totale oppervlakte uitmaakt.

Het gebied is grotendeels in handen van privé-eigenaars: 75%. Op 14,7% van deze gronden geldt een recht van voorkoop voor natuur. Verschillende deelgebieden zijn bijna volledig in privéhanden (>90%): dit is het geval in deelgebieden 2, 5, 9, 15, 21, 22, 24 en 26. In deelgebieden 8, 16 en 25 komt weinig privé-eigendom voor (<25%). Het Agentschap voor Natuur en Bos heeft 11% van de gronden in eigendom en daarnaast nog ruim 5% in beheer (voornamelijk deelgebieden 1, 8, 10, 19 en 20). Natuurverenigingen hebben 5% in eigendom en 3,4% in beheer (vooral in deelgebieden 1, 4, 13, 17, 18 en 25).

Voor welke Europese natuur is dit gebied belangrijk?

Het gebied is van belang voor 14 Europese habitattypes en 28 Europese soorten. In het rapport wordt specifiek ingegaan op elk van deze habitats en soorten. Voor elk van deze habitattypes en soorten worden doelstellingen geformuleerd. Hierbij zijn de volgende algemene principes gehanteerd:

- Instandhoudingsdoelen worden in eerste instantie gerealiseerd door kwaliteitsverbetering. Effectieve uitbreiding en/of omvorming, waarbij Europese natuurtypen worden gerealiseerd op plaatsen die momenteel geen of nauwelijks natuurwaarden kennen, worden toegepast indien de doelen niet bereikt kunnen worden door kwaliteitsverbetering;
- Versterking van natuurwaarden vindt in eerste instantie plaats aansluitend aan bestaande kernen met natuurwaarden en op de geëigende locatie met potenties. Hierdoor wordt op de meest efficiënte manier een bepaald minimumareaal bereikt en het natuurbeheer het meest kostenefficiënt georganiseerd;
- Het realiseren van de doelen voor de Europees te beschermen habitats en soorten wordt zoveel als mogelijk ruimtelijk gecombineerd en gerealiseerd

op locaties waarbij er het kleinste ruimtebeslag nodig is (= principe van zuinig ruimtegebruik en optimale ruimtelijke allocatie);

- Er wordt actief gezocht naar samenwerking met alle partners voor het realiseren van de doelen.

De habitats en soorten binnen het voorliggende gebied kunnen worden gegroepeerd in 3 natuurclusters: 1. **het boslandschap met structuurrijke overgangen naar open plekken van graslandhabitats**, 2. **het bocageland-schap met (helling)graslanden** en 3. **de (half)open beekdalmozaïek**. Daarnaast wordt **het Vinne** te Zoutleeuw als een aparte eenheid behandeld, gezien de ecotopen van een groot eutroof binnenmeer als dit fel afwijken van de ecologische doelen voor bovenstaande landschapstypes.

Voor elk van deze natuurclusters wordt kort het natuurbelang geschetst. Tevens wordt ingegaan op de aandachtspunten (knelpunten) en de belangrijkste doelen.

Het bosland-schap met open plekken van graslandhabitats

Een groot aandeel van het gebied, iets meer dan 1434 ha bestaat uit bos. Ongeveer 58% hiervan bestaat uit habitatwaardige boshabitats. Het gaat om zuurminnende beuken- en eikenbossen, Eiken-Haagbeukenbos en alluviale bossen. Daarnaast komen ook nog naalddoutaanplanten, jonge loofhoutaanplanten en jonge loofhout- of populierenbossen voor, die niet als boshabitat gekwalificeerd kunnen worden.

Deze SBZ is zeer belangrijk voor habitattypen 9160, habitattypen 9120 en 91E0. In complex met de habitattypen 9160 en 91E0 vinden we in verschillende deelgebieden kalktufbronnen (7220) (zeer belangrijk G-IHD). Naast de vele habitattypische soorten die hun leefgebied vinden in deze bostypes zoals eikelmuis, oehoe, hazelworm, levendbarende hagedis, gekraagde roodstaart, boomklever, bosuil, houtsnip, appelvink, goudvink, wielewaal, havik, e.v.a. zijn er tal van habitatrichtlijnsoorten waarvoor deze SBZ essentieel of zeer belangrijk is zoals de bechsteins vleermuis, vliegend hert en mogelijk ook voor hazelmuis. Tot slot maken ook de vogelrichtlijnsoorten wespandief en middelste bonte specht gebruik van deze boshabitattypen. In de randen van de bossen komen waardevolle struwelen voor zoals het regionaal belangrijke biotoop 'doornstruweel op lemige bodem' (rbb_sp), bijzondere vegetaties van boszomen (6430_bz) en vaak bevinden zich op open plekken in de randen van de bossen nog relictten van bloemrijke graslanden, die als open plekken binnen de boscomplexen ontwikkeld worden. Het betreft in de randen van bossen van habitattypen 9120 vooral heischrale vegetaties (6230_ha; 6230_hn en 6230_hmo met soms ook het kalkrijke subtype 6230_hnk). In de rand of tussen complexen van bossen van habitattypen 9160 betreft het voornamelijk matig voedselrijke graslanden van het type 6510_hu en soms van het kalkrijke kamgraslandtype (6510_huk). Tijdelijke en permanente open plekken en brede geleidelijke overgangen zijn essentieel voor het behoud van habitattypische fauna en flora als eikelmuis, purperorchis, bergnachtsorchis, mannetjesorchis, bleek bosvogeltje, vliegenorchis, ruig hertschoot, welriekende agrimonie, e.a. Het is tevens belangrijk voor de habitatrichtlijnsoorten hazelmuis en vroege meesterpad en de vogelrichtlijnsoort grauwe klauwier.

Vanuit landschapsoogpunt bestaat deze Speciale Beschermingszone uit een zeer versnipperd gebied met relatief kleine oppervlakten per deelgebied. Het ecologisch verbinden van deelgebieden is in dit intensieve cultuurlandschap niet mogelijk. Om deze gebieden toch boscologisch in een goede staat van instandhouding te brengen en de nodige garanties omtrent habitattypische soorten te bieden, wordt er in dit rapport gestreefd naar 2 types bosdoelen: met name de grote robuuste boskernen van meer dan ca. 100 ha die moeten fungeren als de grote bronpopulaties en daarnaast een netwerk van kleinere, maar duurzame boskernen (minimumstructuurareaal) die voldoende gebufferd zijn en tussen en rond de grote boskernen voor een zekere ecologische verbinding zorgen.

Gesommeerd over de verschillende boshabitats is het doel het behoud met kwaliteitsverbetering van de aanwezige boshabitats (826 ha) en een extra oppervlakte van 358 -456 ha, welke gerealiseerd kunnen worden door omvorming (160-174_ha) en uitbreiding (198-282 ha).

Het bocage-
landschap met
(helling)graslan-
den

Het (helling)graslanden-gedeelte bestaat uit een samenhangend complex van bloemrijke graslanden (gradiënt van de 3 subtypes 6510) met overgangen naar schraallandtypes, zowel droog ('lemige heide' 4030, 6230_hn en 6230_ha) als nat (6410_mo, 6410_ve en 6230_hmo). Deze graslandhabitats liggen ingebed tussen regionaal belangrijke biotopen zoals dotter-, kamgras- en zilverschoon-grasland (rbb_hc, rbb_kam en rbb_zil) en kent overgangen naar zoomvegetaties (6430_bz) en (kalkrijk) doornstruweel (6210_sk en rbb_sp). Op de randen van deze droge tot vochtige bocage komen ook relictbosjes, holle wegen of bufferbossen voor (vnl. haagbeukenbos 9160). Momenteel zijn deze habitattypes zeer soortenrijk (o.a. verschillende unieke wasplatenweides met bv. *Hygroclypea intermedia*, *H. laeta*), maar sterk versnipperd over de deelgebieden en veelal komen de goed ontwikkelde habitats slechts voor op kleine oppervlakten.

Volgens de G-IHD is deze SBZ essentieel voor habitatype 6510 en essentieel of zeer belangrijk voor habitat 6410 en habitat 6210. De 'lemige heide'-habitattypes worden als 'belangrijk' beschouwd: habitattypes 4030, 6230 (subtypes ha, hn, hnk en hmo). De combinatie van al deze types heischraal grasland is op Vlaamse schaal heel bijzonder en staat garant voor zeer soortenrijke ver-tegenwoordigers van deze habitattypes. De aanwezigheid van het kalkrijke sub-type 6230_hnk was tot op heden niet gekend binnen de afbakening van deze Speciale Beschermingszone en dient als 'essentieel voor behoud in Vlaanderen' beschouwd te worden. Ruigten worden als belangrijk beschouwd, maar het sub-type 6430_bz binnen de graslandcomplexen en in de boszomen kan binnen deze Speciale Beschermingszone zeer soortenrijk zijn (type met bosrank, kruidvlier, bergnachtsorchis, welriekende agrimonie, bochtige klaver, kruisbladwastro, heggewikke, ...).

De aanwezigheid van minstens een aantal grotere complexen van deze graslandtypes is noodzakelijk voor het regionaal in stand houden van de habitattypische soorten (bv. groene nachtorchis, soldaatje, bochtige klaver, klaverblauwtje, bruin dikkopje, boswitje, eikelmuis, ransuil, geelgors). Het herstel van dit droge tot vochtige bocagelandschap, met een uitbreiding van regionaal belangrijke biotopen (mede als buffer en verbinding tussen habitats) zal een herstel van de insectenfauna mogelijk maken, wat – naast een goede mestbewonende fauna – tevens voor een duurzame populatie van grauwe klauwier (10-11 broedparen) zal zorgen. In deelgebied 8 wordt in dit landschapstype een duurzame populatie van vroedmeesterpad nagestreefd. In deelgebied 21 vormen de open bossen (9120) samen met de akkercomplexen buiten SBZ voor leefgebied van blauwe kiekendief (1 bp).

Gesommeerd over de verschillende grasland- en heidehabitats (4030, 6210_sk, 6230ha, 6230hn, 6230hnk, 6230_hmo, 6510_hu, 6510_huk) is het doel een extra oppervlakte van 61 tot 75 ha (48 tot 59 door effectieve uitbreiding). Deze worden versterkt en gebufferd tussen regionaal belangrijke biotopen (bloemrijke graslandtypes en 5 % struweel) met een totaaloppervlakte van 62 tot 72 ha (53 tot 63 ha door effectieve uitbreiding, 4,5-5 ha door omvorming). Daarnaast wordt er ook gestreefd naar een behoud en kwaliteitsverbetering van de reeds aanwezige habitats (circa 59 ha).

(Half)open
beekdalmozaïek

De (half)open beekdalmozaïek situeert zich doorgaans op natte, alluviale bodem en bestaat uit schrale tot matig voedselrijke hooilanden (habitatype 6410, 7230, 6510_hua en regionaal belangrijke biotopen dottergrasland, grote zeggenmoeras, rietland en zilverschoonverbond rbb_hc, rbb_mc, rbb_zil), met daarnaast natte ruigten (habitatype 6430 en regionaal belangrijke biotopen rbb_hf, rbb_mr) en alluviale en moerasbossen (habitat 91E0). Binnen dit complex komen kunstmatige plassen/ vijvers voor die tot habitatype 'van nature eutrofe plassen' gerekend kunnen worden (habitatype 3150).

Volgens de G-IHD is deze SBZ essentieel voor habitatype 6510_hua en habitat 6410 (2 subtypes). Van habitat 6410 komen er actueel talrijke sleutelsoorten voor (EU-soorten: kleine schorseneer, blauwe knoop, blauwe zegge, karwijselie,

blonde zegge met daarnaast vleeskleurige orchis, schubzegge, bleke zegge, paddenrus, addertong, betonie, kleine valeriaan).

Voor ruigten van habitatype 6430 wordt deze SBZ slechts als belangrijk beschouwd, hoewel zeldzame subtypes als 6430_bz binnen de graslandcomplexen en in de boszomen zeer soortenrijk kunnen zijn (type met ruig klokje, welriekende agrimonie, bosrank, bochtige klaver, kruisbladwastro). De SBZ is tevens zeer belangrijk voor de zeggekorfslak die aan dit landschap gebonden is. Bovendien zijn de beekdalen in Haspengouw zeer belangrijk als overwinteringsgebied voor de roerdomp. Deze vorstgevoelige wintergast heeft zijn grootste metapopulatie in de nabijgelegen vijvergebieden van Midden-Limburg. Wanneer deze vijvergebieden bij langdurige vorst dichtgevroren liggen, vormen de Haspengouwse beekdalen vaak de laatste geschikte foerageerplekken. De bronbeken en grachten vriezen door het kalkrijke kwelwater veel minder snel toe, hierbij nog versterkt door de (sterke) stroming. De sterkte van de Midden-Limburgse metapopulatie is mede afhankelijk van het goede beheer van de Haspengouwse beekdalmozaïeken (oa met een goed voedselaanbod, zoals overwinterende amfibieën).

De realisatie van enkele grote moeraskernen (>10 ha) van dit type is een belangrijk streefdoel om de habitatypes in voldoende gebufferde condities in stand te houden en om enigszins leefbare populaties van habitatypische soorten te garanderen (o.a. sprinkhaanzanger, blauwborst, rietgors) te bekomen. Deze gebieden fungeren als bronpopulaties ten opzichte van de kleinere beekdalmozaïeken in de tussenliggende of omliggende deelgebieden. Om de habitatypes en relictpopulaties van typische soorten in voldoende mate te bufferen, te verbinden en in geval van kleine populaties van kwetsbare soorten voor uitsterven te behoeden, wordt het behoud van en lokaal een aanzienlijke uitbreiding van regionaal belangrijke biotopen voorzien (rbb_kam, rbb_zil, rbb_sp, rbb_hc).

Gesommeerd over de verschillende grasland-, ruigte- en moerashabitats (3150, 6410, 6430, 6510_hua en 7230) is de extra netto-oppervlakte die tot doel wordt gesteld 19,5–40 ha (5-13 ha door effectieve uitbreiding). Deze habitats worden versterkt en gebufferd tussen natte tot vochtige regionaal belangrijke biotopen met een totaaloppervlakte van 50-55 ha (actueel 20 ha, 23-27 ha uitbreiding en 7-8 ha omvorming). Daarnaast wordt er gestreefd naar het behoud en kwalitatieve verbetering van de bestaande oppervlakte habitat (ca. 74 ha).

Vinne, Zoutleeuw

Herstel van habitatype 3150 in het meer (opp. van 71-81 ha) met op de meer-rand een oppervlakte nat heischraal grasland (8-9 ha 6230_hmo) en een beperkte oppervlakte mesofiel laagveen 7140 en alkalisch laagveen (7230). Met broedpotenties voor roerdomp (1-2 bp), woudaap (2-4 bp) en blauwborst (8-15 bp) en kwalitatief leefgebied voor zwarte stern.

Randzone met akkerfauna van

Droog-Haspengouw

Deelgebieden Manshoven (21), Vechmaal (22) en Mettekoven (10) liggen deels binnen of op de rand van leefgebied van de hamster en/of op de rand van de potentiële broedgebieden van grauwe of blauwe kiekendief (doel buiten SBZ). Binnen de deelgebieden worden aanvullende maatregelen voorgesteld die de realisatie van populaties hamster en grauwe kiekendief buiten SBZ mogelijk maken. Het betreft naast grasland ook het toepassen van beheerovereenkomsten (=afgebakende beheergebieden voor akkervogels), die naast een optimalisatie voor de hamster ook de hele akkerleefgemeenschappen ten goede komen.

Welke inspanningen zijn noodzakelijk voor het realiseren van de doelen?

Voor de verschillende voorkomende habitats en soorten zijn doelen geformuleerd. Voor een aantal doelstellingen zijn bijkomende inspanningen noodzakelijk. De inspanningen kunnen in sommige gevallen onafhankelijk van elkaar worden uitgevoerd. Niet al deze inspanningen zijn op dezelfde termijn realiseerbaar. De realisatie hangt onder andere af van de ontwikkelingstijd van bepaalde habitats, de beschikbare middelen, de maatschappelijke context en de technische kennis.

1. Kwaliteitsverbetering van aanwezige bos- en andere habitatypes

De aangemelde habitatypes in de SBZ verkeren actueel allen in meerdere of mindere mate in een actueel gedegradeerde staat van instandhouding. Kwali-

teitsverbetering van de voorkomende habitattypes moet gerealiseerd worden door verbeteringen van de habitatstructuur en het verlagen van verstoringsindicatoren. Een ecologisch beheer, afgestemd op de habitats, is hierbij essentieel.

Voor de boshabitats wordt een betere horizontale en verticale structuurkwaliteit nagestreefd met voldoende dikke (dode) bomen, een goed ontwikkelde struik- en kruidlaag, bosranden en open plekken. Door het toepassen van natuurgericht bosbeheer in natuurreservaten, bosreservaten en domeinbossen wordt hieraan tegemoet gekomen. Het betreft maatregelen die reeds in veel beheerplannen voorzien zijn voor domeinen in eigendom van het ANB of van de erkende terreinbeherende verenigingen. Bij andere openbare besturen en privébossen in het VEN (of op vrijwillige basis) kan door het toepassen van de Criteria Duurzaam Bosbeheer (CDB) de kwaliteit eveneens verbeterd worden.

Bij de grasland- en moerasvegetaties gaat het vaak om een combinatie van inleidende inrichtingsmaatregelen en optimale beheervormen, afgestemd op het beoogde habitatype (zie ook verdere prioritaire inspanningen).

Het niet behalen van een minimale aaneengesloten oppervlakte van het habitatype (minimum structuur areaal) is voor vele habitattypes echter een blijvend knelpunt (zie ook verdere prioritaire inspanningen).

2. Omvorming van niet-habitatwaardig bos naar zuurminnende beukenbossen (9120), eiken-haagbeukenbossen (9160) en alluviale/moerasbossen (91E0) en open plekken van graslandhabitats (4030, 6230, 6510)

Voor de bossen, beheerd door het Agentschap voor Natuur en Bos en natuurbeherende verenigingen, wordt er van uitgegaan dat op termijn minimaal 80% van de bosoppervlakte zal evolueren naar het gewenste habitatype door de toepassing van de bestaande beheervisie van het Agentschap en uitvoering van beheerplannen. In de private bossen, gelegen in het Vlaams Ecologisch Netwerk kan door omvorming bijkomend habitat gerealiseerd worden via de toepassing van de Criteria Duurzaam Bosbeheer.

Verwacht wordt dat hierdoor reeds aanzienlijke oppervlakten van de voorziene oppervlakte-doelstellingen voor de habitattypes 9120, 9190, 91E0 kunnen gerealiseerd worden.

3. Bosuitbreidingen

Voor de realisatie van een goede staat van instandhouding, zowel op gewestelijk niveau als voor de SBZ zijn nog bijkomende bosuitbreidingen ('nieuw' bos) noodzakelijk van circa 198-282 ha (totaal van alle boshabitats). Het combineren van de eerder genoemde inspanningen (kwaliteitsverbetering van de aanwezige habitats en de omvormingsmaatregelen) met bosuitbreiding moet uiteindelijk resulteren in volgende globale doelstellingen:

- o 5 grotere, robuuste boskernen meer dan ca. 100 ha in deelgebieden 4. Groot en Klein Begijnbos, 14 Nieuwenhoven, 15 Zwartaardebos-Duras, 19 Jongenbos en 20 Bellevuebos.
- o De kleinere boskernen (met waardevolle historische kernen) worden tot doel gesteld in deelgebieden 1. Herkwinning/Zammelen/Kolmont, 2 Hardelingen, 3 Steenbroek, 10. Mettekoven, 16 de Kluis, 18. Nietelbroeken-Merlemont, 21. Manshoven, 24. Hasselbos, 25. Wijngaardbos, 26. Zuurbeemden en 27. Gasthuisbos.

De bosuitbreidingen vervullen niet alleen de noodzakelijke habitatuitbreiding, maar zijn ook essentieel voor versterking van de habitatwaardige boskernen door betere buffering en interne ontsnippering.

4. Realisatie van aaneengesloten complexen van graslandhabitats in een bocagelandschap

Voor de realisatie van een goede staat van instandhouding van graslandhabitats in Haspengouw (voornamelijk alle varianten van glanshavergrasland 6510 ls) is er een extra oppervlakte van 61 tot 75 ha tot doel gesteld. Deze moeten versterkt en gebufferd worden door een inbedding tussen regionaal belangrijke biotopen (bloemrijke graslandtypes en 5 % doornig struweel) ter grootte van 62-72 ha (waarvan 53,5-63 ha uitbreiding, 4,5-5 ha omvorming). ha. In geval

van intensief landbouwgebruik bovenop (schrale) hellinggraslandhabitats moeten voldoende bufferende maatregelen genomen worden (oa in deelgebieden 1, 7, 9, 17, 18 en 23)

Op het behoud van een deel oude hoogstamboomgaarden na, moet het aandeel hoogstamaanplant afgebouwd worden op plekken met graslandhabitatdoelen. Wijnbouw is niet compatibel met deze ecologische doelen.

Voldoende grote oppervlakten van deze graslandcomplexen met goed ontwikkelde landschapselementen en bosranden, aangevuld met 49-61ha extra leefgebied (regionaal belangrijke graslandbiotopen en struweel) vormen het leefgebied van 10-11 broedparen grauwe klauwier .

De uitbreidingen moeten uiteindelijk leiden tot volgende globale doelen:

- o Grotere complexen van graslandhabitats(> 15 ha) zijn gelegen in deelgebieden: 1 Herkwinning, 8 Bollenberg-Nerem, 17 Overbroek-Egoen en 18 Nietelbroeken-Merlemont.
- o Kleinere graslandkernen zijn gelegen in deelgebieden: 3. Steenbroek, 5 Meertsheuvel, 7. Vilsterbron, 9. St Annabeek, 10 Mettekoven, 22 Mergelkuilen Vechmaal en 23 Keiberg.

5. Realisatie van aaneengesloten beekdalmosaïek van moeras- en natte graslandencomplexen met ruigte en alluviale/broekbossen

Voor de realisatie van een goede staat van instandhouding van de typische schraallanden, graslanden en ruigte types van dit landschap is er een extra netto oppervlakte van 20 tot 40 ha tot doel gesteld. Deze moeten versterkt, verbonden en gebufferd worden door een inbedding tussen regionaal belangrijke biotopen (dottergrasland, natte ruigten, groot zeggenmoeras, broekbosjes...) met een totaaloppervlakte van 50 tot 55 ha (waarvan 20 ha actueel aanwezig is 7-8 ha omvorming en 23-27 ha uitbreiding).

Voldoende grote en aaneengesloten oppervlakten van dergelijke beekbegeleidende vegetaties maakt het voor de zeggekorfslak mogelijk om duurzame populaties uit te bouwen.

Voor de grasland- en moerashabitattypes is beschaduwning niet gewenst. Aanplanten van populieren moeten afgebouwd worden.

De uitbreidingen moeten uiteindelijk leiden tot volgende globale doelen:

- o enkele grote moeraskernen van dit type (> 15 ha) worden tot doel gesteld in deelgebieden 1 Herkwinning-Zammelen, Kolmont, 10 Mettekoven, 13 Mombeekvallei te Wimmertingen, 15 Vinne, 17 Overbroek-Egoen en 18 Nietelbroeken.
- o Een kleiner (ca. 10 ha) in deelgebied 2 Hardelingen.

6. Plaatselijk herstel van de hydrologie

Herstel van een meer natuurlijke hydrologie, zodat herstel en uitbreiding van (grond)waterafhankelijke habitattypes (3150, 6410, 6430, 6510, 7230, 9160 en 91E0) duurzaam kan gerealiseerd worden. Dit betekent dat voldoende oppervlakte van deze habitattypes dient gecreëerd te worden, zodat een duurzame ontwikkeling, herstel en behoud mogelijk is.

Verdere detaillering is noodzakelijk naar de realisatie op terrein met concrete afstemming van het peilbeheer, rekening houdend met andere aanwezige functies (waaronder landbouw, wonen) in en buiten de SBZ. Te onderzoeken maatregelen, welke kaderen in een algemener integraal waterbeheer zijn onder meer aanpassing drainage, zomer- en winterpeilbeheer, hydrologische isolatie, in-

schakeling overstromingsgebieden en verhoging van bergingscapaciteit, vertraagde oppervlaktewaterafvoer,... Dit dient op maat van de lokale ecologische noden en maatschappelijke randvoorwaarden te worden ingevuld.

Dit geldt voornamelijk in deelgebieden: 1, 2, 5, 13, 15, 17, 18, 20, 23, 26 en 27.

7. Ecologisch herstel van Het Vinne, te Zoutleeuw

In het oosten van Vlaanderen is het Vinne vrijwel de enige grote oppervlakte van habitattype 3150 (van nature eutrofe meren). Het behoud en een kwalitatieve verbetering ervan, is dan ook essentieel.

Volgende maatregelen zijn essentieel voor behoud en verdere ontwikkeling van de habitats en doelsoorten:

- o herstel habitat 3150: natuurontwikkeling en optimalisatie waterkwaliteit in het meer naar habitatvereisten
- o realisatie van leefgebiedeisen voor woudaap, roerdomp, zwarte stern
- o realisatie van habitattypes 7140, 6230_hmo, (7230), 6430 en 91EO rond het meer

Wat zijn de mogelijke maatschappelijke gevolgen van de natuurdoelen?

Voor het bereiken van de doelstellingen zijn actief inspanningen noodzakelijk. Daarnaast kunnen de natuurdoelen ook interacties hebben met:

- het gebruik binnen en buiten het gebied;
- de vergunningsplichtige activiteiten die kunnen plaats vinden in of aanpalend aan het gebied.

Onderstaand wordt getracht een beeld te schetsen van de mogelijke interacties. Dit overzicht is niet limitatief.

Mogelijke interacties met het gebruik van het gebied

SBZ-H en SBZ-V zijn geen zuivere natuurgebieden. Vaak worden ze door de mens gebruikt om te wonen, te werken of te recreëren. Afhankelijk van het type en de intensiteit van het menselijk gebruik zijn verschillende combinaties met de ontwikkeling van natuurwaarden mogelijk. Het is logisch dat op terreinen gebruikt door harde sectoren zoals bv. woon- of industriegebied minder mogelijkheden zijn voor de ontwikkeling van natuurwaarden.

Voor wonen en industrie hebben deze S-IHD geen grote invloed.

Landbouwgronden maken met hun 766 ha geregistreerde gronden een groot aandeel uit van het grondgebruik binnen SBZ. Vooral de gewenste habitatuitbreidingen zullen inspanningen vragen in de landbouwgebieden. Het realiseren van de doelstellingen met de gewenste habitatuitbreidingen zal een bijdrage leveren aan recreatie en de belevingswaarde van het gebied. Hierdoor zal de draagkracht van de natuurgebieden groter worden, zal een betere recreatieve ontsluiting mogelijk zijn en zullen kwetsbare zones beter afgeschermd kunnen worden. Uitbreidingen in de bovenlopen en bronzones van de beken zullen het absorberend vermogen vergroten en mee een oplossing bieden aan de onnatuurlijke piekafvoeren die actueel stroomafwaarts voor overstromingen zorgen. Deze uitbreidingen zullen gefaseerd verlopen.

Bijkomend is voor ontwikkeling van (grond)waterafhankelijke habitats een herstel noodzakelijk van een meer natuurlijke hydrologie.

Ook de privé-eigenaars zullen gestimuleerd te worden om bij te dragen tot het realiseren van de instandhoudingsdoelstellingen, meer bepaald in verband met bosomvorming en verbetering van de habitatkwaliteit van bossen en graslan-

den.

Mogelijke interacties met het landgebruik buiten het gebied

Wat betreft het extern gebruik vormt de instroom van nutriënten (eutrofiëring) en de versnippering een belangrijk aandachtspunt voor de SBZ.

De bovenlopen van verschillende beken en verscheidene trajecten stromen buiten SBZ. Vervuiling ten gevolge van de instroom van nutriënten, huishoudelijk afvalwater of industriële lozingen hebben een belangrijke impact op de kwaliteit van deze beken.

Mogelijke interacties met vergunningsplichtige activiteiten

Het uitvoeren van sommige activiteiten blijft gebonden aan vergunningen. Voor de bescherming van de natuurwaarden in SBZ's zijn in de wetgeving regels opgenomen over de wijze waarop vergunningsaanvragen worden beoordeeld. Twee vragen blijven bij het vergunnen van activiteiten belangrijk. Een eerste vraag is voor welke activiteiten een passende beoordeling moet worden opgesteld. Daarnaast stelt zich voor deze activiteiten de vraag in welke gevallen een passende beoordeling leidt tot de conclusie dat er een significant negatief effect kan optreden. De beschikbaarheid van doelen zijn hierbij belangrijk. Ze geven meer duidelijkheid waar men in een bepaald gebied naar streeft. Het is uiteraard moeilijk in te schatten welke plannen en projecten in de toekomst door initiatiefnemers (privé of overheid) worden uitgewerkt. Uitspraken kunnen hier daarom slechts op hoofdlijnen worden gedaan.

Allereerst kan gesteld worden dat voor ingrepen waarbij directe inname van tot doel gestelde habitats of leefgebieden van tot doel gestelde soorten (zogenaamd 'directe ruimte-inname') het gevolg is, een passende beoordeling zal moeten worden uitgevoerd. Zolang de doelen voor betreffende habitats en soorten niet gerealiseerd zijn, en er dus sprake is van een tekort aan een habitatype of een leefgebied van een soort (binnen het voorliggend gebied bv. voor de heidehabitats), zal direct oppervlakteverlies van het habitatype of leefgebied steeds leiden tot de conclusie van een betekenisvol effect.

Naast direct verlies van habitats zullen ook projecten (of plannen voor projecten) die aanleiding kunnen geven tot *kwaliteitsverlies* van beoogde habitatypes of leefgebieden van beoogde soorten, een passende beoordeling moeten uitvoeren. Verschillende van de tot doel gestelde habitatypes en soorten zijn gevoelig voor verdroging, verzuring en eutrofiëring. Voor projecten die dergelijke effecten kunnen genereren, worden dus best milderende maatregelen ingebouwd.

Tot slot zijn activiteiten die aanleiding kunnen geven tot versnippering of habitatfragmentatie van bijzonder belang. Harde barrières, bijvoorbeeld als gevolg van de aanleg van transportinfrastructuur en de realisatie van woongebieden, kunnen een effect hebben op de samenhang van populaties en van leefgebieden van de tot doel gestelde amfibieën.

Ook zones die niet bestaan uit kwaliteitsvol habitat kunnen een belangrijke bufferende rol hebben. Denk bijvoorbeeld aan de (niet habitatwaardige) bossen die aansluiten bij boshabitats en bij nagestreefde (schrake) graslandcomplexen. Met andere woorden ook de "matrix" waarin de Europese habitats en de leefgebieden voor Europese soorten zijn ingebed, verdienen aandacht in het kader van de vergunning van activiteiten.

Inhoudstafel

Technische fiche	2
Essentie van rapport	4
Inhoudstafel	12
1. Inleiding	15
Leeswijzer	16
2. Algemeen kader voor de opmaak van instandhoudingsdoelstellingen	17
2.1. Voor welke gebieden, soorten en habitats moeten instandhoudingsdoelstellingen moeten worden opgemaakt?	17
2.2. Hoe komen de instandhoudingsdoelstellingen tot stand?	17
3. Over welk gebied gaat dit rapport	20
4. Overzicht van de Europees te beschermen habitats en soorten waarvoor het gebied belangrijk is	22
5. Beschrijving van de actuele toestand van de Europees te beschermen habitats en soorten in het gebied	25
5.1. Beschrijving van het fysische systeem	25
5.2. Samenvatting van voorkomen, actuele staat van instandhouding, trend en potenties van de habitats	25
3150 - Van nature eutrofe meren met vegetatie van het type Magnopotamion of Hydrocharition	27
4030 - Droge Europese heide	27
6210 - Droge halfnatuurlijke graslanden en struikvormende facies op kalkhoudende substraten (Festuco-Brometalia) (*gebieden waar zeldzame orchideeën groeien)	28
6230 - Soortenrijke heischrale graslanden op arme bodems van berggebieden (en van submontane gebieden in het binnenland van Europa)	28
6410 - Grasland met Molinia op kalkhoudende, venige of lemige kleibodem (Eu-Molinion)	29
6430 - Voedselrijke zoomvormende ruigten van het laagland, en van de montane en alpiene zones	30
6510 - Laaggelegen schraal hooiland (Alopecurus pratensis, Sanguisorba officinalis)	31
7140 - Overgangs- en trilveen	32
7220 - Kalktufbronnen met tufsteenformatie (Cratoneurion)	32
7230 - Alkalisch laagveen	33
8310 - Niet voor het publiek opengestelde grotten	33
9120 - Atlantische zuurminnende beukenbossen met Ilex en soms ook Taxus in de ondergroei (Quercion robori-petraeae of Ilici-Fagenion)	34
9160 - Sub-Atlantische en midden-Europese wintereikenbossen of eiken-haagbeukbossen behorend tot het Carpinion-betuli	34
91E0 - Alluviale bossen met Alnion glutinosa en Fraxinus excelsior (Alno-Padion, Alnion incanae, Salicion albae)	35
5.3. Samenvatting van voorkomen, actuele staat van instandhouding trend en potenties van de soorten	35
Bittervoorn - Rhodeus sericeus amarus	35
Vliegend hert - Lucanus cervus	36
Zeggekorfslak - Vertigo moulinsiana	37
Kamsalamander - Triturus cristatus	38
Vroedmeesterpad - Alytes obstetricans	38
Bechstein's vleermuis - Myotis bechsteini	39
Watervleermuis - Myotis daubentonii, Meervleermuis - Myotis dasycneme, Ruige dwergvleermuis - Pipistrellus nathusii, Rosse vleermuis - Nyctalus noctula, Franjestaart - Myotis natterii, Bosvleermuis - Nyctalus leisleri	39

Brandt's vleermuis/Gewone baardvleermuis – <i>Myotis brandtii</i> / <i>Myotis mystacinus</i> , Gewone grootoorvleermuis/Grijze grootoorvleermuis - <i>Plecotus auritus/austriacus</i> , Ingekorven vleermuis – <i>Myotis emarginatus</i>	41
Gewone / Kleine dwergvleermuis - <i>Pipistrellus species</i> , Laatvlieger - <i>Eptesicus serotinus</i>	41
Gauwe klauwier – <i>Lanius collurio</i>	42
6. Beschrijving van de maatschappelijke context	43
6.1. Beschrijving van de planologische context	43
Ruimtelijke bestemmingen	43
Vlaams Ecologisch Netwerk en Integraal Verwevings- en Ondersteunend Netwerk	46
Ruimtelijke bescherming en beleid met betrekking tot Natuurlijke Rijkdommen	47
Ruimtelijke bescherming en beleid met betrekking tot onroerend erfgoed	48
Beheerplannen in het kader van het integraal waterbeheer	50
6.2. Situering van een aantal eigenaars- en gebruikerscategorieën	51
Eigendomssituatie	51
Bevoegde besturen en beherende verenigingen	53
Inventarisatie van het landbouwgebruik	54
Inventarisatie van het bosbouwgebruik	58
Parken en kasteeldomeinen	62
Jacht en faunabeheer	62
Inventarisatie van waterwinningen	64
Inventarisatie van het recreatief gebruik	65
Inventarisatie van de woongebieden	66
Inventarisatie van de industriële en gerelateerde activiteiten	67
Transportinfrastructuur	67
Infrastructuur nutsbedrijven	67
– Methodiek waardering drinkwaterwinningen voor de openbare drinkwatervoorziening	69
7. Analyse van de knelpunten voor het bereiken van een goede staat van instandhouding	71
a. Analyse van de sterktes, zwaktes, kansen en bedreigingen	Fout! Bladwijzer niet gedefinieerd.
b. Analyse van de sterktes, zwaktes, kansen en bedreigingen	71
7.2.1 Overzicht van de sterktes	72
7.2.1. Overzicht van de zwaktes	74
7.2.2. Overzicht van de kansen	75
7.2.3. Overzicht van de bedreigingen	76
7.3. Overzicht van knelpunten en mogelijke oplossingen	79
c. Samenvatting over de ernst van de knelpunten	84
Wijze van voorstelling knelpunten	84
Samenvatting van de analyse van de knelpunten voor habitats	85
Samenvatting van de analyse van de knelpunten voor soorten van de habitatrichtlijn en de vogelrichtlijn	87
8. Prioritaire inspanningen met het oog op het realiseren van de instandhoudingsdoelstellingen De instandhoudingsdoelstellingen en prioritaire inspanningen	90
a. Habitats	90
Soorten	109
b. Prioritaire inspanningen	120
c. Samenvattende tabel	124
Wijze van voorstelling in samenvattende tabel	124

Bijlage 1 – Het belang van het Europees te beschermen gebied in het licht van de gewestelijke instandhoudingsdoelstellingen voor Vlaanderen _____ Fout! Bladwijzer niet gedefinieerd.

De habitats van bijlage I _____ Fout! Bladwijzer niet gedefinieerd.

d. De soorten van bijlage II _____ Fout! Bladwijzer niet gedefinieerd.

e. De soorten van bijlage III _____ Fout! Bladwijzer niet gedefinieerd.

Bijlage 2 - Analyse van de Europees te beschermen habitats en soorten Fout! Bladwijzer niet gedefinieerd.

Inleiding _____ Fout! Bladwijzer niet gedefinieerd.

Toelichting over de gebruikte informatie en modellen _____ Fout! Bladwijzer niet gedefinieerd.

De beoordeling van de staat van instandhouding _____ Fout! Bladwijzer niet gedefinieerd.

De habitats van bijlage I _____ Fout! Bladwijzer niet gedefinieerd.

7220 – Kalktufbronnen met tufsteenformatie (Cratoneurion) _____ Fout! Bladwijzer niet gedefinieerd.

9120 Atlantische zuurminnende beukenbossen met Ilex en soms ook Taxus in de ondergroei (Quercion

robori-petraeae of Ilici-Fagenion) _____ Fout! Bladwijzer niet gedefinieerd.

Tabel 0- 48. Samenvatting en conclusies van de lokale staat van instandhouding voor habitattypen
91E0 - Alluviale bossen met Alnus glutinosa en Fraxinus excelsior (Alno-Padion, Alnus incanae, Salicion albae), subtype Goudveil-Essenbos. _____ Fout! Bladwijzer niet gedefinieerd.

De soorten van bijlage II en III _____ Fout! Bladwijzer niet gedefinieerd.

Bittervoorn - Rhodeus sericeus amarus _____ Fout! Bladwijzer niet gedefinieerd.

Zeggekorfslak – Vertigo moulinsiana _____ Fout! Bladwijzer niet gedefinieerd.

Vliegend hert – Lucanus cervus _____ Fout! Bladwijzer niet gedefinieerd.

Kamsalamander – Triturus cristatus _____ Fout! Bladwijzer niet gedefinieerd.

Vroedmeesterpad – Alytes obstetricans _____ Fout! Bladwijzer niet gedefinieerd.

Bechsteins Vleermuis - Myotis bechsteini _____ Fout! Bladwijzer niet gedefinieerd.

VLEERMUIZEN _____ Fout! Bladwijzer niet gedefinieerd.

Watervleermuis - Myotis daubentonii, Meervleermuis – Myotis dasycneme, Ruige dwergvleermuis -

Pipistrellus nathusii, Rosse vleermuis - Nyctalus noctula, Franjestaart - Myotis natterii, _____ Fout! Bladwijzer

niet gedefinieerd.

Gewone/Kleine dwergvleermuis – Pipistrellus spec., Laatvlieger – Eptesicus serotinus _____ Fout! Bladwijzer

niet gedefinieerd.

Grauwe klauwier – Lanius collurio _____ Fout! Bladwijzer niet gedefinieerd.

Regionaal belangrijke biotopen _____ Fout! Bladwijzer niet gedefinieerd.

Bijlage 3 – De aanmeldingsgegevens _____ Fout! Bladwijzer niet gedefinieerd.

De soorten van bijlage II _____ Fout! Bladwijzer niet gedefinieerd.

Interpretatie van de aanmeldingsgegevens _____ Fout! Bladwijzer niet gedefinieerd.

Samenstelling _____ Fout! Bladwijzer niet gedefinieerd.

Bijlage 5 – Kaartenbijlage _____ Fout! Bladwijzer niet gedefinieerd.

Bijlage 6 – Rapportage landbouwgevoeligheidsanalyse Bijlage 7 – Methodiek waardering drinkwaterwinningen voor de openbare drinkwatervoorziening _____ Fout! Bladwijzer niet gedefinieerd.

Bijlage 7 – Methodiek waardering drinkwaterwinningen voor de openbare drinkwatervoorziening _____ Fout! Bladwijzer niet gedefinieerd.

Bijlage 8 - Landschapsecologie: theorie en principes _____ Fout! Bladwijzer niet gedefinieerd.

Bijlage 9 - Afkortingen- en begrippenlijst _____ Fout! Bladwijzer niet gedefinieerd.

1. Inleiding

Om de soortenrijkdom van planten en dieren en hun leefgebieden in de toekomst de noodzakelijke kansen te geven, is op grond van Europese richtlijnen, de Vogel- en Habitatrichtlijn, een samenhangend Europees netwerk van beschermde gebieden aangeduid: het Natura 2000-netwerk. In Vlaanderen zijn 62 Natura 2000-gebieden aangeduid, ook speciale beschermingszones (SBZ) genoemd. Deze gebieden zijn belangrijk om kansen te geven aan soorten en habitats van Europees belang. Voor Vlaanderen gaat het om 48 habitattypes, 55 dier- en plantensoorten en 88 vogelsoorten.

De lidstaten van de Europese Unie hebben afgesproken om de nodige maatregelen te nemen om een 'gunstige staat van instandhouding' te realiseren voor soorten en habitats van Europees belang. Eerst wordt de 'gunstige staat van instandhouding' van de voorkomende soorten en habitats vastgelegd. Dit zijn de zogenaamde instandhoudingsdoelstellingen of kortweg natuurdoelen. Er moet dus bepaald worden hoeveel individuen van een soort in een bepaald gebied nodig zijn om te kunnen spreken van een leefbare populatie. En hoe groot bijvoorbeeld een heidegebied moet zijn om onderdak te kunnen geven aan alle typische heidesoorten. De natuurdoelen maken duidelijk waar men naar toe wil met een bepaald gebied. De doelen zullen ook sturend zijn voor de maatregelen die genomen kunnen en zullen worden.

Het vastleggen van de natuurdoelen gebeurt in twee stappen. In beide stappen is uitgebreid overlegd met betrokken doelgroepen. Hoeveel en welke natuur we in heel Vlaanderen nodig hebben, hoeveel bos, hoeveel heide, hoeveel duinen ... Deze natuurdoelen voor heel Vlaanderen worden de gewestelijke instandhoudingsdoelstellingen genoemd. Ze geven weer wat in het totaal nodig is om in Vlaanderen de bedreigde Europese soorten en habitats een toekomst te geven. Deze doelstellingen zijn gebaseerd op wetenschappelijke kennis en werden ook in detail besproken en bediscussieerd met de gesprekspartners op Vlaams niveau. In een volgende stap worden deze globale natuurdoelen verfijnd per Natura 2000-gebied. In welke gebieden moeten we inspanningen doen voor welke soorten en habitats. Aan de kust zullen bijvoorbeeld de zeldzame duintypes vrij gehouden moeten worden tegen verbossing, en in de Kempen zal de beekprik aandacht moeten krijgen. Er wordt met andere woorden bekeken welk deel van de opdracht ieder gebied voor zijn rekening kan nemen: we spreken ook van de specifieke instandhoudingsdoelstellingen. Deze doelstellingen worden wetenschappelijk onderbouwd en worden besproken met vertegenwoordigers van de belangengroepen op Vlaams en lokaal niveau, de lokale besturen en Vlaamse administraties.

Op dit moment houdt u een rapport ter onderbouwing van de specifieke instandhoudingsdoelstellingen voor de speciale beschermingszone BE2200038 Bossen en kalkgraslanden van Haspengouw

in handen. Op basis van dit rapport stelt de Vlaamse Regering de instandhoudingsdoelstellingen en prioriteiten voor dit gebied vast.

Leeswijzer

In dit rapport worden op onderbouwde wijze de instandhoudingsdoelstellingen opgesteld. Eerst wordt het algemeen kader voor de opmaak van de natuurdoelen geschetst (hoofdstuk 2) en wordt het betrokken gebied gesitueerd en kort besproken (hoofdstuk 3).

Vervolgens wordt in hoofdstuk 4 het belang op Vlaams niveau van de hier voorkomende habitats en soorten weergegeven, op basis van de gewestelijke instandhoudingsdoelen (G-IHD).

In hoofdstuk 5 wordt een beknopt overzicht gegeven van het huidige voorkomen, de trend, de potenties en de actuele staat van instandhouding van de habitats en soorten in dit gebied. Een meer uitgebreide bespreking hiervan is terug te vinden in bijlage 2.

Om de instandhoudingsdoelen op te maken dient ook rekening gehouden te worden met de maatschappelijke context en de natuurlijke en antropogene factoren die een –positieve of negatieve– invloed kunnen hebben op het gebied en de voorkomende of potentieel voorkomende habitats en soorten. In hoofdstuk 6 worden de voornaamste eigenaars- en gebruikersgroepen besproken en gebeurt een sterkte-zwakte-analyse met betrekking tot het bereiken van de instandhoudingsdoelen (hoofdstuk 7).

Uiteindelijk worden, aan de hand van de informatie uit de voorgaande hoofdstukken, in hoofdstuk 8 de instandhoudingsdoelen per habitat en soort bepaald. Eveneens in hoofdstuk 8 wordt een aantal prioritaire acties voor het gebied voorgesteld die, naast andere acties, noodzakelijk zijn om de beoogde instandhoudingsdoelen te kunnen behalen.

2. Algemeen kader voor de opmaak van instandhoudingsdoelstellingen

De opmaak van instandhoudingsdoelstellingen wordt geregeld door het besluit van de Vlaamse Regering van 3 april 2009 betreffende de aanwijzing van speciale beschermingszones en de vaststelling van instandhoudingsdoelstellingen. Dit besluit bepaalt het algemeen kader. Het besluit geeft aan voor welke gebieden, habitats en soorten instandhoudingsdoelstellingen moeten worden opgemaakt (zie paragraaf 2.1). Het beschrijft ook op welke manier de instandhoudingsdoelstellingen moeten worden opgemaakt (zie paragraaf 2.2).

2.1. Voor welke gebieden, soorten en habitats moeten instandhoudingsdoelstellingen moeten worden opgemaakt?

Instandhoudingsdoelstellingen moeten worden opgemaakt voor alle Europees te beschermen gebieden. "Europees te beschermen gebied" is niets anders dan een verzamelnaam voor de speciale beschermingszones in hun verschillende vormen (Vogelrichtlijn¹ en Habitatrichtlijn²) en stadia in de aanwijzingsprocedure (voorgestelde speciale beschermingszone, gebied van communautair belang of speciale beschermingszone). In Vlaanderen zijn er 62 Europees te beschermen gebieden of Natura 2000-gebieden. **In hoofdstuk 3 wordt het in dit rapport betrokken gebied gesitueerd.**

"Europees te beschermen habitats" zijn de habitattypes vermeld in bijlage I van het Natuurdecreet³. Dit zijn de in Vlaanderen voorkomende habitats die volgens de Europese Habitatrichtlijn moeten worden beschermd, omdat ze worden bedreigd in heel Europa. In Vlaanderen komen er 48 van deze habitats voor, waarvan 8 prioritaire. Een prioritair habitat is een habitat dat sterk bedreigd is in Europa en waarvoor Europa een grote verantwoordelijkheid draagt omdat het vooral in Europa ligt.

"Europees te beschermen soorten" zijn de soorten van bijlage II, III en IV van het Natuurdecreet en de geregeld voorkomende trekvogels⁴. Voor de soorten van bijlage II en de vogelsoorten van bijlage IV moeten speciale beschermingszones worden aangewezen. De soorten van bijlage III moeten volgens de Habitatrichtlijn over het hele Vlaamse grondgebied worden beschermd. De soorten van bijlage II en III zijn voor een groot deel echter dezelfde. In Vlaanderen komen op regelmatige basis 22 soorten voor van bijlage II, 33 soorten van bijlage III, 66 vogelsoorten van bijlage IV en 22 soorten geregeld voorkomende trekvogels (zoals bedoeld in artikel 4 van de Vogelrichtlijn).

2.2. Hoe komen de instandhoudingsdoelstellingen tot stand?

De instandhoudingsdoelstellingen voor een Europees te beschermen gebied (S-IHD) zijn *"de verbeter- of behoudopgaven voor de Europees te beschermen habitats of populaties van Europees te beschermde soorten en hun leefgebieden, waarvoor het Europees te beschermen gebied is aange-meld of die in het Europees te beschermen gebied voorkomen."* Het besluit geeft aan dat er eerst doelen op het niveau van Vlaanderen, de zogenaamde gewestelijke instandhoudingsdoelstellingen, moeten worden geformuleerd vooraleer er doelen op het niveau van een individuele speciale beschermingszone worden opgesteld.

Die gewestelijke instandhoudingsdoelstellingen zijn dus de verbeter- of behoudopgaven voor het behouden, herstellen of ontwikkelen van een gunstige staat van instandhouding op Vlaams niveau van de in het Vlaamse Gewest voorkomende Europees te beschermen habitats of soorten. Zij leg-

¹ RICHTLIJN van 2 april 1979 inzake het behoud van de vogelstand

² RICHTLIJN 92/43/EEG van 21 mei 1992 inzake de instandhouding van de natuurlijke habitats en de wilde flora en fauna

³ Decreet van 21 november 1997 betreffende het natuurbehoud en het natuurlijk milieu en zijn wijzigingen

⁴ ofwel de soorten van bijlage II en IV van de Habitatrichtlijn respectievelijk annex I van de Vogelrichtlijn, en de niet in bijlage IV van dit decreet genoemde en op het grondgebied van het Vlaamse Gewest geregeld voorkomende soorten trekvogels. Een trekvogel wordt als geregeld voorkomend beschouwd als de trekkende populatie voldoet aan de internationaal aanvaarde 1%-criterium, dit wil zeggen waarvan geregeld 1% van de West-Europese populatie in ons land verblijft.

gen vast wanneer een Europees te beschermen habitat, via doelen op vlak van areaal, oppervlakte en kwaliteit, en een Europees te beschermen soort, via doelen op vlak van areaal, populatie en kwaliteit van het leefgebied, in een gunstige staat van instandhouding zijn. Met andere woorden wanneer ze duurzaam zullen kunnen overleven in Vlaanderen. Het spreekt voor zich dat de instandhoudingsdoelstellingen van een speciale beschermingszone moeten bijdragen tot de realisatie daarvan. De gewestelijke instandhoudingsdoelstellingen zijn door de Vlaamse Regering definitief vastgesteld op 23 juli 2010. **In hoofdstuk 4 worden de gewestelijke instandhoudingsdoelstellingen die van belang zijn voor dit gebied voorgesteld.**

Ter informatie: Doelen voor areaal, oppervlakte, populaties en kwaliteit

Areaal = het natuurlijke verspreidingsgebied van een habitat/soort binnen Vlaanderen. Dit komt ruwweg overeen met de ruimtelijke grenzen waarbinnen de habitat of soort binnen Vlaanderen voorkomt. Komt een habitat bijvoorbeeld van Limburg tot West-Vlaanderen voor of enkel in de Kempen?

Oppervlakte = De som van de oppervlaktes van elke plek habitat die voorkomt. De gewestelijke instandhoudingsdoelstellingen doen een uitspraak over oppervlakte-doelstellingen voor Vlaanderen. In de S-IHD wordt het oppervlakte-doel per gebied bepaald.

Populatie = de totale populatie van de betrokken soort, dus in principe alle individuen bij elkaar opgeteld. De gewestelijke instandhoudingsdoelstellingen doen een uitspraak over populatie-doelstellingen voor Vlaanderen. In de specifieke instandhoudingsdoelstellingen wordt het populatie-doel per gebied bepaald.

Kwaliteit = de mate waarin de ecologische kenmerken aanwezig zijn die kenmerkend zijn voor een habitat of het leefgebied van een soort. Voor bossen is er bijvoorbeeld sprake over natuurlijke verjonging, gevarieerde ouderdomsstructuur, nutriëntencycli en aanwezigheid van dood hout. Voor waterafhankelijke systemen is het ecohydrologische regime essentieel. De kwaliteit van het leefgebied van een soort wordt bijvoorbeeld bepaald door de grootte van voortplantingsgebieden, de foerageergebieden en de rustgebieden. In de gewestelijke instandhoudingsdoelstellingen worden algemene doelstellingen gegeven voor een aantal typische kenmerken van habitats en leefgebieden van soorten. In de specifieke instandhoudingsdoelstellingen wordt kwaliteitsdoelstellingen voor habitats en leefgebieden van soorten op gebiedsniveau omschreven.

De instandhoudingsdoelstellingen voor een Europees te beschermen gebied worden opgemaakt op basis van een onderbouwend rapport dat de volgende componenten bevat:

1. Een analyse van het gebied in kwestie op vlak van de Europees te beschermen habitats en soorten.
2. De beoordeling van de actuele staat van instandhouding alsook, voor zover dat mogelijk is, de trends sinds de aanmelding, van de Europees te beschermen habitats en soorten, rekening houdend met de ecologische vereisten van die habitats en soorten.
3. Een inschatting van de potenties voor duurzame instandhouding van de relevante Europees te beschermen habitats en soorten in het gebied in kwestie.
4. Een beoordeling van het belang van het gebied voor elke relevante Europees te beschermen habitat en soort, in het licht van de gewestelijke instandhoudingsdoelstellingen, en hieruit volgend een beoordeling van het belang van elke habitat en soort binnen het Europees te beschermen gebied in kwestie.
5. Het formuleren, op basis van punt 1 tot en met 4, van instandhoudingsdoelstellingen per relevante Europees te beschermen habitat en soort in het gebied, met het oog op het formuleren van instandhoudingsdoelstellingen voor het Europees te beschermen gebied, zoals vermeld onder punt 9.
6. Een opgave van maatregelen die kunnen bijdragen aan de realisatie van de instandhoudingsdoelstellingen, vermeld in punt 5.
7. Een beschrijving, in hoofdlijnen, van de planologische status van het gebied en een socio-economische actorenanalyse van de voornaamste eigenaars- en gebruikerscategorieën in of in de nabijheid van het gebied.
8. Een beschrijving van de bedreigingen en kansen met betrekking tot het bereiken van de instandhoudingsdoelstellingen, vermeld in punt 5.

9. Het formuleren van een voorstel van instandhoudingsdoelstellingen voor het Europees te beschermen gebied, op basis van de doelstellingen, vermeld in punt 5, waarbij de prioriteiten werden geïntegreerd, rekening houdend met punt 4 en 8, en na punt 6 en 7 in overweging te hebben genomen.

Het Agentschap voor Natuur en Bos heeft de opdracht gekregen voor de opmaak van de onderbouwende rapporten. Ze wordt hierbij wetenschappelijk ondersteund door het Instituut voor Natuur- en Bosonderzoek. Om het gehele proces van start tot finish te begeleiden heeft de minister ook een overleggroep in het leven geroepen. Deze Vlaamse overleggroep bestaat uit vertegenwoordigers van organisaties die belangen behartigen die rechtstreeks beïnvloed worden door of invloed hebben op de uitvoering van de instandhoudingsdoelstellingen. In de praktijk zijn dit vertegenwoordigers van de landbouworganisaties, natuurverenigingen, gebruikers van het buitengebied en de economische sector.

De minister stelt een voorontwerp van instandhoudingsdoelstellingen en prioriteiten vast voor een Europees te beschermen gebied, op basis van:

- 1° dit rapport;
- 2° een door het Agentschap voor Natuur en Bos opgemaakt verslag van de consultatie van de betrokken doelgroepen in het betrokken gebied;
- 3° het overleg met de overleggroep over de in de twee vorige punten vermelde documenten.

De minister legt dit voorontwerp voor aan de Vlaamse Regering, die hierover een principiële beslissing neemt en hieromtrent advies vraagt aan de Milieu- en Natuurraad Vlaanderen (Minaraad), de Sociaal-Economische Raad van Vlaanderen (SERV) en de Strategische Adviesraad voor Landbouw en Visserij (SALV). Na dit advies stelt de Vlaamse Regering de instandhoudingsdoelstellingen en prioriteiten voor het desbetreffende gebied definitief vast.

Ter info: statuut van dit rapport

De rapporten voor de onderbouwing van de instandhoudingsdoelstellingen zijn opgemaakt door het Agentschap voor Natuur en Bos (ANB). Het ANB wordt wetenschappelijk ondersteund door het Instituut voor Natuur- en Bosonderzoek (INBO). In overleg met de Vlaamse Overleggroep is een consultatieproces ontworpen voor elk rapport.

In een eerste stap wordt een **ontwerprapport** wetenschappelijke getoetst door een Wetenschappelijke Begeleidingscommissie (WBC). Tevens wordt het draft rapport getoetst op zijn duidelijkheid en leesbaarheid door de Vlaamse Overleggroep (OG) en de betrokken Vlaamse administraties verzameld in de Projectgroep (PG). Op basis van de verzamelde reacties wordt door het ANB een ontwerp rapport opgemaakt.

In een tweede stap wordt het **ontwerprapport** voor advies voorgelegd aan de betrokken belangengroepen in het betrokken gebied (BOLOV). Ook wordt advies gevraagd aan lokale besturen (gemeente en provincie) en administraties (PG+). Door ANB wordt een voorstel voor reactie (ontwerp van reactienota) uitgewerkt. Deze wordt besproken met de Vlaamse Overleggroep en de Projectgroep. Op basis van dit overleg werkt ANB de ontwerpreactienota en het ontwerprapport bij.

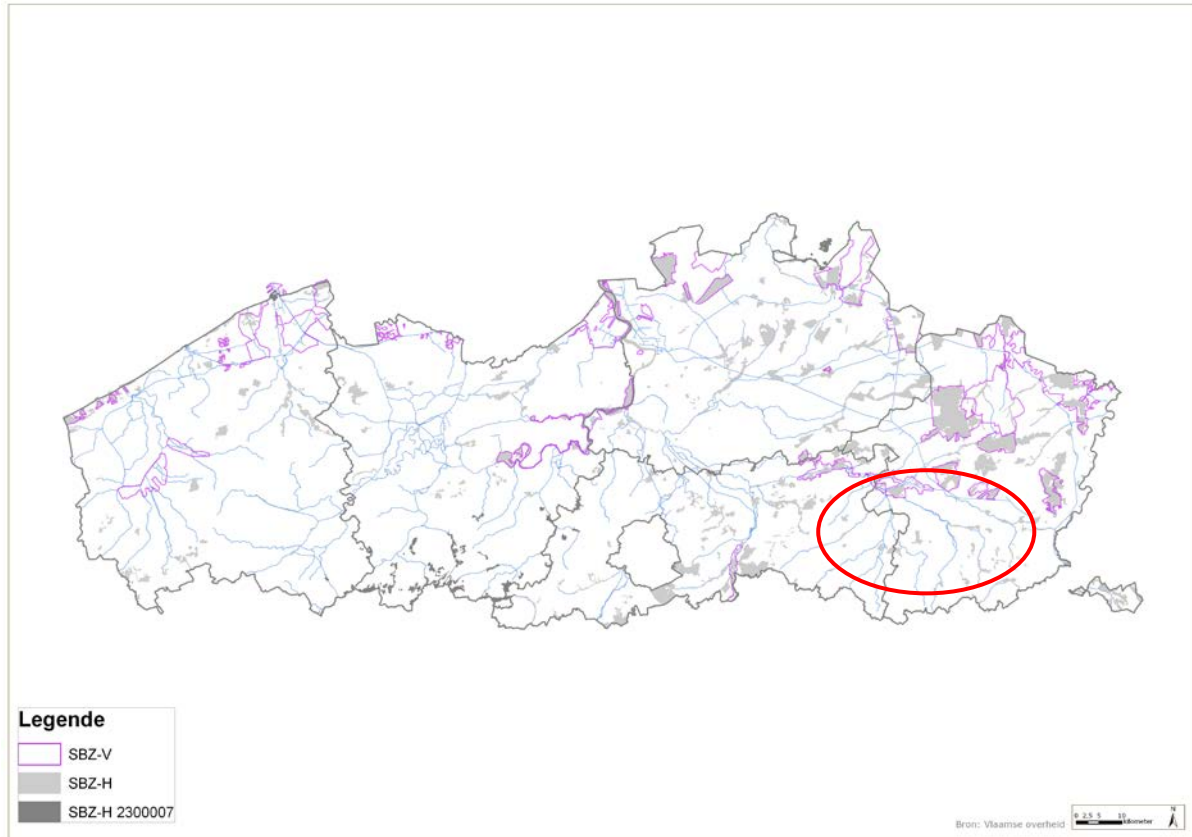
Het **definitief rapport** vormt de basis voor de beslissingen van de Vlaamse Regering over de specifieke instandhoudingsdoelstellingen.

Voorliggend rapport is het definitief rapport dat de basis vormt voor de beslissingen van de Vlaamse Regering over de specifieke instandhoudingsdoelstellingen

Figuur: Schets van het overlegproces

3. Over welk gebied gaat dit rapport

Dit rapport dient voor de onderbouwing van de specifieke instandhoudingsdoelstellingen voor de Speciale beschermingszones BE2200038 - Bossen en kalkgraslanden van Haspengouw

Figuur 3-1. Situering van het gebied ten opzichte van het gehele Natura2000-netwerk in Vlaanderen.

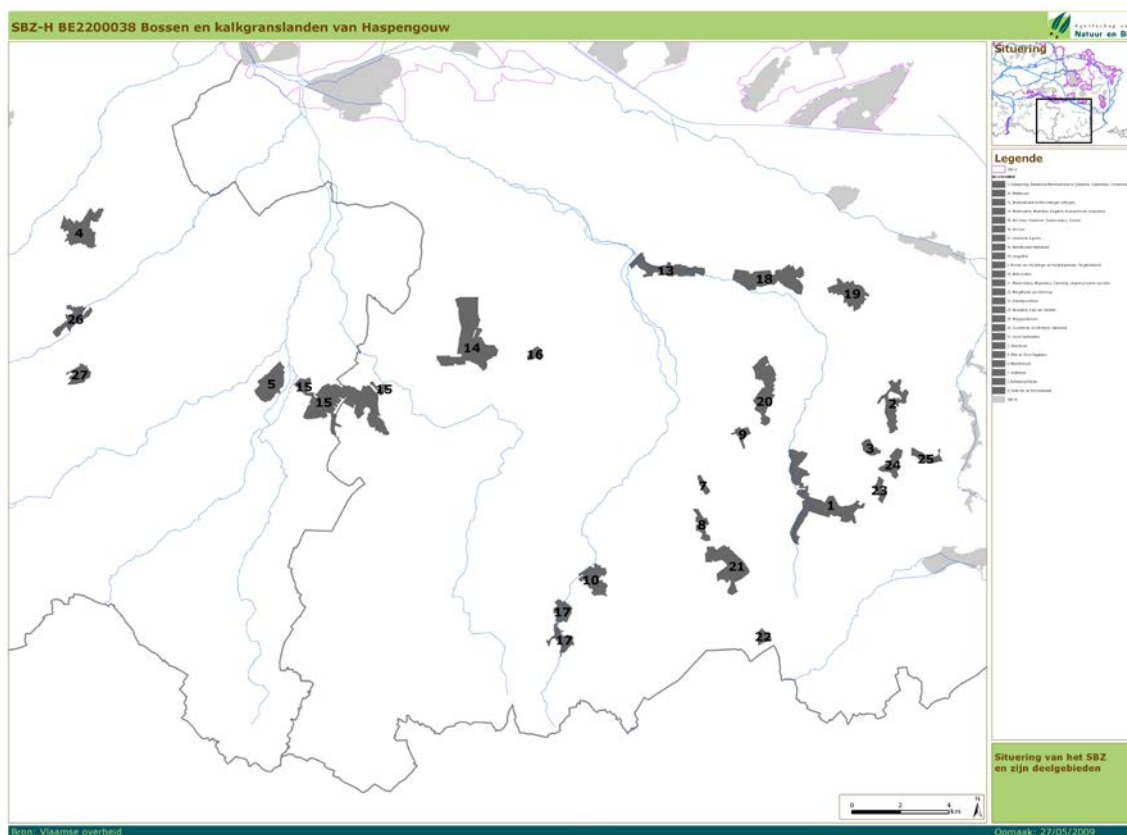
De Speciale Beschermingszone situeert zich in het zuiden van de provincie Limburg, met een aanliggend deel van de provincie Vlaams-Brabant. Kortweg kan men spreken over een gebied dat zich uitstrekt tussen Tienen aan de westkant, de taalgrens aan de zuidkant, Tongeren aan de oostkant en in het noorden bijna tot aan Hasselt.

Tabel 3-1. Overzicht van de deelgebieden gebruikt in het rapport

Deelgebiedcode	Deelgebiednaam	Oppervlakte (ha)
1.	Herkwinning, Middenloop Mombeekvallei te zammen en	273,5
2.	Bossen van Hardelingen en Hardelingenbeek	98
3.	Steenbroek	29
4.	Klein en Groot Begijnbos	141
5.	Meertsheuvel	114
7.	Vilsterbron	15
8.	Bollenberg-Nerem	39
9.	Vallei van de Sint-Annabeek	25,5
10.	Mettekoven	89
13.	Mombeekvallei te Wimmertingen (Oftingen)	120

14.	Mierhoopbos, Mielenbos, Galgebos, Nieuwenhoven	305,5
15.	Vinne, Heerbroek, Zwartaardebos, Gorsem	377,5
16.	De Kluis	22
17.	Overbroek, Egoven	96,5
18.	Nietelbroeken-Merlemont	191
19.	Jongenbos	106
20.	Bellevuebos	146,5
21.	Manshovenbos, Magneebos, Zalenberg, omgeving	162,5
22.	Mergelkuilen van Vechmaal	22
23.	Keiberg-Leerbeek	26,5
24.	Hasselbos, Kleuis van Vrijhern	48,5
25.	Wijngaardbossen	34
26.	Zuurbemde, Groothofveld, Velpevallei	69
27.	Groot Gashuisbos	49
Totale oppervlakte		2604

Let op: De speciale beschermingszone bestaat uit 24 deelgebieden. In de officiële nummering van de aangemelde deelgebieden zal u merken dat er 3 nummers ontbreken (met name deelgebied 6, 11 en 12). We hanteren toch de nummering van de aanmelding.

4. Overzicht van de Europees te beschermen habitats en soorten waarvoor het gebied belangrijk is

Op 8 mei 2009 hebben het Agentschap voor Natuur en Bos en het Instituut voor Natuur- en Bosonderzoek een onderbouwend rapport aan de minister bevoegd voor het natuurbehoud overgemaakt. Op basis van dit rapport heeft de Vlaamse Regering de gewestelijke instandhoudingsdoelstellingen definitief goedgekeurd op 23 juli 2010. In dat rapport wordt het belang van een speciale beschermingszone voor het bereiken van de gewestelijke instandhoudingsdoelstellingen gesitueerd.

Ter info: Het relatieve belang van de Speciale beschermingszones voor het realiseren van de gewestelijke instandhoudingsdoelstellingen

Het rapport ter onderbouwing van de gewestelijke instandhoudingsdoelstellingen geeft een indicatie over het relatieve belang van de verschillende speciale beschermingszones voor het realiseren van de globale Vlaamse instandhoudingsdoelen. Volgend onderscheid wordt gemaakt:

In de “essentiële” en “zeer belangrijke” gebieden zijn, afhankelijk van de gewestelijke instandhoudingsdoelstellingen, prioritaire acties aangewezen voor het halen of behouden van de Vlaamse doelen.

De *belangrijke* gebieden hebben een klein oppervlakteaandeel van Europees te beschermen habitats en/of soorten.

In de onderbouwende rapportage worden ook “*kennislacunes*” aangegeven die verder onderzocht moeten worden tijdens de opmaak van de specifieke instandhoudingsdoelstellingen. Voor deze gebieden was het, tijdens de opmaak van de gewestelijke instandhoudingsdoelstellingen, onduidelijk of ze een bijdrage kunnen leveren aan de Vlaamse doelstellingen.

In de volgende tabel wordt een overzicht gegeven van de habitats en soorten waarvoor dit gebied belangrijk is. Voor de betrokken habitats en soorten wordt het belang van het gebied voor het duurzaam voortbestaan van habitat of soort (essentieel, zeer belangrijk of belangrijk) weergegeven. Daarnaast wordt een samenvatting van de gewestelijke instandhoudingsdoelstellingen weergegeven. In Bijlage I zijn per habitat en soort de gewestelijke instandhoudingsdoelstellingen in het geheel weergegeven.

Tabel 4-1. Samengevatte weergave van de gewestelijke instandhoudingsdoelstellingen van toepassing in dit gebied ('=' behoud van de huidige situatie of '↑' verbetering) en het belang van het gebied voor de realisatie ervan ('★★★' essentieel, '★★' zeer belangrijk of '★' belangrijk).

Habitats	Relatief belang van deze SBZ-H	Areaal	Populatie	Kwaliteit leefgebied
3150 - Van nature eutrofe meren met vegetatie van het type Magnopotamion of Hydrocharition	★★	=	↑	↑
4030 - Droge Europese heide	★	=	↑	↑
6210 - Droge halfnatuurlijke graslanden en struikvormende facies op kalkhoudende substraten (Festuco-Brometalia) (*gebieden waar zeldzame orchideeën groeien)	★★	=	↑	=
6230 - Soortenrijke heischrale graslanden op arme bodems van berggebieden (en van submontane gebieden in het binnenland van Europa)	★	↑	↑	=
6410 - Grasland met Molinia op kalkhoudende, venige of lemige kleibodem (Eu-Molinion)	★★★	↑	↑	↑
6430 - Voedselrijke zoomvormende ruigten van het laagland, en van de montane en alpiene zones	★★★	=	↑	↑
6510 - Laaggelegen schraal hooiland (Alopecurus pratensis, Sanguisorba officinalis)	★★★	=	↑	=
7140 - Overgangs- en trilveen	★	↑	↑	↑
7220 - Kalktufbronnen met tufsteenformatie (Cratoneurion)	★★	=	↑	↑
7230 - Alkalisch laagveen	★★	↑	↑	↑
8310 - Niet voor het publiek opengestelde grotten	★★	=	=	=
9120 - Atlantische zuurminnende beukenbossen met Ilex en soms ook Taxus in de ondergroei (Quercion robori-petraeae of Ilici-Fagenion)	★★	=	↑	↑
9160 - Sub-Atlantische en midden-Europese wintereikenbossen of eiken-haagbeukbossen behorend tot het Carpini-on-betuli	★★	=	↑	↑
91E0 - Alluviale bossen met Alnion glutinosa en Fraxinus excelsior (Alno-Padion, Alnion incanae, Salicion albae)	★★	=	↑	↑

Soort Habitatrichtlijn	Relatief belang van deze SBZ	Areaal	Populatie	Kwaliteit leefgebied
Bittervoorn - <i>Rhodeus sericeus amarus</i>	★★	=	=	=
Brandt's vleermuis/Gewone baardvleermuis - <i>Myotis brandtii</i> / <i>Myotis mystacinus</i>	★★	=	=	↑
Franjestaart - <i>Myotis nattereri</i>	★	=	↑	↑
Gewone grootoorvleermuis/Grijze grootoorvleermuis - <i>Plecotus auritus/austriacus</i>	★★	=	=	↑
Ingekorven vleermuis - <i>Myotis emarginatus</i>	★	=	=	↑
Kamsalamander - <i>Triturus cristatus</i>	★★	↑	↑	↑
Laatvlieger - <i>Eptesicus serotinus</i>	Kennis lacune	=	=	↑
Meervleermuis - <i>Myotis dasycneme</i>	★★	=	=	↑
Vliegend hert - <i>Lucanus cervus</i>	★★	=	↑	=
Bechstein's vleermuis - <i>Myotis bechsteini</i>	★★★	=	↑	↑
Ruige dwergvleermuis / Gewone dwergvleermuis / Kleine dwergvleermuis - <i>Pipistrellus species</i>	Kennis lacune	=	=	↑
Watervleermuis - <i>Myotis daubentonii</i>	★★	=	=	↑
Zeggekorfslak - <i>Vertigo moulinsiana</i>	★★	=	↑	=
Rosse vleermuis - <i>Nyctalus noctula</i>	Kennis lacune	=	=	↑

5. Beschrijving van de actuele toestand van de Europees te beschermen habitats en soorten in het gebied

In dit rapport worden de specifieke instandhoudingsdoelstellingen voor de Europees te beschermen soorten en habitats in hoofdstuk 8 onderbouwd. Dit gebeurt op basis van ecologische, aangevuld met socio-economische analyses. In dit hoofdstuk wordt de ecologische analyse over de actuele toestand van de Europees te beschermen habitats en soorten besproken. In paragraaf 5.1 wordt eerst het functioneren van het fysische systeem van het gebied besproken. Welke bodemtypes komen voor? Zijn er belangrijke grondwaterstromen? Wat is de invloed van het reliëf? Enzoverder. Het fysische systeem vormt immers de basis voor de ontwikkeling van natuurwaarden. In paragrafen 5.2 en 5.3 wordt een samenvatting gegeven van de ecologische analyse van het actueel voorkomen van de Europees te beschermen habitats en soorten voor dit gebied. De ecologische analyse zelf vind je in Bijlage 2. Op basis van deze analyse, en de socio-economische context (hoofdstuk 6) in overweging nemend, worden in hoofdstuk 7 knelpunten geïdentificeerd en in hoofdstuk 8 doelen en prioriteiten bepaald.

Ter info: Toelichting van belangrijke termen gebruikt in dit hoofdstuk

Het *actuele voorkomen* is een beschrijving van waar een soort of habitat voorkomt en hoeveel.

De *actuele staat van instandhouding*: dit is een beschrijving van de huidige oppervlakte en kwaliteit van het Europees te beschermen habitat of van het leefgebied van een Europees te beschermen soort in dit gebied en de omschrijving van de achterliggende redenen.

De *trend* geeft de evolutie doorheen de tijd weer van de kwaliteit of kwantiteit van een habitat of soort.

De *potenties* geven aan hoeveel en eventueel waar er mogelijkheden zijn voor de uitbreiding of het herstel van een habitat of van een populatie van een soort.

5.1. Beschrijving van het fysische systeem

Het Zuid-Limburgs reliëf is het resultaat van fluviatiele erosie op een geologisch substraat wiens oppervlakkige samenstelling fundamenteel evolueert –tevens jonger wordt– van zuid naar noord. Deze geologische uitgangssituatie induceert en conditioneert een hele reeks onderlinge verschillen en accentverschuivingen in de landschapkenmerken en -elementen tussen Droog- en Vochtig-Haspengouw.

In Droog-Haspengouw (d.i. grosso modo ten zuiden van de lijn Zoutleeuw, Sint-Truiden, Borgloon-Tongeren) rust de Kwartaire leemmantel (max. 10 meter dik) op Secundaire krijtformaties (mergelzandsteen en silex) of op sedimentologisch aanverwante lagen uit het Vroeg-Tertiair (Heersiaan en/of Landenjaan). Het goed doorlatend substraat verklaart de aanwezigheid van droge dalen. Het breed golvend reliëf is mede het resultaat van de nivellerende invloed van de leemmantel op een pré-Kwartair reliëf dat beduidend meer geaccidenteerd was. In deze sedimenten situeert zich de waterscheidingskam tussen de stroombekkens van de Schelde (Demer) en de Maas (Jeker) wiens hoogte op Limburgs grondgebied rond de +130 meter schommelt. In Zuidoost-Limburg (Riemst + deelgemeenten van Tongeren, Bilzen en Lanaken) is de waterscheidingskam tussen Schelde en Maas verbreed tot een zacht golvend plateau met een aantal zuidwest-noordoost georiënteerde ruggen in de lemige dekmantel. In het krijtsubstraat bevinden zich meerdere, weliswaar artificiële grotten; de meest bekenden zijn deze van Zichen-Zussen-Bolder en Kanne, binnen deze SBZ zijn de mergelgrotten van Vechmaal gelegen. Het grootste gedeelte van Droog-Haspengouw ligt boven de hoogtelijn van +100 meter. Karstverschijnselen (in het krijt) en suffosie (in leem) veroorzaken ondergronds natuurlijke holten die gebeurlijk kunnen instorten en zodoende bovengronds plaatselijk in verzakkingen “zichtbaar” worden.

In Vochtig-Haspengouw (d.i. ten noorden van de lijn Zoutleeuw-Tongeren) worden de Tertiaire sedimenten, bestaande uit een afwisseling van Oligocene zand- en kleilagen (Rupeliaan en Tongeriaan), almaar dikker en verdwijnt de impact van het onderliggende krijtsubstraat op het reliëf. Het

reliëf wordt er bepaald door bronwerking en differentiële erosie :zachtere zandlagen versus resistente kleilagen. Vochtig Haspengouw ligt doorgaans beneden de hoogtelijn van +70 meter.

Door regressieve bronerosie heeft vooral het contact- en overgangsgebied (tussen +70 en +100 meter) tussen Droog- en Vochtig Haspengouw een hogere reliëfintensiteit met relatief steile hellingen. Dit verklaart o.m. de sterke versnijdingsgraad van het landschap tussen Tongeren en Borgloon: Piringen, Neerrepn, Overrepn, Kolmont, Jesseren, Vliermaal, Gors-Opleeuw, Kerniel, Kutekoven, Grootloon en Borgloon. Deze steilrand komt bovendien structureel overeen met het klasieke talud tussen Laag- en Midden-België en is o.m. in de helling van Kerniel bijzonder goed zichtbaar. De strategische heuvelsite van Borgloon werd overeenkomstig de hoogtelijn van +100 meter aangeduid. Vooral in dit gebied is de reliëfintensiteit extreem hoog. Het massief van Kozen is een vooruitgeschoven erosierestant (een soort getuigenheuvel) van het plateau van Droog-Haspengouw.

De boven- en middenlopen van de Haspengouwse beken (Demer, Mombeek, Herk, Melsterbeek, Cicindria en Molenbeek) hebben een consequente zuidnoord afwateringsrichting.

Van zodra ze de oostwest georiënteerde depressie "Bilzen-Hasselt-Diest" (d.i. het oostelijk uiteinde van de Vlaamse vallei) bereiken, buigen ze in westelijke richting af. Ter hoogte van de steilrand tussen Laag- en Midden-België doet er zich een wijziging in de dalmorfologie voor. In Droog-Haspengouw zijn de valleibodems eerder smal; in de relatief steile hellingen komen vaak steilwandige bron-amfiteaters voor (zoals dat in deelgebied Keiberg). In Vochtig-Haspengouw zijn de beekdalen merkkelijk breder en verflauwen de hellingen; in de alluviale vlakten komt het microreliëf van oeverwallen en komgronden goed tot uiting. Ten behoeve van de talrijke watermolens is de bedding van de meeste beken minstens ten dele en plaatselijk rechtgetrokken. In geheel Haspengouw is de asymmetrie der beekdalen gebiedsdekkend.

De westrand van deze SBZ valt onder de geografische streek van het Hageland (Vlaams-Brabant) Het meest differentiërende, landschapkenmerkende reliëf zijn de WZW-ONO georiënteerde heuvelruggen van het Hageland (= regio tussen Leuven, Tienen, Diest en Aarschot). Deze heuvelruggen –toponymisch meestal eindigend op het suffix "-berg" of "-bergen"– zijn structurerend omwille van hun paleogeografische ontstaansgeschiedenis: het zijn immers "gefossiliseerde" zandbanken uit de Laat-Tertiaire Diestiaanzee. Omwille van een weerstandbiedende ijzerzandsteen- of limonietlaag –dé regionale bouwsteen bij uitstek; a priori voor Romaanse gebouwen– wisten ze zich als positieve reliëfs in het huidige landschap te handhaven en te profileren. Een reeks andere landschapkenmerken (infra) zijn geconditioneerd door deze specifieke reliëfvorm zoals het hydrografisch net, de identiek georiënteerde richting van de straatdorpen, de aanwezigheid van koepel- en hellingsbossen, wijnteelt, ...

De landschapbepalende en oriënterende invloed van de Diestiaanheuvelds beperkt zich bovendien niet alleen tot de geografische streek "Hageland" maar bepaalt over het grootste deel van Vlaams-Brabant de organisatie van het hydrografisch net en de richting van de heuvelkammen.

Aan de zuidrand van het Hageland (Boutersem) neemt de dikte van de eolische leemlaag almaar toe zodanig dat het structureel reliëf van de Diestiaanheuvelds topografisch vervaagt en geleidelijk overgaat in het Brabants leemplateau.

De Gete's. Uit de paleogeografische landschapsgenese blijkt dat de beide Gete's niet in staat waren om consequent (= Z-N) doorheen de Diestiaanheuvelds te stromen. Dit verklaart de ZW-NO-stroomrichtingen van hun bovenlopen en de omweg via Limburg om zodoende –het Hageland ontwijkend– naar de Demer te stromen! De Kleine en de Grote Gete fungeerden als erosiebasis voor de versnijdingsgraad van het zuidoostelijk deel van het Brabants leemplateau.

Een absoluut curiosum in het Getebekken is de gesloten depressie "Het Vinne" te Zoutleeuw, gedeeltelijk met veen opgevuld. In de nabije toekomst zal het kunstmatig meer dat eertijds deze depressie vulde, in het kader van een natuurinrichtingsproject terug hersteld worden.

5.2. Samenvatting van voorkomen, actuele staat van instandhouding, trend en potenties van de habitats

In deze paragraaf wordt een samenvatting gegeven van de actuele situatie van de Europees te beschermen habitats binnen het gebied. Voor elk Europees te beschermen habitat uit hoofdstuk 4 wordt het voorkomen, de analyse van de actuele staat van instandhouding, de trends ten opzichte van de aanmelding en de potenties voor uitbreiding samenvattend beschreven. Voor de volledige analyse wordt verwezen naar bijlage II - Analyse van de Europees te beschermen habitats en soorten.

3150 - Van nature eutrofe meren met vegetatie van het type Magnopotamion of Hydrocharition

• Het actuele voorkomen	Actueel komt in deelgebieden 14 en 15 deze habitat voor. In provinciaal domein Nieuwenhoven betreft het een recent geschoonde vijver van 0,35ha en in het provinciaal domein Het Vinne een grote oppervlakte van 71ha. In beide gevallen betreft het een zwakke vorm van de habitat met slechts 1 sleutelsoort (Loos blaasjeskruid in het Vinne en glanzig fonteinkruid in Nieuwenhoven).
Actuele staat van instandhouding	Habitattype komt actueel in een goede tot voldoende staat van instandhouding voor. Het habitattype staat echter flink onder druk door eutrofiëring van het Vinnemeer en door de beperkte soortenrijkheid ervan. Wanneer er geen halt wordt toegeroepen aan de eutrofiëring zouden soorten als loos blaasjeskruid kunnen verdwijnen, waardoor de volledige 71ha in een 'gedeeltelijk aangetaste staat van instandhouding' terecht komt.
Trend	Door de extra oppervlakte habitat van 71 ha te Zoutleeuw (Het Vinne) is de trend sterk positief.
Potenties	De potentie voor het ontwikkelen van habitat 3150 in Haspengouw is groot. Van de kensoorten die historisch voorkwamen zijn er actueel slechts weinig over. Door opschonen van vijvers of poelen kiemen deze soorten echter uit de zaadbank (cfr Zwart water te Nieuwenhoven 2008, het Vinne 2005). Dergelijke uitgangssituaties komen in verschillende deelgebieden voor.

4030 - Droge Europese heide

• Het actuele voorkomen	Dit habitattype komt actueel voor in deelgebieden 4, 14 en 19. Het betreft nog slechts kleine relicten die actueel nog voorkomen in overgang naar bos (habitattype 9120) of heischraal grasland 6230.
Actuele staat van instandhouding	Habitattype 4030 komt actueel in een gedeeltelijk gedegradeerde staat van instandhouding voor, gezien zijn beperkte oppervlakte, beperkt aan tal sleutelsoorten en problemen van verbossing en verruiging.
Trend	Habitat komt nog maar fragmentair voor langs bijvoorbeeld enkele boswegen. Vergelijken van deze oppervlakten met de situatie bij de aanmelding is niet mogelijk. Wel getuigen deze vegetaties en vegetatiesamenstelling van een groter historisch voorkomen.
Potenties	Er is een matige tot goede potentie voor dit habitattype op enkele zandige koppen in verschillende deelgebieden, voornamelijk in deelgebieden 4 en 14.

6210 - Droge halfnatuurlijke graslanden en struikvormende facies op kalkhoudende substraten (Festuco-Brometalia) (*gebieden waar zeldzame orchideeën groeien)

- Het actuele voorkomen
Dit habitattype komt actueel voor in deelgebieden 8,17 en 21. Het betreft zeer kalkrijke varianten van 6510_huk (op mergel), door successie actueel uitgegroeid tot kalkrijk doornstruweel van het zuurbesverbond (6210_sk).
- Actuele staat van instandhouding
Deze habitat komt actueel in een gedeeltelijk aangetaste staat van instandhouding voor, gezien zijn beperkte oppervlakte, beperkte bedekkingsgraad met sleutelsoorten en graad van verbossing of verstruweling.
- Trend
Dit habitattype is gezien zijn zeldzame abiotische standplaatsen steeds zeldzaam geweest en de deze habitat is sinds de aanmelding vermoedelijk weinig gewijzigd in oppervlakte. Door successie (doornstruweel/bos) zijn enkele soorten wel zeer zeldzaam geworden (manjetjesorchis, purperorchis).
- Potenties
Er is een matige tot goede potentie op plaatsen met dagzomende of zeer ondiepe mergellagen. Dit vinden we voornamelijk in deelgebieden 8, 10, 17 en 21.

6230 - Soortenrijke heischrale graslanden op arme bodems van berggebieden (en van submontane gebieden in het binnenland van Europa)

- Het actuele voorkomen
Binnen de deelgebieden van deze SBZ komen 4 subtypes voor van deze habitat. Vaak in mooie gradiëntsituaties van het ene naar het andere. Dit habitattype komt vaak nog maar in kleine relictten voor. Ondanks de beperkte oppervlakte zijn de relictten nog zeer soortenrijk. Actueel vinden we het nog terug in deelgebieden 1, 4, 7, 8, 9, 13, 14, 15, 18, 19, 20 en 23.
Actuele oppervlakte is een onderschatting, gezien er veel kennishiaten zijn.
- Actuele staat van instandhouding
Deze habitat komt actueel in een gedeeltelijk aangetaste staat van instandhouding voor, gezien zijn beperkte oppervlakte, beperkte bedekkingsgraad met sleutelsoorten, de aanwezige strooisellaag en graad van verbossing of verstruweling.
- Trend
Correcte inschatting van de oppervlakten van dit habitat ten tijde van de aanmelding is niet te maken. Wel is duidelijk dat recent nog heischrale vegetaties gescheurd en omgevormd zijn naar grasland, boomgaard of bebost zijn. De trend is dus ongetwijfeld negatief.
- Potenties
De potenties voor habitattype 6230 zijn beperkt. Subtypes 6230_ha en 6230_hn sluiten aan bij zandige situaties in de sfeer van boshabitat 9120 of op ontkalkte voedselarme leem (vaak op hellingen). Habitat-subtype 6230_hmo, de vochtige variant sluit hierbij aan op vochtige plekken of op overgang met veldrusassociatie (6410_ve) en de kalkrijke variant vinden we enkel op plaatsen waar schraallandsituaties ontstaan op kalkrijke leem (vaak in gradiënt met kalkrijke kamgraslanden 6510_huk).

6410 - Grasland met *Molinia* op kalkhoudende, venige of lemige kleibodem (Eu-Molinion)

- Het actuele voorkomen

Habitattype 6410 komt in deze Speciale Beschermingszone voor in 2 subtypes, met name de veldrusassociatie 6410_ve en de 'echte' (kalkrijke) blauwgraslanden 6410_mo. We vinden deze habitat terug in deelgebieden 1, 9, 13, 14, 17, 18, 19 en 23. Op de aanwezige oppervlakte in deelgebied 18 (Nietelbroeken-Merlemont) na, betreft het kleine tot zeer kleine oppervlakten actueel habitat. Zowel historisch als actueel komen talrijke sleutelsoorten voor van dit habitattype (EU-soorten: kleine schorseneer, blauwe knoop, blauwe zegge, karwijselie, blonde zegge met daarnaast vleeskleurige orchis, bleke zegge, pad-denrus, addertong, betonie, kleine valeriaan).
- Actuele staat van instandhouding

Deze habitat komt actueel in een gedeeltelijk aangetaste staat van instandhouding voor, gezien zijn beperkte oppervlakte, beperkte bedekkingsgraad met sleutelsoorten, de aanwezige strooisellaag en graad van verbossing of verstruweling.
- Trend

Correcte inschatting van de oppervlakten van dit habitat ten tijde van de aanmelding is niet te maken. Wel is duidelijk dat er verschillende locaties met kensoorten voor deze habitat ondertussen verruigd zijn (foutief als 6340 in habitatkaart) of bebost zijn (vaak met populier). De trend is dus ongetwijfeld negatief.
- Potenties

Ondanks de veeleisendheid die deze habitats stellen qua abiotiek blijkt uit de potentiekaarten dat er in vele deelgebieden van SBZ Haspengouw zones liggen met een matige tot goede potentie. Dit is bijvoorbeeld het geval voor deelgebieden 1, 9, 10, 13, 14, 17 of 18.

6430 - Voedselrijke zoomvormende ruigten van het laagland, en van de montane en alpiene zones

- Het actuele voorkomen

Twee subtypes:

Subtype 6430_hf: moerasspireaverbond (natte ruigte). Dit type is gedeeltelijk uit de habitatkaart af te lezen als BWK-code Hf (moerasspirearuigte). Doorgaans betreft dit echter verruigingsfasen van voormalige al dan niet kwelgevoede hooilandtypes. Enkel op het alluvium van de grotere rivieren, met hun typische overstromingsdynamiek kunnen we spreken van vegetaties die aansluiten bij habitattype 6430. Dit vinden we vooral terug in de Middenloop van de Mombeek (deelgebied 11), langs de benedenloop van de Mombeek (deelgebied 13) en verder in deelgebied 15 (Vinne-Heerbroek).

Subtype 6430_bz: vochtige, nitrofiële boszoom met zeldzame soorten: eikelmuis, bergnachtorchis, welriekende agrimonie, bosrandvlinders en hazelworm of habitatsoorten als vroedmeesterpad, spaanse vlag, hazelmuis (kennishiaat) en grauwe klauwier. Mantel- en zoomvegetaties zijn niet als dusdanig gekarteerd als aparte percelen en daarom ook niet uit de habitatkaart af te leiden. Er wordt ook geen oppervlakte-doelstelling uitgeschreven voor dit habitatsubtype. We vinden mooi ontwikkelde voorbeelden van deze habitat onder andere terug in deelgebieden 1, 2, 3, 7, 8, 9, 10, 14, 15, 17, 18, 21, 22, 23, 24, 25, 26.

Actuele staat van instandhouding

Door een te hoge graad van vergrassing en verruiging, de versnipperde aanwezigheid van dit habitattype en onvoldoende aanwezigheid van faunasoorten wordt de actuele staat van instandhouding als gedeeltelijk aangetast geacht.

Trend

De trend is onduidelijk. Enerzijds is het aandeel spirearuigte dat men kan aflezen op de BWKkaart ongetwijfeld toegenomen door het uitvallen van hooipraktijken in de beekvalleien. Dit is echter geen toename van habitat 6430, maar een afname van natte hooilandtypes, genre dottergrasland (rbb_hc), grote vossenstaarthooiland (6510_hua) blauwgrasland (6410), zilverschoonverbond (rbb_zil) of grote zeggenmoeras (rbb_mc).

Of de eigenlijke habitat 6430 bij aanmelding talrijker voorkwam valt te betwijfelen.

Ook voor de nitrofiële boszomen zijn er onvoldoende gegevens om de trend te kunnen evalueren. Wel staat vast dat het ontbreken van mantel-zoomsituaties in de grote boscomplexen (bv. door uitvallen van hakhoutpraktijken halfweg 20ste eeuw) negatief is voor deze habitat.

Potenties

Potenties voor voedselrijke natte ruigten zijn voornamelijk aanwezig als beekbegeleidende vegetaties langsheen de Mombeek (deelgebieden 1 en 13), ter hoogte van het Vinne (deelgebied 15).

Vochtige boszomen kunnen in vrijwel elk deelgebied met boshabitats 9160 of 91E0 ontwikkeld worden door minder scherpe overgangen tussen bos en andere vegetaties te realiseren. Ook binnen grasland-complexen is de aanwezigheid van deze habitat bijvoorbeeld op overgang naar doornstruweel belangrijk. De potenties voor het habitattypen zijn hoog ⁵.

6510 - Laaggelegen schraal hooiland (*Alopecurus pratensis*, *Sanguisorba officinalis*)

- Het actuele voorkomen

Er komen 3 subtypes voor van habitattype 6510:

De habitatkaart geeft aan dat habitattype 6510_hu, subtype Glansha-verbond (*Arrhenaterion*) voorkomt in volgende deelgebieden: 1, 2, 3, 5, 8, 9, 10, 13, 15, 17, 18, 22, 23, 24 en 26: met een totale oppervlakte van 40,5 ha.

Het habitattype 6510_hua is een actueel kennishiaat. Op basis van de floradatabank kan men ervan uitgaan dat deze habitat voorkwam en voorkomt (vb. grote vossenstaart, groot streepzaad, weidekervel, knoopkruid, grote ratelaar, kleine ratelaar, veldlathyrus, gulden boterbloem, tweerijige zegge, moesdistel). Maar het is niet mogelijk op basis van de BWK een oppervlakte van het actuele voorkomen in te schatten.

Het habitattype 6510_huk (kalkrijk kamgrasland) komt actueel voor in deelgebieden 1, 7, 8, 10, 17 en 22. voor een totale oppervlakte van 8,5 ha.
- Actuele staat van instandhouding

Voor habitatsubtype 6510_hua (*Alopecurion*) kan geen beoordeling gemaakt worden gezien de actuele aanwezigheid niet gekend is.

Habitattype 6510_hu bevindt zich actueel in een gedeeltelijk aangestaste staat van instandhouding door de te lage bedekkingsgraad van sleutelsoorten, en de hoge graad van verruiging of verbossing.

Habitattype 6510_huk bevindt zich actueel in een gedeeltelijk aangestaste staat van instandhouding door de hoge graad van verruiging en verbossing en door de gedegradeerde staat op vlak van de faunakaracteristieken.
- Trend

Aanwezigheid van dit type is algemeen achteruitgegaan in Vlaanderen door vermessing en gewijzigd landgebruik.

⁵ Uiteraard kunnen deze boszomen niet ontwikkeld worden zonder de aanwezigheid van boshabitats, zodat de effectieve potenties geringer zijn.

Potenties	Potenties voor het subtype Glanshavergrasland (6510_hu, <i>Arrhenaterion</i>) is in veel deelgebieden in grote oppervlakte aanwezig, gebonden aan de iets drogere zones in de valleigebieden. Bestaande soortenrijkere graslanden (RBB kamgrasland) kunnen relatief gemakkelijk omgevormd worden naar het Glanshaververbond. Randvoorwaarden zijn stopzetting van bemesting en een aangepast maaibeheer. Ook kan dit type bekomen worden vertrekkend vanuit minder intensief bemeste akkers en door in het begin een maairegime met hoge frequentie aan te houden. Potentie voor kalkrijk kamgrasland is door zijn zeldzame abiotische uitgangssituatie ruimtelijk zeer beperkt. Potentie voor beperkte uitbreidingen vinden we terug in deelgebieden: 1, 7, 8, 10, 17 en 22. Potentie voor het verbond van grote vossenstaart met Weidekervel (<i>Alopecurion</i>) is groot in deelgebieden 1, 2, 5, 10, 13, 15, 17 en 18. Deze potentie is vaak zeer lokaal en beperkt in oppervlakte.
-----------	---

7140 - Overgangs- en trilveen

Het actuele voorkomen	Dit habitatype komt actueel enkel voor binnen deelgebied 15, met name op de rand van het Vinnemeer.
Actuele staat van instandhouding	Habitat 7140 bevindt zich actueel in een gedeeltelijk gedegradeerde staat van instandhouding door de aanwezige strooisellaag, de verruiging en verbossing en door de structuurschade.
Trend	Ten opzichte van de situatie bij de aanmelding is de trend mogelijks licht positief, gezien door de natuurinrichting van het Vinne opnieuw een waterpeil is ingevoerd dat positief is (ten opzicht van de populierenaanplant en drainage vóór natuurinrichting).
Potenties	Potenties voor dit habitatype beperken zich binnen deze SBZ tot deelgebied 15, op het veenpakket aan de rand van het Vinnemeer.

7220 - Kalktufbronnen met tufsteenformatie (Cratoneurion)

Het actuele voorkomen	Het fysisch-chemisch fenomeen van kalktufvorming wordt in een aantal bronzones waargenomen, meer bepaald in deelgebieden 1, 2, 7, 8, 17, 23, 24 en 25. Steeds betreft het puntlocaties met een eerder beperkt aantal vierkante meter effectieve habitat per deelgebied.
Actuele staat van instandhouding	Habitatype 7220 bevindt zich actueel in een gedeeltelijk aangetaste staat van instandhouding omwille van faunakaracteristieken.
Trend	Niet gekend, uit de verdrogingsgraad van enkele tufbronnen kan verwacht worden dat de trend eerder negatief is (heeft te maken met het gebruik van de infiltratiegebieden).

Potenties	De potenties van habitatype zijn zeer beperkt en geschikte locaties kunnen ook moeilijk tot niet gecreëerd worden. In eerste instantie is dit beperkt tot die zones en bovenlopen van beekjes waar er nu al bronnen aanwezig zijn en die in bronbos zijn gelegen. Dit uittredend bronwater moet erg kalkrijk zijn opdat kalkneerslag zou kunnen optreden, afzetting van calciumcarbonaat op de in het water aanwezige blaadjes, mossen, takjes. De mogelijkheden om kalkafzetting waar te nemen zijn dan ook het grootst in bronbossen waarbij het water door een kalkrijke ondergrond.
-----------	---

7230 - Alkalisch laagveen

Het actuele voorkomen	Een habitatype dat historisch steeds zeldzaam moet geweest zijn in Haspengouw, gezien zijn uitgelezen standplaatseis van laagveen in combinatie met zeer kalkrijke kwel. Actueel komt het habitatype met zekerheid voor in het Overbroek te Gelingen (deelgebied 17). Van de overige (historische) standplaatsen zijn nog enkele relictsoorten te vinden in deelgebied 1 (graslanden onder de burcht van Kolmont en beemden bij dorpscentrum Haren).
Actuele staat van instandhouding	Habitatype 7230 bevindt zich actueel in een gedeeltelijk aangetaste staat van instandhouding omwille van te kleine oppervlakte, bedekkingsgraad met schijngrassen, aanwezigheid van zuurstof (bodem), verzuuring door nutriëntentoeename, faunakarakteristieken.
Trend	Ten opzichte van de historische vegetatieopnames (Vandeborn 1865) een duidelijke kwalitatieve achteruitgang van de Haspengouwse alkalische laagvenen (Gele zegge, Moeraswespenorchis, Breed wollegras, Paddenrus, Parnassia, Vlozegge, Blonde zegge, Moeraszoutgras, Bonte paardenstaart). Ten opzichte van de situatie van de aanmelding is de trend niet te bepalen, gezien dit habitatype niet gekend was.
Potenties	De potenties van habitatype zijn zeer beperkt. Herstel hydrologie en aangepast (omvormings)beheer kan tot beperkte uitbreidingen leiden in deelgebied 17 (en 1).

8310 - Niet voor het publiek opengestelde grotten

Het actuele voorkomen	Mergelgrotten van Vechmaal in deelgebied 22.
Actuele staat van instandhouding	Voldoende tot goede staat van instandhouding
Trend	Status quo
Potenties	Beperkt tot deelgebied 22

9120 - Atlantische zuurminnende beukenbossen met Ilex en soms ook Taxus in de ondergroei (Quercion robori-petraeae of Ilici-Fagenion)

- Het actuele voorkomen
De habitatkaart geeft aan dat habitattype 9120 in het merendeel van de deelgebieden voorkomt, met een totale oppervlakte van 462,5 ha. De grootste en mooist ontwikkelde habitatoppervlakten vinden we in deelgebieden 1, 2, 4, 14, 15, 16, 18, 19, 20, en 21. Kleinere habitatvlekjes situeren zich in deelgebieden 24, 25 en 27.
- Actuele staat van instandhouding
De lokale staat van instandhouding is deels gedegradeerd voor een aantal indicatoren met betrekking tot de habitatstructuur (dood hout). De indicator naar invasieve exoten en verruiging is eveneens deels aangetast. Kenmerkende faunasoorten komen actueel beperkt voor, vaak in niet duurzame populaties. Samenvattend is er een gedeeltelijk aangetaste actuele staat van instandhouding.
- Trend
De trend is onduidelijk. Mogelijk is er een (licht) positieve evolutie door het inzetten van beheermaatregelen volgens de beheervisie van het ANB en toepassen van verschillende bos- en natuurbeheerplannen en door het ouder worden van de bossen, waardoor de structuurkwaliteit in dit boshabitat is toegenomen.
- Potenties
De potenties situeren zich ter hoogte van de lemig zand en zandleemgronden in voedselarmere en zure, droge tot vochtige condities. De beste potenties bevinden zich in deelgebieden 4, 14, 15, 18, 19 en 21 (potnat). In de gebieden met de beste potenties bevinden zich actueel ook de grootste oppervlakten.

9160 - Sub-Atlantische en midden-Europese wintereikenbossen of eikenhaagbeukbossen behorend tot het Carpinion-betuli

- Het actuele voorkomen
De habitatkaart geeft aan dat habitattype 9160 actueel voorkomt in bijna alle deelgebieden voor (met uitzondering van deelgebied 5, 9 en 13. De gezamenlijke oppervlakte habitat is 301,16 ha.
- Actuele staat van instandhouding
De lokale staat van instandhouding is deels aangetast voor een aantal indicatoren: vooreerst is de oppervlakte van de meeste habitatvlekken te klein. Daarnaast zijn er negatieve scores voor habitatstructuur: horizontale structuur, het aandeel dood hout, ruderalisatie en daarnaast een overwegend gedegradeerde staat met betrekking tot de fauna-aspecten.
- Trend
De trend is onduidelijk. Hoewel een aantal criteria een gunstige evolutie bezitten (verhoging aandeel dood hout, verhoging structuurkwaliteit,...), zijn er ook ongunstige evoluties merkbaar (o.a. achteruitgang / verdwijnen kenmerkende faunasoorten, achteruitgang soortenrijkdom in de kruidlaag,...
- Potenties
Het POTNAT-model geeft in alle deelgebieden grote oppervlakten met een hoge potentie voor dit habitattype.

91E0 - Alluviale bossen met *Alnion glutinosa* en *Fraxinus excelsior* (Alno-Padion, *Alnion incanae*, *Salicion albae*)

- Het actuele voorkomen
De habitatkaart geeft aan dat het habitattype 91E0 voorkomt in bijna alle deelgebieden, met uitzondering van deelgebieden 5, 7, 8, 9, 21 en 22. Gezamenlijk komt er actueel een oppervlakte voor van 62,5 ha.

Dit habitattype valt uiteen in verschillende subtypes waarbij voor de SBZ volgende types belangrijk zijn:
 - 91E0*_bron: BWK-eenheid vc: bronbossen (Goudveil-essenbos), dikwijls zeer smalle zones, die zowel vleksgewijs bij bronnen, bronniveaus zijn te vinden als lineair langs bronbeken. Het habitattype is aanwezig in deelgebieden 2, 14, 23, 24 en 25.
 - 91E0*_veb: BWK-eenheid va: beekbegeleidend Vogelkers-essenbos met soortenrijke boomlaag en voorjaarsflora, 's winters soms kortstondig overstroomd, overgangen naar bronbos (91E0_bron) en boshabitat 9160 komen vaak voor; habitattype aanwezig in alle deelgebieden behalve 5, 7, 8, 9, 21 en 22.
 - 91E0*_meso: BWK-eenheid vm: mesotroof broekbos, broekbos in matig voedselrijke omstandigheden. Het is plaatselijk aanwezig in de beekvalleien in deelgebieden 14, 15, 18 en 19
 - 91E0*_eutr: BWK-eenheid vn: Eutroof of ruigt elzenbroekbos wordt tot doel gesteld in deelgebied 13, waar het in zeer beperkte mate actueel voorkomt.
- Actuele staat van instandhouding
De lokale staat van instandhouding is deels aangetast door te kleine oppervlakten van habitat, door een te laag aandeel dood hout in het bos en door een gedegradeerde score voor faunakaracteristieken.
- Trend
De trend is onduidelijk. Hoewel een aantal criteria een gunstige evolutie bezitten (verhoging aandeel dood hout, verhoging structuurkwaliteit,...), zijn er ook ongunstige evoluties merkbaar (o.a. achteruitgang / verdwijnen kenmerkende faunasoorten, achteruitgang soortenrijkdom in de kruidlaag, eutrofiëring ...)
- Potenties
Het POTNAT-model geeft in de meeste deelgebieden met brede alluviale bodems een hoge potentie voor dit habitattype

5.3. *Samenvatting van voorkomen, actuele staat van instandhouding trend en potenties van de soorten*

In deze paragraaf wordt een samenvatting gegeven van de actuele situatie van de Europees te beschermen soorten binnen het gebied. Voor elk Europees te beschermen soort uit hoofdstuk 4 wordt het voorkomen, de analyse van de actuele staat van instandhouding, de trends ten opzichte van de aanmelding en de potenties voor uitbreiding samenvattend beschreven. Voor de volledige analyse wordt verwezen naar bijlage II - Analyse van de Europees te beschermen habitats en soorten.

Bittervoorn - *Rhodeus sericeus amarus*

- Het actuele voorkomen
Vliegen Bittervoorn is in Vlaanderen een wijd verspreide soort. In deze SBZ komt Bittervoorn voor in deelgebied 26 .

Actuele staat van instandhouding	De soort bevindt zich volgens expertoordeel in een goede actuele staat van instandhouding. Nochtans wijzen een aantal habitat-indicatoren op een gedegradeerde staat, zodat een gedeeltelijk aangetast actuele staat van instandhouding dient aangenomen te worden. De voornaamste knelpunten voor de soort zijn een vervuilde waterbodem en waterbouwkundige ingrepen (rechttrekkingen, kanalisatie, oeververstevingen)
Trend	De trend is moeilijk in te schatten gelet op de schaarse gegevens van de soort in het gebied.
Potenties	De soort is gebonden aan wateren waar zoetwatermossels van het geslacht <i>Unio</i> of <i>Anodonta</i> voorkomen, zoals vijvers, plassen, sloten en afgesloten riviermeanders met goed ontwikkelde waterplantenvegetatie (cf. habitatype 3150) en oeverzones van traagstromende beken en rivieren met een goede tot vrij goede waterkwaliteit (cf. habitatype 3260). De vissen zoeken de beschutting van waterplanten op, waar ze vooral van plantaardig plankton leven (sporadisch ook zoöplankton en kleine ongewervelden zoals insectenlarven, slakken en wormen). De eitjes ontwikkelen tussen de kieuwen van een zoetwatermossel. De larven verlaten pas enkele weken na het uitkomen de veilige omgeving van de mossel. Verbetering van de algemene waterkwaliteit zou wellicht tot gevolg hebben dat bijkomende leefgebied kan gekoloniseerd worden. Gebieden in het SBZ-H met potenties voor de soort zijn alle traagstromende of bijna stilstaande waterlopen en stilstaande plassen met een goede waterkwaliteit en een goed ontwikkelde waterplantenvegetatie.

Vliegend hert - *Lucanus cervus*

Het actuele voorkomen	Er zijn enkel waarnemingen gekend in de buurt van het Bellevuebos Kortesseem (deelgebied 20) (Bron: databank INBO).
Actuele staat van instandhouding	De staat van instandhouding is bijgevolg gedeeltelijk aangetast omwille van het beperkt voorkomen van ingerotte eiken in houtkanten en zonbeschenen bosranden.
Trend	Er zijn onvoldoende gegevensreeksen ter beschikking om een trend te kunnen bepalen. Door het wegvallen van middelhout- en hakhoutbeheer en het verwijderen van dode of afstervende bomen langsheen zonbeschenen bosranden of in oude houtkanten (vaak plaatsen waar paden gelegen zijn) is de oppervlakte geschikt habitat beperkt. Door intensivering van het landgebruik in het omliggende gebied heeft gezorgd voor een afname van het aantal houtkanten en oude boomgaarden. Dit heeft voor versnippering en een bijkomende afname van geschikt habitat gezorgd.

Potenties	Het biotoop van het Vliegend hert bestaat uit oude, liefst vrij open en lichtrijke loofbossen, oude houtkanten of oude hakhoutstoven van inlandse eiken. Vooraf zuid-georiënteerde hellingen in combinatie met loofbossen en kleine landschapselementen op deze plekken, bieden een goede potentie voor deze soort. Mits voldoende dood hout (criteria duurzaam bosbeheer) kan de soort zich aanzienlijk uitbreiden binnen de bossen van Haspengouw.
-----------	---

Zeggekorfslak - *Vertigo moulinsiana*

Het actuele voorkomen	De Zeggekorfslak komt actueel met zekerheid voor in 3 deelgebieden met name deelgebied 1 (over hele lengte van deelgebied zowel bij Zammelen, Kolmont als Haren), deelgebied 10 en deelgebied 17 (uit publicatie Lemmens, niet in onderstaande kaart). Aanwezigheid in deelgebieden 2 en 23 is aannemelijk, maar niet onderzocht.
Actuele staat van instandhouding	Er is een gebrekkige kennis van de Zeggekorfslak met betrekking tot de aantallen en de dichtheden. De habitatkwaliteit van de bekende locaties is echter vermoedelijk voldoende tot goed. In het grootste leefgebied zijn overstromingen met voedselrijk water (Mombeek) een probleem. Deels aangetaste staat van instandhouding.
Trend	Er kan geen trend bepaald worden, gelet op de schaarse gegevens van de soort ten tijde van de aanmelding.
Potenties	Zeggekorfslak is een soort die uit zichzelf relatief mobiel is. Ze laat zich wel makkelijk verspreiden met behulp van overstromingen. Verspreiding via de mens door onder meer transport van maaisel, maai-balken of ander werkmateriaal. Om geschikte biotopen te kunnen koloniseren zijn dus vooral overstromingen noodzakelijk. De zones die op deze wijze bijkomend kunnen gekoloniseerd worden zijn onder de huidige omstandigheden beperkt. Door onbewust menselijke activiteiten, bv. beheerswerken, heeft de soort mogelijks wel een relatief goed dispersievermogen. Potenties voor deze soort zijn het hoogst in gebieden met kalkrijke kwel, waar dan ook een hoge potentie is voor alkalisch laagveen of kalkhoudende subtype van 6410. Dit vinden we vooral in deelgebieden 1, 2, 10, 17 en 23.

Nauwe korfslak *Vertigo angustior* Jeffreys

Kennishyaat: de soort komt mogelijks voor in deelgebied 25 (Wijngaardbos) wat een gebied is dat aansluit op de Molenbeemden (Membruggen, rapport Jeker en bovenloop Demer) waar de soort voorkomt.

Kamsalamander - *Triturus cristatus*

- Het actuele voorkomen

Het actuele voorkomen

De Kamsalamander is een Centraal Europese soort. In Vlaanderen is het verspreidingsgebied discontinu en gefragmenteerd, met toch enkele belangrijke concentraties van vindplaatsen. De verspreiding van de Kamsalamander lijkt in Vlaanderen in belangrijke mate gebonden aan rivier- en beekvalleien. Vooral de Mombeek- en Herkvallei zijn zeer belangrijk (zie op recente verspreidingskaart).

De voortplanting gebeurt bij voorkeur in vrij voedselrijk, stilstaand ondiep water dat (zeer) rijk is aan ondergedoken en drijvende waterplanten (waterhabitat). De overwintering en het leven buiten de voortplantingsperiode is terrestrisch (landhabitat). Het aangemelde habitattype 3150 evenals andere stilstaande vegetatierijke wateren zijn de voortplantingsbiotoop. De aanwezigheid van een netwerk met zeker tot het einde van de zomer waterhoudende, kleine tot middelgrote poelen is van vitaal belang.

In de SBZ-H is de Kamsalamander bekend van volgende deelgebieden: 1, 3, 5, 7, 8, 13, 14, 18 en 20 (waarnemingen op de rand meegenomen).

Actuele staat van instandhouding

Er is een gedeeltelijk aangetaste actuele staat van instandhouding voor de soort Kamsalamander, door een gedegradeerde staat voor indicatoren met betrekking tot de populatie, het waterhabitat (verlandings, verbossing).

Trend

Te weinig gegevens om een trend te bepalen. Wel kan er op basis van expertenoordeel vanuit gegaan worden dat de soort een stuk zeldzamer is geworden.

Potenties

Potentie voor deze soort is groot in het merendeel van de deelgebieden waar voldoende afwisseling in graslanden, moeras en bosranden of kleine landschapselementen aanwezig is, in combinatie met geschikte voortplantingspoelen.

Vroedmeesterpad – *Alytes obstetricans*

- Het actuele voorkomen

De soort kent een kleine populatie aan de rand van deelgebied 8. Sinds de aanmelding zijn ook al roepende mannetjes binnen SBZ gehoord.

Actuele staat van instandhouding

Gedeeltelijk gedegradiseerd omwille van de gedegradeerde toestand van de aanwezige populaties en de gedegradeerde habitatkwaliteit.

Trend

Er is duidelijk sprake van een dalende trend (zowel voor de populatie net buiten als binnen de contouren van deelgebied 8).

Potenties	De Vroedmeesterpad is een uitgesproken warmteminnende soort die gebonden is aan biotopen met een relatief warm microklimaat. In onze streken is het een soort van heuvelachtige gebieden, vermoedelijk omdat ze daar zonbeschenen, naar het zuiden gerichte hellingen aantreft. Binnen deze SBZ kennen enkel de zuidgerichte hellingen van de Bollenberg (oa met kalkgrasland en –struweel habitat 6120) een goede potentie voor de soort. (Deelgebied 8)
-----------	---

Bechstein's vleermuis - *Myotis bechsteini*

Het actuele voorkomen	Buiten de wintergegevens uit de mergelgrotten van Vechmaal (deelgebied 22) Buiten de wintergegevens uit de mergelgrotten van Vechmaal werden recent ook waarnemingen/kolonies vastgesteld in deelgebied 20 Bellevue Kortessem/Borgloon, deelgebied 2 Hardelingen Hoeselt, deelgebied 19 Jongenbos Kortessem, deelgebied 18 Nietelbroeken Diepenbeek, Daarnaast werden (zwervende) mannetjes vastgesteld in deelgebied 24 Hasselbos Tongeren en deelgebied 16 Kluisbos St Truiden (Janssen R. & Dekeukeleire D. 2011/ <i>Bechsteins vleermuis in Limburg. Indicator van oude bossen en Boomgaarden</i>)
Actuele staat van instandhouding	Het is niet mogelijk om actueel een uitspraak te doen over de staat van instandhouding (recente gegevens, onderzoek lopende).
Trend	Soort niet gekend bij de aanmelding. Geen trend weer te geven.
Potenties	. De soort is gebonden aan bos en plant zich voort in holle bomen (of nestkasten). Jachtgebied jaagd in oude bosgebieden met bosbeken, poelen en halfopen structuren met hoog insectenaanbod.

Bosvleermuis – *Nyctalus leisleri*

Het actuele voorkomen	In de zomer 2012 werden 2 nieuwe vindplaatsen voor Bosvleermuis geconstateerd in het kader van een onderzoeksopdracht van de Provincie Limburg (Janssen R. & De Dekeukeleire 2011). Het betreft een voortplantende populatie Deelgebied 15 (Nieuwenhoven, St Truiden) ent daarnaast mogelijks een populatie in deelgebied 1 (Kolmont, Tongeren) (hier werd louter een sexueel actief mannetje waargenomen.
Actuele staat van instandhouding	Kennislacune, slechts enkele plaatsen zijn onderzocht
Trend	Soort niet gekend bij de aanmelding. Geen trend weer te geven.
Potenties	Vermoedelijk potentieel voorkomen in meerdere grote Haspengouwse boscomplexen.

Ingekorven vleermuis - *Myotis emarginatus*

★

• Het actuele voorkomen	Uit het onderzoek van Janssen Dekeukeleire 2011 blijkt dat er Ingekorven Vleermuis aanwezig was bij de inventarisatie in september in het Hasselbos (DG 24).
Actuele staat van instandhouding	Kennislacune
Trend	Kennislacune
Potenties	Over de populaties is onvoldoende bekend. Er is ook aandacht nodig voor corridors naar hun jachtgebieden, alsook voor waterplassen en toegankelijke stallen. Door inrichtingen op meerdere plaatsen te voorzien kan de connectiviteit en weerbaarheid van de populatie vergroten.

Watervleermuis – *Myotis daubentonii*, **Meervleermuis** – *Myotis dasycneme*, **Ruige dwergvleermuis** - *Pipistrellus nathusii*, **Rosse vleermuis** - *Nyctalus noctula*, **Franjestaart** - *Myotis natterii*, **Bosvleermuis** – *Nyctalus leisleri*

- Het actuele voorkomen Het betreft allemaal soorten die gebonden zijn aan waterpartijen en moerassen als foerageergebied. Bovendien zijn de zomerverblijfplaatsen bij elk van deze soorten oude bomen met holten en spleten.

Volgende inventarisatiegegevens zijn bekend:

- Zomergegevens van Watervleermuis in deelgebied 14, 15, 18, 19
- Zomergegevens van Rosse vleermuis in deelgebied 15, 19
- zomergegevens van Ruige dwergvleermuis uit deelgebied 4, 7, 13, 14, 15, 17, 18, 19, 20 en 26.
- Zomergegevens van Franjestaart uit deelgebied 15
- Wintergegevens van watervleermuis, meervleermuis, franjestaart uit de mergelgrot van Vechmaal (deelgebied 22)
- Bosvleermuis: recent onderzoek (Janssen R. opdracht provincie Limburg 2012) wijst uit dat er populaties van deze soort aanwezig zijn in deelgebied 1 (Kolmont) en 14 (Nieuwenhoven)

- Actuele staat van instandhouding Aanwijzingen van een negatieve trend kunnen erop wijzen dat de actuele staat van instandhouding minstens voor een aantal soorten gedeeltelijk aangetast is. Er is echter voor alle soorten uit deze 'groep' een te beperkte kennis om uitspraak te doen over de actuele staat van instandhouding.
- Trend Preciese populatiegrootte van de vleermuizen uit deze groep zijn niet beschikbaar. Een daling in zomerwaarnemingen, winterwaarnemingen en/of reproductie van een aantal soorten kan weliswaar wijzen op een negatieve trend.

- **Potenties** Potentie voor de aanwezigheid van zowel zomer- als winterverblijven is aanwezig in alle struktuurrijke bossen waar oude bomen aanwezig zijn en waar er nabijgelegen geschikt foerageergebied (open water, beken, moerassen, natte valleien)) aanwezig is. Hierdoor is er potentie voor de aanwezigheid van deze soortengroep in nagenoeg alle deelgebieden.

Brandt's vleermuis / Gewone baardvleermuis – *Myotis brandtii* / *Myotis mystacinus*, Gewone grootoorvleermuis / Grijze grootoorvleermuis – *Plecotus auritus* / *austriacus*, Ingekorven vleermuis – *Myotis emarginatus*

- **Het actuele voorkomen** Het betreft allemaal soorten die gebonden zijn aan bossen en landschappen met een belangrijk aandeel houtige vegetatie als foerageergebied. Bovendien zijn de zomerverblijfplaatsen bij elk van deze soorten oude bomen met holten en spleten (de Gewone baardvleermuis en Gewone grootoorvleermuis maken ook gebruik van gebouwen voor kraamkolonies).

Zomergegevens van gewone baardvleermuis, gewone grootoorvleermuis gekend uit deelgebied 15

Er zijn wintertellingen van gewone baardvleermuis, grootoorvleermuis en ingekorven vleermuis uit de mergelgrot van Vechmaal (Deelgebied 22) Sinds 2004 wordt de Ingekorven vleermuis niet meer waargenomen bij de wintertellingen (med. natuurland/vleermuisenwerkgroep)
- **Actuele staat van instandhouding** Aanwijzingen van een negatieve trend kunnen erop wijzen dat de actuele staat van instandhouding minstens voor een aantal soorten gedeeltelijk aangetast is. Er is echter voor alle soorten uit deze 'groep' een te beperkte kennis om uitspraak te doen over de actuele staat van instandhouding.
- **Trend** Preciese populatiegroottes van de vleermuisen in deze groep zijn niet beschikbaar. Een daling in winterwaarnemingen kan weliswaar wijzen op een negatieve trend.
- **Potenties** Aangenomen kan worden dat er leefgebied aanwezig is in vrijwel elk van de deelgebieden in deze SBZ. Bossen en landschappen met een belangrijk aandeel houtige vegetatie zijn vrijwel overal aanwezig.

Gewone / Kleine dwergvleermuis – *Pipistrellus species*, Laatvlieger – *Eptesicus serotinus*

- **Het actuele voorkomen** De **Gewone dwergvleermuis** ⁶ is tijdens de zomer de meest algemeen voorkomende vleermuisensoort in Vlaanderen en is in de SBZ algemeen aanwezig. Er zijn waarnemingen in de meeste deelgebieden.

Ook de **Laatvlieger** is een wijd verspreide soort. In deze SBZ enkel gekend in deelgebieden 15, 18 en 19.
- **Actuele staat van instandhouding** Onvoldoende gegevens om actuele staat van instandhouding te bepalen.

⁶ De Kleine dwergvleermuis is een 'nieuwe' soort sinds 1999 en lijkt uiterst sterk op de Gewone dwergvleermuis. Het voorkomen van de soort in Vlaanderen is nog onvoldoende gekend.

- **Trend** De preciese populatiegrootte van beide soorten is onvoldoende gekend. Het aantal gunstige zomerverblijfplaatsen gaat echter vermoedelijk achteruit, aangezien kolonies in woningen (voornamelijk Gewone dwergvleermuis) vaak als ongewenst ervaren worden.
- **Potenties** Aangenomen kan worden dat er voor deze soorten potenties aanwezig zijn in alle deelgebieden.

Grauwe klauwier – *Lanius collurio*

- **Het actuele voorkomen** Actueel komt de soort niet met zekerheid tot broeden in deze SBZ (gebrekkige inventarisatiegraad).
- Actuele staat van instandhouding** Gedeeltelijk gedegradeerd omwille van de toestand van de populatie. Overigens habitat geschikt, maar <200ha geschikt leefgebied per cluster.
- Trend** De soort kent sinds de broedvogelatlas opnieuw een lichte toename. Er is dus op Vlaamse schaal sprake van een positieve trend.
- Potenties**

Grauwe klauwieren broeden in kleinschalige, gevarieerde, halfopen tot open cultuurlandschappen met een rijke flora en fauna waar structuurrijke vegetaties van doornstruwelen, bosjes en alleenstaande struiken domineren. Bloemrijke hooilanden en vloeiveiden met veel hagen, inclusief tal van doornstruiken als meidoorn, Sleedoorn en Hondсроos, behoren in Vlaanderen tot de belangrijkste broedbiotopen. In het territorium zijn altijd enkele doornstruiken of prikkeldraad vereist om prooien op vast te spiesen (grote insecten, muizen, hagedissen en kleine vogels). Als nestplaats dienen brede, dichte doornstruiken.

Grote delen van de SBZ hebben een goede structuur behouden. De open delen hebben vaak potentie om te ontwikkelen tot bloemrijke graslanden (6230, 6510). De SBZ heeft dan ook een zeer goede potentie voor de soort.

Kolonisatie van geschikte leefgebieden binnen Haspengouw verloopt snel, gezien de aanwezigheid van een kernpopulatie in de Voerstreek en recente kolonisaties in de tussenliggende SBZ (Jeker).

6. Beschrijving van de maatschappelijke context

De Habitatrichtlijngebieden en Vogelrichtlijngebieden hebben niet enkel en alleen een ecologische betekenis. Een gebied wordt ook, actief en passief, gebruikt door verschillende gebruikers. De opmaak en realisatie van instandhoudingsdoelstellingen situeert zich lokaal dan ook binnen een bepaalde planologische, beleidsmatige en socio-economische context. De actuele natuurwaarden zijn tot zekere hoogte een gevolg van die actuele en historische socio-economische activiteiten. Daarnaast heeft deze context ook invloed op de perspectieven voor de natuur en de verschillende betrokken actoren (sectoren, beheerders en gebruikers) aanwezig in een bepaald gebied. Het is dan ook evident dat deze context mee in overweging wordt genomen bij het bepalen van de instandhoudingsdoelstellingen en de prioriteiten voor een bepaald gebied.

Dit hoofdstuk beschrijft allereerst de planologische situatie (paragraaf 6.1). Daarnaast gebeurt een eerste situering van een aantal eigenaars- en gebruikerscategorieën die in het gebied actief zijn. De socio-economische context wordt mee in overweging genomen bij de uitwerking van de sterktezwaaktenanalyse (hoofdstuk 7) en van de doelstellingen (zie hoofdstuk 8). De verzamelde informatie zal bovendien gebruikt worden voor het opstellen van actieprogramma's in het kader van de realisatie van de natuurdoelen. Op dat moment wordt de gehele socio-economische context verder verrijkt en aangevuld met meer gedetailleerde gegevens over de eigenaars en gebruikers. Dit hoofdstuk heeft dus niet de ambitie om een gedetailleerde en volledige beschrijving van de socio-economische toestand in het gebied te beschrijven. Het moet op basis van deze analyse wel mogelijk zijn om in overleg met betrokken doelgroepen, administraties en lokale besturen kansen en bedreigingen voor het realiseren van de instandhoudingsdoelstellingen te identificeren. De beschrijving in dit hoofdstuk kan bovendien waar nodig gedetailleerd worden op basis van dit overleg.

Noot bij de interpretatie van de cijfergegevens

Een groot deel van de analyses in dit hoofdstuk zijn gebaseerd op GIS gegevens. De praktijk leert dat niet alle gegevens geografisch even accuraat zijn. Bij de verschillende berekeningen en manipulaties kunnen bovendien kleine fouten optreden. Een concreet gevolg is dat de opgenomen cijfers enkel relatief geïnterpreteerd mogen worden. Voor de opmaak van percentages is als algemeen principe gebruik gemaakt van de afbakening van de Habitatrichtlijn- en Vogelrichtlijngebieden. Op die manier zijn de berekeningen onderling vergelijkbaar. De totale oppervlakte van het Habitatrichtlijngebied is 2604 ha.

De gegevens zijn steeds de weergave van de situatie op het moment van inventarisatie of de studie en dus niet noodzakelijk van de actuele situatie op het terrein. Daarom is steeds de bronvermelding van de gebruikte gegevens opgenomen. Eigen aan GIS is ook dat verschillende informatie-lagen niet steeds digitaal op elkaar afgestemd zijn. Bij berekeningen kunnen hierdoor snippers ontstaan, die het gevolg zijn van 'fouten' bij de digitalisering. Deze slivers worden benoemd in de rapportage.

6.1. Beschrijving van de planologische context

In de context van de opmaak van de instandhoudingsdoelstellingen zijn een hele reeks van planologische statuten mogelijk, die al dan niet onder de zuivere noemer "ruimtelijke ordening" (met name plannen van aanleg of ruimtelijke uitvoeringsplannen) vallen. In het kader van de opmaak van de instandhoudingsdoelstellingen beperken we ons tot de ruimtelijke bestemmingen, de oppervlaktebestemmingsplannen, de ruimtelijke beschermingsstatuten vanuit het beleid op vlak van onroerend erfgoed en de planning in het kader van het integraal waterbeleid.

Ruimtelijke bestemmingen

De ruimtelijke bestemming van een gebied is vastgelegd in het Gewestplan en verschillende Ruimtelijke Uitvoeringsplannen. De verschillende bestemmingen kunnen geclusterd worden tot een aantal hoofdcategorieën. In Tabel 6-1 wordt een overzicht gegeven van de voorkomende bestemmingen binnen de verschillende deelgebieden. Tevens wordt het relatieve aandeel per hoofdcategorie aangegeven. In bijlage 5 wordt de bestemmingsverdeling binnen het gebied gesitueerd op kaart.

Bijna 73% van het totale gebied dat besproken wordt in dit rapport heeft momenteel een groene bestemming (64% binnen de categorie 'Natuur- en reservaatgebied', 5,3% binnen de categorie

'Overig groen' en 3,3% in de categorie bosgebied). De categorie 'Natuur- en reservaatgebied' komt voor in de verschillende deelgebieden met uitzondering van deelgebieden 5, 7 en 9. In de deelgebieden 2, 10 16 en 17 is meer dan 80% van deelgebieden gelegen in deze. Het aandeel 'Natuur- en reservaatgebied' bereikt in de deelgebieden 4, 8 en 19 meer dan 90%. In de overige deelgebieden is tussen de 30% en 80% van de oppervlakte bestemd als 'Natuur- en reservaatgebied' met uitzondering van deelgebied 21, hier komt 18% natuurgebied voor. Het grootste aandeel 'overig groen' situeert zich in de deelgebieden 15, 21 en 24. De bestemming bosgebied komt voor in de deelgebieden 16, 18, 20 en 24. Het bosaandeel in deelgebied 18 is 31%. De landbouwbestemming komt verspreid over alle deelgebieden voor. De totale oppervlakte van de deelgebieden 5 en 9 heeft een landbouwbestemming. Deelgebied 7 heeft meer dan 80% aan landbouwbestemming. Het landbouwaandeel in de deelgebieden 3, 21, 22 en 27 ligt tussen 50% en 70%. Verder komt er nog 8 ha aan 'andere bestemmingen' voor in de deelgebieden 1, 7 en 13. Het gaat telkens om 'gebieden voor gemeenschapsvoorzieningen en openbaar nut'. Recreatie- en industriegebied zijn niet aanwezig. Woongebied beperkt zich tot snippers in de randzone van de deelgebieden.

Tabel 6-1. Overzicht van de ruimtelijke bestemmingen en hun percentuele aandeel in de totale oppervlakte van het gebied.⁷

Nr deel- gebied		Ruimtelijke bestemmingscategorie ⁸							
		Wonen	Recreatie	Natuur en reservaat	Overig groen	Bos	Land- bouw	Industrie	Andere
Opper- vlakte per deelge- bied (ha)	1	<0,5		186	17		69		2
	2			83	8		7		
	3			12			17		
	4			136	<0,5		5		
	5						115		
	7	<0,5	<0,5		<0,5		13		3
	8			36			4		
	9	<0,5					25		
	10			73		12	3		
	13	<0,5		87			29		3
	14	<0,5		216	18		72		
	15	<0,5		245	44		89		
	16	<0,5		19			2		
	17	<0,5	<0,5	81			16		
	18			103	<0,5	59	29		
	19			105			1		
	20	<0,5		110	<0,5	11	26		
	21			29	41		93		
	22			7			15		
	23			20			6		
	24	<0,5		19	9	4	17		

⁷ Gebruikte datalagen voor berekening zijn:

Gewestplan, vector, toestand 01/01/2002 (Departement Ruimtelijke Ordening, Woonbeleid en Onroerend Erfgoed, AGIV-product).

Gewestelijke Ruimtelijke Uitvoeringsplannen, vector, toestand 03/06/2009 (Departement Ruimtelijke Ordening, Woonbeleid en Onroerend Erfgoed).

⁸ De ruimtelijke bestemmingscategorieën zijn gebaseerd op een clustering van de categorieën opgenomen in het Gewestplan aangevuld met de geldende G-RUP's in de verschillende Habitatrictlijngebieden.

Nr deel- gebied		Ruimtelijke bestemmingscategorie ⁸							
		Wonen	Recreatie	Natuur en reservaat	Overig groen	Bos	Land- bouw	Industrie	Andere
	25			26			8		
	26			47	<0,5		22		
	27			16			33		
Totale oppervlakte (ha)		1	0	1654	138	87	716	0	8
Aandeel (% totale oppervlakte SBZ)		0,0	0,0	63,5	5,3	3,3	27,5	0,0	0,3

In de periode 2004-2008 werkte de Vlaamse overheid in overleg met gemeenten, provincies en belangengroepen in 13 buitengebiedregio's een ruimtelijke visie uit voor landbouw, natuur en bos. Deze visie geeft op hoofdlijnen aan welke gebieden behouden blijven voor landbouw en waar er ruimte kan zijn voor natuurontwikkeling of bosuitbreiding. De visie vormt de basis voor de opmaak van concrete gewestelijke ruimtelijke uitvoeringsplannen die de bestemmingen op perceelsniveau vastleggen. De prioriteiten en fasering voor de opmaak van deze ruimtelijke uitvoeringsplannen worden aangegeven in operationele uitvoeringsprogramma's.

In het operationeel uitvoeringsprogramma is aangegeven welke gewestelijke ruimtelijke uitvoeringsplannen de Vlaamse overheid de komende jaren zal opmaken voor de afbakening van de resterende landbouw-, natuur- en bosgebieden. De acties uit het uitvoeringsprogramma bij het eindvoorstel van gewenste ruimtelijke structuur worden onderverdeeld in drie categorieën:

1. Gebieden waarvoor onmiddellijk gestart kan worden met de voorbereiding van een gewestelijk ruimtelijk uitvoeringsplan (RUP).
2. Gebieden waarvoor verder overleg en/of onderzoek nodig is.
3. Gebieden waarvoor de opmaak van een gewestelijke RUP op korte termijn niet mogelijk is.

Het Habitatrictlijngebied overlapt de buitengebiedregio 'Haspengouw-Voeren' waarvoor een ruimtelijke visie voor landbouw, natuur en bos is uitgewerkt:

Binnen het gebied liggen geen herbevestigde agrarische gebieden. In onderstaande tabel wordt een overzicht gegeven van de verschillende acties die opgenomen zijn in het operationeel uitvoeringsprogramma met betrekking tot voorliggend gebied. Tevens wordt aangegeven voor welke deelgebieden deze acties van toepassing zijn.

Tabel 6-2. Overzicht van de verschillende acties opgenomen in het operationeel uitvoeringsprogramma met betrekking tot het voorliggend gebied.⁹

Prioriteit	Naam	Omschrijving	Deel- gebieden
Uitvoeringsacties op korte termijn op te starten			
Op te starten specifiek onderzoek voorafgaand aan uitvoeringsactie			

⁹ Operationeel uitvoeringsprogramma regio Antwerpse Gordel en Klein-Brabant, 27 maart 2009
Operationeel uitvoeringsprogramma regio Neteland, 21 december 2007

Prioriteit	Naam	Omschrijving	Deel-gebieden
Gebieden waar-voor geen acties op korte termijn opgestart worden			

Vlaams Ecologisch Netwerk en Integraal Verwevings- en Ondersteunend Netwerk

Het Vlaams Ecologisch Netwerk (VEN) en het Integraal Verwevings- en Ondersteunend Netwerk (IVON) vormen twee belangrijke gebiedsgerichte instrumenten van het Vlaams natuur- en bosbeleid. Deze instrumenten worden gedeeld met het ruimtelijke orderingsbeleid. De totale oppervlakte VEN en IVON bedroeg op 1 januari 2009 respectievelijk 87.073 en 1.529 ha.

Het VEN vormt met haar grote aaneengesloten gebieden de ruggengraat van de toekomstige natuurlijke structuur (netwerken) in Vlaanderen. Het bestaat uit de Grote Eenheden Natuur (GEN) en Grote Eenheden Natuur in Ontwikkeling (GENO). Voor de instandhouding, ondersteuning en versterking van de natuurkernen wordt voorzien in de afbakening van Natuurverwevingsgebieden (NVWG). Zij vormen als het ware een beschermende jas voor de natuurkernen. Voor de verbinding van de verschillende natuurkernen worden Natuurverbindingsgebieden (NVBG) afgebakend. Samen vormen deze gebieden het IVON: het Integraal Verwevings- en Ondersteunend Netwerk. In deze gebieden worden bijkomende kansen gegeven aan planten en dieren. Andere functies zoals landbouw, recreatie, bosbouw, wonen, ... mogen hierdoor niet in het gedrang komen.

In Tabel 6-3 wordt een overzicht gegeven van de voorkomende categorieën van het VEN binnen de verschillende deelgebieden. Tevens wordt het relatieve aandeel per categorie aangegeven. Bijna 53% van het gebied is aangeduid als VEN. Het grootste aandeel is aangeduid als GEN (51,5%). GENO komt voor in de deelgebieden 10, 13, 18, 20 en 24. Het VEN is heel verschillend verdeeld over de verschillende gebieden. Binnen de deelgebieden 5, 7, 8, 9, 16, 21,22 en 27 komt geen VEN voor. Aan de andere kant is er in de deelgebieden 20, 10, 13, 2 en 19 tussen de 80% en 100% van de oppervlakte van het deelgebied aangeduid als VEN. Binnen het gebied komt er natuurverwevingsgebied voor in de deelgebieden 2, 13 en 18. In bijlage 5 wordt het VEN en IVON in en rond het gebied geïllustreerd op kaart.

Tabel 6-3. Overzicht van de categorieën van het VEN en hun percentuele aandeel in de totale oppervlakte.¹⁰

	Nr deel- gebied	Categorie	
		Vlaams Ecologisch Netwerk	
		Grote eenheid natuur (GEN)	Grote eenheid natuur in ont- wikkeling (GENO)
Oppervlakte per deelgebied (ha)	5, 7, 8, 9, 16, 21,22 en 27		
	1	184	
	2	83	
	3	4	
	4	58	
	10	71	4
	13	98	3
	14	213	
	15	156	
	17	60	
	18	92	11
	19	105	0
	20	110	11
	23	14	
	24	22	4
	25	25	
	26	47	
Totale oppervlakte (ha)		1342	33
Aandeel (% totale oppervlakte SBZ)		51,5	1,3

Natuurverbindingsgebieden worden aangeduid door de provincies binnen de provinciale ruimtelijke structuurplannen.

Ruimtelijke bescherming en beleid met betrekking tot Natuurlijke Rijkdommen

De plannen van aanleg (gewestplan, bijzonder plan van aanleg, ...) die voornamelijk in de jaren zeventig tot stand zijn gekomen, voorzien in ontginningsgebieden en uitbreidingsgebieden van ontginningsgebieden. De plannen van aanleg hebben bindende kracht.

Het beleid inzake het beheer van de oppervlakte-delfstoffen werd ondertussen in het Oppervlakte-delfstoffendecreet van 2003 vastgelegd en heeft als basisdoelstelling om, ten behoeve van de huidige en toekomstige generaties, op een duurzame wijze te voorzien in de behoefte aan oppervlakte-delfstoffen. Het Oppervlakte-delfstoffendecreet voorziet in een oppervlakte-delfstoffenplanning. Die oppervlakte-delfstoffenplanning is nodig voor het verzekeren van een duurzame voorraadbeheer van oppervlakte-delfstoffen zoals zand, leem, klei en grind. De oppervlakte-delfstoffenplanning omvat het opmaken van een set van bijzondere oppervlakte-delfstoffenplannen, een per samenhan-

¹⁰ Gebruikte datalagen voor berekening zijn:

Gebieden van VEN en IVON, vector, toestand 10/07/2009 (Agentschap voor Natuur en Bos).

gend oppervlakedelfstoffengebied, waar in hoofdzaak één welbepaalde oppervlakedelfstof besproken wordt. Die plannen bevatten ontwikkelingsperspectieven voor een termijn van minimaal 25 jaar en acties voor de volgende vijf jaar. Zij worden vijfjaarlijks geëvalueerd en vormen de basis voor de ruimtelijke beleidsvisie met betrekking tot ontginningen. Zij bevatten met andere woorden ook een evaluatie van de ontginningsgebieden die in de plannen van aanleg zijn vastgelegd en geven aan welke (delen van) deze gebieden een andere bestemming mogen krijgen en welke (delen van) deze gebieden nog steeds moeten behouden blijven. De bijzondere oppervlakedelfstoffenplannen zijn beleidsdocumenten zonder bindende kracht. Zij worden immers omgezet in een gewestelijk ruimtelijk uitvoeringsplan dat wel bindend is.

Binnen het voorliggende gebied zijn geen ontginningsgebieden opgenomen. Het gebied bevindt zich ook niet binnen het plangebied van een samenhangend oppervlakedelfstoffengebied.

Ruimtelijke bescherming en beleid met betrekking tot onroerend erfgoed

Het onroerend erfgoed wordt in Vlaanderen beschermd via een aantal ruimtelijke sporen: er is het spoor van de beschermde landschappen, dorpsgezichten, archeologische monumenten, archeologische zones, monumenten en het spoor van de tandem ankerplaatsen en erfgoedlandschappen. Via het nieuwe Decreet Ruimtelijke Ordening is het verplicht advies te vragen aan het Departement Ruimtelijke Ordening, Woonbeleid en Onroerend Erfgoed bij elke stedenbouwkundige vergunning binnen beschermde landschappen, stads- en dorpsgezichten, monumenten, archeologische monumenten, archeologische zones en erfgoedlandschappen, alsook binnen ankerplaatsen voor wat betreft de vergunningen, onderworpen aan de zorgplicht.

De bescherming van landschappen dorpsgezichten, monumenten, archeologische monumenten en archeologische zones heeft gevolgen voor eigenaars, beheerders en gebruikers. Allereerst is er een zogenaamde onderhouds- en instandhoudingsplicht om het beschermde goed in goede staat te houden. Het uitvoeren van werkzaamheden is bovendien onderworpen aan een vergunning en/of toestemming. Ankerplaatsen en erfgoedlandschappen vormen een onderdeel van een vernieuwd landschapsbeleid. Erfgoedlandschappen worden aangeduid in de ruimtelijke uitvoeringsplannen. Erfgoedlandschappen zijn gebaseerd op de ankerplaatsen, de meest waardevolle landschappen van Vlaanderen, waarin een geheel van verschillende erfgoedelementen (naast landschappelijke ook monumentale of archeologische) voorkomt. Erfgoedlandschappen zijn momenteel niet van toepassing in het kader van het opstellen van instandhoudingsdoelstellingen. Er zijn momenteel twee erfgoedlandschappen die gelegen zijn buiten de Europees beschermde gebieden (mededeling Mira Van Olmen d.d. 22/07/2009). De aanduiding van ankerplaatsen op zich heeft geen rechtsgevolgen voor de burger. Na de aanduiding geldt voor de administratieve overheden wel een zorgplicht. De aanduiding van de ankerplaatsen heeft tot doel de landschappelijke waarden en landschappelijke kenmerken van deze landschappen mee te laten spelen in het afwegingskader bij het opstellen van de ruimtelijke uitvoeringsplannen die geheel of gedeeltelijk in ankerplaatsen gelegen zijn. Bij de opmaak van een dergelijk RUP, worden de landschapswaarden en -kenmerken doorvertaald in stedenbouwkundige voorschriften. Vanaf de opname in de ruimtelijke uitvoeringsplannen worden de ankerplaatsen erfgoedlandschappen genoemd. De stedenbouwkundige voorschriften uit het RUP gelden voor alle burgers uit de betrokken gebieden. Drie categorieën van ankerplaatsen worden onderscheiden, met name definitief vastgestelde, voorlopig vastgestelde en voorstellen uit de landschapssatlas.

In Tabel 6-4 wordt een overzicht gegeven van de verschillende plannen uit het onroerend erfgoed, die betrekking hebben op gebied. In bijlage 5 worden de planlichamen met betrekking tot onroerend erfgoed in en rond het gebied geïllustreerd op kaart.

Tabel 6-4. Overzicht van de specifieke statuten uit het beleidsveld onroerend erfgoed binnen het gebied.¹¹

Categorie	Naam	Deel-gebieden van gebied	Oppervlakte totaal (ha)	Oppervlakte binnen gebied (ha)
Beschermd landschap	Grotten van Henisdaal	22	8,1	7
	Het Overbroek	17	53,7	47

¹¹ Gebruikte datalagen voor berekening zijn:

Onroerend erfgoed en Landschapssatlas, vector, toestand 22/07/2009 (Departement Ruimtelijke Ordening, Woonbeleid en Onroerend Erfgoed).

Categorie	Naam	Deel-gebieden van gebied	Oppervlakte totaal (ha)	Oppervlakte binnen gebied (ha)
	Kasteel van Heks+park, hoven en bossen	21	64,9	45
	Omgeving kasteel en kasteelhoeve	2	8,6	1
Beschermd dorpsgezicht	Hoeve Merlemont+losse bestanddelen+omgevend erf+ruimere omgeving - Merlemontstraat 1	18	2,9	2
	Vakwerkschuur van hoeve-complex 'Groot Terherken' +omgeving - Netelbroekstraat 1	18	3,7	4
	Watermolen - Luimertingenstraat 2	18	5,9	<0,5
	Vakwerkhoeve+omgeving - Helstraat 93	19	2,1	<0,5
	De dorpskern van Glabbeek-Zuurbemde, met het kasteelpark	26	47,4	12
	Kasteel Rooi met onmiddellijke omgeving	1	20,5	<0,5
	Agrarische omgeving van het kasteeldomein	21	12,4	5
	Onmiddellijke omgeving van het Monnikenhof en aansluitend deel tramzate	21	11,5	<0,5
Beschermd monument	Vakwerkhoeve Merlemont+losse bestanddelen - Merlemontstraat 1	18	0,7	<0,5
	Vakwerkschuur van hoeve-complex 'Groot Terherken'-Netelbroekstraat 1	18	0,0	<0,5
	Kasteel Jongenbos met aanhorigeheden en landschapspark.	19	13,9	1
	Ongelukskruis in het Manshovenbos	21	-	<0,5
	Kasteel, kasteelpark, gebouwen en ommuring	21	62,7	37
	Klooster en school Zusters Sint-Vincentius, met aansluitende tuin	21	0,3	<0,5
	Tramstation en spoorbedding	21	1,7	<0,5
	Ongelukskruis iaan veldwegel tussen Manshoven en Heks	21	-	<0,5
Ankerplaats				
Definitief vastgesteld				
Voorlopig vastgesteld				
Voorstellen landschapsatlas	Jongenbos	19	337,3	106
	Kastelen Nieuwenhoven, Terkelen, Nieuwerkerken en	14	749,0	291

Categorie	Naam	Deel-gebieden van gebied	Oppervlakte totaal (ha)	Oppervlakte binnen gebied (ha)
	Vallei van de Velpe tussen Dalemse molen en Korten	26	1334,2	69
	Bellevuebos en kastelen van Gors-Opleeuw	9, 20	689,4	171
	Valleien van Grote en Kleine Gete tussen Grimde, B	5, 15	2661,4	145
	Het Vinne	15	167,2	155
	Kasteeldomein van Duras	15	321,3	160
	Valleien van Mombeek en Fonteinbeek met burcht en	1	279,0	151
	Boomgaarden van Grootloon	8	332,9	39
	Kasteeldomein van Heks en omgeving	21	791,6	162
	Mergels van Gelinden	17	67,0	49
	Mergelkuilen van Vechmaal	22	161,6	22

Beheerplannen in het kader van het integraal waterbeheer

De contouren van het Vlaamse waterbeleid liggen vast in het Decreet Integraal Waterbeleid van 18 juli 2003. Het decreet is ook een vertaling van de Europese Kaderrichtlijn Water naar de Vlaamse wetgeving.

Het waterbeleid krijgt vorm in waterbeheerplannen. Er worden in Vlaanderen plannen opgemaakt voor de stroomgebiedsdistricten van de Schelde en de Maas, voor de elf bekkens en voor de 103 deelbekkens. Tussen al deze plannen is er een intense samenhang. De waterbeheerplannen hebben als doel een integraal waterbeheer in de praktijk te brengen, elk op het juiste niveau. Op 8 oktober 2010 keurde de Vlaamse Regering de stroomgebiedbeheerplannen voor de Schelde en de Maas en het maatregelenpakket voor Vlaanderen definitief goed. Op 30 januari 2009 keurde de Vlaamse Regering het besluit voor de vaststelling van de bekkenbeheerplannen en de bijhorende deelbekkenbeheerplannen definitief goed. Zowel in het bekkenbeheerplan als de deelbekkenplannen is een visie op het watersysteem en bijbehorende acties opgenomen.

Het gebied ligt binnen het Demerbekken (deelbekkens Boven Demer, Mombeek, Herk, Melsterbeek, Beneden Gete, Kleine Gete, Velpe en Begijnebeek). In onderstaande tabel wordt een overzicht gegeven van de verschillende acties opgenomen in het bekkenbeheerplan die in de buurt liggen van het voorliggende gebied. Een overzicht van de vele acties die opgenomen zijn in de deelbekkenbeheerplannen voor dit gebied vindt men op <http://www.limburg.be/> en www.vlaams-brabant.be.

Tabel 6-5. Overzicht van de acties opgenomen in de bekkenbeheerplannen in de buurt van het gebied.¹²

Thema	Omschrijving van de actie	Initiatiefnemer	Deel-gebieden van gebied
Bergen	Aanduiden en inrichten van een overstromingsgebied langs de Mombeek stroomafwaarts Wimmertingen ? Oftungin.	VMM	13
Natuur-ecologie	Wegwerken van de vismigratieknelpunten op de Mombeek ter hoogte van het geplande overstromingsgebied stroomafwaarts Wimmertingen - Oftungin	VMM	13

¹² <http://geoloket.vmm.be/bekkenwerking>

6.2. Situering van een aantal eigenaars- en gebruikerscategorieën

Een divers aantal eigenaars en gebruikerscategorieën zal betrokken zijn bij de realisatie op het terrein van de instandhoudingdoelstellingen of zal daar gevolgen van ondervinden. Bepaalde groepen kunnen actief bepaalde beheertaken leveren of hun activiteiten bijsturen. Andere groepen moeten ermee rekening houden in vergunningsprocedures. In dit hoofdstuk wordt een aantal algemene eigenaars en gebruikerscategorieën gesitueerd die een belangrijke rol zouden kunnen spelen in de uitvoering. Dit overzicht is zeker en vast niet volledig. In het kader van de realisatie van de natuurdoelen dient dit overzicht verder aangevuld en gedetailleerd te worden.

Eigendomssituatie

Achtergrondinformatie bij de analyse

Binnen Habitat- en Vogelrichtlijngebieden zijn er verschillende soorten eigenaars. Naast de vele kleinere en grote privé-eigenaars zijn er percelen eigendom van uiteenlopende, openbare besturen en organisaties. Denk hierbij bijvoorbeeld maar aan de gemeenten, de OCMW's, de kerkfabrieken en natuurverenigingen. Het is op dit moment nog niet de bedoeling om elke individuele eigenaar te identificeren. Dergelijke oefening gebeurt op het moment dat afspraken worden gemaakt over de concrete implementatie van de natuurdoelen. Het is op dit moment wel al interessant om op globaal niveau een zicht te hebben op de gronden die in eigendom (en beheer) zijn van de "natuursector" (ANB, natuurverenigingen, ...) en op de gronden die in eigendom zijn van andere eigenaars. Een belangrijk uitgangspunt bij de opmaak van de IHD is namelijk dat de sterkste schouders (de natuursector) de zwaarste lasten zullen moeten dragen. De private eigenaars worden niet gedwongen tot het nemen van maatregelen voor het realiseren van doelen. Ze zullen hier wel toe gestimuleerd worden door de overheid.

In Tabel 6-6 wordt een overzicht gegeven van de eigendomssituatie in de verschillende deelgebieden. In bijlage 5 wordt de eigendomssituatie binnen het gebied op kaart gesitueerd.

75% van de totale oppervlakte van het gebied is in eigendom van privé-eigenaars. Op 14,7% van deze gronden geldt een recht van voorkoop voor natuur. De eigendommen van de privé-eigenaars zijn verspreid over de verschillende deelgebieden. In de deelgebieden 2, 5, 9, 15, 21, 22, 24 en 26 is 90% of meer van de oppervlakte van het deelgebied in private eigendom. In de deelgebieden 8, 16 en 25 komt relatief weinig private eigendom voor (<25%). Het Agentschap voor Natuur en Bos heeft zelf 11% van de gronden in eigendom. Deze gronden liggen voornamelijk in de deelgebieden 1, 8, 10, 19 en 20. Daarnaast is het Agentschap voor Natuur en Bos ook nog verantwoordelijk voor het technisch beheer van bossen 137 ha of 5,3%. Ook de natuurverenigingen zijn actief in het gebied. Stichting Limburgs Landschap is actief in deelgebied 2. Natuurpunt is actief in verschillende andere deelgebieden. De natuurverenigingen hebben 130 ha of 5% van de gronden in eigendom en 89 ha (3,4%) in beheer. De gronden die beheerd worden door de natuurvereniging situeren zich vooral in de deelgebieden 1, 4, 13, 17, 18 en 25.

Tabel 6-6. Situering van de eigendomssituatie binnen het gebied.¹³

	Nr. deel- gebied	Categorie						
		Eigendom ANB	Niet eigen- dom, be- heer ANB	Technisch beheer conform bosdecreet	Eigendom natuur- vereniging	Beheer natuur- vereniging	Gronden recht van voorkoop natuur ¹⁴	Ander
Oppervlakte per deel- gebied (ha)	1	53			16	10	101	92
	2				1			97
	3	9						21
	4	2		11	12	6	107	3
	5	1			5			114
	7		4					12
	8	32				12		-5
	9							25
	10	17				6		65
	13	1		109	23	2	56	38
	14	1		98				207
	15				3	10		364
	16			19				3
	17	1			16	23	39	18
	18				77	3	60	80
	19	75						31
	20	87						59
	21							162
	22				0,18			22
	23				8		15	6
	24							48
	25	5			4	17	5	3
	26	4	Ca.20	1				64
	27			8				41
Totale oppervlakte (ha)		289	4	137	130	89	383	1571
Aandeel (% totale op- pervlakte SBZ)		11,1	0,2	5,3	5,0	3,4	14,7	60,3

¹³ Gebruikte datalagen voor berekening zijn:

Patrimoniumdatabank, vector, toestand 02/07/2009 (Agentschap voor Natuur en Bos).

Erkende natuurreservaten v.z.w. Durme, vector, toestand 09/02/2009 (v.z.w. Durme)

Erkende natuurreservaten v.z.w. Limburgs Landschap, vector, toestand 03/04/2009 (v.z.w. Limburgs Land-
schap).

Erkende natuurreservaten v.z.w. Natuurpunt, vector, toestand 08/04/2009 (v.z.w. Natuurpunt).

Gebieden met recht van voorkoop in de visiegebieden van de Vlaamse en erkende natuurreservaten, vector,
toestand 25/07/2008 (Agentschap voor Natuur en Bos).

¹⁴ Het betreft hier enkel en alleen de gebieden met recht van voorkoop in relatie tot de Vlaamse en erkende
natuurreservaten. In sommige gebieden kunnen nog andere rechten van voorkoop in relatie tot de ruimtelijke
uitvoeringsplannen, ruilverkaveling, natuurinrichting etc. van kracht zijn. Daarnaast is er in het ganse VEN een
voorkooprecht van kracht.

Bevoegde besturen en beherende verenigingen

Achtergrondinformatie bij de analyse

De opmaak en de realisatie van de Vlaamse instandhoudingsdoelstellingen worden op Vlaams niveau gecoördineerd. Er zijn echter een groot aantal beheerniveaus en –organisaties die van belang zullen zijn bij de realisatie van de instandhoudingsdoelstellingen. Daarnaast kunnen ook met privé-beheerders (vb. landbouwers, bosbeheerders,) afspraken gemaakt worden. De realisatie van de instandhoudingsdoelstellingen zal gebeuren via samenwerking met deze verschillende groepen van betrokkenen. In onderstaande tabel wordt een overzicht gegeven van de belangrijkste bevoegde besturen en verenigingen die een ruimtelijk beheer voeren of privé beheer ondersteunen in de voorliggende context. In het vervolg van dit hoofdstuk wordt ingegaan op een aantal groepen van privé-beheerders (vb. landbouwers, watermaatschappijen, bosbouwers, jagers...). Dit overzicht is zeker en vast niet volledig. Bij de voorbereiding van de implementatie dient dit overzicht verder aangevuld en gedetailleerd te worden.

Tabel 6-7. Situering van de bevoegde structuren en structuren binnen het gebied.¹⁵

	Naam	Oppervlakte binnen gebied (ha)	Aandeel van gebied (%)
Betrokken provincies	Limburg	2030	77,9
	Vlaams-Brabant	574	22
Betrokken gemeenten	Hasselt	66	2,5
	Bekkevoort	0	0,0
	Kortenaken	174	6,7
	Alken	54	2,1
	Diepenbeek	201	7,7
	Kortesseem	243	9,3
	Sint-Truiden	520	20,0
	Nieuwerkerken	39	1,5
	Glabbeek	76	2,9
	Borgloon	198	7,6
	Zoutleeuw	315	12,1
	Tienen	10	0,4
	Hoeselt	177	6,8
	Tongeren	251	9,6
	Heers	281	10,8
Betrokken bekkenbesturen	Demerbekken	2604	100,0
Betrokken waterschappen	Bovenstroom Demer	132	5,1

¹⁵Gebruikte datalagen voor berekening zijn:

Voorlopig referentiebestand provinciegrenzen, toestand 22/05/2003 (Vlaamse Landmaatschappij, AGIV-product).

Voorlopig referentiebestand gemeentegrenzen, vector, toestand 22/05/2003 (Vlaamse Landmaatschappij, AGIV-product).

Vlaamse Hydrografische Atlas - Zones, vector, toestand 27/05/2009 (Vlaamse Milieumaatschappij, Afdeling Operationeel Waterbeheer, AGIV-product).

Geografische indeling van watersystemen, vector, toestand 21/03/2008 (Vlaamse Milieumaatschappij, Afdeling Operationeel Waterbeheer, AGIV-product).

Regionale Landschappen, vector, toestand 22/09/2009 (Vlaams Overleg Regionale Landschappen)

Bosgroepen, vector, toestand 02/07/2009 (Agentschap voor Natuur en Bos).

Wildbeheerseenheden, vector, toestand 30/07/2009 (Hubertus Vereniging Vlaanderen).

	Naam	Oppervlakte binnen gebied (ha)	Aandeel van gebied (%)
	Demer Zuid	491	18,9
	Demer Noord	65	2,5
	Herk en Mombeek	1414	54,3
	Melsterbeek	501	19,2
Betrokken regionale landschappen	Haspengouw	2030	77,9
	Noord-Hageland	<0,5	
Erkende terreinbeherende natuurverenigingen	Limburg Landschap vzw	1	0,0
	Natuurpunt vwz	219	8,4
Betrokken bosgroepen	Zuid-Limburg	2030	78,0
	Noord-Hageland	<0,5	0,0
	Dijle-Geteland	573	22,0
Betrokken WBE's	De Bekkevoortse	100	3,8
	De Herk	415	15,9
	Nieuwenhoven	320	12,3
	De Burcht	420	16,1
	Perdix	34	1,3
	Haspengouw	326	12,5
	Hesbania	97	3,7

Inventarisatie van het landbouwgebruik

Achtergrondinformatie bij de analyse

De inventarisatie van het landbouwgebruik binnen het gebied gebeurt via de methodiek van de landbouwgevoeligheidsanalyse. Deze maakt een vergelijking tussen de landbouwgronden in de verschillende Speciale Beschermingszones (en hun deelgebieden). De meest "gevoelige" gronden zijn deze die voor de landbouw op dit moment het meest van belang zijn. Hierbij wordt zowel rekening gehouden met intrinsieke landbouwwaarden van de gronden alsook met het belang van de percelen in de bedrijfsstructuur van de huidige gebruiker. De methodiek is gebaseerd op een desktopanalyse van bestaande datasets. De gegevens van de Mestbank vormen hiervoor een belangrijke bron, samen met heel wat geografisch kaartmateriaal over bodemtypes, juridische randvoorwaarden en dergelijke. Het is niet de bedoeling om op basis van deze ruwe data uitspraken te doen of conclusies te trekken voor individuele bedrijven. Maar het instrument biedt wel de mogelijkheid om de impact op de landbouw te vergelijken tussen de verschillende (deelgebieden van) Habitat- en Vogelrichtlijngebieden. Daarnaast moet ook aangegeven worden dat geen analyse kon gemaakt worden van de eigendoms- en pachtsituatie van de betrokken bedrijven. Deze zal bij het maken van afspraken over maatregelen moeten bekeken worden om de respectievelijke rol van pachter en verpachter te bepalen.

De toegepaste methodiek is voor dit proces op maat ontwikkeld door de Vlaamse Landmaatschappij in overleg met het Agentschap voor Natuur en Bos, het departement Landbouw en Visserij, de landbouworganisaties Boerenbond en ABS en het ILVO. De toepassing van de methodiek werd uitgevoerd door de VLM. Een toelichting over de gebruikte methodiek en een uitvoerige beschrijving van de uitkomsten is opgenomen in bijlage 6. Onderstaand wordt een korte synthese gegeven van de belangrijkste resultaten voor dit gebied.

In het Natura 2000-gebied 'Bossen en kalkgraslanden van Haspengouw' is 766 hectare landbouw¹⁶ geregistreerd door 325 bedrijven. Er liggen 18 percelen met bedrijfsgebouwen in het gebied. Daar-

¹⁶ Aangegeven percelen van gekend terreinbeheerders werden niet als landbouwpercelen mee opgenomen en zijn niet meegerekend in het aantal bedrijven, het aantal percelen en de oppervlakttes. Percelenstukken die aan

naast liggen er 170 percelen met bedrijfsgebouwen binnen een straal van 300 meter rond het gebied. 97 ha van de aanwezige landbouw behoort tot de 'vergrote huiskavel'¹⁷ en wordt dus gezien als zeer waardevolle grond op het vlak van ruimtelijke ligging ten opzichte van de bedrijfsgebouwen.

Algemeen kan gesteld worden dat de gronden die als 'meest gevoelig' uit deze analyse komen, diegene zijn die voor landbouw het belangrijkst zijn (anno 2006). Indien in dit gebied randvoorwaarden opgelegd worden en hierbij keuzes moeten gemaakt worden tussen landbouwgronden, wordt dit vanuit landbouwkundig oogpunt best niet of zo weinig mogelijk gedaan op deze 'meest gevoelige' gronden.

Op juridisch en beleidsmatig vlak (Bijlage 6, kaart 4-2a, b en c) scoren de landbouwgronden in dit gebied de uitersten in gevoeligheid: ofwel 'meest gevoelig' ofwel 'minst gevoelig'. Deze scores zijn te verklaren op basis van het al dan niet gelegen zijn in groene gewestplanbestemmingen en de aanwezigheid van het VEN en de daarmee samenhangende restricties naar bemesting en opname binnen de perimeter van Recht van Voorkoop (RVV) 'Natuur'-gebied. De landbouwpercelen gelegen in (landschappelijk waardevol) agrarisch gebied scoren hierdoor hoger, omwille van minder bemestingrestricties, geen opname in VEN of perimeter RVV 'Natuur'-gebied.

Op fysisch vlak (Bijlage 6, kaart 4-3a, b en c) scoren de gronden 'meer gevoelig' tot 'meest gevoelig'. De variatie in gevoeligheid wordt vooral veroorzaakt door de aanwezigheid van valleistructuren in dit gebied. Textuur, drainage en overstromingsgevoeligheid hangen hier sterk mee samen. Ook de kavelgrootte weegt (in mindere mate) door bij deze fysische parameters.

Qua bedrijfsgebonden parameters (Bijlage 6, kaart 4-4a, b en c) scoren de meeste gronden 'matig' met enkele 'meer gevoelig' uitschieters. De westelijke deelgebieden scoren iets lager dan de rest van het gebied. De parameters die deze 'meer gevoelig' uitschieters bepalen zijn: 'afstand tot bedrijfszetel', 'grondgebruiksintensiteit van de teelten' en 'ruwvoederbalans'. Er komt naast grasland bijvoorbeeld ook (pit)fruit voor. Dit weerspiegelt zich deels in de 'grondgebruiksintensiteit van de teelten'. Qua 'productieomvang' en 'oppervlakte in Natura2000-gebied' scoort het gebied in het westen net iets lager. Wat de 'mestbalans' betreft zijn er geen grote verschillen tussen de bedrijven.

De totale gevoeligheid (Bijlage 6, kaart 4-1a, b en c en tabel 9) van de landbouwpercelen in het gebied is matig tot hoog. Er zijn enkele 'minder gevoelig' landbouwpercelen ter hoogte van het Groot Begijnbos, Zuurbemde (deelgebieden 4, 26) en ter hoogte van het Provinciaal Domein Nieuwenhoven (deelgebied 14). Uit onderstaande tabel blijkt dat ongeveer 60% van de gronden 'meer gevoelig' is (met een score in klasse 13 tot 19). In deelgebieden 3, 5, 7, 9, 21, 22 scoort meer dan 80% van de gronden 'meer gevoelig'. In absolute oppervlakte steken vooral deelgebieden 5 en 21 hier bovenuit en zijn dus te beschouwen als gebieden waar relatief en absoluut veel landbouwpercelen een zeer hoge gevoeligheid hebben.

Ten opzichte van de andere gebieden in de Zandleemstreek, de Leemstreek (en de Kempen) scoren de gronden hier gemiddeld genomen gelijkaardig.

de rand van de SBZ voor 5 meter of minder in het gebied liggen worden niet mee opgenomen om fouten bij het op elkaar leggen van kaartlagen te minimaliseren.

¹⁷ De vergrote huiskavel is de aaneengesloten kavel (alle kavels die minder dan 3 meter van elkaar liggen vormen een aaneengesloten kavel) dat aansluit bij de bedrijfsgebouwen. Meer achtergrondinformatie vindt men in Bijlage 6, paragraaf 1.3.5.1.

Tabel 6-8: Opdeling van de aanwezige landbouwgronden per gevoeligheidsklasse (zonder terreinbeherende verenigingen)

Gevoeligheidsklasse		Raster oppervlakte (ha)												
		DG.1	DG.2	DG.3	DG.4	DG.5	DG.7	DG.8	DG.9	DG.10	DG.13	DG.14	DG.15	DG.16
Tot. opp. deelgebied (in ha)		274	98	29	141	115	16	39	25	89	120	306	378	22
Minst gevoelig (Klasse 1)														
Klasse 2	0,2	0,0			0,0					0,0	0,1		0,1	
Klasse 3	0,8	0,2			0,3					0,1	0,2	0,2	0,1	
Klasse 4	2,8	0,2			0,2			0,1		0,0	0,2	0,3	0,1	
Klasse 5	0,7	0,1			0,0		0,0	0,2		0,1	0,3	0,3	0,2	0,0
Klasse 6	1,4	0,3		0,1	1,8	0,4	0,0	0,1		0,4	1,8	1,3	0,5	
Klasse 7	2,8	0,1	0,1	0,1	0,3	0,8	0,0	0,0	0,1	0,5	2,1	3,5	0,6	0,0
Klasse 8	3,4	2,1	0,1	8,2	0,2	0,2	0,0	4,2	0,2	0,4	2,8	3,6	1,1	
Klasse 9	8,0	5,3	0,1	0,9	0,1	0,1	0,0	2,3	0,0	1,2	2,5	0,5	1,3	
Matig gevoelig (Klasse 10)	19,1	2,6	0,1	0,4	0,5	0,0	0,0	0,7	0,5	1,0	0,8	1,2	0,7	0,0
Klasse 11	22,2	0,5	0,2	0,1	3,8	0,0	0,0	2,2	1,5	3,0	1,6	2,7	1,8	0,2
Klasse 12	21,1	0,7	0,7	0,1	6,3	0,7	0,7	8,7	1,4	4,2	1,0	8,9	7,3	0,1
Klasse 13	8,7	1,1	0,0	0,0	3,0	0,8	0,3	0,3	1,5	5,6	2,0	7,2	2,8	0,1
Klasse 14	11,2	1,0	0,6	0,0	20,7	2,0	0,6	0,6	2,2	1,8	4,5	4,7	20,6	0,2
Klasse 15	5,0	0,5	1,6		18,9	0,6	0,0	0,0	2,3	2,8	1,4	17,7	11,6	0,3
Klasse 16	7,3	1,0	2,0		10,7	0,2	0,0	0,0	8,2	0,3	0,9	9,7	1,7	0,1
Klasse 17	12,9	0,6	0,5		16,1	0,2	0,2	0,2	0,2	1,0	0,1	5,3	6,2	
Klasse 18	10,4	1,0	8,1		2,4	0,0			0,3		1,4	4,6	3,2	
Meest gevoelig (Klasse 19)		0,2	0,9										0,0	
Tot. Opp. in ldbgebruik (in ha)		138	18	14	12	84	5	20	18	22	24	71	60	1
Opp.in ldbgebruik/tot.opp DG (%)		50,4	18,4	49,0	8,7	72,8	28,6	50,3	73,0	25,3	19,7	23,3	15,8	4,5

Gevoeligheidsklasse		Raster oppervlakte (ha)													Totaal	
		DG.17	DG.18	DG.19	DG.20	DG.21	DG.22	DG.23	DG.24	DG.25	DG.26	DG.27				
Tot. opp. deelgebied (in ha)		97	191	106	147	162	22	26	49	34	69	49	2604	Totaal		
Minst gevoelig (klasse 1)														0,0		
Klasse 2		0,0						0,0			0,1			0,6		
Klasse 3		0,1	0,1	0,0	0,0			0,1	0,0		0,2			0,3		
Klasse 4		0,2	0,4	0,0	0,2	0,0		0,2	0,1	0,0	0,1			0,7		
Klasse 5		0,1	0,7	0,0	0,2	0,1	0,0	0,0	0,1	0,0	1,2			0,6		
Klasse 6		0,1	0,4	0,0	0,2	0,1	0,1	1,2	0,1	0,4	0,9	0,0		1,5		
Klasse 7		0,1	0,5	0,0	0,5	0,5	0,1	0,3	0,2	0,9	0,6	0,3		1,9		
Klasse 8		0,3	2,3		0,2	0,7	0,1	0,5	0,6	0,6	1,1	0,0		4,3		
Klasse 9		1,5	4,8	0,0	1,2	0,4	0,0	2,0	0,1	1,4	1,9	0,0		4,7		
Matig gevoelig (klasse 10)		2,3	3,1		1,8	2,9	0,3	1,0	1,8	1,0	1,6			5,7		
Klasse 11		2,0	15,8		0,7	1,1	0,4	0,8	0,8	0,3	1,8	0,8		8,5		
Klasse 12		2,5	14,0		3,1	3,5	0,4	0,3	2,1	0,6	1,8	1,6		11,9		
Klasse 13		3,3	5,6	0,0	0,5	5,6	2,9	2,7	2,1	0,3	5,8	0,2		8,1		
Klasse 14		7,9	6,2	0,0	3,3	13,7	3,1	0,8	2,0	1,3	3,4	6,6		15,5		
Klasse 15		3,0	1,5	0,1	4,5	10,8	2,4	1,7	1,6	0,0	0,1	3,1		12,0		
Klasse 16		7,7	6,0	0,1	0,1	10,2	3,1	1,5	0,8	2,4		0,0		9,7		
Klasse 17		0,4	0,9		2,1	16,6		0,3	2,4			0,4		8,7		
Klasse 18		0,0				10,3		0,4						5,5		
Meest gevoelig (klasse 19)								1,7						0,4		
Tot. Opp. in ldbgebruik (in ha)		32	62	0	19	76	13	15	15	9	21	13	762	100		
Opp.in ldbgebruik/tot.opp DG (%)		32,6	32,6	0,3	12,7	47,1	58,2	59,0	30,2	26,5	29,8	26,6	29,3			

Inventarisatie van het bosbouwgebruik

Achtergrondinformatie bij de analyse

Zowel het type bos (fysisch) als het bosbeheer (eigendomsituatie, beheerplan, ...) zijn belangrijk voor het bepalen van de relatie van het actuele bosbouwgebruik met de instandhoudingsdoelstellingen. Beiden elementen worden zowel kwantitatief als kwalitatief besproken. Voor het bepalen van het type bos wordt gebruik gemaakt van de informatie aanwezig binnen de boskartering Vlaanderen. Een analyse gebeurt van de boomsamenstelling en de ouderdomssituatie van de verschillende bossen die voorkomen binnen het gebied. Deze twee elementen bepalen onder andere de economische return de mogelijkheden voor aansluiting bij Europese habitats en soorten, ... Om het beheer te typeren wordt eerst de eigendomsituatie in kaart gebracht. Een onderscheid wordt gemaakt tussen de openbare en private bossen. Zoals hoger reeds gesteld is het de bedoeling dat de sterkste schouders de zwaarste lasten zullen dragen voor de realisatie van de instandhoudingsdoelstellingen. Voor openbare bossen is het bovendien sowieso verplicht om een uitgebreid beheerplan met oog voor de multifunctionele doelstellingen van een bos op te maken. Daarnaast wordt ook een inschatting gemaakt van de stand van zaken met betrekking tot het beheer. Zo wordt kwalitatief besproken voor welke bossen een beheerplan bestaat. Daarnaast wordt een beeld gegeven van de huidige stand van zaken van de werking van de bosgroep in het gebied.

Binnen het gebied heeft 3,3% of 87 ha een bosbestemming op het gewestplan (zie Tabel 6-1). In totaal is wel circa 1434 ha van het totale gebied opgenomen in de bosinventarisatie. Iets meer dan 85 ha is binnen de bosinventarisatie gekarteerd als niet-bos (te bebossen, water, ...). Volgens de bosinventarisatie is dus ongeveer 52% van de totale oppervlakte van het gebied bebost. Enkel in deelgebied 7 komt geen bos voor. Ook de deelgebieden 1, 3, 5, 8, 9, 13, 17, 22, 23 en 27 hebben relatief gezien ook een beperkte bebossingsgraad (< 40%). In de deelgebieden 4, 16 en 19 komt dan weer relatief veel bos voor (>80% van de oppervlakte van het deelgebied). Populier en loofhouttypen zijn de belangrijkste bostypen. Beide bostypen nemen ongeveer 50% van de beboste oppervlakte in. Populier is voornamelijk van het oude type. Bij het loofhouttype domineert de categorie 'ongelijkjarig'. Naalddhout komt beperkt voor (5% van de beboste oppervlakte). Enkel in deelgebied 14 komt relatief gezien veel naalddhout voor (25% van beboste oppervlakte). Loofhouttypen domineren (>70% van de beboste oppervlakte) vooral in de deelgebieden 4, 16, 19, 21, 22 en 25. Het bostype populier domineert (>70% van de beboste oppervlakte) vooral in de deelgebieden 1, 3, 5, 9, 10, 13, 17, 23 en 24. In de deelgebieden 3, 5, 9, 10 en 17 is volledige beboste oppervlakte populier. Een volledig overzicht van de aanwezige bostypen binnen het Europees gebied wordt weergegeven in Tabel 6-10. In bijlage 5 worden de voorkomende bostypen gesitueerd op kaart.

Een overzicht van de eigendomsituatie van het gekarteerde bosareaal binnen het gebied is opgenomen in Tabel 6-9 en wordt op kaart weergegeven in Bijlage 5. 72% van het bosareaal is in private eigendom. Deze bossen komen verspreid over de verschillende deelgebieden voor, met de grootste oppervlakte in deelgebied 15. In dit deelgebied is 100% van het aanwezige bos in private eigendom. Ook in de deelgebieden 2, 5, 7, 9, 21, 22 en 24 is (bijna) 100% van het aanwezige bos privaat. Het Agentschap voor Natuur en Bos heeft 14% van het aanwezige bosareaal in eigendom. De grootste eigendom situeren zich in deelgebied 19 (73 ha) en 20 (81 ha). Verder heeft het Agentschap 135 ha in beheer. Het belangrijkste aandeel situeert zich in deelgebied 14 (109 ha) en is eigendom van de provincie Limburg. 65 ha van het bosareaal is in eigendom van de natuurverenigingen.

Het openbaar bos binnen de deelgebieden 1, 14, 19 en 27 is opgenomen in een uitgebreid bosbeheerplan. In de bosbeheerplannen voor deelgebieden 1 en 14 zijn ook eigendommen van Natuurpunt en private eigenaars opgenomen. In deelgebied 24 is een groot deel van de private boseigendom opgenomen in een bosbeheerplan.

Het grootste deel van het gebied overlapt met het werkingsgebied van de bosgroepen 'Zuid-Limburg' en 'Dijle-Geteland'. De bosgroep 'Dijle-Geteland' is (beperkt) actief in de deelgebieden 15 en 27. In beide deelgebieden is er een eigenaar waar reeds concrete projecten zijn gerealiseerd. 19 leden van de bosgroep 'Zuid-Limburg' hebben bospercelen binnen het gebied. In totaal gaat het om 123 ha.

Tabel 6-9. Overzicht van de eigendomssituatie van het geïnventariseerde bos binnen het gebied¹⁸

	Nr deel- gebied	Categorie				
		Totale bo- soppervlakte volgens bos- kartering	Eigendom ANB	Eigendom andere over- heden	Eigendom Natuurvere- niging	Private eigen- dom
Oppervlakte per deelge- bied (ha)	1	100	25	0	11	64
	2	58	0	0	0	57
	3	8	3	0	0	6
	4	122	2	11	11	98
	5	14	0	0	0	14
	7	1	0	0	0	1
	8	9	6	0	0	3
	9	4	0	0	0	4
	10	55	12	0	0	43
	13	45	1	0	10	34
	14	218	1	96	0	122
	15	275	0	0	0	275
	16	20	0	19	0	1
	17	33	0	0	6	27
	18	84	0	0	22	62
	19	95	73	0	0	22
	20	118	81	0	0	37
	21	68	0	0	0	68
	22	2	0	0	0	2
	23	8	0	0	2	6
	24	21	0	0	0	21
	25	20	1	0	3	16
	26	40	3	1	0	35
	27	16	0	8	0	7
Totale oppervlakte (ha)		1434	207	135	65	1026
Aandeel (% totale bo- soppervlakte SBZ)			14,4	9,4	4,6	71,6

¹⁸Gebruikte datalagen voor berekening zijn:

Bosreferentiaalag van Vlaanderen, vector, toestand 2001 (Agentschap voor Natuur en Bos, AGIV-product).

Patrimoniumdatabank, vector, toestand 02/07/2009 (Agentschap voor Natuur en Bos).

Erkende natuurreservaten v.z.w. Durme, vector, toestand 09/02/2009 (v.z.w. Durme)

Erkende natuurreservaten v.z.w. Limburgs Landschap, vector, toestand 03/04/2009 (v.z.w. Limburgs Landschap).

Erkende natuurreservaten v.z.w. Natuurpunt, vector, toestand 08/04/2009 (v.z.w. Natuurpunt).

Tabel 6-10. Overzicht van de geïnventariseerde bostypen binnen het gebied¹⁹

	Nr deel- gebied	Categorie																				
		Loofhout				Loofhout gemengd met naaldhout				Naaldhout				Naaldhout gemengd met loofhout				Populier				Niet bebost
		Jong	Middeloud	Oud	Ongelijkjarig	Jong	Middeloud	Oud	Ongelijkjarig	Jong	Middeloud	Oud	Ongelijkjarig	Jong	Middeloud	Oud	Ongelijkjarig	Jong	Middeloud	Oud	Ongelijkjarig	
Oppervlakte per deelgebied (ha)	1	2	5		19			2										4	10	55		177
	2	8	4	6	10													2	11	15		40
	3																		5	4		21
	4	10	12	15	64						3				1			3	9	4		21
	5																	0	9	4		101
	7																					16
	8	4																2	3	0		30
	9																	1	0	3		22
	10																	7	17	25		40
	13		2															8	24	3		84
	14	11	13		73		8	10		2	28	12			7	2		1	20	20		99
	15	1	14		68		1	0			3				0			17	32	110		132
	16				17						2											2
	17		0															2	0	28		66

¹⁹ Gebruikte datalagen voor berekening zijn:

Bosreferentiaal van Vlaanderen, vector, toestand 2001 (Agentschap voor Natuur en Bos, AGIV-product).

	Nr deel- gebied	Categorie																				
		Loofhout				Loofhout gemengd met naaldhout				Naaldhout				Naaldhout gemengd met loofhout				Populier				Nie t be-
	18	12	18	10	2													8	23	5	2	
	19	18	12	3	39						1	2			2			14	3	0		12
	20	10	11	10	22													3	16	38		35
	21	1			46			3		2	1			3	1			4	1	4		97
	22		2															0				20
	23		2															1		5		19
	24	1	5															0	3	12		28
	25		13																2	4		15
	26			7	8													4	0	18	1	30
	27		9	1															4	2		33
Totale oppervlakte (ha)		77	123	53	370	0	9	15	0	4	37	14	0	3	10	2	0	81	193	361	3	1249
Aandeel(% totale oppervlakte SBZ)		2,9	4,7	2,0	14,2	0,0	0,3	0,6	0,0	0,1	1,4	0,5	0,0	0,1	0,4	0,1	0,0	3,1	7,4	13,9	0,1	48,0

Parken en kasteeldomeinen

Achtergrondinformatie bij de analyse

Parken en kasteeldomeinen vormen een bijzondere eenheid binnen bepaalde Habitat- en Vogelrichtlijngebieden. Zij hebben vaak een typisch cultuurhistorisch karakter en uitzicht. Bepaalde parken en kasteeldomeinen hebben een bijzondere natuurkwaliteit doordat ze beschermd zijn gebleven van verstoring of/ en versnippering. In het kader van de opmaak van de instandhoudingdoelstellingen zal in bepaalde gevallen een afweging gemaakt moeten worden tussen het cultuurhistorische en ecologische elementen. Langs de andere kant bieden parken en kasteeldomeinen ook kansen voor de ontwikkeling van natuurdoelen. Ze worden immers vaak gekenmerkt door een unieke eenheid in eigendomstructuur of/ en beheer.

In het kader van de opmaak van de instandhoudingdoelstellingen worden de gekende parken en kasteeldomeinen geïnventariseerd. Hiervoor wordt gebruik gemaakt van de inventaris van parken en kasteeldomeinen van het Agentschap voor Natuur en Bos. Voor elk van de parken en kasteeldomeinen wordt de eigendomssituatie meegegeven.

Binnen het voorliggende gebied liggen verschillende parken en kasteeldomeinen²⁰. Tabel 6-11 geeft een volledig overzicht van de aanwezige parken en kasteeldomeinen binnen het gebied.

Tabel 6-11 Overzicht van de aanwezige parken en kasteeldomeinen binnen het gebied.

Deelgebied	Parktype	Eigendomssituatie	Totale oppervlakte (ha)	Oppervlakte binnen gebied (ha)
1	Kasteelpark	privaat	11,9	11,7
1	landschapspark	openbaar	9,7	5,4
1	Geen info	Geen info	1,7	0,3
2	Kasteelpark	privaat	7,5	0,5
2	stadspark	privaat	5,0	5,0
4	Geen info	Geen info	3,7	0,5
7	landschapspark	openbaar	4,2	0,2
14	parkbos	Geen info	22,4	17,5
14	Kasteelpark	privaat	2,8	0,5
15	Geen info	Geen info	1,6	0,8
15	Kasteelpark	privaat	55,2	41,8
15	open grasveld	Geen info	2,2	1,1
19	Kasteelpark	privaat	72,5	61,9
21	Kasteelpark	privaat	41,2	0,6
21	Kasteelpark	Geen info	11,1	0,0
24	parkbos	privaat	8,6	8,6
26	Kasteelpark	privaat	4,6	0,0

Jacht en faunabeheer

Achtergrondinformatie bij de analyse

Binnen verschillende Habitat- of Vogelrichtlijngebieden wordt gejaagd. De jacht wordt georganiseerd via jachtrechten en wildbeheereenheden. Jaarlijks wordt de jacht en het faunabeheer ge-

²⁰ Gebruikte data laag voor de analyse is:

Inventarisatie van de parkgebieden in Vlaanderen, vector, toestand 01/02/07 (Agentschap voor Natuur en Bos).

pland via wildbeheerplannen. In deze plannen staan de doelstellingen en de maatregelen met betrekking tot de jacht voor een bepaald gebied opgenomen.

De jacht is natuurlijk maar mogelijk indien een bepaalde natuurkwaliteit aanwezig is zodat bejaagbare soorten zich kunnen ontwikkelen. Het beheer door jagers van bepaalde gebieden (vb. aanplant kleine landschapselementen, bosbeheer, ...) schept bijkomende kansen voor de ontwikkeling van (Europese) natuurwaarden. Daarnaast kunnen bepaalde jachtactiviteiten (vb. bijvoeren, aanplanten van bepaalde soorten, ...) in bepaalde gevallen ook een aandachtspunt vormen. Faunabeheer kan ten slotte ook in bepaalde gebieden noodzakelijk zijn om de doelstellingen te behalen. Binnen het kader van de opmaak van de instandhoudingdoelstellingen wordt daarom de aanwezige jachtactiviteiten binnen een bepaald gebied in kaart gebracht. Naast een analyse van de bejaagbare oppervlakte binnen het gebied wordt ook de jachtrechtsituatie in kaart gebracht.

Binnen het voorliggende gebied liggen 8 wildbeheereenheden (WBE's). In onderstaande tabel wordt een overzicht gegeven van de betrokken WBE's en een aantal van hun kenmerken.

Tabel 6-12. Kenmerken van de betrokken WBE's ²¹

	Aantal jacht-rechthouders binnen WBE	Totale oppervlakte WBE	Oppervlakte WBE binnen Natura 2000 gebied	Bejaagbare oppervlakte binnen Natura 2000 gebied
De Herk	26	7905	415	286
R.O.W.	21	5309	44	44
Perdix	30	5739	34	26
Nieuwenhoven	13	3626	319	182
Haspengouw	32	7588	410	408
De Burcht	23	4338	419	340
De Bekkevoor	26	5194	100	100
Hesbania	13	2466	96	96

Voor elke wildbeheereenheid is er een wildbeheerplan. In onderstaande tabel wordt een samenvatting gegeven van de doelstellingen van de hierboven beschreven WBE's.

Tabel 6-13. Doelstellingen uit de wildbeheerplannen van de betrokken WBE's ²²

Naam WBE	Doelstellingen wildbeheerplan	Wildsoort voor doelstelling
De Herk		
ROW		
Perdix	????	konijn, vos, kat, houtduif, kraai, ekster
	Andere	Patrijs
Nieuwenhoven	????	ggans, cgans, vos, kat, houtduif, kraai, ekster
	Andere	Patrijs

²¹ Gebruikte data laag voor de analyse is:

Wildbeheereenheden, tabel, toestand 01/01/2010 (Hubertus Vereniging Vlaanderen)

²² Wildbeheerplannen van de verschillende Wildbeheereenheden.

Naam WBE	Doelstellingen wildbeheerplan	Wildsoort voor doelstelling
Haspengouw	???? Andere	konijn, ggans, cgans, vos, kat, houtduif, kraai, ekster Patrijs, fazant
De Burcht	Andere	vos, kat, houtduif, kraai, ekster Konijn, Patrijs
De Bekkevoor	???	ree, konijn, vos, kat, houtduif, kraai, gaai, ekster
Hesbania	??? Andre	cgans, vos, kat, houtduif, kraai, ekster Patrijs

Inventarisatie van waterwinningen²³

Achtergrondinformatie bij de analyse

Zowel voor de natuur als de mens is zuiver en voldoende kwaliteitsvol water van zeer groot belang. Het is dan ook duidelijk dat er in sommige gebieden een sterke interactie kan zijn tussen de winning van water voor menselijk gebruik en de aanwezige natuurwaarden. Enerzijds zijn de aanwezige natuurwaarden in bepaalde gebieden beschermd gebleven van externe kwaliteitsversturende invloeden omwille van de aanwezigheid van winningen. Bepaalde natuurgebieden en het hebeer in deze gebieden kunnen een belangrijke bijdrage leveren aan de drietrapsstrategie – vasthouden, bergen en infiltreren van water. Op die manier zijn natuurgebieden van belang als 'reservoir' of 'insijpelingsgebied' voor winningen. Langs de andere kant kunnen winningen de ontwikkeling van bepaalde natte natuurtypen hypothekeren. Gezien het belang van de relatie tussen de opmaak van de instandhoudingsdoelstellingen en de winning van water wordt bijzondere aandacht besteed aan de beschrijving van de waarde van de Habitat- en Vogelrichtlijngebieden voor de winning van water.

Bij waterwinningen wordt automatisch de link gelegd met drinkwater. Naast de winningen voor drinkwater zijn er echter nog een groot aantal grondwaterwinningen voor koeling, bedrijfsprocessen, irrigatie, ... Alle voorkomende winningen binnen het gebied worden daarom geïdentificeerd.

Gezien hun algemeen belang is voor de winningen voor drinkwater de relatie met de verschillende gebieden verder in detail onderzocht. Hierbij wordt zowel aandacht gegeven aan oppervlaktewaterwinningen en grondwaterwinningen. Door het Samenwerkingsverband Vlaams Water (SVW) is een methodiek voor een 'waardebepaling' van percelen uitgewerkt. Via deze methode wordt een 'waarde' gegeven aan de percelen in functie van de bijdrage van de percelen aan de kwaliteit en de kwantiteit van het opgepompte water. De uitkomst is een relatieve waardering van verschillende percelen in het kader van de drinkwatervoorziening. De relatieve waardering van de percelen voor drinkwatervoorziening wordt uitgedrukt in een vijfdelige schaal. Naast de aanwezige infrastructuur binnen een gebied (bijvoorbeeld waterbekkens, infiltratievoorzieningen, ...) moet voor grondwaterwinningen natuurlijk ook rekening gehouden worden met het belang van de ruimere omgeving. Voor grondwaterwinningen speelt immers ook de mate waarbij het perceel bijdraagt aan de winning. Om die waarde te bepalen voor grondwaterwinningen is de afpompingskegel van de winning bij de vergunde capaciteit berekend. Percelen met een grote afpompingskegel dragen veel bij aan de winning en krijgen een hogere relatieve waarde. Percelen met een lage afpompingskegel krijgen een lagere relatieve waarde. Het kan op deze manier dan gebeuren dat een waterwinning niet gelegen is in een gebied, maar dat een aantal percelen binnen het gebied bijdraagt tot de kwantiteit en kwaliteit van de winning en dus gewaardeerd wordt. Vooral voor freatische grondwaterwinningen kan de bijdrage van de omliggende percelen aanzienlijk zijn. Een uitgebreide omschrijving van de methodiek is toegevoegd in bijlage 7.

²³ Gebruikte datalagen voor de analyse zijn:

Waterwingebieden SVW, vector, toestand 24/09/2009 (Samenwerkingsverband Vlaams Water)

Vergunde grondwaterwinningen, vector, toestand 03/09/2009 (VMM)

Binnen het gebied zelf komen momenteel 3 vergunde grondwaterwinningen voor. In bijlage 5 wordt een overzicht op kaart gegeven van de verschillende winningen in het gebied. In bijlage 7 wordt een overzicht gegeven van de belangrijkste kenmerken van deze winning.

Er is een drinkwaterwinning die ruimtelijk interfereert met het gebied. Voorliggend gebied interfereert met de winningen van Zoutleeuw (VMW). De interferentie is qua oppervlakte beperkt. Het is 'beperkt' tot een deel van de installatie (met grootste waardering). In bijlage 7 worden de belangrijkste kenmerken van deze winning opgenomen. In Tabel 6-14 wordt een overzicht gegeven van de ruimtelijke interferentie van de drie drinkwaterwinningen met het gebied²⁴. In bijlage 5 kaart XX wordt de interferentie gesitueerd op kaart.

Tabel 6-14. Overzicht van de ruimtelijke interferentie van de winningen met het gebied

	Nr deel- gebied	Naam Winning	Overlap met verschillende categorieën van waardering				
			1	2	3	4	5
Oppervlakte per deelgebied (ha)	5	Zoutleeuw					<0,5
Totale oppervlakte (ha)			0	0	0	0	<0,5
Aandeel(% totale oppervlakte SBZ)			0,0	0,0	0,0	0,0	0,0

Voor het transport van het drinkwater is een uitgebreid leidingennetwerk aanwezig. Deze leidingen moeten op geregelde tijdstippen gecontroleerd kunnen worden. Bovendien moeten ze, bij lekken, bereikbaar zijn voor onderhoud. Op termijn is het mogelijk dat ook de leidingen vervangen dienen te worden. In bijlage 5 is een kaart opgenomen met een situering van de hoofdleidingen voor drinkwater.

Inventarisatie van het recreatief gebruik

Achtergrondinformatie bij de analyse

Een groot aantal Habitat- en Vogelrichtlijngebieden heeft een bepaalde recreatieve waarde. Langs de andere kant legt recreatie in sommige gevallen een druk op bepaalde natuurwaarden. Binnen het kader van de opmaak van de instandhoudingsdoelstellingen wordt in eerste instantie een inschatting gemaakt van de voorkomende recreatie die ruimtelijk vastligt. De analyse gebeurt op basis van een analyse van de voorkomende, recreatieve bestemming volgens het gewestplan en/of geldende ruimtelijke uitvoeringsplannen. Deze informatie wordt aangevuld met recreatieve gebruiken binnen deze gebieden die geïnventariseerd werden in het kader van de opmaak van een ruimte-inventaris binnen de studie 'Ruimte voor Toerisme en Recreatie in'²⁵ die opgemaakt werd door WES in opdracht van Toerisme Vlaanderen. Binnen deze studie werden volgende ruimtelijke entiteiten weerhouden in de ruimte-inventaris:

Niet-geplande aantrekkingselementen (wandebossen, natuurgebieden met bezoekerscentra);

Geplande aantrekkingselementen (attractie- en themaparken, zoo's en dierenparken, openluchtrecreatieve en waterrecreatieve aantrekkingspolen,...);

Logiesaccomodatatie (openluchtrecreatieve verblijven);

Overige recreatieve infrastructuur (jachthavens).

Deze gegevens zijn aangevuld met ruimtelijke informatie van BLOSO ontvangen met betrekking tot de ruimtelijke ligging van sportinfrastructuur. Het is ook mogelijk dat andere vormen en infrastruc-

²⁴ Er zijn vijf klassen onderscheiden. Klasse 1 omvat de ruimtelijke eenheden die relatief het minst gewaardeerd zijn. Ze zijn relatief gezien minder belangrijk voor de werking van de winning. Klasse vijf omvat de ruimtelijke eenheden die relatief het hoogst gewaardeerd werden. Zij zijn relatief gezien het meest belangrijk voor de werking van de winning.

²⁵ WES 2007.

tuur met betrekking tot recreatie aanwezig zijn (bijvoorbeeld routes voor wandelen, fietsen, ruitersport, puntsgewijze recreatieve infrastructuur, ...). Deze gebruiken worden verder in detail geïnventariseerd op het moment dat afspraken worden gemaakt over de implementatie van de natuurdoelen.

Binnen het gebied is geen oppervlakte via de ruimtelijke ordening bestemd voor recreatie (zie Tabel 6-1). Binnen deelgebied 14 is het wandelbos Nieuwenhoven gelegen. In deelgebied 1 is er een visvijver aanwezig. Een volledig overzicht van de aanwezige recreatieve infrastructuur binnen het gebied wordt weergegeven in Tabel 6-15. In bijlage 5 wordt de interferentie gesitueerd op kaart.

Tabel 6-15. Overzicht van de geïnventariseerde recreatieve infrastructuur²⁶ en sportinfrastructuur²⁷ binnen het gebied.

Categorie recreatieve en sportinfrastructuur	Naam	Deelgebieden van gebied	Oppervlakte totaal (ha)	Oppervlakte binnen gebied (ha)
Niet-geplande aantrekkings-elementen	Wandelbos Nieuwenhoven	14	109	101
	Natuurgebied met bezoekerscentrum Het Vinne	15	nvt	nvt
Geplande aantrekkings-elementen	/			
Logiesaccomodatie	/			
Overige recreatieve infrastructuur (jachthavens)	/			
Sportinfrastructuur	Visvijver Haren	1		

Inventarisatie van de woongebieden

Achtergrondinformatie bij de analyse

Binnen Habitat- of Vogelrichtlijngebieden kan natuurlijk ook worden gewoond. De bestaande bewoning wordt geregeld via de vergunning in het kader van de ruimtelijke ordening. De opmaak van de instandhoudingsdoelstellingen verandert hier niets. Habitat- of Vogelrichtlijngebieden kunnen uitzonderlijk (deels) overlappen met woongebieden of woonuitbreidingsgebieden. In die uitzonderlijke situaties kan het verder ontwikkelen van het woongebied of woonuitbreidingsgebied mogelijks interfereren met de instandhoudingsdoelstellingen voor de diersoorten en/of hun leefgebieden in de speciale beschermingszone. Ook voor woongebieden of woonuitbreidingsgebieden die grenzen aan een speciale beschermingszone kan er interferentie zijn. Binnen het kader van de opmaak van de instandhoudingsdoelstellingen wordt daarom in eerste instantie een inschatting gemaakt van de voorkomende bestemmingscategorieën volgens het gewestplan en/of de geldende ruimtelijke uitvoeringsplannen.

In bijlage 5 wordt een overzicht gegeven van de aanwezige woongebieden in en rond het gebied. Binnen het gebied is slechts in zeer beperkte mate woongebied aanwezig. Het betreft kleine slivers in de randzone van het gebied.²⁸

²⁶ Gebruikte datalagen voor berekening zijn:

Ruimte voor Toerisme in Vlaanderen, vector, toestand 19/06/2006 (Toerisme Vlaanderen).

²⁷ Sportinfrastructuur in Vlaanderen, vector, toestand 15/10/2009 (Blosa)

²⁸ Gebruikte datalagen voor berekening zijn:

Gewestplan, vector, toestand 01/01/2002 (Departement Ruimtelijke Ordening, Woonbeleid en Onroerend Erfgoed, AGIV-product).

Gewestelijke Ruimtelijke Uitvoeringsplannen, vector, toestand 03/06/2009 (Departement Ruimtelijke Ordening, Woonbeleid en Onroerend Erfgoed).

Inventarisatie van de industriële en gerelateerde activiteiten

Achtergrondinformatie bij de analyse

Binnen Habitat- of Vogelrichtlijngebieden komen verschillende vormen van industriële en gerelateerde activiteiten zoals ontginningen, storten, watervoorzieningen, etc. voor. De relatie met de instandhoudingsdoelstellingen van een Habitat- of Vogelrichtlijngebieden kan sterk verschillen van activiteit tot activiteit. In bepaalde situaties zullen bepaalde instandhoudingsdoelstellingen gerealiseerd kunnen worden op terreinen van industriële en gerelateerde activiteiten. Langs de andere kant is het duidelijk dat bepaalde activiteiten een druk leggen op bepaalde natuurwaarden.

Binnen het kader van de opmaak van de instandhoudingsdoelstellingen wordt in eerste instantie een inschatting gemaakt van de voorkomende industriële en gerelateerde activiteiten die ruimtelijk vastliggen. De analyse gebeurt op basis van een analyse van de voorkomende bestemmingscategorieën volgens het gewestplan en/of de geldende ruimtelijke uitvoeringsplannen. Deze informatie wordt aangevuld met informatie van het Agentschap Ondernemen over de voorkomende bedrijvenzones en ligging van de bedrijfsperven.

Binnen het gebied komen geen zones voor die bestemd zijn voor industriële en gerelateerde activiteiten (zie Tabel 6-1). Een aantal industrieterreinen liggen in de buurt van deelgebieden 7, 13, 15 en 17. Een kaart met de ligging van de verschillende bedrijventerreinen en -percelen is toegevoegd in bijlage 5.

Transportinfrastructuur

Achtergrondinformatie bij de analyse

In en rond de Europese gebieden komen verschillende soorten transportinfrastructuur (autowegen, spoorwegen, waterwegen) voor. De restruimte rond deze infrastructuur biedt kansen voor de ontwikkeling van bepaalde natuurwaarden. Langs de andere kant kan de aanwezigheid en het gebruik van deze infrastructuur aanleiding geven tot een bepaalde druk.

In bijlage 5 wordt een overzicht gegeven van de aanwezige infrastructuur²⁹.

Infrastructuur nutsbedrijven

Elia

Elia is de beheerder van het Belgische hoogspanningsnet en staat in voor de transmissie van elektriciteit. Over het hoogspanningsnet wordt stroom vervoerd van de producenten naar de distributienetbeheerders en de industriële grootverbruikers. Elia bezit alle Belgische netinfrastructuur van 150 tot 380 kV en nagenoeg 94% van de netinfrastructuur van 30 tot 70 kV.

De infrastructuur van Elia kan op verschillende manieren interfereren met de instandhoudingsdoelstellingen van een gebied. Zowel ondergrondse als bovengrondse leidingen moeten bijvoorbeeld bereikbaar zijn voor periodiek onderhoud of voor herstellingswerken. Verandering van de fysische bodemkarakteristieken (vb. vernatting, afgraving, ...) kan leiden tot structurele problemen voor infrastructuur zoals pylonen of hoogspanningsstations. Tenslotte dient men voor de bovengrondse leidingen ook rekening te houden met de bestaande veiligheidsvoorschriften. Het is omwille van de veiligheid verboden om bebouwing, maar ook opgaand groen (bijvoorbeeld bomen) neer te zetten binnen een bepaalde veiligheidsafstand. Bomen binnen deze afstand moeten periodiek gesnoeid worden indien ze te dicht bij de geleiders komen. De veiligheidsafstand is groter naarmate de spanning toeneemt. Op te merken valt dat binnen deze veiligheidszone ook opportuniteiten zijn om hoogwaardige natuur na te streven. Indien gekozen wordt voor bepaalde 'lage vegetatie' is zelfs een win-win situatie mogelijk.

²⁹ Gebruikte dataaag:

Transportnetwerk (NAVTEQ - GIS-Vlaanderen), vector, toestand 29/04/2009 (NAVTEQ, Agentschap voor Geografische Informatie Vlaanderen en Agentschap Wegen en Verkeer).

In bijlage 5 staan de verschillende installaties van Elia die gelegen zijn in de buurt van of in de betrokken Natura 2000 gebieden³⁰.

Fluxys

Er werd geen informatie aangeleverd door Fluxys. Toetsing bij Fluxys over mogelijke interacties moet gebeuren in het kader van de implementatie van de maatregelen.

INFORMATIEF DOCUMENT

³⁰ Gebruikte dataaag:

Hoogspanningsverbindingen beheerd door Elia in Vlaanderen, vector, toestand 26/01/2009 (Elia).

– Methodiek waardering drinkwaterwinningen voor de openbare drinkwatervoorziening

Het betreft enerzijds oppervlaktewaterwinningen en anderzijds grondwaterwinningen die instaan voor de openbare drinkwatervoorziening. Particulier vergunde winningen worden niet meegenomen in de analyse.

Voor oppervlaktewaterwinningen zijn de percelen waarop de installaties zijn gelegen, inclusief de watervangen, infiltratievoorzieningen en waterbekkens, van waarde. De waarde voor de percelen waarop deze installaties staan wordt vastgesteld op 5.

Voor grondwaterwinningen zijn niet alleen de percelen met installaties van belang, maar ook de percelen die bijdragen aan de kwantiteit en kwaliteit van het opgepompte water. Percelen waarop de installaties gelegen zijn, inclusief infiltratievoorzieningen en waterbekkens krijgen de waarde 5. Concreet betekent dit dat alle percelen binnen de beschermingszone I een waarde 5 krijgen aangevuld met percelen met installaties gelegen buiten zone I.

Voor grondwaterwinningen speelt ook de mate waarbij het perceel bijdraagt aan de winning. Om die waarde te bepalen voor grondwaterwinningen is van de bovenste watervoerende laag de afpompingskegel van de winning bij de vergunde capaciteit berekend. Percelen met een grote afpompingskegel dragen veel bij aan de winning en zullen een hogere waarde krijgen. Percelen met een lage afpompingskegel krijgen een lagere waarde. Afpompingskegels worden berekend op basis van het vergund jaardebiet.

Het kan gebeuren dat een waterwinning niet gelegen is in een gebied, maar dat een aantal percelen van het gebied bijdragen tot de kwantiteit en kwaliteit van de winning. Ook van deze waterwinningen wordt de afpompingskegel bepaald zodat de overlap met het gebied inzichtelijk gemaakt kan worden. Er wordt van uitgegaan dat voor artesische winning de bijdrage van de omliggende percelen gering zal zijn gezien die weinig of niet bijdragen aan de winning. Toch zal voor de volledigheid ook hiervan de afpompingskegel bepaald worden.

Waardeschaal grondwaterwinningen

Waarde = 5 voor de percelen waarop de installaties gelegen zijn, inclusief infiltratievoorzieningen en waterbekkens, de percelen gelegen binnen beschermingszone I en voor de percelen met een afpompingskegel > 1m

Waarde = 4 voor de percelen met een afpompingskegel > 0.75 m en < 1 m

Waarde = 3 voor de percelen met een afpompingskegel > 0.50 m en < 0.75 m

Waarde = 2 voor de percelen met een afpompingskegel > 0.20 m en < 0.50 m

Waarde = 1 voor de percelen met een afpompingskegel > 0.10 m en < 0.20 m

Afpompingskegels van verschillende winningen kunnen overlappen. De mogelijke impact en waarde op de overlappende percelen kan hierdoor hoger zijn. Het gecumuleerde effect/waarde wordt bepaald door een "som" te maken van de afzonderlijke waarden van de afpompingskegels van de verschillende betrokken winningen. Aan deze "som" wordt de waarde toegekend die zo goed mogelijk overeenkomt met het afpompingsbereik zoals hierboven bepaald en met een maximum score van 5. Twee overlappende zones met waarde 1 (= afpompingskegel > 0.10 m en < 0.20 m), geven bijvoorbeeld een gecumuleerde waarde 2 (= afpompingskegel > 0.20 m en < 0.50 m) voor die overlappende zone)

Tabel 0-1. Overzicht van de vergunde waterwinningen in of nabij het gebied

Deel- gebied	Code	Omschrijving activiteit via NACEBEL	klasse	gemeente	Ligging	Begindatum vergunning	Einddatum vergunning	Vergund dagd- biet (m ³)
8	LIM- Z7002465	Exploitatie van sportaccomoda- ties	A	Borgloon	Stadsbroek	2/10/1996	2/10/2016	3,00
5	1813	Winning, zuive- ring en distributie van water	1	Zoutleeuw	Zoutleeuw	25/11/2004	25/11/2024	9600,00
13	LIM- A/1540	Winning, zuive- ring en distributie van water	A	Hasselt	Wimmertin- genstraat z/n	19/12/1996	19/12/2016	2,00

7. Analyse van de knelpunten voor het bereiken van een goede staat van instandhouding

Op Vlaams niveau zijn doelen voor de Europese habitats en soorten afgesproken. Afspraken zijn ook gemaakt over het belang van elk van de Habitat- en Vogelrichtlijngebieden (zie hoofdstuk 4). Een aantal habitats en soorten zijn momenteel niet in een goede staat van instandhouding (zie hoofdstuk 5). Voor het bereiken van een duurzame oplossing moeten bestaande knelpunten opgelost en bedreigingen gekeerd worden. Hierbij moet optimaal gebruik gemaakt worden van actuele sterkten en toekomstige kansen. De socio-economische context (zie hoofdstuk 6) geeft input voor het identificeren van de kansen en bedreigingen.

In dit hoofdstuk wordt een analyse van de sterkten, zwaktes, kansen en bedreigingen gepresenteerd. Op basis hiervan worden de belangrijkste knelpunten geïdentificeerd. Voor elke van de knelpunten worden de mogelijke oplossingsrichtingen geschetst. (zie paragraaf 7.2). In paragraaf b wordt een overzicht gegeven van de belangrijkste knelpunten. Op basis van de analyses in dit hoofdstuk worden in hoofdstuk 8 de conclusies getrokken worden over de doelstellingen en prioritaire inspanningen per gebied.

a. Analyse van de sterktes, zwaktes, kansen en bedreigingen

In deze paragraaf worden de sterktes, zwaktes, kansen en bedreigingen geanalyseerd. Eerst wordt een overzicht gegeven van de verschillende sterktes, zwaktes, kansen en bedreigingen. Vervolgens worden de belangrijkste kwesties geïdentificeerd.

Ter info: Methodologisch kader voor de analyse van sterkten, zwaktes, kansen en bedreigingen

De methodiek van de SWOT-analyse, die gangbaar wordt toegepast bij het opstellen van bedrijfsplannen voor ondernemingen, wordt gevolgd. In dat kader wordt aan de hand van de sterktes, zwaktes, kansen en bedreigingen gekeken naar de toekomst van de organisatie. Volgende stappen worden hierbij gezet:

1. **Bepalen sterke en zwakke punten (Strengths & Weaknesses):**
 - a) Sterktes. De sterktes zijn in dit kader die biotische en abiotische elementen en processen in de natuur die helpen de instandhoudingsdoelstellingen te halen. Voorbeelden van sterktes zijn onder andere de aanwezigheid van kwel, grote aaneengesloten natuurkernen, voorkomen van voor de habitat typische soorten,
 - b) Zwaktes. De zwaktes zijn die biotische en abiotische elementen en processen in de natuur die de realisatie van de instandhoudingsdoelstellingen tegenwerken. Voorbeelden van zwaktes zijn onder meer vergrassing van heidevegetatie, overstromingen van kwetsbare vegetatie, ontbreken van structuurdiversiteit in bos, ...
2. **Kansen en bedreigingen (Opportunities & Threats)**
 - a) Kansen. De kansen zijn "krachten" die niet eigen aan de natuur zijn, maar die wel helpen de instandhoudingsdoelstellingen te halen. Welke bestaande of potentiële socio-economische activiteiten kunnen de natuur helpen om de instandhoudingsdoelstellingen te bereiken? Zijn er al plannen die knelpunten zullen oplossen?
Voorbeelden van kansen zijn onder meer de aanwezigheid van een goed werkende bosgroep, lopende of geplande beheerinspanningen van het ANB, bestaande afspraken met landbouwers over natuurgericht beheer, ...
 - b) Bedreigingen. Bedreigingen zijn "krachten" die niet eigen aan de natuur zijn en die de realisatie van de instandhoudingsdoelstellingen tegenwerken. Welke bestaande of potentiële socio-economische activiteiten zullen het bereiken van de instandhoudingsdoelstellingen juist moeilijk maken voor de natuur? Zijn er al plannen die knelpunten zullen veroorzaken?
Voorbeelden van bedreigingen zijn onder andere de geplande aanleg van infrastructuurwerken, de instroom van nutriënten in een gebied, versnipperde eigendomsstructuur van

bossen.

3. Identificatie van de kwesties

In een volgende stap wordt de relatie tussen de verschillende sterktes, zwaktes, kansen en bedreigingen geanalyseerd. Voor elke sterkte en zwakte wordt onderzocht of/en op welke manier ze een relatie heeft met de kansen en bedreigingen. Zo wordt onderzocht welke kansen sterktes versterken of zwaktes oplossen. En wordt onderzocht welke bedreigingen zwaktes versterkt en sterktes beperkt. Deze analyse wordt gepresenteerd via een matrix, de zogenaamde confrontatiematrix, met in de rijen de sterktes en zwaktes en in de kolommen de kansen en bedreigingen. Op basis van deze analyse worden de belangrijkste kwesties geïdentificeerd. De kwesties zijn die relaties tussen sterktes, zwaktes, kansen en bedreigingen die het belangrijkste zijn voor het bereiken van de instandhoudingsdoelstellingen.

7.2.1 Overzicht van de sterktes

1. Variatie in fysico-chemische en morfologische karakteristieken

De SBZ gebied vertoont een bijzondere variatie op het vlak van abiotische karakteristieken. Het heuvelachtige, reliëfrijke karakter van de streek kent een grote variatie van bodems. De typische Haspengouwse lemige bodems kennen vaak dagzomende lagen met een hoog kalkgehalte of plaatselijk zelfs dagzomende mergel. Daarnaast komt er een heel gamma van licht lemig zand tot zware leemgrond voor. De hellingen gaan van (zonbeschenen) droog tot zeer natte valleibodems, met lokaal veenpakketten.

De geologische opbouw geeft aanleiding tot verschillende bronniveaus. Deze specifieke hydrologische status met betrekking tot de aanwezigheid van bronnen en bronbeken bepaalt tevens het unieke karakter van het gebied.

Al deze specifieke situaties worden gekenmerkt door een eigen typische flora en fauna.

2. Aanwezigheid van een aantal grotere, oude boscomplexen en historische graslandkernen zijn nog aanwezig

In de deelgebieden 1 (Kolmont), 2 (Hardelingen), 3 (KI & Gr Begijnbos), 14 (Nieuwenhoven), 15 (Zwartaardebos), 18 (Merlemont), 19 (Jongebos), 20 (Bellevue), 21 (Manshoven-Magneebos), en 26 (Zuurbemde) zijn nu reeds oude boskernen (>30-150ha) aanwezig die een eeuwenlang gebruik kennen als bos en een zeer hoog aandeel inheems loofhout hebben. Hierdoor bleven de bodems gespaard van een ander bodemgebruik en behielden ze ten dele hun kenmerkende bosflora en -fauna.

Ook in de graslandsfeer zijn er een talrijke graslanden aanwezig die grotendeels gespaard zijn gebleven van de omliggende intensivering. Dergelijke grasland-'hotspots' vinden we in deelgebieden 1, 3, 7, 8, 9, 10, 14, 17, 18 en 23. De aanwezigheid van deze oude complexen in een vrij intact landschap met de typische kleine landschapselementen zorgt voor een goed uitgangspunt voor habitattherstel en voor een duurzaam behoud van de bijhorende habitattypische soorten.

3. Aanwezigheid van een natuurlijke buffer tegen verzuring van habitattypes 4030, 6230 en 6410

Sommige habitattypes zijn zeer gevoelig voor verzurende invloed. De lemige en vaak kalkhoudende ondergrond in Haspengouw, met vaak een kalkhoudende kwelwerking zorgt voor een goede uitgangspositie om tot een duurzaam behoud en ontwikkeling van deze voedselarme habitattypes te komen, met name voor heide, heischrale graslanden en schraallanden (blauwgrasland, hellingmoeras). Dit in tegenstelling tot het voorkomen van deze habitats op zandgrond (Kempische eco-district).

Ondanks de vaak kleine actuele oppervlakte van deze habitattypes vormt dit een belangrijke troef om toch resoluut voor een duurzaam behoud en een gestage uitbreiding van deze habitats in Haspengouw te kiezen.

4. Aanwezigheid van een goede standplaatsgeschiktheid voor ontwikkeling van graslanden van habitatype Glanshavergrasland 6510, Blauwgrasland 6410 en Heischraal grasland 6230

Voor glanshavergraslandhabitat (6510) wordt deze Speciale beschermingszone als essentieel bestempeld in G-IHD. Het zwaartepunt van deze habitat situeert zich inderdaad op de Haspengouwse bodems. En kensoorten van dit habitatype vind je overal terug... in wegbermen, in bosranden of onder hoogstamboomgaard vind je soorten als grote bevernel, groot streepzaad, rapunzelklokje, knoopkruid of knolsteenbreek. Deze Speciale Beschermingszone heeft daardoor een hoge potentie voor een oppervlakteuitbreiding van habitatype 6510. En het habitat herstel op zowel grasland als akkers kan - mits specifiek beheer - zeer snel evolueren.

Naast de hoge potentie voor habitat 6510, liggen er ook unieke kansen voor behoud, herstel en uitbreiding van enkele prioritaire habitattypes: met name voor Molinion-graslanden (zowel veldru-sassociatie 6410_ve als 'echte' blauwgraslanden 6410_mo). en voor heischrale graslanden (waarbij het zeer zeldzame subtype van kalkrijk heischraal 6230_hnk).

5. Aanwezigheid van unieke gradiënten binnen en tussen de graslandhabitats en de hieraan gebonden flora en mycoflora (graslandpaddestoelen)

Het unieke aan de glanshavergraslanden in Haspengouw zijn de gradiënten die ze kennen naar schraallandsituaties (heischrale graslanden en blauwgrasland of veldrusassociatie).

Deze ecologische mix van habitattypes en -subtypes is zeer zeldzaam in Vlaanderen en staat garant voor een hoge biodiversiteit. De overgang naar regionaal belangrijke biotopen als dottergrasland, natte ruigten, zilverschoongrasland, kamgrasland of zoomvegetaties/doornstruweel, zorgt nog voor een extra ecologische verrijking en buffering van de systemen.

Het actuele voorkomen van soorten als groene nachtorchis, betonie, kattedoorn, bochtige klaver, hokjespeul, bijenorchis, soldaatje, purperorchis, karwijselie, addertong, blauwe zegge, gele zegge, blonde zegge, vezelige wasplaat, slijmwasplaat en paddenrus, spreken voor zich op vlak van biodiversiteit in de graslandensfeer.

6. Aanwezigheid van populaties van doelsoorten in omliggende natuur- en boscomplexen

Tal van doelsoorten kennen nog "duurzame" populaties in de omgeving van de SBZ. De nabijheid van de kalkregio van Jodoigne-Hoegaarden, de Voerstreek, de bermen van het Albertkanaal en grensoverschrijdende natuurwaarden langs de Maas zorgen voor mogelijke kolonisatie van mobiele doelsoorten zoals poppenorchis, geelgroene wespenorchis, bleek bosvogeltje-grauwe klauwier of vlinders als veldparelmoer, bruine dikkop, klaverblauwtje, aardbeivlinder, purperstreepparelmoer of kaasjeskruidikkopje.

In dit kader moet ook het belang van deze Speciale Beschermingszone als ecologische corridor in de richting van Vlaanderen aangestipt worden. Het ontwikkelen van duurzame populaties van grauwe klauwier in Haspengouw moet samen met de Maasvallei, de bermen van het Albertkanaal en de Voerstreek een tussenbastion vormen voor de metapopulatie van de Eifel-Oostkantons (oa. op militair domein Elsenborn). Dit geldt ook voor zoals habitattypische graslandvlinders (bruin dikkopje, bruine vuurvlinder, aardbeivlinder, akkerparelmoer).

7. De Speciale Beschermingszones en de omliggende akkercomplexen van de zuidelijke deelgebieden biedt unieke potenties voor **Hamster, Grauwe kiekendief en Blauwe kiekendief**

Voor de hamster, grauwe en blauwe kiekendief is de uniciteit van deze streek vooral gelegen in de aanwezigheid van zijn relatief grote open akkercomplexen in Droog Haspengouw. De inspanningen voor deze soorten in de zuidelijke deelgebieden en omliggende akkercomplexen is complementair.

Het duurzaam voortbestaan van de hamster in Vlaanderen is enkel mogelijk in (Droog) Haspengouw. Via beheerovereenkomsten met landbouwers in de daarvoor afgebakende beheergebieden zal deze soort en het daarbij horend ecosysteem (akkeronkruiden, gorzen, leeuweriken) hier terug zijn leefgebied kunnen vinden voor een duurzame populatie. Aangevuld met specifieke maatregelen (vb triostroken) kan dit tevens het kerngebied voor blauwe kiekendief gaan vormen. Voor de ontwikkeling van een duurzame populatie van blauwe kiekendief zijn de combinatie van open bossen van habitattype 9160 en vooral habitat 9120 met doornstruweel (rbb_sp en 6210_sk) als broedgebied met bloemrijke graslandcomplexen en extensieve akkers met beheerovereenkomsten.

7.2.2. Overzicht van de zwaktes

1. Versnipperde deelgebieden met barrières tussen en in de deelgebieden

De SBZ bestaat uit 24 deelgebieden, waarvan sommige nog eens bestaan uit van elkaar gescheiden entiteiten. Daarenboven liggen vele deelgebieden vrij ver verwijderd van de andere deelgebieden.

Hiertussen bevinden zich (intensieve) landbouwgebieden en enkele wegen. Ecologisch functionele verbindingen tussen de gebieden ontbreken vaak. Hierdoor kan uitwisseling van weinig mobiele soorten tussen deelgebieden problemen stellen.

2. Verdwijnen van vegetaties door successie

In dit habitatrictlijngebied worden enkele habitats tot doel gesteld met een uitgesproken open tot halfopen karakter, zoals (helling)graslanden en natte beekdalvegetaties. (6510, 6410, 6230, 6210, 6430). Deze habitattypes zijn gevoelig aan processen van vegetatiesuccessie en kunnen evolueren naar andere ecotopen. Dit kan zijn omdat graslandbeheer economisch niet meer interessante is (verruiging van graslandhabitat). Op termijn kan dit leiden/ heeft dit geleid tot spontane verbosiging (wilg en els, enz) met een ecologische achteruitgang van de 'open' habitats. Onder aanplantingen (bv populier) stelt zich hetzelfde probleem.

3. Versnipperd voorkomen van habitats en leefgebieden van soorten

De boshabitats komen versnipperd voor: op de grotere bosentiteiten van deelgebieden 4, 14, 15 en 19 na, zijn de oppervlakten van habitatcomplex 9120, 9160 en 91E0 actueel vaak beperkt tot kleinere oppervlakten van 10-50ha. Ondanks deze beperkte oppervlakte herbergen deze kleinere boskernen vaak nog een verrassend hoog aantal habitattypische soorten.

Het intensieve (landbouw)karakter van de omgeving van de kleine boskernen, vormt een bedreiging. Buffering van deze bossen ontbreekt vaak.

De actuele oppervlakte van goed ontwikkelde habitats in de graslandsfeer (types 6510, 6230 en 6410) zijn vaak eerder beperkt binnen de voorliggende SBZ. Dit heeft vooral gevolgen naar de aanwezigheid van voldoende typische soorten in de vegetatie en hun bedekkingsgraad, en naar het voorkomen van typisch hieraan gebonden diersoorten en de duurzaamheid van de populaties van deze soorten. De afwezigheid of het in lage aantallen voorkomen van verschillende habitattypische faunasoorten - zoals grauwe klauwier, veldparelmoervlinder, bruine vuurvlinder, bruin dikkopje, klaverblauwtje, boswitje etc. - in het gebied, illustreren dit.

De vroedmeesterpad, een Bijlage IV-soort, die een belangrijk voorkomen kende rond de site van Grootloon, is in de SBZ actueel bijna uitgestorven. Dringende maatregelen om opnieuw tot een geschikt leefgebied voor een gezonde populatie te komen kondigen zich aan.

4. Kwetsbaarheid van de vegetaties

Habitattypes blauwgrasland (Is) 6410, natte ruigte 6430, vossenstaartgrasland 6510_hua, haag-beukenbos 9160 en (bron)broekbos91E0 zijn (grond)waterafhankelijk en zijn kwetsbaar voor verdroging.

Het versnipperd voorkomen van veel habitattypes in de bos- en graslandsfeer (zie hoger) zorgt voor problemen met nutriënteninstroom doordat de beïnvloeding vanuit de randen toeneemt.

Bronbossen en tufbronnen en de ermee samenhangende fauna zijn extra kwetsbaar door de vervuiling van de bronzones door puntlozingen. Bronnen of kwelzones in open terrein zijn ook vaak aangerijkt met nutriënten, door erosiemateriaal dichtgeslibd, opgehoogd met aarde, puin of ander afval of werden gedraineerd.

5. Aanwezigheid van invasieve, geïntroduceerde soorten

In de struiklaag van verschillende droge bossen zijn Amerikaanse vogelkers, Amerikaanse eik, Drents krentenboompje, robinia en/of rododendron aanwezig, wat een bedreiging vormt voor de bosbiodiversiteit. De soortenrijkdom neemt af bij een toenemende dichtheid in voorkomen van deze soorten. Bodemvegetatie krijgt geen kans zich te ontwikkelen in de schaduw van de Amerikaanse vogelkers en de rododendron of onder de strooisellaag van Amerikaanse eik. Natuurlijke bosverjonging wordt belemmerd, waardoor er een langdurig effect op de bosontwikkeling kan optreden.

Langsheen beeklopen en in bosranden treffen we nog andere exoten aan zoals Japanse duizendknoop, reuzenbalsemien, reuzenberenklauw, schijnaardbei en bonte gele dovenetel, wat tevens een bedreiging vormt voor de inheemse flora die aan deze habitattypes gebonden zijn.

7.2.3. Overzicht van de kansen

1. Veel gronden kennen natuurgericht beheer

Grote en ecologisch zeer waardevolle delen van het habitatrichtlijngebied zijn (gedeeltelijk) in beheer van het Agentschap voor Natuur en Bos of een erkende terreinbeherende natuurvereniging en/of kennen een beheer volgens de beheervisie van het ANB of Criteria duurzaam bosbeheer: deelgebied 1: Domeinbos/bosreservaat Kolmont (ANB) en ER Zammelen-Middenloop Mombeek (vzw NP), 3. Steenbroek (ANB), 4. Gr&KI Begijnbos (zuidkant: vzw NP), 5. Meertsheuvel (vzw NP), 7. Vilsterbron (ANB), 8. Bollenberg (ANB), 9. Vallei van de St Annabeek (vzw NP), 10. Mettekoven (ANB), 13. Mombeekvallei (vzw NP), 14. Nieuwenhoven (Provincie Limburg), 15. Vinne (Provincie Vlaams Brabant), 16. Kluisbos (ANB), 17. Overbroek-Egoven (vzw NP), 18. Nietelbroeken (vzw NP), 19. Jongenbos (ANB), 20. Bellevuebos (ANB), 22. Vechmaal (vzw NP), 23. Keiberg (vzw NP), 24. Hasselbos (ANB) en 25. Wijngaardbossen (vzw NP).

2. Lokaal draagvlak

Deze Speciale beschermingszone en zijn omgeving bezit een zeer hoge landschappelijke kwaliteit en veroorzaakt daardoor een grote aantrekkingskracht voor toerisme en recreatie. Appreciatie van die kwaliteit verhoogt het draagvlak voor de instandhouding van de natuurwaarden.

De werking van het Regionaal Landschap Haspengouw vergroot het lokaal draagvlak voor natuur en bos in de regio. Het Regionaal Landschap Haspengouw werkt naast natuureducatie onder andere ook specifiek rond landschapsbeheer (aanleg/herstel KLE) onder andere in het kader van de kamsalamander en eikelmuis.

Het agro-toerisme kent de laatste jaren steeds meer succes in de streek en draagt zo eveneens bij tot een groter lokaal draagvlak.

3. Gebiedsgerichte projecten

Er zijn verschillende gebiedsgerichte projecten opgestart waarvan verwacht kan worden dat ze positief inspelen op de milieu- en natuurwaarden in het algemeen en de Europese natuurwaarden in het bijzonder. Zo zal in het kader van de ruilverkaveling Jesseren ruimte voor natuur voorzien

worden in delen van deelgebied 1 en 9, wat maximale kansen creëert voor habitattherstel of voor herstel van leefgebieden van Europees beschermde soorten.

Een ander project is dat omtrent akkervogels. De beheergebieden voor akkervogels in Vlaanderen situeren zich grotendeels op de akkerbouwplateaus van Haspengouw; deze grenzen aan de zuidelijke deelgebieden van deze SBZ (deelgebieden 21 en 22). Actueel kennen deze reeds een behoorlijk lokaal succes bij landbouwers en jagers (WBE).

4. Integraal waterbeheer

De EU-kaderrichtlijn Water stelt dat een goede ecologische toestand van onze oppervlaktewateren bereikt moet worden in 2015. Dit betekent dat de waarden van de biologische kwaliteitselementen voor elk type van oppervlaktewaterlichaam slechts een geringe verstoring ten gevolge van menselijke activiteiten mogen vertonen. De biologische kwaliteitselementen zijn sterk afhankelijk van de hydromorfologische kwaliteitselementen (structuurkwaliteit van de waterloop, (vrije) meandering, stroomkuilenpatroon, connectiviteit,...) en van de fysico-chemische kwaliteitselementen. Concreet betekent dit dat er naast een verdere verbetering van de waterkwaliteit ook een herstel van de structuurkwaliteit van de watersystemen gewenst en gevraagd wordt door Europa.

Het ontwikkelen van bijkomende oppervlakte bos, creatie van hellinggraslandcomplexen en beekdalmoerascomplexen komt tegemoet aan de intentie van het integrale waterbeleid om voor een vertraagde waterafvoer te zorgen (sponsfunctie van natuurgebieden). In dit licht staat het creëren van bijkomend landbouwgebied (akkers) in deze gebieden haaks op deze beleidsintentie.

5. Samenwerking met private partners

Grote delen van de Speciale BeschermingsZone zijn in privé-eigendom. Particulieren kunnen ook een grote bijdrage bieden aan de realisatie van de doelen van dit IHD-rapport. In het bijzonder moet hierbij gedacht worden aan eigenaars van graslandcomplexen, grote landgoederen of eigenaars van grote oppervlakten bos (vaak beheer in functie van jacht). Samenwerking met deze private partners rond specifiek beheer van bepaalde habitats of soorten biedt enorme kansen voor de realisatie van ecologisch beheerde bossen met open plekken (graslandhabitats) of realisatie van kwalitatieve graslandcomplexen in bocagelandschap (vb met Beheersovereenkomsten) of realisatie van beekdalmozaïeken met waardevolle moerashabitats..

In het kader van de jachtbelangen zijn er vele synergieën met de kwalitatieve opwaardering van graslandhabitats en het bocagelandschap mogelijk (vb. plan patrijs, bloemrijke graslanden met hogere voedselbeschikbaarheid voor (jonge) fazanten).

7.2.4. Overzicht van de bedreigingen

1. Eutrofiëring door instroming, inspoeling of atmosferische depositie van nutriënten

Directe instroom van voedselrijk water afkomstig van omliggend landbouwgebied en instroom van huishoudelijk afvalwater vormt een probleem voor de beek kwaliteit en voor de kwaliteit van doelhabitats binnen de overstromingszone van deze rivieren, zoals vossenstaartgraslanden (6510_hua), (kalkrijke) schraallanden (7230, 6410), mesofiele broekbossen (91E0) en natte ruigten (6430). Ook de regionaal belangrijke biotopen dottergrasland (rbb_hc), grote zeggenmoeras (rbb_mc) en moerasspirearuigte (rbb_hc) ondervinden negatieve effecten van deze inspoeling.

Specifiek voor de Kleine Gete vormt dit ook een probleem voor het realiseren van een gezonde populatie beekdonderpad (*Cottus gobio*). Een soort die mogelijks ook nog in brongebieden van de andere beken voorkomt (Herk, Mombeek).

Kleinere boscomplexen omgeven door omliggend landbouwgebied kennen inwaai van nutriënten en pesticiden met vooral aan de bosranden vermestingseffecten zoals verruiging van de vegetatie (zie LSVI-tabellen). Hetzelfde geldt voor holle wegen en plaatselijke relictten van kalkrijke kamgraslanden (6510-huk) die gelegen zijn op hellingen langs intensief bewerkte landbouwcomplexen.

Bijkomend is er een grote hoeveelheid anorganische stikstof die neerkomt op bodem en in het water. Deze stikstofstroom is het gevolg van emissies van stikstofverbindingen (NO_x en NH₃) naar de lucht. Deze verbindingen verspreiden zich over korte of lange afstanden, zodat in Vlaanderen

ook emissies van buiten de Vlaamse grenzen afgezet worden op de bodem. Voor 2006 bedraagt de berekende gemiddelde stikstofdepositie voor Vlaanderen 37,0 kg N/(ha.jaar) (achtergronddocument MIRA-T vermessing).

Ter hoogte van het Vinne (Zoutleeuw) veroorzaakt de instroom van het vervuilde water (Odulfusbeek) ook direct een bedreiging voor het aquatische systeem (oa habitat 3150 en leefgebied van moerasvogels). Indirect zorgt aanrijking van het kwelsysteem ook voor een bedreiging van de terrestrische vegetaties op de meerbodem (zoals 6230, 6430, 91E0)..

2. Afgebakende deelgebieden zijn vaak klein en buffering van habitats of leefgebieden binnen de contouren van SBZ is moeilijk

De afgebakende Speciale Beschermingszone in dit deel van Haspengouw beslaat naast enkele grotere boskernen voornamelijk relatief smalle linten die bestaan uit de rivieren en de lage komgronden. De impact van landbouwactiviteiten hogerop deze gebieden is zeer groot. Bufferstroken (extensieve graslanden, bosjes of braakstroken langsheen akkercomplexen) ontbreken in het grootste deel van de gevallen. Bijkomende bufferende maatregelen op de overgang tussen SBZ en landbouw zijn vaak de enige optie.

In sommige gevallen zijn de gebieden te klein om een minimumstructuurareaal van bepaalde boshabitats te realiseren (vb. deelgebied 16). Om dit toch te realiseren zal bosuitbreiding buiten SBZ noodzakelijk zijn.

Voor sommige soorten is de oppervlakte afgebakende speciale beschermingszone te klein om populaties van Europees beschermde soorten te kunnen realiseren. Dit is bijvoorbeeld het geval voor de hamster, die wel voorkomt binnen deelgebied 22, maar waar maatregelen voor de soort binnen SBZ maar een kleine hoeveelheid leefgebied kan opleveren. Ook hier zijn maatregelen buiten SBZ noodzakelijk (vb via aangepaste beheerpakketten voor de boeren). Hetzelfde geldt voor de blauwe kiekendief of grauwe kiekendief, waarvoor het broedperspectief voornamelijk op grootschaligere akkers buiten SBZ gelegen is.

3. Verzurende atmosferische depositie

Een maximaal depositieniveau van 300 tot 700 Zeq/ha.jaar wordt vermeld in het MINA-plan 2 om verzuringsgevoelige habitats als heide en vennen te beschermen. Langetermijndoelstelling voor boshabitats bedragen 1400 Zeq/ha.jaar. In de SBZ ligt de depositie veel hoger, met een totale verzurende depositie in 2004 van 3.000 à 4.000 Zeq/ha.jaar, wat (rekening houdend met denitrificatieprocessen) resulteert in een overschrijding van de kritische last met 500 tot 1.500 Zeq/(ha.jaar) (achtergronddocument MIRA-T verzuring).

Het afzetten van verzurende componenten uit de lucht (atmosferische depositie) leidt tot verzuring van de bodem en het oppervlaktewater en tot aantasting van de vegetaties. Externe verzuring van bodem en oppervlaktewater leidt tot aanrijking met nitraat en zware metalen. Bij interne verzuring worden metalen zoals cadmium, lood, zink, arseen en kwik in verhoogde mate uitgelogd. Interne verzuring is een gevolg van diverse processen in de bodem of substraten van oppervlaktewaters. Door verzuring wordt het bufferend vermogen in de bodem aangetast. Specifiek onderzoek is echter nodig om de invloed hiervan te zien op de habitats.

3. Intensiteit van recreatie

Het landschap van Haspengouw heeft een grote aantrekkingskracht op toeristen. Niet enkel tijdens het hoogseizoen (bloesemroutes), maar ook in alle andere seizoenen vormt het glooiende landschap met een grote variatie aan landgebruik (fruitplantages, akkers, weilanden, bossen en hagen) het ideale kader voor wandelaars en fietsers. De impact van deze recreatie op verstoringgevoelige natuur is doorgaans beperkt (de meeste wandel- of fietswegen gaan langs de natuur- en boskernen). Bij het realiseren van een broedpopulatie grauwe klauwier kan het nodig zijn om eventuele knelpunten onder de loop te nemen.

4. Erosie

Leem- en zandleembodems behoren tot de meest erosiegevoelige bodems in Vlaanderen. Daarenboven zijn heel wat van deze bodems gelegen op hellingen en in gebruik als akkergrond.

Bodemerosie door water treedt voornamelijk op in hellende leem- en zandleemgebieden waarvan Haspengouw een typevoorbeeld is. In combinatie met akkerbouw wordt in de SBZ een sterke bodemerosie vastgesteld. Specifiek wordt bodemerosie in deze SBZ onder andere vastgesteld in het deelgebied 24 (Hasselbos) waar omliggende akkerbouw voor uitspoeling zorgt in het boshabitat. Ook in ander deelgebieden komt dit probleem in beperkte mate voor.

5. Veranderend landgebruik

Nog steeds worden aanzienlijke oppervlakten historisch permanent grasland binnen de SBZ omgezet naar jaarlijks gescheurde en sterk bemeste graslanden, akkers, wijngaarden of laagstamboomgaarden. Hierdoor wordt het aandeel hoogwaardige habitats vaak nog verder teruggedrongen tot in enkele reservaatssituaties.

De Haspengouwse beekvalleien werden klassiek gebruikt voor hooipraktijken al dan niet met nabeweidings- en broekbosshout. De zeer soortenrijke hooilandtypes zijn ondertussen grotendeels teloor gegaan nadat de hooilanden verlaten werden (successie, zie hoger), werden opgeplant (vaak met populier) of werden ingericht als weiland (met fertilisatie en drainage).

Grote kwalitatieve complexen van grasland en moerashabitats (doelen bocagelandschap & beekdalmozaïek) conflicteren met populierenteelt, hoogstamboomgaard en wijnbouw.

6. Veranderingen binnen bosbeheer

Het verdwijnen van hakhout- en of middelhoutbeheer en het verdwijnen van bosbegrazing in bosranden heeft geresulteerd in een sterke achteruitgang van soorten die gebonden zijn aan lichte, halfopen boscondities (vb bergnachtorchis, eikelmuis, hazelmuis).

7. Gebruik van antibiotica en antiparasitaire producten bij vee

Het gebruik van antibiotica en antiparasitaire middelen bij vee heeft een schadelijk effect op mestbewonende fauna die erin leeft. Precies deze insectengroep vormt een belangrijke voedselbron van toel van vleermuizen. Ook de grauwe klauwier maakt graag jacht op mestkevers (scarabidae) en andere kevers.

8. Gebrekkige kennis over de aanwezigheid van Bijlage-soorten

Er zijn actueel geen waarnemingen meer van de hazelmuis in de bossen van deze Speciale Beschermingszone. Oudere gegevens geven echter aan dat de soort in Haspengouw voorkwam. Gezien het een soort is die moeilijk waar te nemen valt, kan er best - vanuit een voorzichtigheidsprincipe - voor gezorgd worden dat de leefgebiedseisen voor de soort op de meest potentiële locaties worden hersteld, zodat de soort - bij kleine relictpopulaties - opnieuw een gezonde populatie kan uitbouwen.

7.3. Overzicht van knelpunten en mogelijke oplossingen

Op basis van de bovenstaande analyse van sterkten, zwakten, kansen en bedreigingen kan een aantal knelpunten worden geïdentificeerd. Voor deze knelpunten moeten oplossingen gezocht worden om de instandhoudingsdoelstellingen te bereiken. In onderstaande paragraaf worden de belangrijkste knelpunten besproken en mogelijke oplossingen voorgesteld.. Deze vermelde mogelijke oplossingen zijn noch limitatief noch bindend. Het is een aanreiken van mogelijke oplossingen, zonder dat dit andere mogelijke oplossingen uitsluit.

In paragraaf b worden conclusies met betrekking tot de ernst van de knelpunten gepresenteerd.

1. Knelpunt: Suboptimaal ecologisch beheer

Duiding. Alle onderzochte habitattypes bevinden zich actueel in een gedegradeerde staat van instandhouding. Een suboptimaal ecologisch beheer is één van de knelpunten hierbij.

Een aantal tot doel gestelde habitats in de heidesfeer (4030 Droge heide en 6230 heischraal grasland) zijn open van karakter. Deze dienen vrij intensief beheerd te worden om vegetatie-successie tegen te gaan. Deze successie, welke versterkt wordt door eutrofiëring, is dus een constante bezorgdheid.

Voor de boshabitats (9120, 9160, 91E0) zijn de structuurkenmerken (voldoende leeftijdsklassen, aanwezigheid gelaagdheid, voldoende dood hout) en de aanwezigheid van specifieke soorten onvoldoende ontwikkeld om tot een goede staat van instandhouding te komen. Dit is ook belangrijk voor diverse vleermuisensoorten, die zich dikwijls in een gedeeltelijk aangetaste staat van instandhouding bevinden.

Populierenbossen die vanuit financiële overwegingen worden aangeplant kennen een zekere betekenis voor natuurwaarden gebonden aan bossen. Niettemin zouden meer natuurlijke bossen (met meer inheems loofhout / ontwikkeling inheemse onder- & nevenetage) een grotere ecologische waarde hebben. De exploitatie op zeer gevoelige zones (bv. bronbos / broekbos) dient omzichtig uitgevoerd te worden en/of gemeden worden.

Oplossingen

- Aangepast beheren van open habitats in de graslandsfeer (habitats 6510, 6230, 6410). Dit kan impliceren dat het verwerven van zones met relictvegetaties door het Agentschap voor Natuur en Bos of een terreinbeherende vereniging noodzakelijk is;
- Inzetten van agro-ondernemingen of agro-beheersgroepen, bvb via het regionale landschap, voor het beheren van moeilijk beheersbare stukken (zoals houtkanten, holle wegen).
- Duurzaam bosbeheer: In heel wat gevallen kan de habitatkwaliteit op termijn verbeterd worden door een natuurgericht bosbeheer in natuurreervaten, bosreservaten en domeinbossen. Het beheer dient optimaal afgestemd te worden om het behoud, herstel en de optimale ontwikkeling van diverse habitats te realiseren. Bij andere openbare besturen en privé-eigenaars kan door toepassing criteria duurzaam bosbeheer een ecologische kwaliteitsverbetering in de boshabitats beoogd worden.

2. Knelpunt: Versnippering van habitats of leefgebieden van soorten ontbreken van ecologische buffering

Duiding. De oppervlakte van leefgebieden en habitats bepaalt in belangrijke mate de staat van instandhouding ervan.

In habitats met een onvoldoende groot oppervlak kunnen natuurlijke processen niet of onvoldoende tot stand komen die bijdragen aan de duurzame instandhouding. In voorliggend habitatrichtlijngebied stelt het probleem zich voornamelijk voor de grasland- (6510 met gradiënten naar 6230, 6410, 6430 en 7230) en boshabitattypes (9120, 9160 en 91E0).

Ook leefgebieden van soorten dienen groter te zijn dan een kritische oppervlakte, opdat potentieel geschikte ecotoop- of habitatvlekken ook effectief als leefgebied in aanmerking komen. Dit is dus een belangrijke sturende factor t.a.v. van de vraag (a) of de soort voorkomt en (b) met welke aantallen. Voor soorten van zowel open als gesloten habitats is dit een belangrijk knelpunt. Zowel de grasland- als de boshabitats die vaak ruimtelijk onvoldoende verbonden.

Harde barrières (zie zwakte 1) tussen leefgebieden van soorten betekenen dat netwerken van soorten uiteenvallen. De ligging van wegen, (intensieve) landbouwgebieden zijn in deze context de grote boosdoeners. Soorten die met deze problematiek te maken hebben zijn verschillende vleermuissoorten, zeggekorfslak, kamsalamander, en habitattypische soorten die weinig mobiel zijn (o.m. vlinders, sprinkhanen).

In verschillende deelgebieden ontbreekt de oppervlakte om te komen tot een voldoende structuurareaal van een habitatype, of ontbreekt de oppervlakte om voldoende buffering te voorzien tussen het intensieve landbouwgebied en de eutrofiëringsgevoelige natuur in de rand van de SBZ.

Oplossingen.

- Voorzien van bufferende maatregelen (vb tegen afstroming/instroming van meststoffen of bestrijdingsmiddelen) buiten SBZ (vb door beheersovereenkomsten als botanisch beheer).
- Het implementeren van opgestelde beheerplannen (meer bepaald in functie van habitatherstel, -uitbreiding en/of ontsnipperende maatregelen);
- Een doordacht ruimtelijk beleid dat afgestemd wordt op de SBZ en de instandhoudingsdoelstellingen: hierbij dient steeds rekening gehouden te worden met landschapsecologische principes zoals het vrijwaren en versterken van ecologische verbindingen. In die context is het ook aangewezen dat er voldoende rekening wordt gehouden met Europese natuurwaarden net buiten het Habitatrictlijngebied. Behoud van deze zones heeft evenzeer een wezenlijk effect op de duurzaamheid van dit netwerk. Dit geldt zeker in een fase dat de beoogde ecologische doelstelling voor bepaalde habitats en soorten nog niet is bereikt. Denken we hierbij aan vleermuizen- en vispopulaties die de SBZ-gebieden, maar ook de omliggende natuur- en landschapselementen gebruiken als verblijfplaats of als foeraargebied.
- Uitbreiding van de grasland- en moerashabitats en gesloten (bos)habitats zodat voldoende grote habitatvlekken ontstaan. Binnen de SBZ dient een voldoende oppervlakte habitats gecreëerd te worden voor het laten ontwikkelen en duurzaam behoud van kern- en satellietpopulaties van soorten. Het verwerven van gronden kan noodzakelijk zijn om dit te realiseren;
- Verbinden van deelgebieden met elkaar via ecologische corridors, ook rekening houdend met andere natuur- en landschapswaarden. Via deze ecologische verbindingen kunnen sommige sleutelsoorten op termijn terugkeren, en uitwisseling tussen deelpopulaties wordt mogelijk.

3. Knelpunt Eutrofiëring, verzuring en erosieproblematiek

Guiding. De kwaliteit van het oppervlaktewater van waterlopen die door SBZ-gebied loopt is rechtstreeks bepalend voor de ontwikkeling van sommige habitats en bijlagesoorten Beekdonderpad en zeggekorfslak. (Habitattypes : 6510_hua, 6430, 6410, 7230 en mesofiel broekbos). Actueel is de kwaliteit vaak niet toereikend om de habitatdoelen kwalitatief te realiseren. Het probleem van een slechte waterkwaliteit bij overstromingen stelt zich vooral in deelgebieden 1, 3, 10, 13, 17, 18 en 20.

Dit probleem stelt zich in extreme mate ook waar een beek van slechte waterkwaliteit het binnenmeer van het Vinne vult. De kwaliteit van het toestromende water is niet toereikend om goede kwaliteit van habitatype 3150 mogelijk te maken. (deelgebied 15).

Er is een duidelijke afname van eutrofiërende en verzurende componenten via de atmosferische depositie (sinds aanmelding), maar kritische lasten worden in de SBZ vaak nog overschreden. Hoe langer de depositie in kwetsbare habitats hoger blijft dan de kritische last, hoe moeilijker en hoe duurder het herstel van die habitats wordt.

Verzuring en vermesting is een probleem voor verschillende tot doel gestelde habitats: grasland- en moerashabitats (6510, 6410, 6230, 6430) en boshabitats (9120, 9160 en 91EO). Vermesting is vooral te verwachten via instroom en inwaai van nutriënten waardoor hogere nutriëntenconcentraties voorkomen in de bodem en water. Hierdoor treedt verzuuring op (zowel grasland- als boshabitats zijn niet steeds voldoende gebufferd en vertonen plaatselijk dan ook een hoge graad van verzuuring / verbraming in de SBZ).

De leem- en zandleembodems in de SBZ behoren tot de meest erosiegevoelige bodems in Vlaanderen. Problematisch hierbij is de combinatie van zeer waardevolle bovenlopen met naastgelegen percelen met zeer hoge erosie.

Oplossingen.

- Bestaande instrumenten en verplichtingen (MTR): gemeentelijk erosiebestrijdingsplan, beheerovereenkomst erosie (VLM), Verplichting vanuit MTR om op sterk erosiegevoelige percelen bepaalde maatregelen toe te passen (= uit brochure MTR: op sterk erosiegevoelige percelen is de landbouwer verplicht erosiebestrijdingsmaatregelen toe te passen bestaande uit een minimale bodembedekkinge en een minimaal landbeheer op basis van de specifieke omstandigheden ter plaatse. Voor de matig erosiegevoelige percelen worden deze erosiebestrijdingsmaatregelen aanbevolen. Deze erosiebestrijdingsmaatregelen moeten er voor zorgen dat betekenisvolle afspoeling van water en bodemdeeltjes van het perceel voorkomen en of beperkt wordt)
- Toezicht op het naleven van de wetgeving mbt het lozen van afvalwaters;
- Bijzondere aandacht voor de kwaliteitsnormen voor oppervlaktewater en voor overstorten in de vermelde waterlopen (rivieren de Gete, Herk en Mombeek met hun bijrivieren);
- Investeren in gescheiden rioleringen en de bouw van IBA's voor de sanering van vaak kleine vuilvrachten met een grote ecologische impact;

Versterken van boskernen (waterretentie);

- Het beter bufferen van kwetsbare habitats door uitbreiding van habitats (uit een Nederlandse analyse blijkt dat natuurgebieden van meer dan 5000 ha gemiddeld 1700 stikstof-equivalenten/ha.jaar ontvangen, in natuurgebieden van 10 tot 100 ha is dat 2500 Neq/ha.jaar en in gebieden van 0 tot 10 ha 3600 Neq/ha.jaar, NARA 2005);
- Het verbinden / ontsnipperen van boshabitats (bij bossen speelt immers het bosrandeffect. Grote bossen vangen per oppervlakte gemiddeld minder deposities op dan kleine bossen omdat hun aandeel bosrand kleiner is. In externe bosranden is de depositie van verzurende en eutrofiërende componenten gemiddeld anderhalf tot twee keer hoger dan in de boskernen);
- Het vergroten van de aanwezige graslandhabitats zal de huidige relicten beter bufferen tegen voornamelijk de effecten van eutrofiëring.
- Een effectiever brongericht beleid zou eveneens een hele besparing betekenen. Voor de 28.700 ha droge heide in Nederland betekent een daling van de depositie onder de kritische last een besparing van 1,4 miljoen euro in beheerkosten.
- Er zijn diverse remedies mogelijk tegen erosie:
 - o Uit productie nemen van de meest erosiegevoelige percelen;
 - o Gronden niet omploegen voor de winter of groenbemesters inzaaien zodat geen kale grond overblijft;

- o Het inzaaien van zomergewassen onder dekvrucht;
- o Ploegen en zaaien parallel aan de hoogtelijnen;
- o Terug aanleggen, herstellen van graften;
- o Verhogen van het koolstofgehalte van de bodem door een aangepaste teeltkeuze en werkwijze
- o Aanleg grasstroken langs akkers.

4. Knelpunt: Impact antibiotica en antiparasitaire middelen op mestbewonende fauna

Duiding: Het gebruik van antibiotica en antiparasitaire middelen bij het vee heeft een schadelijk effect op de mestbewonende fauna die er in leeft. Net deze insecten zijn een belangrijke voedselbron van tal van vleermuizen. Ook voor de grauwe klauwier maken mestkevers (Scarabidae) en andere kevers een belangrijk deel van het dieet uit.

Oplossingen.

- Er dient op gronden van ANB en terreinbeherende verenigingen gestreefd te worden naar een optimaal medegebruik bij het beheren van graslandhabitats, naast momenten en dichtheden dient er tevens te worden toegezien op het gebruik van antibiotica:
 - o Optimaal is het werken met vee dat niet preventief behandeld wordt;
 - o Wanneer er gewerkt wordt met vee dat behandeld is, dient het minimum 10 dagen op stal te blijven aansluitend op de behandeling;
- Werken met alternatieve grazers en oude streekeigen rassen (bv (mergelland-)schapen- en pony begrazing) die minder gevoelig zijn voor ziektes.
- Trachten om veterinaire ingrepen niet op de graslanden te laten plaatsvinden.

5. Knelpunt: Gebiedsspecifieke recreatieve verstoringvormen

Duiding. Door de grote landschappelijke en natuurlijke waarde is de SBZ zeer geliefd voor diverse recreatieve vormen en deze is dan ook duidelijk aanwezig (wandelen, fietsen, MTB, quads, ruiters, jeugdkampen). Verblijfsrecreatie is in de gehele regio in zekere mate aanwezig. In verschillende bossen zijn speelbossen afgebakend.

Oplossingen.

- Door het creëren van grote natuurdomeinen wordt enerzijds een grotere draagkracht bekomen van habitats en habitattypische soorten. Anderzijds ontstaan hierdoor grotere mogelijkheden om een recreatief aantrekkelijk gebied / landschap aan te bieden aan recreanten. Het streven naar grote aaneengesloten natuur- en bosdomeinen kan met andere woorden een grotere recreatievraag opvangen (door het zoneren van de recreatie in het gebied). Bijkomend is het gebied beter gebufferd tegen externe invloeden;
- Bij het beheer en de inrichting van reservaten en domeinen van het ANB wordt in het bijzonder aandacht besteed om negatieve effecten door recreatie te voorkomen. Dit betekent enerzijds de revisie van de recreatieve ontsluiting in bestaande natuur- en bosgebieden, kanaliseren van recreatie naar zones die minder verstoringgevoelig zijn, en anderzijds het weldoordacht ontsluiten van nog in te richten gebieden;
- In de beheerplannen voor de grotere natuur- en bosgebieden worden rustzones voorzien die niet (altijd) voor de recreant toegankelijk zijn. Dit is gunstig om verstoringgevoelige fauna kansen te geven zoals broedende of rustende (roof)vogels (grauwe klauwier, wespandief, middelste bonte specht, zwarte specht, goudvink, enz.) en zoogdieren (vleermuizenkolonies, ...).

- In natte terreinen zoals bronbossen wordt het publiek best zo veel mogelijk geweerd om vertrappeling en daarbij gaande verdichting van de natte zode te voorkomen.
- Ontwikkelen van een recreatieaanbod rondom de SBZ.

6. Knelpunt: Hydrologie

Duiding: Verschillende habitattypes komen actueel in deels gedegradeerde status voor omwille van verdroging of verminderde kweldruk, ten gevolge van drainage (vb rechtgetrokken beken of rivieren met een té diepe drainagebasis).

Oplossingen:

- o Instellen van hydrologie van de waterlopen naar de behoeften van de aanwezige habitattypes.
- o Hermeandering
- o verondiepen van beken om zo verdroging tegen te gaan

INFORMATIEF DOCUMENT

b. Samenvatting over de ernst van de knelpunten

In deze paragraaf wordt een samenvatting gegeven van de analyse van de knelpunten. In de samenvattende tabel wordt eerst aangegeven hoe belangrijk het habitatrichtlijngebied is voor het betreffende habitat of de soort rekening houdend met de gewestelijke instandhoudingsdoelstellingen. Voor elk van de tot doel gestelde habitats en soorten wordt daarnaast aangegeven **hoe ernstig de beschouwde knelpunten** zijn. De ernst van een knelpunt is ofwel groot ofwel klein voor een Europees te beschermen habitat of soort (voorstellingsvorm zie inzet). Daarnaast wordt ook aangegeven **hoe zeker het beschouwde knelpunt** voorkomt binnen het gebied. Afhankelijk van bepaalde kansen of bedreigen zullen immers bepaalde knelpunten al dan niet optreden (voorstellingsvorm zie inzet)

Wijze van voorstelling knelpunten

Tabel 7-1. Legende voor het weergeven van de ernst van een knelpunt voor een specifiek habitat of soort in de prioriteitentabel.

Kleurcode	Ernst	Omschrijving
	Groot	- Habitat / soort is verdwenen, verdwijnt of zal verdwijnen, of - Oppervlakte / kwaliteit van habitat neemt sterk af of zal sterk afnemen, of - Populatie / leefgebied (kwaliteit of oppervlakte) neemt sterk af of zal sterk afnemen, of - Mogelijkheden voor uitbreiding of verbetering sterk beperkt
	Klein	- Habitat van goede kwaliteit is beperkt aanwezig of kwaliteit gaat langzaam achteruit, of - Duurzame populaties zijn beperkt aanwezig of nemen beperkt af, of - Oppervlakte / kwaliteit van habitat / leefgebied neemt beperkt af, of - Mogelijkheden voor uitbreiding of verbetering beperkt

Tabel 7-2. Legende voor het weergeven van de mate van zekerheid van het optreden van een knelpunt voor een specifiek habitat of soort in de prioriteitentabel.

Code	Zekerheid	Omschrijving
!!	Zeker	Zeker aanwezig: abiotische en vegetatiekundige of andere gegevens duiden op hetzelfde knelpunt.
!	Waarschijnlijk	Waarschijnlijk aanwezig: abiotische, vegetatiekundige of andere gegevens duiden op het knelpunt.
?	Onduidelijk	Het is onduidelijk of het knelpunt optreedt of hoe groot het is.

Tabel 7-3. Legende voor het weergeven van de bijdrage aan de gewestelijke instandhoudingsdoelstellingen in de prioriteitentabel.

Kleurcode	Omschrijving
★★★	Essentiële Speciale Beschermingszone
★★	Zeer belangrijke Speciale Beschermingszone
★	Belangrijk Speciale Beschermingszone

Samenvatting van de analyse van de knelpunten voor habitats

De belangrijkste conclusies zijn:

- De oppervlakte van tal van habitats is te beperkt om de habitat of de typische soorten die eraan gebonden zijn duurzaam in stand te houden. Habitatverlies en vegetatiesuccessie werken dit knelpunt nog verder in de hand. Desondanks kenmerken verscheidene relictten zich door een hoge kwaliteit en tal van kritische soorten.
- Het uitspoelen van nutriënten en bestrijdingsmiddelen via het grond- en oppervlaktewater heeft een negatieve invloed op de voorkomende habitattypes. Het zorgt voor verruiging waardoor typische soorten verdwijnen of in lagere aantallen voorkomen in de vegetaties. Afvalwater afkomstig uit lozingen (al of niet diffuus) in het oppervlaktewater vormen een probleem voor habitats die voorkomen in de beken of ermee overstroomd kunnen worden.
- De leem- en zandleembodems in de SBZ behoren tot de meest erosiegevoelige bodems in Vlaanderen. Problematisch hierbij is de combinatie van zeer waardevolle bovenlopen, bos- en graslandhabitats met naastgelegen percelen met zeer hoge erosie.

Een overzicht van de knelpunten wordt gegeven in onderstaande tabel

SOORTEN	<3150	6210_sk	<6230>	<6410	<6430>	<6510 (ls)	<6510_huk	<6510_hua	7220	<7230	<8130	9120
Belang voor G-IHD	★★	★★	★	★★★	★	★★★	★★★	★★★	★★	★★	★★	★★
Ernst van het knelpunt												
1. Eutrofiëring	!!	!	!!	!!	!!	!!	!!	!!	!!	!!		!!
2. Erosie		!!	!!	!	!	!!	!!	!	!			
3. Te kleine oppervlakte en ontbreken buffer		!	!!	!!	!	!!	!!	!!		!!		!!
4. Vegetatiesuccessie	!	!!	!!	!!	!!	!	!!	!!		!		
5. Verzuring			!!						!!	!!		!
6. Uitheemse soorten in vegetaties	?				!!							!
7. Structuur boshabitats	!!	?										!!
8. Suboptimaal ecologische beheer		!!	!!	!!	!	!!	!!	!!	!	!		!!
9. Hydrologie			!	!!	!!	!		!!		!!		

Samenvatting van de analyse van de knelpunten voor soorten van de habitat-richtlijn en de vogelrichtlijn

De belangrijkste conclusies zijn:

- De oppervlakte leefgebied is voor de meeste soorten te klein om duurzame populaties in de SBZ te kunnen vormen. Bovendien is het leefgebied van de meeste soorten versnipperd door de achteruitgaande landschapsconnectiviteit en toenemende barrièrewerking waardoor populaties vatbaar zijn voor genetische drift.
- De kwaliteit van het leefgebied van de meeste soorten is ontoereikend. De oorzaken hiervan zijn divers zoals verzuiming van de graslandhabitats door aanrijking van nutriënten en/of het uitblijven van aangepast beheer, het ontbreken van mantel-zoem vegetaties en onvoldoende dood hout en/of holten in de aangrenzende boscomplexen, de afwezigheid van een goed ontwikkelde mestbewonende fauna, de abundante aanwezigheid van vis in de voortplantingswateren etc.

Een overzicht van de knelpunten wordt gegeven in onderstaande tabel

SOORTEN	<Bittervoorn>	<Beekdonderpad>	<Vliegend hert>	<Zeggekorfslak>	<Hazelmuisc>	<Kamsalamander>	<Bechsteins vleermuis>	vleermuis, gewone baard- vleermuis, franjestaart, in- gekorven, gewone grootoor- vleer en griize grootoor-	<laativlieger & kleine dwerg- vleermuis	<Vroedmeesterpad>	Grauwe klauwier	Roerdomp	Woudaap	Middelste bonte	Zwarte Stern	Blauwe kiekendief
Belang voor G-IHD	★	★	★★	★★	✎	★★	★★★	★★	★★	★★	★★	★	★	★		
Ernst van het knelpunt																
1. Eutrofiëring en vervui- ling	!!	!!		!!	!	!	!			!	!!	!!	!!		!!	
2. Te kleine oppervlakte leefgebied		!!	!!	!!	!!	!	!!		!	!!	!!	!!	!!		!!	
3. Landschaps- connectiviteit & barrières	!	!	!	!!	!!	!	!!	!!	!!	!!	!!					!
4. suboptimaal ecologisch beheer			!!	!!	!!	!	!!			!!	!!	!!	!		!!	
5. antiparasitaire pro- ducten en antibiotica in mest							!	!!	!!	!	!!					
6. recreatie											!!	!	!	!	!	!

INFORMATIEF DOCUMENT

8. De instandhoudingsdoelstellingen en prioritaire inspanningen

Doelstellingen voor de speciale beschermingszone BE2200038 Bossen en kalkgraslanden van Haspengouw

a. *Habitats*

De voorkomende habitattypes werden opgesplitst in 3 grote landschapstypes. Daarnaast wordt het Vinne te Zoutleeuw als een aparte eenheid behandeld, gezien de ecotopen van een groot eutroof binnenmeer als dit fel afwijken van de ecologische doelen voor bovenstaande landschapstypes

1. het boslandschap met structuurrijke overgangen naar open plekken van graslandhabitats
2. het bocagelandschap met (helling)graslanden
3. (half)open beekdalmozaïek
4. Vinne, Zoutleeuw

1. Het boslandschap met structuurrijke overgangen naar open plekken van graslandhabitats

Het boslandschap in deze Speciale Beschermingszone bestaat uit de habitattypes 9120, 9160 en 91E0. De diversiteit van bodem en reliëf zorgt voor bijzondere regionale nuances met elk zijn eigen soortensamenstelling. SBZ Haspengouw omvat kalkrijke types in Droog-Haspengouw en in de overgang naar Vochtig Haspengouw een rijke mozaïek van eerder zure bostypes, maar plaatselijk ook nog uitgesproken kalkrijke bostypes in het overgangsgebied van Vochtig Haspengouw naar de Kempen en in het overgangsgebied van de Diestiaanheuveld naar het Zuidelijke Hageland. Daarnaast zijn er ook kleinere, meer geïsoleerde bossen aanwezig en boshabitats die zijn teruggedrongen tot holle wegen of lineaire elementen langsheen de beken.

In de randen van de bossen komen waardevolle struwelen voor zoals het regionaal belangrijke biotoop 'doornstruweel op lemige bodem' (rbb_sp), goed ontwikkelde en soortenrijke vegetaties van boszomen (6430_bz) en vaak bevinden zich op de randen van de bossen nog relictten van bloemrijke graslanden, die als open plekken binnen de boscomplexen ontwikkeld worden. Het betreft in de randen van bossen van habitatype 9120 vooral heischrale zomen en graslandrelictten (6230_ha; 6230_hn en 6230_hmo met soms ook het kalkrijke subtype 6230_hnk). In de rand of tussen complexen van bossen van habitatype 9160 betreft het voornamelijk matig voedselrijke graslanden van het type 6510_hu en soms van het kalkrijke kamgraslandtype (6510_huk). Op de overgangen naar deze open plekken worden prioritair de mantel-zoomsituaties ontwikkeld die onder andere voor habitattypische fauna elementen (als bosrandvlinders, eikelmuis) nodig zijn, maar ook cruciaal voor het in stand houden van hazelmuis in de grote oude boscomplexen (kennishiaat). Specifiek binnen het deelgebied 19 (Jongenbos) is het realiseren van insectenrijke zonbeschenen bosranden, met voldoende dik, staand,

dood hout (in functie van habitattypische keversoorten, vleermuizen en vogels) en bloemrijke open plekken (habitat 4030, 6230, 6410 en 6430_hf) belangrijk als foerageergebied voor de Bechsteins vleermuis, die zich voortplant op de rand van deze SBZ ('essentieel' binnen G-IHD)

Deze SBZ is zeer belangrijk voor habitattype 9160, habitattypes 9120 en 91E0. Zeer soortenrijke voorbeelden van type 9160 vinden we terug in deelgebied 24 (Hasselbos) en grote aaneengesloten oppervlakten ervan in deelgebieden 4 en 20. In complex met de habitattypes 9160 en 91E0 vinden we in enkele deelgebieden kalktufbronnen (7220) (zeer belangrijk G-IHD).

Een aantal zeer kalkrijke deelgebieden zoals 21 (Manshoven), 24 (Hasselbos) kennen kalkrijke eikenbossen met in de rand en op lichtrijke plaatsen heel wat soorten van kalkrijk doornstruweel (bv. bergnachtsorchis, ruig hertschooi, bosrank, liguster, ...). Deze worden verder ontwikkeld als lichtrijke plaatsen binnen boshabitat door gericht (hakhout)beheer.

Vanuit landschapsoogpunt bestaat deze Speciale Beschermingszone uit een zeer versnipperd gebied met relatief kleine oppervlakten per deelgebied. Het ecologisch verbinden van deelgebieden is in dit intensieve cultuurlandschap niet mogelijk. Om deze gebieden toch boscologisch in een goede staat van instandhouding te brengen en de nodige garanties omtrent habitattypische soorten te bieden, wordt er in dit rapport gestreefd naar 2 types bosdoelen: met name de grote robuuste boskernen van meer dan ca. 100ha die moeten fungeren als de grote bronpopulaties en daarnaast een netwerk van kleinere, maar duurzame boskernen (minimumstructuurareaal) die tussen en rond de grote boskernen voor een zekere ecologische verbinding zorgen:

1. De realisatie van 5 kwalitatief goed ontwikkelde, robuuste boshabitatkernen, groter dan ca. 100ha, voornamelijk van het type 9160 en 9120 met gradiënten naar 91E0

De realisatie van een aantal grote boskernen, die een leefbare populatie bevatten van habitattypische soorten en ook goede kansen bieden aan de grotere oppervlaktebehoevende faunasoorten, is een belangrijk streefdoel om een goede staat van instandhouding te bereiken binnen deze SBZ voor de boshabitats.

De 5 grote robuuste boskernen situeren zich in deelgebieden 4 Groot en Klein Begijnbos, 14 Nieuwenhoven, 15 Zwarteardebos-Duras, 19 Jongenbos en 20 Bellevuebos.

De kleinere, maar zeer waardevolle historische boskernen vinden we bij deelgebied 1 Herkwinning, 2 Hardelingen, 3 Steenbroek, 10 Mettekoven, 16 Kluis, 18 Nietelbroeken-Merlemont, 21 Manshoven, 24 Hasselbos, 25 Wijngaardbos, 26 Zuurbeemden en 27 Gasthuisbos.

Het behoud en verdere ontwikkeling van deze boscologische bolwerken moet tevens zorgen voor lange termijn garanties voor een stabiele populatie van onder meer de bijlagesoorten bechsteinsvleermuis, wespandief, middelste bonte specht, groot vliegend hert (hazelmuis); maar evenzeer voor tal van andere habitattypische bossoorten (indicatoren van stuctuurrijke bossen zoals oehoe, eikelmuis, hazelworm, havik, appelvink, glanskop en soorten gebonden aan randen en open plekken zoals zomertortel, 'dood hout'-kevers, matkop, geelgors en grote vos.

Volgende methoden kunnen de realisatie van deze boskernen bewerkstelligen:

- A. **Omvorming** van bestaande 'niet habitatwaardige' bossen voorzien. In de door de Vlaamse overheid beheerde bossen en bossen in beheer van de erkende terrein beherende verenigingen en in het kader van herstelprojecten worden maatregelen voorzien welke tot bijkomend habitat zullen leiden. De deelgebieden met een aanzienlijke 'niet-habitatwaardige' bosoppervlakte - ondanks een goede potentie - in beheer van het

ANB/erkende terrein beherende verenigingen zijn in deelgebied 4. Klein en Groot Begijnbos, 14 Nieuwenhoven, deelgebied 10 Mettekoven, deelgebied 20 Bellevuebos en deelgebied 27 Groot Gasthuisbos. Via stimulerende maatregelen, kunnen ook privé-eigenaars ingezet worden om bijkomend habitat te realiseren. Zij kunnen een uitgebreid bosbeheerplan opstellen, waarbij ook de CDB (Criteria Duurzaam Bosbeheer) dienen gevolgd te worden. Omvorming naar boshabitats in dit rapport gaat over ca. 156 - 169 ha.

- B. **Bosuitbreiding.** Voor de realisatie van een grote aaneengesloten oppervlakte bos dat een groot aandeel van het type 9160/9120 bezit. Dit is wenselijk in deelgebieden 4 Groot en Klein Begijnbos, 14 Nieuwenhoven, 15 Zwarteaardebos-Duras, 19 Jongenbos en 20 Bellevuebos. Aanvullend zijn er kleinere uitbreidingen voorzien in deelgebieden: 1 Herkwinning-Kolmont, 2 Hardelingen, 3 Steenbroek, 10 Mettekoven, 16 Kluis, 18 Nietelbroeken-Merlemont, 21 Manshovenbos, 24 Hasselbos, 25 Wijngaardbossen, 26 Zuurbemden en 27 Groot Gasthuisbos. Effectieve uitbreiding in dit rapport gaat over ca. 198-283 ha.
- C. **Het degelijk bufferen van kleinere boskernen en/of verbinden van kleinere boskernen** Dit is een algemene doelstelling voor de kleinere boskernen binnen de verschillende deelgebieden. Veel kleine boskernen in de deelgebieden voldoen niet aan het MSA en zijn bovendien vaak in een erg intensief agrarisch gebied gelegen, waardoor ze slecht gebufferd zijn. Hierdoor is het verdwijnen van typische bossoorten in deze kernen een reëel gevaar en hebben bosvegetaties te lijden onder verruiging en ruderalisering. Dit is tevens een ernstig probleem voor de kalktufbronnen die in complex met de relictbronbos voorkomen. Door deze kernen, die vaak kleine en kwetsbare satellietpopulaties van typische soorten bevatten, te bufferen en uit te breiden of ze te verbinden met de grotere bossen, kan de kans op het lokaal uitsterven (van habitattypische fauna en flora) sterk worden gereduceerd. Dit gaat om verbindingen via kleinschalige bosuitbreiding tot kleinschalige landschappelijke elementen zoals hagen en houtkanten. Bosuitbreidingen worden voorgesteld in deelgebieden 1 Herkwinning-Kolmont, 2 Hardelingen, 3 Steenbroek, 10 Mettekoven, 16 Kluis, 18 Nietelbroeken-Merlemont, 21 Manshovenbos, 24 Hasselbos, 25 Wijngaardbossen, 26 Zuurbemden en 27 Groot Gasthuisbos.

2. Kwaliteitsverbetering op vlak van structuur

Structuuraspect: De boshabitats binnen deze SBZ hebben op dit ogenblik op de meeste plaatsen onvoldoende structuurrijke bosranden en een gebrek aan open plekken. Dood hout of staand dik dood hout is plaatselijk onvoldoende vertegenwoordigd. Door het toepassen van een natuurgericht bosbeheer, of in kader van de bosreservaten een nulbeheer, in bossen zal het aandeel aan dood hout, gevarieerde randen en open plekken op termijn toenemen. Dit zijn noodzakelijke maatregelen om habitattypische soorten en kensoorten als mannetjesorchis, bergnachtorchis, purperorchis en vele andere duurzaam te behouden. Bijkomend zullen ook habitatsoorten als Bechsteins vleermuis, groot vliegend hert of hazelmuis (kennishiaat) duurzaam behouden blijven. Bij openbare besturen en privé-bossen gelegen in VEN zal door toepassen van de CDB (Criteria Duurzaam Bosbeheer), ook de structuurdiversiteit op termijn nog toenemen.

Bosrandenbeheer: Op de rand van het bostype 9120 en 9160 is het van belang om gevarieerde randen met overgangen naar heide en heischrale vegetaties of (kalkrijke) glanshavergraslanden te voorzien. Dit als aanvullend leefgebied van grauwe klauwier en om kleine populaties van habitattypische soorten als eikelmuis, levendbarende hagedis, hazelworm en bosrandvlinders te behouden en hun populaties te versterken. Dit aangepaste mantelzoombeheer is noodzakelijk in deelgebied 2 Hardelingen, 3 Steenbroek, Klein en Groot Begijnbos, 10 Mettekoven, 14 Nieuwenhoven, 15 Vinne, 18 Nietelbroeken-Merlemont, 19 Jongenbos, 20 Bellevuebos, 24 Hasselbos.

Op de overgang van de bostypes 9120, 9160 en 91E0 kunnen mantels (rbbsp, 6210-sk) en boszomen (6430-bz) ontwikkelen die onontbeerlijk zijn om optimale condities te creëren voor leefbare populaties van grauwe klauwier, Spaanse vlag.

Open plekken (5-15 % < bosopp): Binnen de grote boscomplexen dient aandacht besteed te worden aan het behoud en versterking van relictten van heide, heischraal grasland of bloemrijke graslanden of ruigten als zonbeschenen open plekken van 1-3 ha. Dit is nodig om zeldzame habitats regionaal te versterken tot een lokaal netwerk van habitatvlekken. Door de smalle en versnipperde afbakening van beschermingzones van deze SBZ-rapport, is het noodzakelijk om ook binnen de bossen de open plekken maximaal te ontwikkelen tot habitats. Door de bufferende capaciteit van het boscomplex hebben ze een uitgelezen potentie om tot goed ontwikkelde habitatkernen uit te groeien.

Om de schaduwwerking op deze microhabitats in de bosfeer te beperken is mantel-zoombeheer (minimum 10 m) van de bosranden prioritair op deze plekken. De realisatie van deze kernen van heide en heischraal grasland situeren zich in deelgebieden: 4 Klein en Groot Begijnbos, 14 Nieuwenhoven, 18 Nietelbroeken-Merlemont, 19 Jongenbos, 20 Bellevuebos. De realisatie van kernen bloemrijk grasland en struweel (6510 ls, rbb_kam, rbb_hc, rbb_sp, rbb_sg en rbb_sf) situeren zich in bijna alle deelgebieden met een voorname bosdoelstelling. Onder andere: 1 Herkwinning-Kolmont, 2 Hardelingen, 3 Steenbroek, 15 Vinne-Zwartaardebos, 20 Bellevuebos, 24 Hasselbos, 25 Wijngaardbos en 27 Groot Gasthuisbos.

Ecologische link tussen boscomplex en omliggende 'open' habitats: De lokalisering van de open plekken en het aangepaste mantel-zoombeheer voor heide, heischrale habitats en bloemrijke habitats is bij voorkeur gelegen aansluitend op bestaande of nieuw te realiseren open habitatkernen.

3. Plaatselijk de hydrologie herstellen

Deze doelstelling geldt in hoofdzaak voor herstel en realisatie van (grond)waterafhankelijke bostypes (91E0, 9160, plaatselijk het subtype Primulo-carpinetum), waarbij ook mogelijkheden voor herstel en realisatie gecreëerd worden voor habitattypes uit het grasland- en moeraslandschap (6430 en 6510). In concreto zijn er herstelmaatregelen nodig naar de beekstructuur (overstromingsfrequentie, meandering), het herstel van van de kwelzones en herstel van de bronzones. Om een gunstige staat van instandhouding te kunnen bereiken is het van belang dat de natuurlijke hydrologie voor deze types hersteld wordt. Dit situeert zich voornamelijk in de Herk- en Mombeekvallei, de Velpevallei (Zuurbemde) en het Groot Gashuisbos. De voornaamste deelgebieden waar plaatselijk hydrologie dient hersteld te worden ten voordele van het type 9160 en 91E0 zijn deelgebieden 2, 13, 15, 20, 26 en 27.

Totaaldoel voor boslandschaps is 1185 ha tot 1283 ha, waarvan 826 ha reeds boshabitat is. De uitbreiding bestaat uit omvorming van bestaande bossen: 160 ha tot 174 ha en uit 198 ha tot 282 ha effectieve uitbreiding.

<i>boslandschap</i>	<i>oppervlakte doelstellingen</i>		<i>kwaliteitsdoelstellingen</i>	
<i>habitattype</i>	<i>doel</i>	<i>toelichting</i>	<i>doel</i>	<i>toelichting</i>
9120 - Atlantische zuurminnende beukenbossen met Ilex en soms ook Taxus in de	↑	Doel: Actueel 462.5 ha, uitbreiding met + 130.5-146.5 ha waarvan 52 ha uitbreiding door omvorming en +78.5-94.5 ha effectieve bosuitbreiding aangrenzend aan boskernen of relic-	↑	Goed ontwikkelde structuurrijke beukenbossen met een dege- lijke heterogene leeftijdsopbouw, boszomen (min 25% van de

boslandschap	oppervlakte doelstellingen	kwaliteitsdoelstellingen
<i>habitattype</i>	<i>doel toelichting</i>	<i>doel toelichting</i>
ondergroei (Quercion roboretetraeae of Ilici-Fagenion)	ten van habitattype, waarvan een belangrijk aandeel in de deelgebieden 14, 18, 20 en 21 is gelegen. <u>Einddoel</u>= 593-609 ha. Zeer goed ontwikkelde voorbeelden van dit type komen voor te Kolmont, Nieuwenhoven en Zwartaardebos. Grote aaneengesloten kernen in Groot en Klein Begijnbos en Nieuwenhoven. <u>Motivering</u>: De uitbreidingen zijn noodzakelijk om de kernen te verstevigen en de inspoeling van nutriënten en sediment in de boskernen tegen te gaan zodat habitattypische soorten opnieuw stabiele populaties kunnen vormen. De SBZ is bovendien essentieel of zeer belangrijk voor eraan gebonden soorten als bechsteins vleermuis, vliegend hert (G-IHD) en vogelrichtlijnsoorten als middelste bonte specht, zwarte specht en wespandief.	bosranden) en open plekken (5-15 %). De open plekken (1-3 ha per plek) bestaan uit habitattype 4030 of 6230. Deze worden bij voorkeur in brede mantelzomen ingebed in het boscomplex (om schaduwwerking tegen te gaan). Deze open plekken zijn bij voorkeur gelegen aansluitend aan graslandhabitatcomplexen rond de boskern. De bossen bevatten voldoende dood hout, geen exoten en zijn gebufferd tegen externe invloeden. Verhoging structuurdiversiteit is tevens noodzakelijk in het kader van de realisatie van gezonde populaties van habitattypische soorten (o.a. oehoe, kleine ijsvogelvlieder) en de verbetering van het leefgebied voor de Europees beschermde vleermuizen en hazelmuis (kennishiaat). Lichtrijk eikenbos met ontoegankelijk braamstruweel op open plekken in het bos en omgeven door open ruimte, vormt een uitstekende nestgelegenheid voor de blauwe kiekendief. Beschikbaarheid van voldoende voedsel in nabijheid is cruciaal (graslanden, aangepast akkerbeheer). Dit doet zich binnen deze SBZ actueel voor in deelgebied 21 (Manshoven). De toename van de hoeveelheid, zonbeschenen, staand dood hout is noodzakelijk voor o.a. vliegend hert, middelste bonte specht e.v.a.
9160 - Sub-Atlantische en Midden-Europese wintereikenbossen of eikenhaagbeukbossen behorend tot het Carpinion-betuli	↑ Doel: Actueel 301 ha, uitbreiding met + 181.5-234.5 ha, waarvan 79-83 ha uitbreiding door omvorming en 102.5-151.5 ha effectieve bosuitbreiding (grenzend aan bestaande kernen habitat of relictten ervan). De uitbreidingen situeren zich in hoofdzaak in deelgebieden 1, 2, 3, 5, 10, 18, 20, 21,	↑ Goed ontwikkelde structuurrijke beukenbossen met een degelijke heterogene leeftijdsopbouw, de aanwezigheid van voldoende boszomen (25 % van de bosranden), open plekken (5-15 %). Als open plekken worden relictten van bloemrijke habitattypes

boslandschap	oppervlakte doelstellingen	kwaliteitsdoelstellingen
<i>habitattype</i>	<i>doel toelichting</i>	<i>doel toelichting</i>
	24, 25 en 27. <u>Einddoel</u>= 482.5-535.5 ha. Motivering: Een vergroting van de oppervlakte is noodzakelijk om enerzijds robuuste boskernen te realiseren waarin habitat-typische soorten duurzame populaties kunnen vormen en anderzijds relictten duurzaam te behouden en waar mogelijk te verbinden met deze kernen. Habitattypische soorten als man-netjesorchis, bergnachtorchis, purperorchis, keizersmantel, kleine ijsvogelvlieder, oehoe, eikelmuis, ... De SBZ is zeer belangrijk voor dit habitattype (G-IHD).	behouden en versterkt tot oppervlakten van 1-3 ha. (habitat 6230, 6510_hu, 6510_huk of leefgebied van richtlijnsoorten) De bossen bevatten voldoende dood hout, geen exoten en zijn gebufferd tegen externe invloeden zodat de bedekking en het aantal sleutelsoorten kunnen toenemen. Verhoging structuurdiversiteit met dood hout, holle bomen en mantel-zoomvegetaties is tevens noodzakelijk in het kader van de verbetering van het leefgebied van habitattypische soorten zoals de Europees beschermde vleermuizen, de hazelmuis e.a. Mozaïeklandschap van 9160 met doornig struweel (rbb_sp) of kalkgrasland of -struweel (habitat 6210_sk) vormt een geschikt onderdeel van het leefgebied van blauwe kiekendief en van grauwe klauwier.
91E0 - Alluviale bossen met Alnion glutinosa en Fraxinus excelsior (Alno-Padion, Alnion incanae, Salicion albae) alle subtypes	↑ Doel: (subtypes samen) Actueel 62,5 ha, uitbreiding met + 46.5-75 ha waarvan 29-39 ha uitbreiding door omvorming en 17.5-36 ha effectieve bosuitbreiding (steeds grenzend aan bestaand habitat, of relictten ervan) in deelgebieden 1. en 13 <u>Einddoel</u>= 109-137,5 ha. Motivering: De SBZ is zeer belangrijk voor dit habitattype (G-IHD) en er komen 3 subtypes voor (veb, vm en vc) met Bitte-re veldkers, reuzenpaardeestaart, eenbes, ijle zegge, grote keverorchis en zompzegge. Habitattypische soorten zijn grote weerschijnvlinder, matkop en wielewaal. Een vergroting van de oppervlakte en het vormen van complexen met habitattype 9160 en plaatselijk 7220 is noodzakelijk om opnieuw duurzame populaties te krijgen van eraan gebonden fauna. Het zeldzame subtype bronsbos 91E0_bron vinden we terug in deelgebieden 2, 24, 25, 14 en 23.	↑ Ontwikkeling van complexen die bestaan uit mozaïek van verschillende subtypes en waar mogelijk aaneensluitende gradiënten vormen met eiken-haagbeukenbossen. Bronzones met permanent uittredend bronwater van geschikte kwaliteit zijn maximaal aanwezig en de pH-HCL van de bodemtoplaag in beide subtypes is zuur tot neutraal zodat kensoorten zich kunnen ontwikkelen en een bedekking van >70% kennen. Als open plekken (5-15 %) worden bloemrijke hooiland- of ruigtevegetaties behouden en versterkt in oppervlakten van 1-3 ha (6510_hua, rbb_hc, rbb_mc, rbb_hf) Mooi ontwikkeld subtype 91E0_veb komt voor in deelgebied 14, 20 en 13; subtype 91E0_vm: in deelgebieden 24 en 25 en subtype 91E0_vm in deelgebieden 14, 15 en 19.
7220	Doel: Behoud van de actuele locaties en waar mogelijk uitbreiding tot een goede staat van instandhouding. Motivering: De tufbronnen van Haspengouw worden als zeer	↑ Aanwezigheid van kalkafzettingen >100 m² met verschillende bronniveau's die ingebed liggen in andere habitattypes en gebufferd zijn tegen externe invloeden door de bescherming van hoger gelegen infiltratiegebieden. Met een bodem-pH

boslandschap	oppervlakte doelstellingen	kwaliteitsdoelstellingen
<i>habitattype</i>	<i>doel toelichting</i>	<i>doel toelichting</i>
6430 subtype boszoom	belangrijk beschouwd binnen G-IHD. Ze komen voor in deelgebieden 1, 2, 7, 8, 17, 23, 24 en 25. ↑ Doel: ¼ van de bosranden (9160, 91E0) ontwikkelen als goed ontwikkelde boszomen. Motivering: Ontwikkeling van dit habitattype is nodig omwille van habitattypische soorten zoals eikelmuis, bergnachtorchis, welriekende agrimonie, bosrandvlinders en hazelworm of habitatsoorten als vroedmeesterpad, spaanse vlag, hazelmuis (kennishiaat) en grauwe klauwier.	>7,5 en een waterkwaliteit met Ca²⁺ >60 mg/l en HCo₃⁻ >110 mg/l dat oligo- of mesotroof is. ↑ Doel: voldoende tot goede staat van instandhouding, met zoomvegetaties van meer dan 5 meter breedte (mantel-zoom samen minimum 10 m). De vegetatie heeft geleidelijke overgangen van grazige en kruidige delen (met beperkte strooiselophoging), die aansluiten op de mantel (struwelen) van het aangrenzende bos.

2. Bocagelandschap met (helling)graslanden

Het (helling)graslanden-gedeelte bestaat uit een samenhangend complex van bloemrijke graslanden (gradiënt van de 3 subtypes 6510) met overgangen naar schraallandtypes, zowel droog ('lemige heide' 4030, 6230_hn, 6230_ha en 6230_huk) als nat (6410_mo, 6410_ve en 6230_hmo). Deze graslandhabitats liggen ingebed tussen regionaal belangrijke biotopen zoals dotter-, kamgras- en zilverschoongrasland (rbb_hc, rbb_kam en rbb_zil) en kent overgangen naar zoomvegetaties (6430_bz) en (kalkrijk) doornstruweel (6210_sk en rbb_sp). Op de randen van deze droge tot vochtige bocage komen ook relictbosjes, holle wegen of bufferbossen voor (vnl. haagbeukenbos 9160). In verschillende deelgebieden wordt een aanzienlijke uitbreiding van de oppervlakte regionaal belangrijke biotopen (rbb_kam, rbb_zil, rbb_sp, rbb_hc) voorzien om de graslandhabitats beter te bufferen of te verbinden; of anderzijds om overgangen naar bosranden en –zomen verder te ontwikkelen. In deelgebieden 1, 8, 17 en 18 vormen deze regionaal belangrijke biotopen het noodzakelijke leefgebied voor het populatiedoel van Grauwe klauwier. Door de buffering rond habitats te voorzien wordt het mogelijk om tot duurzame graslandbolwerken te komen, en anderzijds om lokaal op kleinere 'snippers' van bepaalde habitats, kleine en kwetsbare satellietpopulaties van typische soorten, te behouden en verder te ontwikkelen zodat kans op lokaal uitsterven vermindert.

Momenteel zijn deze habitattypes zeer soortenrijk (o.a. verschillende unieke wasplatenweides met vb *Hygrocybe intermedia*, *H. laeta*), maar sterk versnipperd over de deelgebieden en veelal komen de goede habitats slechts voor op kleine oppervlakten. De aanwezigheid van minstens een aantal grotere complexen van deze graslandtypes is noodzakelijk voor het regionaal in stand houden van de habitattypische soorten (vb. groene nachtorchis, soldaatje, bochtige klaver, betonie, klaverblauwtje, bruin dikkopje, boswitje, eikelmuis, ransuil, geelgors, wasplatenweides). Het herstel van dit droge tot vochtige bocagelandschap zal een herstel van de insectenfauna mogelijk maken, wat – naast een goede mestbewonende fauna – tevens voor een duurzame populatie van grauwe klauwier zal zorgen. In deelgebied 8 wordt in dit landschapstype een duurzame populatie van vroege meesterpad nagestreefd.

De grote bolwerken (> 15 ha) van deze bocage met (helling)graslanden zijn gelegen in deelgebieden: 1 Herkwinning, 8. Bollenberg-Nerem, 17 Overbroek-Egoven en 18 Nietelbroeken-Merlemont.

Kleinere graslandkernen zijn gelegen in deelgebieden: 3 Steenbroek, 5 Meertsheuvel, 7 Vilsterbron, 9 St Annabeek, 10 Mettekoven, 22 Mergelkuilen Vechmaal en 23 Keiberg.

Oude hoogstamboomgaarden hebben een aparte waarde voor bepaalde broedvogels en voor soorten gebonden aan dood hout. Optimale ontwikkeling van graslandhabitats is echter niet mogelijk onder (nieuwe) hoogstamaanplanten. Het aandeel boomgaarden binnen de grote complexen van graslanden moet afgebouwd worden op plekken met graslandhabitatdoelen. Wijnbouw is niet compatibel met deze doelstelling.

Volgens de G-IHD is deze SBZ essentieel voor habitattype 6510 en essentieel of zeer belangrijk voor habitat 6410 en habitat 6210 (zeer belangrijk in G-IHD). De 'lemige heide'-habitattypes wordt als 'belangrijk' beschouwd: habitattypes 4030, 6230 (subtypes ha, hn, hnk en hmo). De combinatie van al deze types heischraal grasland is op Vlaamse schaal uniek en staat garant voor zeer soortenrijke vertegenwoordigers van deze habitattypes. De aanwezigheid van het kalkrijke subtype 6230_hnk was tot op heden niet gekend binnen de afbakening van deze Speciale Beschermingszone en dient als 'essentieel voor behoud in Vlaanderen' beschouwd te worden. Ruigten worden als belangrijk beschouwd, maar het subtype 6430_bz binnen de graslandcomplexen en in de boszomen kan binnen deze Speciale beschermingszone zeer soortenrijk zijn (type met bochtige klaver, kruisbladwastro, heggewikke, bosrank, kruidvlier, welriekende agrimonie, ruig klokje, ...).

Gesommeerd over de verschillende grasland- en heidehabitats (4030, 6210_sk, 6230ha, 6230 hn, 6230 hnk, 6230 hmo, 6510 hu, 6510 huk) is het doel een extra oppervlakte 57 tot 75 ha. Deze worden versterkt, verbonden en gebufferd tussen regionaal belangrijke biotopen (bloemrijke graslandtypes en 5 % struweel) met een totaaloppervlakte van 62 tot 72 ha (uitbreiding van 53,5-63 ha en omvorming 4,5-5ha.

habitattype	oppervlakte doelstellingen		kwaliteitsdoelstellingen	
	doel	toelichting	doel	toelichting
4030 Droge Europese heide	↑	Doel: Actueel ca. 1 ha, uitbreiding met 3,5-4 ha (omvorming) verdeeld over de deelgebieden 14 en 19; waarbij habitatvlekken versterkt worden door de aanleg van open plekken van 1-3 ha in de omliggende boshabitattypes 9120 (o.a. deelgebied 4). Einddoel: 4,5-5 ha Motivering: De realisatie van voldoende oppervlakte van dit habitattype is belangrijk voor het behoud van het areaal van dit habitattype in Vlaanderen en om habitattypische soorten als levendbarende hagedis, hazelworm te behouden.	↑	Droge heide met een goede structuurvariatie en een zo beperkt mogelijke boomopslag (maximum 20 %). De verschillende habitatvlekken en de omliggende open plekken in de bossfeer dienen via corridors met mekaar verbonden te zijn.
6210_sk subtype kalkstruweel	↑	Doel: Actueel 1,8 ha, Uitbreiding van de actuele oppervlakte met 0,1 are door omvorming. Einddoel= 1,9ha Motivering: Het habitattype is uitermate zeldzaam en komt in Vlaanderen maar op enkele plaatsen voor in de regio van Zuid Haspengouw en Voeren. (deelgebied: 8, 17 en 21) Deze habitat vormt het leefgebied voor de vroedmeesterpad (deelgebied 8) en habitattypische soorten als ruig hertshooi, bijenorchis, soldaatje, kalkdoortje, vliegenorchis, bleek bosvogeltje en vele anderen. In de G-IHD is dit habitattype zeer belangrijk.	↑	Het habitattype bestaat actueel vaak uit verboste of verstruweelde relicten. Doel is opnieuw herstellen van zonbeschenen warme hellingen met een beperkte boomopslag (< 20 %) waarop typische orchideeënsoorten en andere kalkminnende soorten zich kunnen herstellen. Aanvullend leefgebied voor vroedmeesterpad en grauwe klauwier.
6230 Soortenrijke heischrale graslanden op arme bodems van berggebieden (en van submontane gebieden in het binnenland van Europa)	↑	Doel: Actueel 2,1 ha, uitbreiding met + 9,5-14 ha voor alle voorkomende types, waarvan 7,5-10 ha uitbreiding door omvorming en 2-4 ha effectieve uitbreiding, voornamelijk in deelgebieden 1, 7, 13, 14, 18, 19 en 23. Versterking van bestaande relicten van heischrale graslanden en waar mogelijk de ontwikkeling van gradiënten tussen de verschillende subtypes en overgangen naar droge heide en/of kalkrijke kamgraslanden, glanshavergraslanden en boshabitats. <u>Eind-</u>	↑	Het habitattype moet een korte vegetatie bevatten (< 25 cm) met een bedekking van > 30 % van de sleutelsoorten en < 5 % verruiging. De habitat is bij voorkeur zonbeschenen (ook geen hoogstamboomgaard) en er is geen strooisellaag (of bladval) op het grasland aanwezig. De graslanden zijn gebufferd tegen externe invloeden (bv. bij landbouwactiviteit bovenop helling/plateau) . Ter versterking van de habitattypische soorten bestaat de buffering voornamelijk uit regionaal

habitatype	oppervlakte doelstellingen		kwaliteitsdoelstellingen	
	doel	toelichting	doel	toelichting
6510 - Laaggelegen schraal hooiland (Alopecurus pratensis, Sanguisorba officinalis), subtype Glanshavergraslanden (Arrhenaterion)		<u>doel</u>= 11,6-16,1 ha Bijkomende versterking van de habitats 6230 door aanleg van zonbeschenen open plekken van 1-3 ha in omliggende bostypes 9120/9160 (oa in deelgebied 4, 14, 20) Motivering: Een vergroting van de oppervlakte (in complex met andere heide- en graslandhabitats) is noodzakelijk om de eraan gebonden fauna en flora voldoende en duurzame ontwikkelingskansen te bieden en om de robuustheid van het grasland- en heidelandschap te vervolledigen. In de G-IHD wordt dit habitatype als 'belangrijk' bestempeld. In deelgebieden 1, 7, 9, 18, 20 en 23 komt echter het zeldzame subtype 'kalkrijk' heischraal (6230_hnk) voor. Voor dit type is deze SBZ, samen met SBZ Voeren en SBZ Caestert/Tiendenberg essentieel voor behoud in Vlaanderen.		belangrijke biotopen als Rbb_kam, Rbb_zil en Rbb_sp. Motivering: Goede kansen voor herstel wegens de actuele presentie van heel wat kensoorten. Door herstel vanuit verboste situaties zijn de kansen des te groter door de aanwezigheid van zaadbanken van kenmerkende soorten zegges, russen en biezen. Herstel en uitbreiding van relictten van deze vegetatietypes is nodig voor het behoud en herstel van populaties habitattypische soorten als groene nachtorchis, betonie, gevlekte orchis, gouden sprinkhaan, aardbeivlinder en moerasparelmoer.
	↑	Doel: Actueel 40,5 ha, versterking van het hooilandlandschap door een effectieve uitbreiding met 33,5-39,5 ha in deelgebieden 1, 3, 5, 8, 9, 10, 13, 15, 17, 18, 23, 24 en 26. <u>Einddoel= 74-80 ha.</u> Bijkomende versterking van de habitats 6510 door aanleg van zonbeschenen open plekken van 1-3 ha in omliggende bostypes 91E0/9160 (oa in deelgebied 1, 2, 3, 10, 15, 20, 21, 24, 25) Motivering: Een vergroting van de oppervlakte (in complex met andere hooiland- en moerashabitats) is noodzakelijk om eraan gebonden habitattypische soorten als bruine vuurvlin-der, klaverblauwtje, bruine dikkop, gouden sprinkhaan, habitatoorten zoals kamsalamander, spaanse vlag en de vogelrichtlijnsoort grauwe klauwier, die actueel in kleine populaties voorkomen, voldoende en duurzame ontwikkelingskansen te bieden en om de robuustheid van het graslandlandschap te	↑	Goed ontwikkelde graslanden die niet aangerijkt worden, niet behandeld worden met herbiciden, en gebufferd zijn tegen externe invloeden (vb bij landbouwactiviteit bovenop helling/plateau). Ter versterking van de habitattypische soorten bestaat de buffering voornamelijk uit regionaal belangrijke biotopen als Rbb_kam, Rbb_zil en Rbb_sp. Hoge grassen, middelhoge en lage grassen zijn gelijkmatig aanwezig met een frequentie en bedekking van sleutelsoorten > 70 % door te maaien (en/of nabegrazing). Deze graslanden zijn bij voorkeur zonbeschenen (geen boomgaard, wijnbouw).

habitattype	oppervlakedoelstellingen	kwaliteitsdoelstellingen
	doel toelichting	doel toelichting
6510 - Laaggelegen schraal hooiland (<i>Alopecurus pratensis</i> , <i>Sanguisorba officinalis</i>), subtype kalkrijke kamgraslanden	↑ vervolledigen. Dit landschapstype vormt tevens het foera-geergebied van oehoe. De SBZ is essentieel in het kader van de G-IHD. Soortenrijke vegetaties van dit habitattype komen in deze SBZ nog zeer frequent voor. Regionaal vindt men sleutelsoorten ook nog terug in bermen, perceelsranden of oude verwaarloosde graslanden. Dit gebied heeft een zeer goeie potentie tot herkolonisatie bij natuurontwikkeling of –herstel. Vooral op overgangen naar of potenties van schraalgraslanden is herstel van deze habitat prioritair. Doel: Actueel 8,5 ha, uitbreiding van de actuele oppervlakte en voorkomende relicten met in totaal 14-17 ha, waarvan 1,5 ha uitbreiding door omvorming en 12,5-15,5ha effectieve uitbreiding. Het realiseren van kernen kalkrijk kamgrasland situeert zich in deelgebieden 1, 7, 8, 10, 17, en een beperkte uitbreiding in deelgebied 22. <u>Einddoel= 22,5-25,5 ha.</u> Motivering: In deze SBZ komen – net zoals in SBZ Voeren – 3 varianten van deze habitat voor: met name droge tot vochtige mesofiele variant 6510_huk (aanleunend bij 6510_hu en 6510_hua), de heischrale variant (6510_HUK (aanleunend bij 6230_hnk) en de zeer kalkrijke variant 6510_huk (aanleunend bij 6210). De SBZ is één van de weinige plaatsen in Vlaanderen met een goede potentie voor de realisatie van dit subtype met leefbare populaties van habitattypische soorten zoals klaverblauwtje, bruin blauwtje, bruin dikkopje, argusvlinder, geelgors, gouden sprinkhaan, kalkdoortje en tal van graslandpaddestoelen (wasplanten, aardtongen) die enkel in Haspengouw en Voeren voorkomen. De ontwikkeling van het habitattype is tevens nodig om opnieuw duurzame populaties te realiseren van vroege meesterpad (deelgebied 8) laatvlieger, kamsalamander en als leefgebied van de vogelrichtlijnsoorten grauwe klauwier en wespendief en als foeragegebied van oehoe.	↑ Goed ontwikkelde graslanden die niet aangerijkt worden, niet behandeld worden met herbiciden en gebufferd zijn tegen externe invloeden (vb bij landbouwactiviteit bovenop helling/plateau). Ter versterking van de habitattypische soorten bestaat de buffering voornamelijk uit regionaal belangrijke biotopen als Rbb_kam, Rbb_zil en Rbb_sp. De bedekking van rozetplanten en sleutelsoorten is groter dan 30 % door begrazing (en/of bij omvorming een verschrallings-beheer door te maaien met afvoer). Vegetatietype met veel thermofiele soorten. Tegengaan van beschaduwning (geen hoogstamboomgaard, wijnbouw).

habitatype	oppervlakte doelstellingen		kwaliteitsdoelstellingen	
	doel	toelichting	doel	toelichting
Regionaal belangrijk biotoop rbb_kam, rbb_zil, rbb_sp	↑	De SBZ is dan ook essentieel in het kader van de G-IHD. Actueel: 3,9 ha Uitbreiding van 58-68 ha in deelgebieden 1, 3, 5, 7, 8, 9, 17, 18 en 26; door omvorming 4,5-5 ha en door effectieve uitbreiding 53,5-63 ha. <u>Einddoel: 62-72</u> Motivering: Om de Glanshavergraslanden 6510 (Is) waarvoor deze SBZ als essentieel wordt beschouwd in goede staat van instandhouding te krijgen, is uitbreiding en buffering van de actuele habitatvlekken noodzakelijk. Complexen van regionaal belangrijke biotopen zorgen voor deze buffering en verhogen de ecologische waarde voor typische soorten van bloemrijke graslandbolwerken als geelgors, grauwe klauwier, blauwe kiekendief, ...		In verschillende deelgebieden wordt een aanzienlijke uitbreiding van de oppervlakte regionaal belangrijke biotopen (rbb_kam, rbb_zil, rbb_sp, rbb_hc) voorzien om de graslandhabitats beter te bufferen of te verbinden; of anderzijds om overgangen naar bosranden en –zomen verder te ontwikkelen. Door deze buffering rond habitats te voorzien wordt het mogelijk om tot duurzame graslandbolwerken te komen, en anderzijds om lokaal op kleinere 'snippers' van bepaalde habitats, kleine en kwetsbare satellietpopulaties van typische soorten, te behouden en verder te ontwikkelen zodat kans op lokaal uitsterven vermindert. De grote bloemrijke habitatcomplexen gebufferd tussen deze regionaal belangrijke biotopen vormt het leefgebied van grauwe klauwier.
8310- Niet voor publiek opengestelde grotten	=	0.83 ha, behoud van de actuele oppervlakte	↑	Extensiveren van landgebruik boven de grotten door middel van omvorming naar grasland en bos (oa erosiegevaar voor grotten vermijden) Versterken van landschapscorridors in de omgeving van de overwinteringsplaatsen. Behouden, verbeteren en bufferen van het geschikt microklimaat in mergelgrot van Vechmaal zodat aan volgende kwaliteitseisen voldaan is: - geen verstoring van de betreffende soorten - stabiele vorstvrije temperatuur - zeer hoge relatieve luchtvochtigheid (> 90 %) - tochtvrije winterverblijfplaatsen - Behouden of creëren van geschikte spleten of nissen om in

<i>habitattype</i>	<i>oppervlakte</i> doelstellingen	<i>kwaliteits</i> doelstellingen
	<i>doel toelichting</i>	<i>doel toelichting</i>
		weg te kruipen Verbeteren van de ecologische kwaliteit van het omliggende SBZ door het behouden en versterken van aanwezige beselementen, graslanden, kleine landschapselementen en habitattypes zoals 6510_huk, 6510 en 9160.

3. (Half)open beekdalmozaïek

De (half)open beekdalmozaïek situeert zich doorgaans op natte, alluviale bodem en bestaat uit schrale tot matig voedselrijke hooilanden (habitattype 6410, 7230, 6510_hua en regionaal belangrijke biotopen dottergrasland, grote zeggenmoeras, rietland en zilverschoonverbond rbb_hc, rbb_mc, rbb_zil), met daarnaast natte ruigten (habitattype 6430 en regionaal belangrijke biotopen rbb_hf, rbb_mr) en moerasbosjes (habitat 91E0). Binnen dit complex komen kunstmatige plassen/ vijvers voor die tot habitattype 'van nature eutrofe plassen' behoren (habitattype 3150). Dit is het geval in deelgebieden 1, 14 en 18.

De realisatie van enkele grote moeraskernen van dit type is een belangrijk streefdoel om de habitattypes in voldoende gebufferde condities in stand te houden en om enigszins leefbare populaties van habitattypische soorten te garanderen (o.a. sprinkhaanzanger, blauwborst, rietgors) te bekomen. Grotere bolwerken (> ca. 10 ha) van dit landschapstype vinden we in deelgebieden 1 Herkwinning-Zammelen- Kolmont, 2 Hardelingen, 10 Mettekoven, 13 Mombeekvallei te Wimmertingen, 15 Vinne, 17 Overbroek-Egoven en 18 Nietelbroeken. Deze gebieden fungeren als bronpopulaties ten opzichte van de kleinere beekdalmozaïeken in de tussenliggende of omliggende deelgebieden. Om de habitattypes en relictpopulaties van typische soorten in voldoende mate te bufferen, te verbinden en in geval van kleine populaties van kwetsbare soorten voor uitsterven te behoeden, wordt het behoud van en lokaal een aanzienlijke uitbreiding van regionaal belangrijke biotopen voorzien regionaal belangrijke biotopen (rbb_kam, rbb_zil, rbb_sp, rbb_hc)

Volgens de G-IHD is deze SBZ essentieel voor habitattype 6510_hua en habitat 6410 (2 subtypes). Voor ruigten van habitattype 6430 wordt deze SBZ als belangrijk beschouwd, hoewel zeldzame subtypes als 6430_bz binnen de graslandcomplexen en in de boszomen zeer soortenrijk kunnen zijn (type met bochtige klaver, kruisbladwastro).

Ontwikkeling van kwalitatieve habitattypes van dit landschapstype is niet mogelijk onder aanplanten van populieren. Op plekken met grasland- of moerashabitatdoelen moet de populierenteelt afgebouwd worden.

Voor het duurzame instandhouden van de zeggekorfslak worden rond de actuele vindplaatsen continue beekdalmozaïeken ontwikkeld die bestaan uit vossesaaigraslanden (6510_hua), veldruisschraalland of blauwgrasland (6410_ve en 6410_mo), ruigte (6430) en elzenbroekbos (91E0) met daarnaast beekdalgraslanden met grote zeggen en (verruigd) dottergrasland (regionaal belangrijke biotopen rbb_mc, rbb_hf en rbb_hc). Dit situeert zich in deelgebieden 1, 10 en 17.

Beekdalen in Haspengouw zijn zeer belangrijk als overwinteringsgebied voor de roerdomp. Deze vorstgevoelige wintergast heeft zijn grootste metapopulatie in de nabijgelegen vijvergebieden van Midden-Limburg. Wanneer deze vijvergebieden bij langdurige vorst dichtgevroren liggen, vormen de Haspengouwse beekdalen vaak de laatste geschikte foerageerplekken. De bronbeken en grachten vriezen door het kalkrijke kwelwater veel minder snel toe, hierbij nog versterkt door de (sterke) stroming. De sterkte van de Midden-Limburgse metapopulatie is afhankelijk van het goede beheer van de Haspengouwse beekdalmozaïeken (o.a. met een goed voedselaanbod, zoals overwinterende amfibieën).

Kwaliteitsherstel:

Kwaliteit betekent het herstellen van volledige gradiënten (ook naar het vorige landschapstype: bocagelandschap van (helling)graslanden) zodat verschillende subtypes aansluitend voorkomen en de hieraan gebonden fauna en flora kan meeschuiven op deze gradiënten bij veranderende abiotische omstandigheden (belangrijk in het kader van klimaatsverandering). Ook verbinden van de aanwezige relictten en een aangepast beheer zijn sleutelfactoren om duurzame populaties te kunnen garanderen.

Gesommeerd over de verschillende grasland-, ruigte- en moerashabitats (3150, 6410, 6430, 6510_hua en 7230) is de extra netto oppervlakte die tot doel wordt gesteld 20 –40 ha. Deze habitats worden versterkt, verbonden en gebufferd tussen natte tot vochtige regionaal belangrijke biotopen met een totaaloppervlakte van 50 tot 55 ha (waarvan 20 ha actueel aanwezig is, 7-8 ha gerealiseerd wordt door omvorming en 23-27 ha door uitbreiding).

<i>nat grasland- & moeras- landschap</i>	<i>oppervlakte doelstellingen</i>		<i>Kwaliteitsdoelstellingen</i>	
<i>habitattype</i>	<i>doel</i>	<i>toelichting</i>	<i>doel</i>	<i>Toelichting</i>
3150 Van nature eutrofe meren met vegetatie van het type Magnopotamion of Hydrocharition	↑	Doel: Actueel 0,35 ha, Uitbreiding door omvorming in deelgebieden 1, 14 en 18; met 2-4 ha. Einddoel= 2,35-4,35ha. Motivering: Habitattype is zeer belangrijk binnen G-IHD	↑	Doel: Behoud begeleidende soorten / streven naar sleutelsoorten van habitattype, zodat habitattype terug voorkomt in SBZ. Motivering: zie motivering oppervlakte doelstellingen. Het betreft een aangemeld habitattype.

nat grasland- & moeras- landschap	oppervlakte doelstellingen	Kwaliteitsdoelstellingen
<i>habitattype</i>	<i>doel toelichting</i>	<i>doel Toelichting</i>
6410 Grasland met Molinia op kalkhoudende, venige of lemige kleibodem (Eu-Molinion)_veldrusttype	↑ Doel: Actueel 4,85 ha, uitbreiding met + 14-17 ha voor beide voorkomende types, waarvan 13-15,5 ha uitbreiding door omvorming en 1-1,5 ha effectieve uitbreiding, voornamelijk in deelgebieden 1, 9, 10, 13, 14, 17, 18, 19, en 23;.. <u>Eind-doel=18.85-21.85 ha</u> Bijkomende versterking van de habitats 6410 door aanleg van zonbeschenen open plekken van 1-3ha in omliggende bostypes 9120/9160 (oa in deelgebied 10, 14, 18, 19, 20) Motivering: Zowel historisch als actueel komen talrijke sleutelsoorten voor van dit habitattype (EU-soorten: kleine schorseneer, blauwe knoop, blauwe zegge, karwijselie, blonde zegge met daarnaast vleeskleurige orchis, bleke zegge, paddenrus, ad-dertong, betonie, kleine valeriaan). Habitattype is zeer belangrijk tot essentieel binnen G-IHD. Gezien de laatste soortenrijke voorbeelden van zowel 6410_ve als 6410_mo hier in de oostelijke Leemstreek op de overgang tussen leem naar de zand(leem)streek voorkomen, kan deze SBZ voor dit habitattype als essentieel voor Vlaanderen beschouwd worden. De kansen voor herstel van het kalkrijke subtype blauwgrasland (6410_mo) in Vlaanderen zijn beperkt tot de Krijt-Leemregio en situeert zich dus grotendeels binnen deze SBZ. Historische gegevens (vb Vandeborn) illustreren dit en geven de hoge potentie tot herstel aan. Herstel en uitbreiding van dit habitattype (in gradiënt naar dotterverbond en 6510) is noodzakelijk voor het behoud van de habitattypische soorten	↑ De habitat bestaat uit mesotrofe graslanden met een vegetatie < 50 cm en een bedekking van lage schijngrassen die hoger is dan 30 %. De bedekking van de sleutelsoorten is > 30 % en, indien aanwezig heeft de strooisellaag en de verruiging een bedekking < 10 %. De graslanden zijn gebufferd tegen externe invloeden (vb bij landbouwactiviteit bovenop helling/plateau) . Ter versterking van de habitattypische soorten bestaat de buffering voornamelijk uit regionaal belangrijke biotopen (Rbb_hc, Rbb_hf, Rbb_mc, Rbb_mr en Rbb_zil). Geen beschaduwning. Geen aanplant van populieren
6430 Voedselrijke zoomvormende ruigten van het laag-	↑ Doel: Actueel 69 ha, effectieve uitbreiding met 3,5-11,5ha. 10 ha van het actueel habitat wordt omgezet naar de habitat-	↑ Doel: Afwisseling tussen pioniersvegetaties en ruigten door het toelaten van een dynamisch systeem waarin erosie- en

<i>nat grasland- & moeras- landschap</i>	<i>oppervlakte doelstellingen</i>	<i>Kwaliteitsdoelstellingen</i>
<i>habitattype</i>	<i>doel toelichting</i>	<i>doel Toelichting</i>
land, en van de montane en alpiene zones subtype natte ruigte	types 6510_hua en 6410 of tot rbb_mc in functie van de zeggekorfslak en het herstel van samenhangende hooiland- en moerascomplexen met hoge faunawaarde. <u>Einddoel= 62,5-70,5</u> Motivering: Er komen zeer soortenrijke 6430_hf-vegetaties voor met tal van sleutelsoorten als moesdistel, moerasooievaarsbek, ad-derwortel, ... SBZ is zeer belangrijk in het kader van de G-IHD. Een vergroting van de oppervlakte (op de meest kansrijke plaatsen en in complex met andere hooiland- en moerashabitats) is noodzakelijk om de eraan gebonden fauna voldoende en duurzame ontwikkelingskansen te bieden en om de robuustheid te vervolledigen (oa purperstreepparelmoer en spaanse vlag)	sedimentatieprocessen kunnen plaatsvinden met >70% bedekking van sleutelsoorten (en uitbreiding van soorten als blauw guichelheil en gevlekte dovenetel), <10% invasieve exoten en < 30 % verruiging door een natuurlijk waterpeilregime en een goede waterkwaliteit van de beken.
6510_hua – Laaggelegen schraal hooiland (Alopecurus pratensis, Sanguisorba officinalis), subtype grote vossestaartgraslanden	↑ Doel: Actueel 0 ha (kennishiaat), Uitbreiding door omvorming van 9-14 ha voornamelijk in deelgebieden 1, 13, 15, 17 en 18; . <u>Einddoel= 9-14 ha</u> . Motivering: SBZ is essentieel voor dit habitattype Een vergroting van de oppervlakte (in complex met andere hooiland- en moerashabitats) is noodzakelijk om de eraan gebonden fauna en flora (oa Weidekervel) voldoende en duurzame ontwikkelingskansen te bieden en om de robuustheid te vervolledigen.	↑ Doel: Goed ontwikkelde graslanden die niet aangerijkt worden, niet behandeld worden met bestrijdingsmiddelen, en gebufferd zijn tegen externe invloeden. Ter versterking van de habitattypische soorten bestaat de buffering voornamelijk uit regionaal belangrijke biotopen (Rbb_hc, Rbb_hf, Rbb_mc, Rbb_mr en Rbb_zil). Hoge grassen, middelhoge en lage grassen zijn gelijkmatig aanwezig met frequentie en bedekking van sleutelsoorten > 70 %, door perceel te maaien met afvoer. Geen beschaduwning. Geen aanplant van populieren. Er wordt gestreefd naar natuurlijke gradiëntvegetaties in de beekdalen van de oostelijke Leemstreek: een mozaïek met rbb_hc, rbb_mc, 6430. De potenties voor het herstel van dit habitattype op ruigten van het type rbb_hf in de Mombeekvallei is zeer kansrijk. Een sleutelsoort als Weidekervel komt in deze vallei actueel nog voor.

<i>nat grasland- & moeras- landschap</i>	<i>oppervlakte doelstellingen</i>	<i>Kwaliteitsdoelstellingen</i>
<i>habitattypen</i>	<i>doel toelichting</i>	<i>doel Toelichting</i>
7230 - Alkalisch hoogveen	↑ Doel: Actueel 0,3 ha, uitbreiding met 1-3,5 in deelgebied 17 (en in beperkte mate in deelgebied 1) ha waarvan 1-3,25 ha uitbreiding door omvorming en 0,3 ha effectieve uitbreiding in deelgebieden. <u>Einddoel= 1,3-3,6 ha</u> Motivering: Deze SBZ is zeer belangrijk voor het behoud van dit habitattypen in Vlaanderen. Het behoud en uitbreiding van dit habitattypen is noodzakelijk voor het behoud van habitattypische soorten als Schubzegge, vlozegge, kleine valeriaan, paddenrus, moeraszoutgras, Actueel: 20ha, uitbreiding met 23-27 ha in deelgebieden 1, 2, 10, 17 en 18. uitbreiding door omvorming 7-8 ha en door effectieve uitbreiding 23-27ha. <u>einddoel 50-55 ha</u> Motivering: Om habitattypen 6510_hua, 6410 en 6430 in goede staat van instandhouding te krijgen, zorgen regionaal belangrijke biotopen voor buffering en verbinding tussen habitatkernen. Een continue beekdalmozaïek van habitat en regionaal belangrijke biotopen vormt een duurzaam leefgebied voor de zeggekorfslak.	↑ Doel: goed ontwikkeld alkalisch laagveen, dat niet aangerijkt wordt en dat maximaal doorstroomd wordt met mineraalrijk grondwater (drainage in omgeving minimaliseren). Concentraties in ondiep grondwater: fosfaat (SRP) < 0,03 mg P/l, ammonium: < 0,4 mg N/l, kalium < 3 mg K/l. Ter versterking van de habitattypische soorten bestaat de buffering voornamelijk uit regionaal belangrijke biotopen (Rbb_hc, Rbb_hf, Rbb_mc, Rbb_mr en Rbb_zil). Geen beschaduwning. Geen aanplant van populieren. Deze vegetaties mogen niet overstroomd worden met (vervuild) oppervlaktewater. Vermijden van strooisellaag (maai-beheer). Minimale bedekking met > 70 % sleutelsoorten. Kwaliteit: Goed beheerde regionaal belangrijke biotopen, die niet aangerijkt worden en die niet behandeld worden met bestrijdingsmiddelen, vormen ecologische verbinding tussen habitats en zorgen voor ecologische buffering van deze grasland- en moerasvegetaties, zodat een duurzaamheid van habitat en van habitattypische soorten mogelijk wordt. Typische soorten: zeggekorfslak, spaanse vlag, zompsprinkhaan, moerassprinkhaan, purperstreepparelmoer, sprinkhaanrietzanger, rietgors

4 Vinne. Zoutleeuw

Een apart gegeven in het moeraslandschap vormt het meer van het Vinne (wat een deeltje vormt van deelgebied 15 Zwartaardebos, Heerbroek en Gorsem). Met zijn 70 ha van het habitatype 3150 (zeer belangrijk binnen G-IHD) vormt dit één van de voornaamste bolwerken van dit type natuur in Vlaanderen, met vele habitattypische soorten (vroeg glazenmaker, gevlekte glanslibel, glassnijder) en moerasvogels (roerdomp, woudaap en zwarte stern). Op de randen van dit meer komen voor Haspengouw zeldzame vochtige vegetaties voor van laagveen (7140) en natte heischrale graslanden (6230) (en beperkte oppervlakte alkalisch moeras 7230). Op de overgang van het Vinnemeer naar het omliggende landschap van bossen en beekdalmoeras worden extra ruigten 6430 voorzien voor de populatie blauwborst.

<i>nat grasland- & moeras-landschap</i>	<i>oppervlakte doelstellingen</i>	<i>Kwaliteitsdoelstellingen</i>
<i>habitatype</i>	<i>doel toelichting</i>	<i>doel Toelichting</i>
3150 Van nature eutrofe meren met vegetatie van het type Magnopotamion of Hydrocharition	= Doel: actueel 71 ha, uitbreiding (peilverhoging) met 10 ha tot 81ha. Motivering: deze speciale beschermingszone is zeer belangrijk voor dit habitatype. Het betreft in deelgebied 15 (het Vinne) een zeer grote oppervlakte (een meer van 71ha) met zeer grote attractiviteit en potentie voor typische soorten als zwarte stern, roerdomp, woudaap, witwangstern, kleinst waterhoen ...	↑ Doel: Behoud begeleidende soorten/streven naar sleutelsoorten van habitatype, zodat habitatype terug voorkomt in SBZ. Optimalisatie van hydrologie -> zie SWOT Waterkwaliteit: totaal fosfor < 105 microgram/l, totaalstikstof < 2 mg/l, pH 6,5-8,5 en max. 200 CL/l Motivering: zie motivering oppervlakte doelstellingen. Het betreft een aangemeld habitatype.
6230 – Soortenrijke heischrale graslanden op arme bodems van berggebieden (en van submontane gebieden in het binnenland van Europa), voornamelijk subtype 6230_hmo	↑ Doel: actueel 5,1ha, effectieve uitbreiding met 3-4ha tot 8,10-9,10ha Motivering: In G-IHD wordt dit habitatype is belangrijk beschouwd voor Vlaanderen. Behoud en versterking van deze vegetatie omwille van zowel historische als actuele aanwezigheid van tal van sleutelsoorten van dit habitatype.	↑ Het habitatype moet een korte vegetatie bevatten (< 25 cm) met een bedekking van > 30 % van de sleutelsoorten en < 5 % verruiging. De habitat is bij voorkeur zonbeschenen en er is geen strooisellaag (of bladval) op het grasland aanwezig. De graslanden zijn gebufferd tegen externe invloeden.
7140_meso – Overgangs- en trilveen	↑ Doel: actueel 0,5 ha, lichte uitbreiding door omvorming met 0,5-1,0 ha Motivering: Dit laagveenhabitat op de rand van het Vinne (deelgebied 15) is een curiosum voor Haspengouw en kwam	↑ Doel: goed ontwikkeld habitat met moslaag van > 70 %, strooisellaag < 10 %, verbossing < 10 %, met een goede soortensamenstelling en een voorkomen van > 70 % sleutelsoorten.

<i>nat grasland- & moeras- landschap</i>	<i>oppervlakte doelstellingen</i>	<i>Kwaliteitsdoelstellingen</i>
<i>habitattype</i>	<i>doel toelichting</i>	<i>doel Toelichting</i>
	historisch ook enkel op de veenrand van dit binnenmeer voor. Deze SBZ is belangrijk voor dit habitattype (G-IHD)	
7230 – Alkalisch laagveen	=/↑ Doel: uitbreiding van 0,1-0,5 ha	=/↑ Beperkte potentie in Heerbroek en in de 'meerlob'.
91E0, 6510, 6430	=/↑ In de onmiddellijke omgeving van het binnenmeer van het Vinne vinden we elzenbroekbos, natte ruigten en glanshavergraslanden. De doelen hiervoor zijn respectievelijk mee uitgeschreven in de landschapstypes boslandschap en (half)open beekdalmozaïek.	=/↑

Soorten

In de onderstaande tabel worden de doelen bepaald voor de Europees te beschermen soorten in de SBZ. Naast het bijkomend leefgebied dat gecreëerd wordt door de doelen voor de habitattypes stellen tal van soorten nog bijkomende eisen aan hun leefgebied om een goede staat van instandhouding te bekomen.

Concreet kunnen enkele categorieën op vlak van doelstellingen onderscheiden worden voor de soorten:

1. De ontwikkeling van een goed ontwikkeld bocagelandschap en bosranden

De ontwikkeling van een kleinschalig bocagelandschap met (hellinggraslanden bestaande uit graslandhabitat en regionaal belangrijke biotopen Rbb_zil, Rbb_kam en Rbb_sp), kleine landschapselementen en overgangen naar kwalitatieve boshabitats met een goed ontwikkelde mantelzoomvegetatie en open plekken met graslandhabitats zijn nodig om een geschikt leefgebied te vormen voor tal van vleermuizen, grauwe klauwier, vroedmeesterpad, kamsalamander en hazelmuis. Deze kleine landschapselementen kunnen bestaan uit 'open' doornstruwelen met soorten van het marjoleinverbond (langs de 'kalkrijke' glanshavergraslanden); ze kunnen bestaan uit bramen-, meidoorn- of sleedoorstruweel. En op de overgang naar habitatype 9160 en 91E0 kunnen deze bestaan uit nitrofiële boszomen (6340_bz op overgang naar glanshavergrasland 6510, natte ruigte 6340_hf of dottergrasland rbb_hc)

2. Ontwikkeling en behoud van beekdalmozaïek van graslanden, moerasvegetaties, ruigten en broekbosjes

Het behoud en kwalitatief herstel van enkele grote complexen van graslandhabitats, moerasvegetaties, ruigten en broekbosjes zijn nodig als geschikt leefgebied voor kamsalamander, zeggekorfslak en Spaanse vlag.

3. De aanleg en/of het herstel van 'veedrink' poelen en voorzien van voldoende schuilplaatsen.

Rond de actuele en historische vindplaatsen van kamsalamander en vroedmeesterpad dienen poelen hersteld te worden. Dit kan de aanleg van verdwenen poelen of het opnieuw geschikt maken van bestaande waterbiotopen betekenen. Voor de vroedmeesterpad moeten er in de nabijheid van het waterbiotoop voldoende thermofiele schuilplaatsen voorzien te worden (stenige bodem, groeven, etc.).

4. Ontwikkelen gezonde mestbewonende fauna

Essentieel om een geschikt jachtgebied te realiseren voor vleermuizen als laatvlieger, gewone dwergvleermuis, ingekorven vleermuis en laatvlieger, is het ontwikkelen van een gezonde mestbewonende fauna door het beperken van antibiotica en antiparasitaire producten bij vee dat graast binnen de SBZ. Van deze maatregelen profiteren ook de typische vogels van het bocagelandschap (geelgors, grauwe klauwier).

Soort	Populatie doelstelling		kwaliteitseisen aan de leefgebieden	
	doel	Toelichting	doel	Toelichting
Bittervoorn - <i>Rhodeus sericeus amarus</i>	=	<u>Doel:</u> <u>Behoud van de huidige populatie op de Velp (doorheen deelgebied 26: Zuur-beemden)</u> <u>Motivering:</u> De soort is belangrijk in het kader van de G_IHD.	↑	<u>Doel:</u> Voldoende tot goede staat van instandhouding. Streven naar een voldoende tot goede habitatkwaliteit.
Vliegend hert - <i>Lucanus cervus</i>	↑	Doel: herstel geschikt leefgebied in deelgebied 20 Bellevuebos; 19 Jongenbos, 14 Nieuwenhoven en 5 Middenloop Mombeek-Kolmont. Herstel leefgebied kan ook in omliggende (kleinere) boscomplexen satellietpopulaties creëren. <u>Motivering:</u> Doordat oude houtkanten en hoogstamboomgaarden verdwijnen of reeds verdwenen zijn, zijn de populaties kleiner geworden en meer geïsoleerd komen te liggen. De soort is zeer belangrijk voor dit gebied in de G-IHD	↑	Realisatie van geschikt leefgebied in deelgebieden 20, 19, 14 en 5. Bijkomend leefgebied is wenselijk in tussen- of omliggende kleinere boskernen. Specifieke aandachtspunten voor de inrichting van leefgebied zijn: - Realisatie van ijle bosstructuren en open plekken aan de zuidranden en zuidhellingen van bossen. Maximale overschaduwingsboomlaag: 50 %. Herstellen oude knotbomen in bosranden of houtkanten. - Continuïteit voorzien in de beschikbaarheid van voldoende dood hout, verspreid over het bos, en geconcentreerd rond potentiële en effectieve broedplaatsen. Streefcijfer: min. 3 dikke (> 40 cm

Zeggekorfslak - *Vertigo moulinsiana*

=/↑

Doel: Goede staat van instandhouding met betrekking tot de populaties in deelgebieden 1, 10 en 17; waarbij een continu lint van geschikt leefgebied (zie 'beekdalmozaïek') wordt nagestreefd doorheen het deelgebied SBZ. Het leefgebied bestaat uit verschillende beekdalmozaïekhabitats, aangevuld met regionaal belangrijke biotopen die tevens voor de buffering en verbinding van de habitats fungeren (uitbreiding met 18-20 ha). Goede staat van instandhouding wordt gehaald bij > 80 exemplaren/m², bestaande uit adulten en juvenielen levend binnen een samenhangend gebied van > 20 ha binnen een bekken met deelpopulaties.

diameter) dode bomen per hectare.

- Ziek/aftakelende bomen behouden: richtcijfer: > 3 dikke exemplaren/ha

- Aansluitend op de zuidhellingen/zuidrand van het bos: versterken of herstellen van historische houtkanten met knotbomen van eik, haagbeuk, enz.

Motivering:

Actueel onvoldoende geschikt habitat voor de soort (slechts beperkt aantal waarnemingen). De soort profiteert mee van de maatregelen voor de doelen van 9120, 9160 uit dit rapport, maar bijkomende soortgerichte maatregelen blijven noodzakelijk om tot een goede populatietoestand te kunnen komen.

↑

Doel: goede staat van instandhouding met een goede habitatkwaliteit: een langgerekt geschikt leefgebied van jaar rond vochtige beekdalbiotopen: regionaal belangrijke biotopen rbb_hc, rbb_mc, rbb_mr, rbb_hf, 6430_natte ruigte, 6510_vossenstaart, 6410 en wilgen of elzenbosjes. (cfr. landschapstype beekdalmozaïek)

Motivering: slecht beweeglijke soort. om (deel)populaties met mekaar te verbinden en duurzaam te behouden, moet een leefgebied met goede connectiviteit voor de soort nagestreefd worden.

Hazelmuis – Muscardinus avellanarius

?/↑

Motivering: dit gebied wordt als zeer belangrijk voor de zeggekorfslak beschouwd in de G-IHD

Doel: actuele status is onzeker. Nog waarnemingen in jaren '90 van deelgebied 26. relictpopulaties vb. Bellevuebos zijn nog steeds realistisch.

(Bij herbevestiging) Herstel leefgebied bij de grote potentiële boscomplexen zodat eventuele relicten opnieuw kunnen opleven tot populaties.

Motivering: De hazelmuis komt in Vlaanderen enkel met zekerheid voor in de Voerstreek. Leefgebied liep/loopt door naar Haspengouw (waarnemingen Kevie, Sterrebos, Zuurbeemde).

↑

Heterogene, ongelijkjarige loofbossen met > 50 % houtachtige voedselplanten (soorten die bloesems, nectar, pollen of vetrijke zaden produceren) in de boom- en struiklaag en goed ontwikkelde mantel-zoom vegetaties. Het leefgebied heeft bovendien geen negatieve invloed van ongepast beheer of landgebruik op aangrenzende gronden.

Kamsalamander - Triturus cristatus

↑

Doel: uitbouw van populatie in goede staat van instandhouding in en rond deelgebieden: 1, 3, 5, 8, 13 en 18 . en bijkomend een voldoende tot goede staat van instandhouding in deelgebieden: 7, 14 en 20.

In al deze gebieden werd de soort recent nog in of op de rand van deelgebied waargenomen.

Soort wordt als zeer belangrijk voor deze SBZ beschouwd in G-IHD. De soort komt buiten de speciale beschermingszone nog voor op tientallen locaties langsheen Herk en Mombeek, maar deze zijn niet afdoende beschermd en kennen een neerwaartse trend. Speciale maatregelen binnen SBZ dienen zich aan om de soort regionaal in goede staat van instandhouding te

↑

Doel: goede staat van instandhouding met betrekking tot water- en landhabitat: uitbouw van minimum 2 complexen van telkens meer dan 5 permanente poelen (of één of meer grote plassen) ingebed in kleinschalig landschap van bos, ruigte en houtwallen, binnen 300 m rond geschikte waterbiotopen.

Voor een goede staat van instandhouding volstaat een complex van minimaal 5 kleine of meerdere grote plas.

Bechstein's vleermuis - *Myotis bechsteini*

↑

houden.

Doel: aanwezigheid van zomerkolonies van deze soort met jaarlijks zwangere wijfjes en/of juvenielen. De aanwezigheid van een duurzame populatie wordt nagestreefd op deze plaatsen waar een populatie werd vastgesteld, met name in deelgebieden 2, 18, 19 en 20. Wanneer in andere deelgebieden populaties worden vastgesteld (kennislacune) wordt hier hetzelfde populatiedoel naar voren geschoven (mogelijks in deelgebieden 16, 24)

Optimalisatie overwinteringsplaatsen (vleermuisgrot Vechmaal: deelgebied 22)

Motivering: Deze SBZ is essentieel voor deze soort in G-IHD.

↑

Doel: zomerverblijfplaats: soort is sterk aan bos gebonden: Belangrijke kwaliteitseis zijn holle bomen (aandeel dood hout/ zieke bomen cfr. vliegend hert). Foerageergebied moet bestaan uit oude, structuurrijke loofbossen met een weelderige ondergroei. Poelen en bosbeken zijn belangrijk. Een geschikt mantelzoombeheer en kwalitatieve open plekken (graslandhabitats) zorgen voor een verrijking van het insectenaanbod.

Doel winter: zie kwaliteitseis overige vleermuizengroep.

Bosvleermuis – *Nyctalus leisleri*

↑

Doel: Aanwezigheid van duurzame populaties (jaarlijkse voortplanting) van de soort wordt nagestreefd in deelgebied 15 én in andere deelgebieden waar de soort populaties zou kennen (kennishiaat, mogelijks het geval in deelgebied 1 Kolmont)

Motivering: aanwezigheid in SBZ was/is kennislacune in G-IHD.

↑

Zowel zomerverblijven als foerageergebieden dienen als leefgebied een voldoende hoge kwaliteit te bezitten.

Verhoging structuurdiversiteit van bossen. Vooral de aanleg van mantel- en zoomvegetaties en open plekken in het bos (insectenaanbod), en het doorbreken van monotone bosbestanden zijn maatregelen die het aantal insecten positief beïnvloeden en indirect dus ook voor soort gunstig zijn. Ook de connectiviteit van het omliggende landschap dient voldoende groot te zijn.

Het instandhouden van insectenrijke, boszomen, open plekken in het bos met grasland of ruigtehabitat en hooilanden tegen de bossen is belangrijk met het

Meervleermuis - <i>Myotis dasycneme</i> , Brandt's vleermuis/Gewone baardvleermuis - <i>Myotis brandtii</i> / <i>Myotis mystacinus</i> Franjestaart - <i>Myotis nattereri</i> , Ingekorven vleermuis - <i>Myotis emarginatus</i> , Gewone grootoorvleermuis/Grijze grootoorvleermuis - <i>Plecotus auritus/austriacus</i>	=	Overwinterraars in vleermuizengrot Vechmaal Minstens behoud van de bestaande populatie Ingekorven vleermuis in het Hasselbos (DG 24) Motivering: SBZ is belangrijk tot zeer belangrijk voor het instandhouden van deze soortengroep.	=/↑	oog op een voldoende voedselaanbod (cfr. hellinggraslanden- en beekdalmozaïekdoel). Winterverblijf: behoud of kwalitatief verbeteren van bestaande overwinteringsplaats Landschappelijke inrichting rond deze grot moet in functie staan van de optimalisatie van deze site voor vleermuizenoverwintering.
Laatvlieger - <i>Eptesicus serotinus</i> , Ruige dwergvleermuis / Gewone dwergvleermuis / Kleine dwergvleermuis - <i>Pipistrellus species</i>	=/↑	Doel: behoud en uitbreiding van de bestaande populatie Motivering: vrij algemene soorten die niet specifiek gebonden zijn aan de SBZ en/of aanwezige habitattypes	=/↑	Behoud van de bestaande kwaliteit, behoud en uitbreiding van connectiviteit tussen de gebieden Motivering: vooral de connectiviteit in het landschap via kleine landschapselementen is belangrijk om de soortgroep te bestendigen.
Watervleermuis - <i>Myotis daubentonii</i> , Rosse vleermuis - <i>Nyctalus noctula</i>	=/↑	Doel: aanwezigheid van zomerkolonies van deze soorten, met jaarlijks zwangere wijfjes en/of juvenielen. De aanwezigheid van duurzame populaties van elk van deze soorten wordt nagestreefd. Motivering: SBZ is belangrijk voor het behoud van deze soorten (G-IHD)	=/↑	Zomerleefgebied: verhoging van habitatkwaliteit in de bossen en in insectenrijke, bloemrijke graslanden en ruigtes in bocagelandschap. Creatie van geleidelijke bosranden en kwalitatieve open plekken in bossen (graslandhabitats) in bijzonderheid in de nabijheid van open waterpartijen. Behoud en verbetering van waterpartijen. Deze doelen worden gerealiseerd in het kader van doelen voor habitats 3150, 6230, 6510, 6430, 9120 en 9160.

Vroedmeesterpad – <i>Alytes obstetricans</i>	↑	Doel: 1 populatie bestaande uit > 200 roepende mannetjes en jaarlijks een talrijke aanwezigheid van juvenielen in deelgebied 8 Bollenberg. Motivering: deze soort heeft een kleine populatie op de rand van deze SBZ. Er zijn sinds de aanmelding ook waarnemingen van roepende mannetjes gekend binnen SBZ. De populatie is afgelopen jaren fel achteruitgegaan. Maatregelen binnen SBZ zijn nodig om de populatie te versterken en te behouden.	↑	Bijkomende aandacht dient besteed aan het behoud en de versterking van ecologische verbinding tussen bossen en foerageergebieden (via netwerk van bosmantel-zomen en open plekken). Behoud en versterking overwinteringsgebieden. Doel: Goede staat van instandhouding met betrekking tot water- en landhabitat op zuidflank van deelgebied 8: Uitbouw van telkens > 5 visloze, onbeschaduwde mesotrofe tot matig eutrofe waterpartijen met in de directe omgeving reliëfrijke open vegetaties (6210_sk, 6230 hnk, 6510-huk) met een warm microklimaat en voldoende schuilplaatsen. Motivering: zie populatiedoelstellingen
Hamster – <i>Cricetus cricetus</i>	↑	Doel: aanvullend leefgebied voor populatie buiten SBZ ter hoogte van deelgebied Vechmaal (22) en Manshoven (21). Binnen de deelgebieden worden aanvullende maatregelen voorgesteld die de realisatie van populaties hamster buiten SBZ versterken.	↑	Deelgebied Manshoven (21) en Vechmaal (22) liggen deels binnen het leefgebied van de hamster. Deze zones maken deel uit van afgebakende beheergebieden voor akkervogels, waar beheerovereenkomsten afgesloten kunnen worden, die naast een optimalisatie voor de hamster ook de hele akkerleefgemeenschappen ten goede komt.

Doelen voor soorten uit Bijlage IV van het Natuurdecreet (Vogelrichtlijnsoorten).

“De populaties van onderstaande Vogelrichtlijnsoorten liften mee op de gestelde doelen voor de habitats. In het kader van het zuinig ruimtegebruik worden deze eveneens tot doel gesteld voor deze SBZ-H. Hierdoor dient geen extra oppervlakte leefgebied gecreëerd te worden voor het bereiken van het overeenkomstige doel vastgesteld in de Gewestelijke Instandhoudingsdoelstellingen voor deze soor-

ten.”

Roerdomp - Botaurus stellaris	↑ Actueel: 0-1 broedpaar. Doel: Vinne: 1–2 broedparen, dit vereist een minimale oppervlakte leefgebied van 100 ha. Motivering: eerste jaren na inrichting aanwezigheid van 1 broedpaar. Momenteel onregelmatige aanwezigheid van territorium houdend mannetje. Jaarlijks aanwezig gedurende winterhalfjaar dankzij aanwezigheid kwelrijke bronzones in het gebied grenzend aan het huidige meer (Heerbroek en omgeving noordelijke meerlob) en aangrenzende Getevallei.	=/↑ - Het leefgebied bestaat uit een gevarieerde vegetatieopbouw (o.a. grote oppervlakte overgang van open water naar opgaande moerasvegetatie en rietland) en aansluitend drijvende en ondergedoken watervegetaties. - Helder water met goede waterkwaliteit en een hoog voedselaanbod (jonge vis, ongewervelden, amfibieën) - Voldoende rust, 40 - 60 % van de oeverzone jaarrond vrij van verstoring is en uitbreiding tot 75 % tijdens het broedseizoen. - Herstel van de laagveenzones en kwelgebieden in Heerbroek en noordelijke meerlob (herstel 7140, 7230, 6230 en 6430).
Woudaap – Ixobrychus minutus	↑ Actueel: 0-2 broedparen Doel: Vinne: 2 – 4 broedparen Motivering: actuele broedvogel met jaarlijks 1-2 territoria. Buiten het Vinnemeer eveneens potenties in aangrenzende laagveenzones rond de noordelijke meerlob en het Heerbroek (herstel 7140,	=/↑ Gedekt met de kwaliteitsdoelstellingen voor Roerdomp en 3150.

	7230,6230 en 6430)	
Blauwborst – Alcedo atthis	↑ Doel: 8-15 broedparen in deelgebied 15 (Vinne, Heerbroek, Kleine Vinne en in beperkte mate in deelgebied 5 Meertsheuvel: 1-2 bp). Motivering: Het Vinne maakt deel uit van een belangrijke kernpopulatie voor Blauwborst in de Getevallei (actueel > 45broedparen)	↑ Leefgebiedeisen gedekt door uitbreiding habitat 6430 (11-16ha) rond het Vinne en ter hoogte van Heerbroek/Klein Vinne. (actueel voor een deel jonge loofhout-aanplant)
Zwarte stern – Chlidonias niger	Actueel : Het Vinne : broedpogingen, pleistergebied	↑ - Kwaliteitsverbetering 3150 Vinne met > 10 % open water en > 10 % drijvende waterplanten en aansluitend op het wateroppervlak open, kruidenrijke vegetaties (> 20 %). - Voldoende rust, 40-60 % van de oeverzone jaarrond vrij van verstoring is en uitbreiding tot 75 % tijdens het broedseizoen. Motivering: Het Vinne heeft de potentie om op korte termijn het een goed broedgebied voor moerassternen in België te worden Het Vinne heeft grote aantrekkingskracht op moerassternen. Tijdens de trekperiode pleisteren er jaarlijks honderden zwarte

Blauwe kiekendief – Circus cyaneus
Gauwe kiekendief – Circus pygargus

Deelgebieden Manshoven (21), Vechmaal (22), Bollenberg (8) en Mettekoven (10), liggen op de rand van de potentiële broedgebieden van grauwe of blauwe kiekendief. Binnen de deelgebieden worden aanvullende maatregelen voorgesteld die de realisatie van broedparen grauwe/kiekendief buiten SBZ versterken.

Motivering:

Jaarlijks en in toenemende mate bezette territoria van kiekendieven in Droog Haspengouw (aan weerszijden van de taalgrens).

Haspengouwse nestlocaties voor blauwe kiekendief meestal in habitatwaardig bos (habitat 9120), wat gelegen is binnen SBZ (vb Manshoven, deelgebied 21)

sternen in het Vinne.

Aanwezigheid van afgebakende beheergebieden voor akkervogels (beheerpakket VLM) in de randzones binnen en aangrenzend SBZ van deelgebieden 21 Manshoven-Zalenberg en 22 Mergelkuilen van Vechmaal. Op deze manier kan de kwaliteit van het jachtgebied geoptimaliseerd worden.

Ligging van de zuidelijke deelgebieden nabij de prioritaire kerngebieden voor akkervogels en grenzend aan leefgebied hamster.

Voor blauwe kiekendief: Creëren van mantel- zoomvegetaties, doornstruwelen en open plekken binnen boshabitats en struweel binnen deelgebieden 21 Manshoven en 8 Bollenberg en 22 Mergelkuilen van Vechmaal. Vergroten areaal ontoegankelijk doornstruweel grenzend aan open akkerbouwgebied.

- Ontwikkeling van 6210_sk als kleine open plekken en randen in deelgebieden 21, 22 en 8.
- Hakhoutbeheer van de struwelen en bossen deelgebieden 22 en 21 en 8 (in functie van herstel graslandvegetaties en doelen grauwe klauwier).
- Voldoende rust op de potentiële broedplaatsen gedurende het

Middelste bonte specht – <i>Dendrocopos medius</i>	Doel: behoud populatiegrootte Motivering: de soort doet het goed in Vlaanderen. De soort zal op termijn meeliften op de voorziene bosuitbreidingen voor de boshabitats.	broedseizoen. Motivering: Blauwe kiekendieven broeden vroeger dan grauwe kiekendieven en hebben bijgevolg een gebrek aan natuurlijke nestgelegenheid in de - qua voedselbeschikbare uitstekende - leefgebieden op de graanakkerplateaus van Drooghaspengouw. in april en mei bieden de wintergraangewassen nog onvoldoende dekking voor deze soort om er in te broeden en zijn bijgevolg een tweedetrangsbroedgebied waarbij in de meeste gevallen nestbescherming nodig is. =/↑ Kwalitatieve verbetering van de oppervlakte loofbossen Deze eisen worden gedekt door de doelen die vooropgesteld worden voor de boshabitats.
---	---	--

De populaties van onderstaande Vogelrichtlijnsoorten liften eveneens mee op de gestelde doelen voor habitats, doch behoeven extra oppervlakte niet Europees beschermd habitat (Rbb_kam, Rbb_zil, Rbb_sp)) om tot een voldoende leefgebied te komen. In kader van het zuinig ruimtegebruik is het opportuun deze extra oppervlakte eveneens in dit SBZ-H tot doel te stellen, zodat de totale ruimte-inname voor het bereiken van de in dit gebied maximaal realiseerbare populatie van deze soorten beperkt blijft ten opzichte van realisatie ervan in andere (Vogelrichtlijn)gebieden.”

Grauwe klauwier – <i>Lanius collurio</i>	↑↑ Doel: 10-11 broedparen in deze SBZ met hoge broedpotentie (3-5 broedparen) in de vallei van de Mombeek (deelgebied 1, 8, 18) en aan de bovenloop van de Herk (deelgebied 17) en aanvullend leefgebied in 9 en 23. Deze populatie vormt een onderdeel van de Haspengouwse kernpopulatie van 15-16 broedparen,	↑↑ Kwaliteitseisen voor broedgebied: o Complex van minimaal 10 ha bloemrijke graslanden (glanshavergraslanden 6510_hu, 6510_huk, heischrale graslanden 6230, aangevuld met doornig struweel en/of bloemrijke regionaal be-
---	---	---

	die naast de populaties langs Mombeek en Herk, aangevuld wordt met 5 broedparen langsheen de Jeker (De Kevie, Tongeren). Soort lift grotendeels mee op het herstel van de (helling)graslandhabitats. Regionaal belangrijke biotopen –die tevens voor de buffering en verbinding van de graslandhabitats zorgen– vormen bijkomend leefgebied (49-61 ha). Motivering: soort komt reeds tot broeden in oostelijk deel van Haspengouw. Kolonisatie van deze streek kan gebeuren vanuit nabijgelegen populatiekern van Voerstreek, via de vallei van de Jeker.	langrijke biotopen zoals rbb_kam) - o Leefgebied heeft een ruim en gevarieerd aanbod aan grote insecten, voornamelijk mestkevers en loopkevers. Vandaar het belang van bloemrijke percelen en een goed ontwikkelde fauna die zich voedt met mest (vrij van bestrijdingsmiddelen). - o Voldoende rustige uitkijkposten en broedgelegenheid (doornig struweel van braam, meidoorn of sleedoorn).
--	--	--

b. Prioritaire inspanningen

Voor de verschillende voorkomende habitats en soorten zijn doelen geformuleerd. Voor een aantal doelstellingen zijn bijkomende inspanningen noodzakelijk. De inspanningen kunnen in sommige gevallen onafhankelijk van elkaar worden uitgevoerd. Niet al deze inspanningen zijn op dezelfde termijn realiseerbaar. De realiseerbaarheid hangt onder andere af van de kostprijs van de inspanningen, de maatschappelijke context en de technische kennis.

1/ Kwaliteitsverbetering van aanwezige bos- en andere habitattypes

De aangemelde habitattypes in de SBZ bezitten allen een actueel gedegradeerde staat van instandhouding. Kwaliteitsverbetering van de voorkomende habitattypes moet gerealiseerd worden door verbeteringen van de habitatstructuur en het verlagen van verstoringsindicatoren. Een ecologisch beheer, afgestemd op de habitats, is hierbij essentieel.

Voor de boshabitats wordt een betere structuurkwaliteit nagestreefd met voldoende dikke (dode) bomen, een goed ontwikkelde struik- en kruidlaag, bosranden en open plekken. Door het toepassen van natuurgericht bosbeheer in natuureservaten, bosreservaten en domeinbossen wordt hieraan tegemoet gekomen. Het betreft maatregelen die reeds in veel beheerplannen voorzien zijn voor domeinen in eigendom van het ANB of van de erkende terrein behorende verenigingen. Bij andere openbare besturen en privébossen in het VEN (of op vrijwillige basis) kan door het toepassen van de Criteria Duurzaam Bosbeheer (CDB) de kwaliteit eveneens verbeterd worden.

Bij de grasland- en moerasvegetaties gaat het vaak om een combinatie van inleidende inrichtingsmaatregelen en optimale beheervormen, afgestemd op het beoogde habitatype (zie ook verdere prioritaire inspanningen).

Het niet behalen van een minimale aaneengesloten oppervlakte van het habitattype (minimum structuur areaal) is voor vele habitattypes echter een blijvend knelpunt (zie ook verdere prioritaire inspanningen).

2/ Omvorming van bosaanplantingen naar zuurminnende beukenbossen, haagbeukenbossen of elzenbroekbos en open plekken van graslandhabitats (4030, 6230, 6510)

Voor de bossen, beheerd door het Agentschap voor Natuur en Bos en natuur beherende verenigingen, wordt er van uitgegaan dat op termijn minimaal 80 % van de bosoppervlakte zal evolueren naar het gewenste habitattype door de toepassing van de bestaande beheervisie van het Agentschap en uitvoering van beheerplannen. In de private bossen, gelegen in het Vlaams Ecologisch Netwerk kan door omvorming bijkomend habitat gerealiseerd worden via de toepassing van de Criteria Duurzaam Bosbeheer.

Verwacht wordt dat hierdoor reeds aanzienlijke oppervlakten van de voorziene oppervlakte doelstellingen voor de habitattypes 9120, 9190, 91E0 kunnen gerealiseerd worden.

3/ Bosuitbreidingen

Voor de realisatie van een goede staat van instandhouding, zowel op gewestelijk niveau als voor de SBZ zijn nog bijkomende bosuitbreidingen ('nieuw' bos) noodzakelijk van circa 198-282 ha (totaal van alle boshabitats). Het combineren van de eerder genoemde inspanningen (kwaliteitsverbetering van de aanwezige habitats en de omvormingsmaatregelen) met bosuitbreiding moet uiteindelijk resulteren in volgende globale doelstellingen:

- o 5 grotere, robuuste boskernen meer dan ca. 100 ha in deelgebieden 4 Groot en Klein Begijnbos, 14 Nieuwenhoven, 15 Zwartaardebos-Duras, 19 Jongenbos en 20 Bellevuebos.
- o De kleinere boskernen (met waardevolle historische kernen) worden tot doel gesteld in deelgebieden 1 Herkwinning/Zammelen/Kolmont, 2 Hardeelingen, 3 Steenbroek, 10. Mettekoven, 16 de Kluis, 18 Nietelbroeken-Merlemont, 21. Manshoven, 24 Hasselbos, 25 Wijngaardbos, 26 Zuurbeemden en 27 Gasthuisbos.

4/ Realisatie van aaneengesloten complexen van graslandhabitats in een bocagelandschap en een populatie grauwe klauwier

Voor de realisatie van een goede staat van instandhouding van graslandhabitats in Haspengouw (voornamelijk alle varianten van glanshavergrasland 6510 ls) is er een extra oppervlakte van 61 tot 75 ha tot doel gesteld. Deze moeten versterkt en gebufferd worden door een inbedding tussen regionaal belangrijke biotopen (bloemrijke graslandtypes en 5 % doornig struweel) ter grootte van 62-72 ha (waarvan 53,5-63 ha uitbreiding, 4,5-5 ha omvorming). ha. In geval van intensief landbouwgebruik bovenop (schrale) hellinggraslandhabitats moeten voldoende bufferende maatregelen genomen worden (oa in deelgebieden 1, 7, 9, 17, 18 en 23)

Op het behoud van een deel oude hoogstamboomgaarden na, moet het aandeel hoogstamaanplant afgebouwd worden op plekken met graslandhabitatdoelen. Wijnbouw is niet compatibel met deze ecologische doelen.

Voldoende grote oppervlakten van deze graslandcomplexen met goed ontwikkelde landschapselementen en bosranden, aangevuld met 49-61ha extra leefgebied (regionaal belangrijke graslandbiotopen en struweel) vormen het leefgebied van 10-11 broedparen grauwe klauwier.

De uitbreidingen moeten uiteindelijk leiden tot volgende globale doelen:

- o Grotere complexen van graslandhabitats(> 15 ha) zijn gelegen in deelgebieden: 1 Herkwinning, 8 Bollenberg-Nerem, 17 Overbroek-Egoven en 18 Nietelbroeken-Merlemont.
- o Kleinere graslandkernen (ca. 10 ha) zijn gelegen in deelgebieden: 3 Steenbroek, 5 Meertsheuvel, 7 Vilsterbron, 9 St Annabeek, 10 Mettekoven, 22 Mergelkuilen Vechmaal en 23 Keiberg.

5/ Realisatie van aaneengesloten beekdalmozaïek van moeras- en natte graslandencomplex met ruigte en broekbosjes

Voor de realisatie van een goede staat van instandhouding van de typische schraallanden, graslanden en ruigtetypes van dit landschap is er een extra netto oppervlakte van 20 tot 40 ha tot doel gesteld. Deze moeten versterkt, verbonden en gebufferd worden door een inbedding tussen regionaal belangrijke biotopen (dottergrasland, natte ruigten, groot zeggenmoeras, broekbosjes...) met een totaaloppervlakte van 50 tot 55 ha (waarvan 20 ha actueel aanwezig is 7-8 ha omvorming en 23-27 ha uitbreiding).

Voldoende grote en aaneengesloten oppervlakten van dergelijke beekbegeleidende vegetaties maakt het voor de zeggekorfslak mogelijk om duurzame populaties uit te bouwen.

Voor de grasland- en moerashabitattypes is beschaduwning niet gewenst. Aanplanten van populieren moeten afgebouwd worden.

De uitbreidingen moeten uiteindelijk leiden tot volgende globale doelen:

- o enkele grote moeraskernen van dit type (> 15 ha) worden tot doel gesteld in deelgebieden 1 Herkwinning-Zammelen, Kolmont, 10 Mettekoven, 13 Mombeekvallei te Wimmertingen, 15 Vinne, 17 Overbroek-Egoven en 18 Nietelbroeken.
- o Een kleiner (ca. 10 ha) in deelgebied 2 Hardelingen.
- o

6/ Plaatselijk herstel van de hydrologie

Herstel van een meer natuurlijke hydrologie, zodat herstel en uitbreiding van (grond)waterafhankelijke habitattypes (3150, 6410, 6430, 6510, 7230, 9160 en 91E0) duurzaam kan gerealiseerd worden. Hierbij dient rekening gehouden te worden dat een zodanige oppervlakte van deze habitattypes dient gecreëerd te worden, zodat een duurzame ontwikkeling, herstel en behoud mogelijk is.

Verder onderzoek is noodzakelijk naar de technische mogelijkheden en concrete afstemming van het peilbeheer, rekening houdend met andere aanwezige functies (waaronder landbouw) in en buiten de SBZ. Te onderzoeken maatregelen, welke kaderen in een algemener integraal waterbeheer zijn onder meer aanpassing drainage, verhoging van zomer- en winterpeilbeheer, hydrologische isolatie, inschakeling overstromingsgebieden en verhoging van bergingscapaciteit, vertraagde oppervlaktewaterafvoer,... Dit dient op maat van de lokale ecologische noden en maatschappelijke randvoorwaarden te worden ingevuld.

Dit geldt voornamelijk in deelgebieden: 1, 2, 5, 13, 15, 17, 18, 20, 23, 26 en 27.

7. Ecologisch herstel van Het Vinne, te Zoutleeuw

In het oosten van Vlaanderen is het Vinne vrijwel de enige grote oppervlakte van habitattype 3150 (van nature eutrofe meren). Het behoud en een kwalitatieve verbetering ervan, is dan ook essentieel.

Volgende maatregelen zijn essentieel voor behoud en verdere ontwikkeling van de habitats en doelsoorten:

- o herstel habitat 3150: natuurontwikkeling en optimalisatie waterkwaliteit in het meer naar habitatvereisten
- o realisatie van leefgebiedeisen voor woudaap, roerdomp, zwarte stern
- o realisatie van habitattypes 7140, 6230_hmo, (7230), 6430 en 91EO rond het meer

c. Samenvattende tabel

Wijze van voorstelling in samenvattende tabel

De verschillende prioriteiten hebben een verschillend eurgentie. In de prioriteitentabel wordt een voorrangsorte aangegeven voor het aanpakken van de prioriteit. De omschrijving en betekenis van de vier categorieën van prioriteit (groot, matig, laag of onbekend) wordt weergegeven in Tabel 8-1.

Tabel 8-1. Legende voor het weergeven van de prioriteit voor het oplossen van een knelpunt in de prioriteitentabel.

Kleurcode	Grootte van de prioriteit	Omschrijving
	Groot	<i>Als actie niet wordt opgestart treedt onherroepelijk verlies op van Europees te beschermen habitats of van populaties Europees te beschermen soorten of ernstig verlies van de eventuele herstelpotenties van die soorten en habitats.</i>
	Matig	<i>Als actie niet wordt opgestart zullen Europees te beschermen habitats en het leefgebied of de populatie van Europees te beschermen soorten slechts matig ontwikkelen of treedt er een matig verlies op van de herstelpotenties voor die soorten en habitats.</i>
	Laag	<i>Ook zonder deze actie is het instandhoudingsdoelstelling binnen bereik.</i>
?	Onbekend	<i>Verder onderzoek is nodig om het belang van de actie knelpunt uit te klaren.</i>

Tevens wordt in de samenvattende tabel een indicatie gegeven van de inspanning die het de betrokken actoren (eigenaar, gebruiker, overheid,...) zal kosten om de actie uit te voeren. De omschrijving en betekenis van de drie categorieën van inspanning (groot, matig en laag) wordt weergegeven in Tabel 8-2.

Tabel 8-2. Legende voor het weergeven in de prioriteitentabel van de inschatting van de grootte van de inspanning die het oplossen een knelpunt zal kosten.

Kleurcode	Grootte van de inspanning	Omschrijving
	Groot	De distance to target is groot of de inspanning nodig om die te overbruggen is groot voor de betrokken actoren
	Matig	De distance to target is matig of de inspanning nodig om die te overbruggen is matig voor de betrokken actoren
	Klein	De distance to target is klein of de inspanning nodig om die te overbruggen is laag voor de betrokken actoren

Tot slot wordt in de samenvattende tabel aangegeven in welke mate de actie wordt gedekt door bestaand of gepland beleid, zoals natuurinrichtingsprojecten, bekkenbeheerplannen, bosbeheerplannen en dies meer. De omschrijving en betekenis van de categorieën van de dekkingsgraad (groot, matig en laag) wordt weergegeven in Tabel 8-3.

Tabel 8-3. Legende voor het weergeven van de inschatting van de mate waarin het oplossen van een knelpunt gedekt wordt door gepland beleid in de prioriteitentabel.

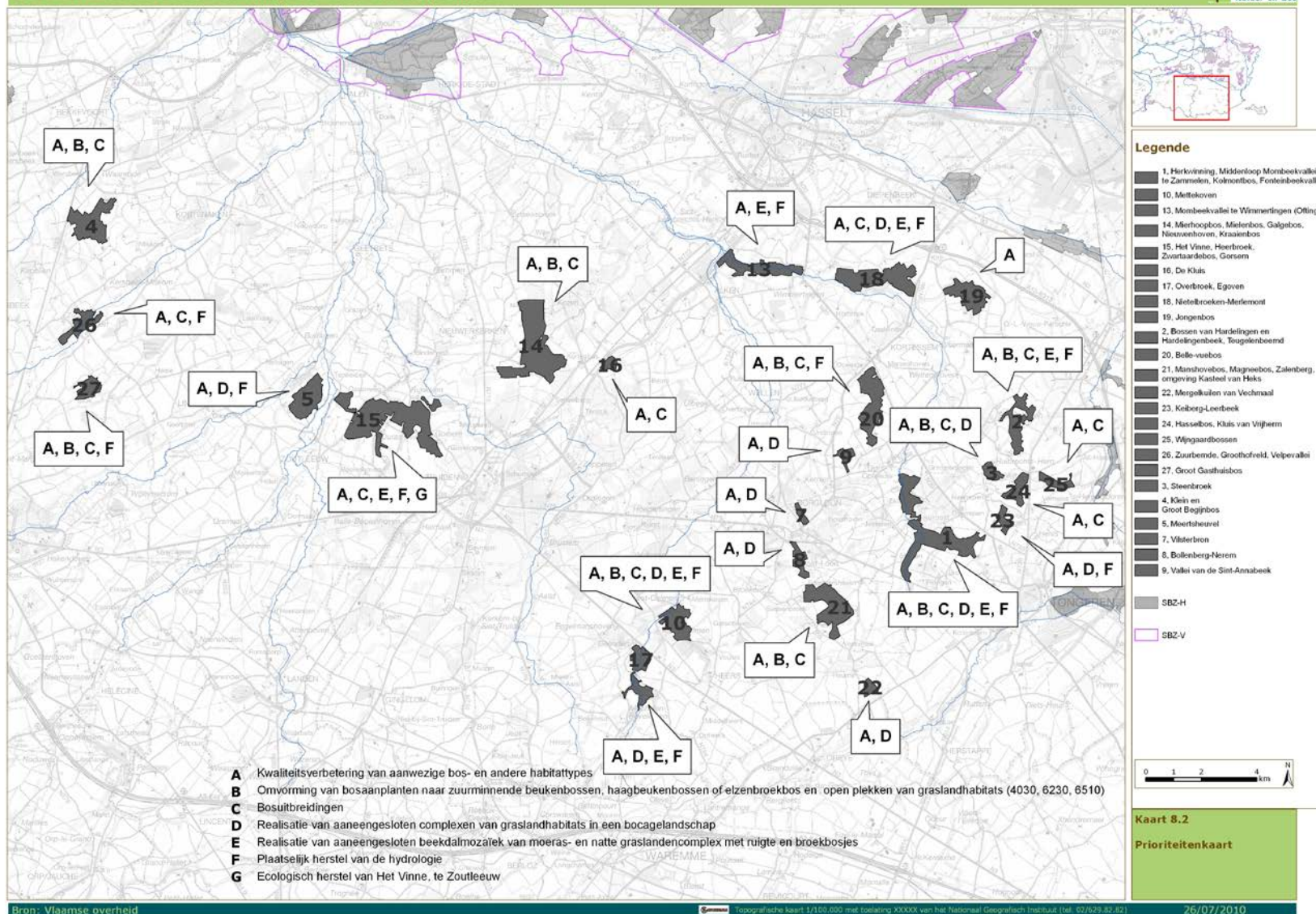
Kleurcode	Mate van de dekking
	Niet gedekt
	Niet of nauwelijks gedekt
	Gedeeltelijk gedekt
	Volledig gedekt
?	De dekking is onduidelijk

INFORMATIEF DOCUMENT

Tabel 8-4. Evaluatie en samenvatting van de prioritaire inspanningen

Prioritaire acties	Globale prioriteit	Dekkingsgraad	Inspanning
1. Kwaliteitsverbetering van aanwezige bos- en andere habitattypes	▲	●	◆
2. Omvorming van bosaanplanten naar zuurminnende beukenbossen, haagbeukenbossen of elzenbroekbos en open plekken van graslandhabitats (4030, 6230, 6510)	▲	●	◆
3. Bosuitbreidingen	▲	●	◆
4. Realisatie van aaneengesloten complexen van graslandhabitats in een bocageland-schap	▲	●	◆
5. Realisatie van aaneengesloten beekdalmozaïek van moeras- en natte graslanden-complex met ruigte en broekbosjes	▲	●	◆
6. Plaatselijk herstel van de hydrologie	▲	●	◆
7. Ecologisch herstel van 'Het Vinne' te Zoutleeuw	▲	●	◆

SBZ-H BE2200038 Bossen en kalkgraslanden van Haspengouw

BE2200038

INFORMATIEF DOCUMENT

Bijlage 1 – Het belang van het Europees te beschermen gebied in het licht van de gewestelijke instandhoudingsdoelstellingen voor Vlaanderen

Handleiding van de bijlage

<nummer habitat> <omschrijving habitat> of <soort> - <Latijnse naam>

De doelstellingen van het gebied in die in het vlaamse context liggen, deze worden weergegeven door: ('★★★' essentieel, '★★' zeer belangrijk of '★' belangrijk).

thema	doel	Omschrijving van het doel volgens de essentie van de G-IHD
Areaal	= ↑	
Oppervlakte	= ↑	
Kwaliteit	= ↑	

De habitats van bijlage I

3150 - Van nature eutrofe meren met vegetatie van het type Magnopotamion of Hydrocharition

Zeer Belangrijk

thema	doel	Omschrijving van het doel
Areaal	=	minimaal behoud van het huidig areaal en zo mogelijk uitbreiding van het huidig areaal
Oppervlakte	↑	uitbreiding met 25 - 85 ha
Kwaliteit	↑	Oplossen van verstoring van de waterhuishouding, ongunstige waterkwaliteit, eutrofiëring en/of verzuring, niet afgestemd menselijk gebruik, vegetatiewijziging

4030 - Droge Europese heide

Belangrijk

thema	doel	Omschrijving van het doel
-------	------	---------------------------

Areaal	=	behoud van het huidig areaal
Oppervlakte	↑	uitbreiding met 640 - 480 ha
Kwaliteit	↑	Oplossen van eutrofiëring en/of verzuring, niet afgestemd menselijk gebruik, vegetatiewijziging

6210 - Droge halfnatuurlijke graslanden en struikvormende facies op kalkhoudende substraten (Festuco-Brometalia) (*gebieden waar zeldzame orchideeën groeien)

Zeer belangrijk

thema	doel	Omschrijving van het doel
Areaal	=	uitbreiding van het huidige areaal
Oppervlakte	↑	uitbreiding met 7 ha
Kwaliteit	=	Oplossen van eutrofiëring en/of verzuring, vegetatiewijziging

6230 - Soortenrijke heischrale graslanden op arme bodems van berggebieden (en van submontane gebieden in het binnenland van Europa)

Belangrijk

thema	doel	Omschrijving van het doel
Areaal	↑	uitbreiding van het huidig areaal met 3 %
Oppervlakte	↑	uitbreiding met 257 ha
Kwaliteit	=	Oplossen van verstoring van de waterhuishouding, eutrofiëring en/of verzuring, vegetatiewijziging

6410 - Grasland met Molinia op kalkhoudende, venige of lemige kleibodem (Eu-Molinion)

Essentieel

thema	doel	Omschrijving van het doel
-------	------	---------------------------

Areaal	↑	uitbreiding met 12%
Oppervlakte	↑	uitbreiding met 52 ha
Kwaliteit	↑	Oplossen van verstoring van de waterhuishouding, eutrofiëring en/of verzuring, vegetatiewijziging

6430 - Voedselrijke zoomvormende ruigten van het laagland, en van de montane en alpiene zones

Essentieel

thema	doel	Omschrijving van het doel
Areaal	=	behoud van het huidig areaal
Oppervlakte	↑	uitbreiding met 122 - 187 ha
Kwaliteit	↑	Oplossen van ongunstige waterkwaliteit, niet afgestemd menselijk gebruik, ontbreken van natuurlijke dynamiek, vegetatiewijziging

6510 - Laaggelegen schraal hooiland (*Alopecurus pratensis*, *Sanguisorba officinalis*)

Essentieel

thema	doel	Omschrijving van het doel
Areaal	=	behoud van het huidig areaal
Oppervlakte	↑	uitbreiding met 900 - 1650 ha
Kwaliteit	=	Oplossen van verstoring van de waterhuishouding, ongunstige waterkwaliteit, eutrofiëring en/of verzuring, vervuiling, versnippering, niet afgestemd menselijk gebruik, ontbreken van natuurlijke dynamiek, vegetatiewijziging

7140 - Overgangs- en trilveen

Belangrijk

thema	doel	Omschrijving van het doel
Areaal	↑	uitbreiding van het huidig areaal
Oppervlakte	↑	uitbreiding met 210 - 360 ha
Kwaliteit	↑	Oplossen van verstoring van de waterhuishouding, ongunstige waterkwaliteit, eutrofiëring en/of verzuring, niet afgestemd

7220 - Kalktufbronnen met tufsteenformatie (Cratoneurion)

Zeer Belangrijk

thema	doel	Omschrijving van het doel
Areaal	=	behoud van het huidige areaal
Oppervlakte	↑	uitbreiding waar het fysisch milieu dit toelaat
Kwaliteit	↑	Oplossen van verstoring van de waterhuishouding, ongunstige waterkwaliteit, niet afgestemd menselijk gebruik

7230 - Alkalisch laagveen

Zeer Belangrijk

thema	doel	Omschrijving van het doel
Areaal	↑	uitbreiding van het huidige areaal met 18%
Oppervlakte	↑	uitbreiding met 1 - 3 ha
Kwaliteit	↑	Oplossen van verstoring van de waterhuishouding, ongunstige waterkwaliteit, vervuiling, vegetatiewijziging

8310 - Niet voor het publiek opengestelde grotten

Zeer Belangrijk

thema	doel	Omschrijving van het doel
Areaal	=	behoud van het huidige areaal
Oppervlakte	=	behoud van de huidige oppervlakte van 106 ha
Kwaliteit	=	Oplossen van versnippering, niet afgestemd menselijk gebruik, vegetatiewijziging
		behouden van de globaal gunstige kwaliteit door herstelopgaven en verder verbeteren van omgevingskarakteristieken

9120 - Atlantische zuurminnende beukenbossen met Ilex en soms ook Taxus in de on-

dergroei (Quercion robori-petraeae of Ilici-Fagenion)

Zeer Belangrijk

thema	doel	Omschrijving van het doel
Areaal	=	behoud van het huidig areaal
Oppervlakte	↑	uitbreiding met 2.050 - 3.200 ha door effectieve bosuitbreiding en 12.450 tot 16.600 ha door bosomvorming
Kwaliteit	↑	Oplossen van eutrofiëring en/of verzuring, versnippering, niet afgestemd menselijk gebruik, vegetatiewijziging

9160 - Sub-Atlantische en midden-Europese wintereikenbossen of eiken-haagbeukbossen behorend tot het Carpinion-betuli

Zeer belangrijk

Thema	doel	Omschrijving van het doel
Areaal	=	behoud van het huidig areaal
Oppervlakte	↑	uitbreiding met 450 - 690 ha door effectieve bosuitbreiding en 525 - 700 ha door bosomvorming
Kwaliteit	↑	Oplossen van eutrofiëring en/of verzuring, versnippering, niet afgestemd menselijk gebruik, vegetatiewijziging

91E0 - Alluviale bossen met Alnion glutinosa en Fraxinus excelsior (Alno-Padion, Alnion incanae, Salicion albae)

Zeer Belangrijk

Thema	doel	Omschrijving van het doel
Areaal	=	behoud van het huidig areaal
Oppervlakte	↑	uitbreiding met 1.800 - 3.000 ha door effectieve bosuitbreiding en 8.775 - 11.700 ha door bosomvorming
Kwaliteit	↑	Oplossen van verstoring van de waterhuishouding, eutrofiëring en/of verzuring, versnippering, niet afgestemd menselijk gebruik, ontbreken van natuurlijke dynamiek, vegetatiewijziging

d. De soorten van bijlage II

Bittervoorn - *Rhodeus sericeus amarus*

Belangrijk

Thema	doel	Omschrijving van het doel
Areaal	=	behoud van het huidige areaal
Oppervlakte	=	behoud van de huidige populatie
Kwaliteit	=	Oplossen van ongunstige waterkwaliteit, tekort aan kwaliteit van het leefgebied
Geen extra oppervlakte leefgebied nodig naast de vooropgestelde extra oppervlaktes Europees te beschermen habitats en leefgebied van andere Europees te beschermen soorten en de algemene kwaliteitsverbetering ten gevolge van het huidige milieubeleid.		

Meervleermuis - *Myotis dasycneme*

Zeer Belangrijk

Thema	doel	Omschrijving van het doel
Areaal	=	behoud van het huidige areaal
Oppervlakte	=	behoud van de huidige populatie
Kwaliteit	↑	Oplossen van ongunstige waterkwaliteit, versnippering, niet afgestemd menselijk gebruik, tekort aan kwaliteit van het leefgebied
Geen extra oppervlakte leefgebied nodig naast de vooropgestelde extra oppervlaktes Europees te beschermen habitats en leefgebied van andere Europees te beschermen soorten en de algemene kwaliteitsverbetering ten gevolge van het huidige milieubeleid.		

Vliegend hert - *Lucanus cervus*

Belangrijk

Thema	doel	Omschrijving van het doel
Areaal	=	behoud van het huidig areaal
Oppervlakte	↑	uitbreiding van het huidige aantal populaties tot 100 zodanig dat met elkaar verbonden populaties ontstaan met een maximale onderlinge afstand van 3 km.
Kwaliteit	=	Oplossen van versnippering, tekort aan kwaliteit van het leefgebied
naast de vooropgestelde extra oppervlaktes Europees te be-		

schermen habitats en leefgebied van andere Europees te beschermen soorten en de algemene kwaliteitsverbetering ten gevolge van het huidige milieubeleid.

Zeggekorfslak - *Vertigo moulinsiana*

Zeer Belangrijk

Thema	doel	Omschrijving van het doel
Areaal	=	areaal onbekend
Oppervlakte	↑	uitbreiding van de huidige populatie
Kwaliteit	=	Oplossen van verstoring van de waterhuishouding, ongunstige waterkwaliteit, ontbreken van natuurlijke dynamiek
		naast de vooropgestelde extra oppervlaktes Europees te beschermen habitats en leefgebied van andere Europees te beschermen soorten en de algemene kwaliteitsverbetering ten gevolge van het huidige milieubeleid.

45 - Kamsalamander - *Triturus cristatus*

Zeer Belangrijk

Thema	doel	Omschrijving van het doel
Areaal	↑	uitbreiding van het huidige areaal
Oppervlakte	↑	Uitbreiding van het huidig aantal populaties en versterken van de resterende populaties waarbij gestreefd wordt naar minimum 50 adulte individuen per populatie, die zich in een of meerdere kleine, nabijgelegen waterpartijen voortplanten.
Kwaliteit	↑	Oplossen van eutrofiëring en/of verzuring, versnippering, tekort aan kwaliteit van het leefgebied
		Geen extra oppervlakte leefgebied nodig naast de vooropgestelde extra oppervlaktes Europees te beschermen habitats en leefgebied van andere Europees te beschermen soorten en de algemene kwaliteitsverbetering ten gevolge van het huidige milieubeleid.

Ingekorven vleermuis - *Myotis emarginatus*

Belangrijk

Thema	doel	Omschrijving van het doel
Areaal	=	behoud van het huidige areaal

Oppervlakte	=	behoud van de huidige populatie
Kwaliteit	↑	Oplossen van versnippering, niet afgestemd menselijk gebruik, tekort aan kwaliteit van het leefgebied

Geen extra oppervlakte leefgebied nodig naast de vooropgestelde extra oppervlaktes Europees te beschermen habitats en leefgebied van andere Europees te beschermen soorten en de algemene kwaliteitsverbetering ten gevolge van het huidige milieubeleid.

Meervleermuis - Myotis dasycneme

Zeer Belangrijk

Thema	doel	Omschrijving van het doel
Areaal	=	behoud van het huidige areaal
Oppervlakte	=	behoud van de huidige populatie
Kwaliteit	↑	Oplossen van ongunstige waterkwaliteit, versnippering, niet afgestemd menselijk gebruik, tekort aan kwaliteit van het leefgebied

Geen extra oppervlakte leefgebied nodig naast de vooropgestelde extra oppervlaktes Europees te beschermen habitats en leefgebied van andere Europees te beschermen soorten en de algemene kwaliteitsverbetering ten gevolge van het huidige milieubeleid.

Bechstein's vleermuis - Myotis bechsteini

Essentieel

Thema	doel	Omschrijving van het doel
Areaal	=	behoud van het huidige areaal
Oppervlakte	↑	uitbreiding van de huidige populatiegrootte
Kwaliteit	↑	Oplossen van versnippering, niet afgestemd menselijk gebruik, tekort aan kwaliteit van het leefgebied

Geen extra oppervlakte leefgebied nodig naast de vooropgestelde extra oppervlaktes Europees te beschermen habitats en leefgebied van andere Europees te beschermen soorten en de algemene kwaliteitsverbetering ten gevolge van het huidige milieubeleid.

Ruige dwergvleermuis / Gewone dwergvleermuis / Kleine dwergvleermuis - Pipistrellus species

Kennis lacune

Slechts fragmentaire gegevens over verspreiding en aantallen beschikbaar

e. De soorten van bijlage III

Brandt's vleermuis / Gewone baardvleermuis - *Myotis brandtii* / *Myotis mystacinus*

Zeer Belangrijk

Thema	doel	Omschrijving van het doel
Areaal	=	behoud van het huidige areaal
Oppervlakte	=	behoud van de huidige overwinterende populatie van gemiddeld 2.000 exemplaren
Kwaliteit	↑	Oplossen van versnippering, niet afgestemd menselijk gebruik, vegetatiewijziging, tekort aan kwaliteit van het leefgebied
Geen extra oppervlakte leefgebied nodig naast de vooropgestelde extra oppervlaktes Europees te beschermen habitats en leefgebied van andere Europees te beschermen soorten en de algemene kwaliteitsverbetering ten gevolge van het huidige milieubeleid.		

Franjestaart - *Myotis nattereri*

Belangrijk

thema	doel	Omschrijving van het doel
Areaal	=	behoud van het huidige areaal
Oppervlakte	↑	behoud of groei van de huidige populaties
Kwaliteit	↑	Oplossen van versnippering, niet afgestemd menselijk gebruik, tekort aan kwaliteit van het leefgebied
Geen extra oppervlakte leefgebied nodig naast de vooropgestelde extra oppervlaktes Europees te beschermen habitats en leefgebied van andere Europees te beschermen soorten en de algemene kwaliteitsverbetering ten gevolge van het huidige milieubeleid.		

Gewone grootoorvleermuis / Grijs grootoorvleermuis - *Plecotus auritus* / *austriacus*

Zeer Belangrijk

thema	doel	Omschrijving van het doel
Areaal	=	behoud van het huidige areaal
Oppervlakte	=	behoud van de huidige populatie
Kwaliteit	↑	Oplossen van versnippering, niet afgestemd menselijk gebruik, tekort aan kwaliteit van het leefgebied Geen extra oppervlakte leefgebied nodig naast de vooropgestelde extra oppervlaktes Europees te beschermen habitats en leefgebied van andere Europees te beschermen soorten en de algemene kwaliteitsverbetering ten gevolge van het huidige milieubeleid.

Ingekorven vleermuis - *Myotis emarginatus*

Belangrijk

thema	doel	Omschrijving van het doel
Areaal	=	behoud van het huidige areaal
Oppervlakte	=	behoud van de huidige populatie
Kwaliteit	↑	Oplossen van versnippering, niet afgestemd menselijk gebruik, tekort aan kwaliteit van het leefgebied Geen extra oppervlakte leefgebied nodig naast de vooropgestelde extra oppervlaktes Europees te beschermen habitats en leefgebied van andere Europees te beschermen soorten en de algemene kwaliteitsverbetering ten gevolge van het huidige milieubeleid.

Kamsalamander - *Triturus cristatus*

Zeer Belangrijk

thema	doel	Omschrijving van het doel
Areaal	↑	uitbreiding van het huidige areaal
Oppervlakte	↑	Uitbreiding van het huidig aantal populaties en versterken van de resterende populaties waarbij gestreefd wordt naar minimum 50 adulte individuen per populatie, die zich in een of meerdere kleine, nabijgelegen waterpartijen voortplanten.
Kwaliteit	↑	Oplossen van eutrofiëring en/of verzuring, versnippering, tekort aan kwaliteit van het leefgebied Geen extra oppervlakte leefgebied nodig naast de vooropgestelde extra oppervlaktes Europees te beschermen habitats en leefgebied van andere Europees te beschermen soorten en de

algemene kwaliteitsverbetering ten gevolge van het huidige milieubeleid.

Laatvlieger - *Eptesicus serotinus*

Kennis lacune

thema	doel	Omschrijving van het doel
Areaal	=	behoud van het huidige areaal
Oppervlakte	=	behoud van de huidige populatie
Kwaliteit	↑	Oplossen van versnippering, niet afgestemd menselijk gebruik, tekort aan kwaliteit van het leefgebied
Geen extra oppervlakte leefgebied nodig naast de vooropgestelde extra oppervlaktes Europees te beschermen habitats en leefgebied van andere Europees te beschermen soorten en de algemene kwaliteitsverbetering ten gevolge van het huidige milieubeleid.		

Meervleermuis - *Myotis dasycneme*

Zeer Belangrijk

thema	doel	Omschrijving van het doel
Areaal	=	behoud van het huidige areaal
Oppervlakte	=	behoud van de huidige populatie
Kwaliteit	↑	Oplossen van ongunstige waterkwaliteit, versnippering, niet afgestemd menselijk gebruik, tekort aan kwaliteit van het leefgebied
Geen extra oppervlakte leefgebied nodig naast de vooropgestelde extra oppervlaktes Europees te beschermen habitats en leefgebied van andere Europees te beschermen soorten en de algemene kwaliteitsverbetering ten gevolge van het huidige milieubeleid.		

Bechstein's vleermuis - *Myotis bechsteini*

Essentieel

thema	doel	Omschrijving van het doel
Areaal	=	behoud van het huidige areaal
Oppervlakte	↑	uitbreiding van de huidige populatiegrootte
Kwaliteit	↑	Oplossen van versnippering, niet afgestemd menselijk gebruik, tekort aan kwaliteit van het leefgebied

Geen extra oppervlakte leefgebied nodig naast de vooropgestelde extra oppervlaktes Europees te beschermen habitats en leefgebied van andere Europees te beschermen soorten en de algemene kwaliteitsverbetering ten gevolge van het huidige milieubeleid.

Ruige dwergvleermuis / Gewone dwergvleermuis / Kleine dwergvleermuis - *Pipistrellus species*

Kennis lacune

thema	doel	Omschrijving van het doel
Areaal	=	behoud van het huidige areaal
Oppervlakte	=	behoud van de huidige populatie
Kwaliteit	↑	Oplossen van tekort aan kwaliteit van het leefgebied
naast de vooropgestelde extra oppervlaktes Europees te beschermen habitats en leefgebied van andere Europees te beschermen soorten en de algemene kwaliteitsverbetering ten gevolge van het huidige milieubeleid.		

Watervleermuis - *Myotis daubentonii*

Zeer Belangrijk

thema	doel	Omschrijving van het doel
Areaal	=	behoud van het huidige areaal
Oppervlakte	=	behoud van de huidige populatie
Kwaliteit	↑	Oplossen van ongunstige waterkwaliteit, versnippering, niet afgestemd menselijk gebruik, tekort aan kwaliteit van het leefgebied
naast de vooropgestelde extra oppervlaktes Europees te beschermen habitats en leefgebied van andere Europees te beschermen soorten en de algemene kwaliteitsverbetering ten gevolge van het huidige milieubeleid.		

Rosse vleermuis - *Nyctalus noctula*

Kennis lacune

thema	doel	Omschrijving van het doel
Areaal	=	behoud van het huidige areaal
Oppervlakte	=	behoud of groei van de huidige populatie
Kwaliteit	↑	Oplossen van tekort aan kwaliteit van het leefgebied

Instandhouding, herstel en ontwikkeling van waterrijke gebieden in een straal van 10 km van de zomerkolonies, naast de vooropgestelde extra oppervlaktes Europees te beschermen habitats en leefgebied van andere Europees te beschermen soorten en de algemene kwaliteitsverbetering ten gevolge van het huidige milieubeleid.

Vroedmeesterpad – Alytes obstetricans

Kennishiaat

thema	doel	Omschrijving van het doel
Areaal	=	behoud van het huidige areaal
Oppervlakte	=	Instandhouding van minimum 20 populaties en versterken van de resterende populaties waarbij gestreefd wordt naar minimaal 200 roepende mannetjes per populatie, die zich minstens in één grote of meerdere kleine nabijgelegen waterpartijen voortplanten.
Kwaliteit	↑	Oplossen van eutrofiëring en/of verzuring, tekort aan kwaliteit leefgebied Naast de vooropgestelde extra oppervlakten Europees te beschermen habitats en leefgebied van andere Europees te beschermen soorten en de algemene kwaliteitsverbetering ten gevolge van het huidige milieubeleid.

Bijlage 2 - Analyse van de Europees te beschermen habitats en soorten

Inleiding

Bij het formuleren van doelstellingen voor de Europees te beschermen habitats en soorten worden verschillende aspecten in beschouwing genomen, waaronder (a) de beoordeling van de huidige kwaliteit van het habitat of soort in het gebied (de zogenaamde actuele staat van instandhouding), (b) de trend voor het habitat of het leefgebied van de soort in het gebied en (c) de gewestelijke instandhoudingsdoelstellingen, die een doorwerking hebben op gebiedsniveau.

Vaststellingen hierbij kunnen leiden tot het besluit dat uitbreiding vereist is voor het habitat of het leefgebied van de soort. In dat geval is het belangrijk om in te kunnen schatten of uitbreiding binnen het betreffende gebied effectief tot de mogelijkheden behoort. Met andere woorden, de potenties voor de habitats of de leefgebieden van de soort moet gekend zijn.

In deze bijlage 2 wordt per tot doel gestelde habitat en soort informatie gegeven over:

- a. de beoordeling van het habitat of soort in het gebied in de huidige situatie (actuele staat van instandhouding);
- b. de trend voor het habitat of het leefgebied van de soort in het gebied;
- c. potenties voor de habitats of de leefgebieden van de soort.

Deze informatie ondersteunt het formuleren van de instandhoudingsdoelstellingen op niveau van het gebied.

Om aan te geven waarop de kwaliteitsbeoordelingen, de inschatting van potenties en dergelijke berusten, wordt in een eerst volgende paragraaf aangegeven welke modellen en basisinformatie worden gebruikt voor het bepalen daarvan.

In de daarop volgende paragrafen wordt voor elke Europees te beschermen habitat of soort de concrete situatie geanalyseerd. Nadat beknopt ingegaan wordt op de actuele aanwezigheid van het habitat of de soort in het gebied ('het actuele voorkomen'), zullen de drie hoger genoemde aspecten worden toegelicht (actuele staat van instandhouding, trend en potenties).

Afsluitend wordt kort aangegeven hoe het staat met de in het gebied voorkomende regionaal belangrijk biotopen. Een regionaal belangrijk biotoop is een vegetatie die op Vlaams niveau zeldzaam en bedreigd is. Om het voortbestaan daarvan in Vlaanderen niet in het gedrang te brengen en omdat deze biotopen vaak een leefgebied zijn van Europees te beschermen soorten is het belangrijk om ook daar een zicht op te hebben.

Toelichting over de gebruikte informatie en modellen

De habitatkaart

De habitatkaart (v.5.2) geeft de best beschikbare informatie weer over de verspreiding van de Natura 2000 habitats en regionaal belangrijke biotopen in Vlaanderen (Paelinckx et al. 2009). De verspreiding op het niveau van individuele Natura 2000 gebieden kan met de habitatkaart dus nagegaan worden.

De indicatieve situering van de habitattypen en regionaal belangrijke biotopen is de resultante van:

- een vertaling van de Biologische Waarderingskaart v.2 naar de Natura 2000 habitattypen en regionaal belangrijke biotopen;

- gericht veldwerk; met name sinds 2003 werd er binnen de habitatrichtlijngebieden rechtstreeks met Natura 2000 habitattypen gekarteerd. In dit opzicht werd een habitatsleutel ontwikkeld (De Saeger et al. 2008);
- integratie met aanvullende datalagen (vnl. vegetatiekaarten) voor habitats die anders niet eenduidig of onvoldoende gedetailleerd uit de Biologische Waarderingskaart af te leiden zijn.

De belangrijkste 'sterkten' van de habitatkaart zijn:

- een uniforme, gebiedsdekkende situering en typering van nagenoeg alle habitattypen in Vlaanderen;
- een vaste, uniforme werkwijze voor heel Vlaanderen, waardoor alle toepassingen die nood hebben aan de situering van de habitattypen herhaalbaar, controleerbaar en objectiever worden.

De belangrijkste 'zwakten' van de habitatkaart zijn:

- de tijdsperiode 1997–2009 nodig voor het beëindigen van een volledige karteercyclus is lang, waardoor de informatie voor sommige SBZ's gedateerd kan zijn;
- het vertalen van de geraadpleegde informatiebronnen in het algemeen, en deze van de BWK (vnl. veldwerk van voor 2003) in het bijzonder blijft voor sommige habitattypen onderhevig aan kennislacunes.

Op basis van terreininventarisaties die plaatsvonden in het kader van de opmaak van voorliggend S-IHD rapport, kunnen in functie van het rapport nog specifieke correcties doorgevoerd worden. Deze komen aan bod onder de respectievelijke habitats.

Paelinckx D., De Saeger S., Oosterlynck P., Demolder H., Guelinckx R., Leyssen A., Van Hove M., Weyembergh G., Wils C., Vriens L., T'Jollyn F., Van Ormelingen J., Bosch H., Van de Maele J., Erens G., Adams Y., De Knijf G., Berten B., Provoost S., Thomaes A., Vandekerkhove K., Denys L., Packet J., Van Dam G. & Verheirstraeten M. 2009. Habitatkaart, versie 5.2. Indicatieve situering van de Natura 2000 habitats en de regionaal belangrijke biotopen. Integratie en bewerking van de Biologische Waarderingskaart, versie 2. Rapport en GIS-bestand INBO.R.2009.4. Instituut voor Natuur- en Bosonderzoek, Brussel.

De Saeger S., Paelinckx D., Demolder H., Denys L., Packet J., Thomaes A. & Vandekerkhove K. 2008. Sleutel voor het karteren van NATURA2000 habitattypen in Vlaanderen, grotendeels vertrekkende van de karteringseenheden van de Biologische Waarderingskaart, versie 5. Intern Rapport INBO.IR.2008.23. Instituut voor Natuur- en bosonderzoek, Brussel.

▪ **PotNat**

Het INBO ontwikkelde een methode om voor heel Vlaanderen op basis van (a)biotische factoren de potenties voor natuur in te schatten, het potentiële natuur (PotNat) model. Het model toont waar in Vlaanderen bepaalde natuurtypen zich kunnen ontwikkelen.

Potnat steunt op twee kennispijlers, enerzijds de abiotische eisen die een natuurtype stelt aan haar standplaats, en anderzijds het ruimtelijk voorkomen van die standplaatskenmerken in Vlaanderen.

Voor 60 in Vlaanderen voorkomende terrestrische natuurtypes werden abiotische profielen opge maakt. Deze profielen geven voor 9 standplaatskenmerken (zijnde bodemtextuur, bodemzuurtegraad, bodemprofiel, trofie, gemiddelde voorjaarsgrondwaterstand, gemiddelde laagste grondwaterstand, overstromingstolerantie, waterkwaliteit en zouttolerantie) de waarden aan waarbinnen een bepaald natuurtype kan voorkomen. Hierbij moet opgemerkt dat op eenzelfde standplaats doorgaans verschillende natuurtypen tot ontwikkeling kunnen komen (ecoserie). Welk natuurtype uit de ecoserie uiteindelijk voorkomt is een gevolg van het gevoerde beheer. Voor de tweede pijler werd het ruimtelijk voorkomen van deze 9 standplaatskenmerken in Vlaanderen in kaart gebracht.

Het PotNat-model is een GIS-toepassing. Het combineert beide kennispijlers en toont waar in Vlaanderen de standplaatskenmerken geschikt zijn voor welk natuurtype (of ecoserie). Het resultaat is een geschiktheidscore van een bepaalde locatie voor een bepaald natuurtype. De scores

gaan van zeer geschikt tot ongeschikt. Bij essentiële ontbrekende data is de score onbekend. De scores worden weergegeven op een kaart. De kaart geeft ruimtelijk weer waar in Vlaanderen een bepaald natuurstype kan voorkomen (potentie).

Beperkingen van het model:

- het model is beperkt tot terrestrische natuurstypen, waterhabitats worden niet besproken;
- het model maakt gebruik van meerdere datalagen. De beperkingen van elk van deze datalagen afzonderlijk werken steeds door in de resultaten van het PotNat-model;
- de vereiste standplaatskenmerken voor een natuurstype zijn niet altijd voldoende gekend. Ook ontbreekt soms voldoende gedetailleerde en gebiedsdekkende info van de standplaatskenmerken in Vlaanderen.

Wouters J. & Declerck K. (in prep). PotNat, een model voor het inschatten van natuurpotenties in Vlaanderen. Instituut voor Natuur- en Bosonderzoek, Brussel
http://www.inbo.be/content/page.asp?pid=BOL_NAT_PotNat

▪ De soortgegevens

De verspreidingsgegevens van soorten van de Habitat- en Vogelrichtlijn zijn uit diverse bronnen afkomstig. Een groot deel komt uit databanken van het INBO of Natuurpunt, en werd als punt- of hokgegevens aangeleverd. Gegevens over libellen werden verstrekt door de Libellenvereniging Vlaanderen. Daarnaast werden ook LIKONA, Natuurstudiewerkgroep Dijleland, www.waarnemingen.be, Vlaamse Vereniging voor Entomologie, de Nationale Plantentuin, KBIN, ANB en privégegevens van enkele waarnemers geraadpleegd. In onderstaande tabel wordt een overzicht gegeven van de herkomst van gegevens over de verschillende soortgroepen.

Tabel 0-1. Herkomst van de soortgegevens.

Soortengroep/soort	Databank	Instantie
amfibieën en reptielen	Hyla databank	Natuurpunt
broedvogels	broedvogeldatabank	INBO
watervogels	watervogeldatabank	INBO
flora	florabank, herbarium Nationale Plantentuin en veldgegevens Vlaamse Bryologische Werkgroep	INBO, Nationale Plantentuin
libellen	Libellenvereniging Vlaanderen	Libellenvereniging Vlaanderen
vissen	VIS Informatiesysteem	INBO
zoogdieren	databank zoogdierenwerkgroep, databank vleermuizenwerkgroep, diverse	Natuurpunt, INBO, ANB, LIKONA
Vliegend Hert	INBO	INBO
Spaanse Vlag	diverse	LIKONA, Natuurstudiewerkgroep Dijleland, www.waarnemingen.be , Vlaamse vereniging voor Entomologie
weekdieren	diverse	KBIN, INBO, privégegevens Bart Vercoutere, Koen Verschoore en Floris Verhaeghe

Deze set van gegevens, hoewel uitgebreid, was niet altijd volledig. Eventuele kennislacunes konden worden opgevangen door nazicht van een expertgroep, en indien nodig door het bevragen van lokale waarnemers.

De beoordeling van de staat van instandhouding

De *actuele staat van instandhouding* is de staat van instandhouding op niveau van het gebied als geheel.

Om te komen tot de actuele staat van instandhouding voor een habitatype wordt gestart met de beoordeling op niveau van afzonderlijke habitatplekken. Deze eerste stap laat toe om een uitspraak te doen over de *lokale staat van instandhouding* van een specifiek habitatype. Voor het beoordelen van de *lokale staat van instandhouding* – voor habitatypen en soorten – zijn beoordelingstabellen beschikbaar. Deze tabellen - ontworpen voor de beoordeling van afzonderlijke habitatvlekken en leefgebieden van soorten - worden verder LSVI-tabellen genoemd. De LSVI-tabellen voor de beoordeling van habitats en soorten zijn terug te vinden in verschillende rapporten (Adriaens et al. 2008, Adriaens & Ameeuw 2008, T'Jollyn et al. 2009).

De LSVI-tabellen bevatten een aantal criteria en indicatoren die evaluatie behoeven om te komen tot de lokale staat van instandhouding voor de Europees te beschermen habitats. Voor de soorten kunnen zowel de toestand van de lokale populatie als de kwaliteit van de leefomgeving aan de hand van indicatoren getoetst worden aan weloverwogen drempelwaarden. Voor habitattypen wordt dit beoordeeld aan de hand van de criteria habitatstructuur, aanwezige verstoringen en vegetatieontwikkeling.

De keuze van de indicatoren en de bijhorende drempelwaarden in de beoordelingstabellen van dit rapport is gebaseerd op hun objectiviteit (nationale en internationale literatuur), eenduidigheid, praktische bruik- en meetbaarheid en de volledigheid waarmee ze de ecologie van de soorten en habitats beschrijven. Ook hun relevantie werd hierbij in overweging genomen.

Voor de beoordeling van individuele indicatoren dient gekozen tussen volgende scores:

- Score A: goed;
- Score B: voldoende;
- Score C: gedegradéerd.

Voor elk habitat of soort wordt uiteindelijk een beoordeling gegeven van de huidige situatie op ecologisch vlak.

Dit wordt gedaan door het samennemen van de verschillende scores over de indicatoren heen zodat voor een heel gebied één score verkregen wordt voor de staat van instandhouding van een Europees habitat of een soort binnen het voorliggende gebied.

Voor de beoordeling van de actuele staat van instandhouding worden twee eindbeoordelingen onderscheiden:

- Goede tot uitstekende staat van instandhouding;
- Gedeeltelijk aangetaste actuele staat van instandhouding.

De conclusie van de actuele staat van instandhouding wordt afgeleid uit de geïntegreerde scores van criteria en indicatoren over de verschillende deelgebieden en habitatvlekken heen. Deze worden als volgt gekoppeld aan een einduitspraak over de actuele staat van instandhouding.

- Indien alle beoordelingen van de indicatoren vallen binnen de categorieën 'overal voldoende tot goed', 'overwegend voldoende tot goed' en 'deels voldoende tot goed' dan wordt besloten tot een eindbeoordeling van de actuele staat van instandhouding als 'Goede tot uitstekende staat van instandhouding';
- Indien er één of meer beoordelingen van de indicatoren vallen binnen de categorieën 'overwegend gedegradéerd' of 'overal gedegradéerd' dan wordt besloten tot een eindbeoordeling van de actuele staat van instandhouding als 'Gedeeltelijk aangetaste actuele staat van instandhouding'.

Intermezzo: Fauna als criterium bij de beoordeling van de actuele staat van instandhouding voor habitats

De LSVI-tabellen bevatten ook steeds een beoordelingsluik "fauna" dat toelaat te toetsen naar de geschiktheid voor faunasoorten die in het habitatype mogen verwacht worden. Dit criterium wordt in regel niet beoordeeld op niveau van habitatplekken of deelgebieden maar enkel op niveau van het hele gebied. Redenen hiervoor zijn:

- het speelt op een hoger schaalniveau (gebiedsniveau en niet op niveau van een afzonderlijke habitatvlek of een kleine groep van habitatvlekken);

- het hoeft niet te gaan over soorten die actueel aanwezig zijn (en dus niet hoeven vastgesteld, in tegenstelling tot alle andere beoordelingscriteria), maar over het creëren van de nodige oppervlaktevoorwaarden voor een normale respectievelijk optimale ontwikkeling op vlak van de typische fauna (een voldoende respectievelijk goede oppervlaktevereiste voor faunaontwikkeling);
- het laat toe tot genuanceerde uitspraken te komen: qua habitatstructuur en vegetatie heeft het habitattype in dit gebied bijvoorbeeld een voldoende kwaliteit (waarbij vooral criteria x en y een aandachtspunt zijn), maar de verwachtingskansen voor de aan het habitattype gebonden fauna zijn laag.

Via literatuur, expertoordeel, ... kan dit faunaluik verder geduid en geargumenteed worden.

Dezelfde redenering gaat op voor de beoordeling van de staat van instandhouding op niveau van habitatrichtlijnsoorten. Ook hier is het de bedoeling dat in een eerste stap beoordelingen plaatsvinden op niveau van afzonderlijke leefgebieden (*'lokale staat van instandhouding'*) en dat deze in een tweede stap worden geïntegreerd om te komen tot de staat van instandhouding op niveau van het gebied (*actuele staat van instandhouding*).

Adriaens P. & Ameeuw G. 2008. *Ontwikkeling van criteria voor de beoordeling van de lokale staat van instandhouding van de vogelrichtlijnsoorten*. INBO.R.2008.36. *Rapporten van het Instituut voor Natuur- en Bosonderzoek*, Brussel, 246 pp.

Adriaens D., Adriaens T. & Ameeuw G. 2008. *Ontwikkeling van criteria voor de beoordeling van de lokale staat van instandhouding van de habitatrichtlijnsoorten*. INBO.R.2008.35. *Rapporten van het Instituut voor Natuur- en Bosonderzoek*, Brussel, 217 pp.

T'Jollyn F., Bosch H., Demolder H., De Saeger S., Leyssen, A., Thomaes, A., Wouters J. & Paerlinckx D., 2009. *Ontwikkeling van criteria voor de beoordeling van de lokale staat van instandhouding van de NATURA2000 habitattypen*. INBO.R.2009.46. *Rapporten van het Instituut voor Natuur- en Bosonderzoek*, Brussel, 326 pp.

De habitats van bijlage I

In deze paragraaf worden de verschillende voorkomende Europees te beschermen habitats opge-lijst en worden daarvoor volgende aspecten toegelicht:

- Het actueel voorkomen;
- De potenties voor het habitat binnen het gebied dat het rapport beslaat;
- De trend;
- De beoordeling van de actuele staat van instandhouding aan de hand van de LSVI-tabellen.

Voor het actueel voorkomen van een habitat wordt vertrokken van de hoger vermelde habitatkaart. De Vlaanderen dekkende kaart wordt kort toegelicht en waar nodig becommentarieerd en aangevuld.

Met het bepalen van de potenties wordt bedoeld dat wordt nagegaan waar in het gebied het habitat zich nog zou kunnen ontwikkelen op basis van de ecologische vereisten van dat habitat. Op deze wijze wordt de op ecologische basis maximale mogelijke oppervlakte-uitbreiding bepaald. Voor het bepalen van de potenties wordt vertrokken van een experteninschatting. Het model POTNAT wordt aangewend ter ondersteuning van deze inschatting. Het resultaat van deze modellen wordt kort toegelicht, becommentarieerd en aangevuld.

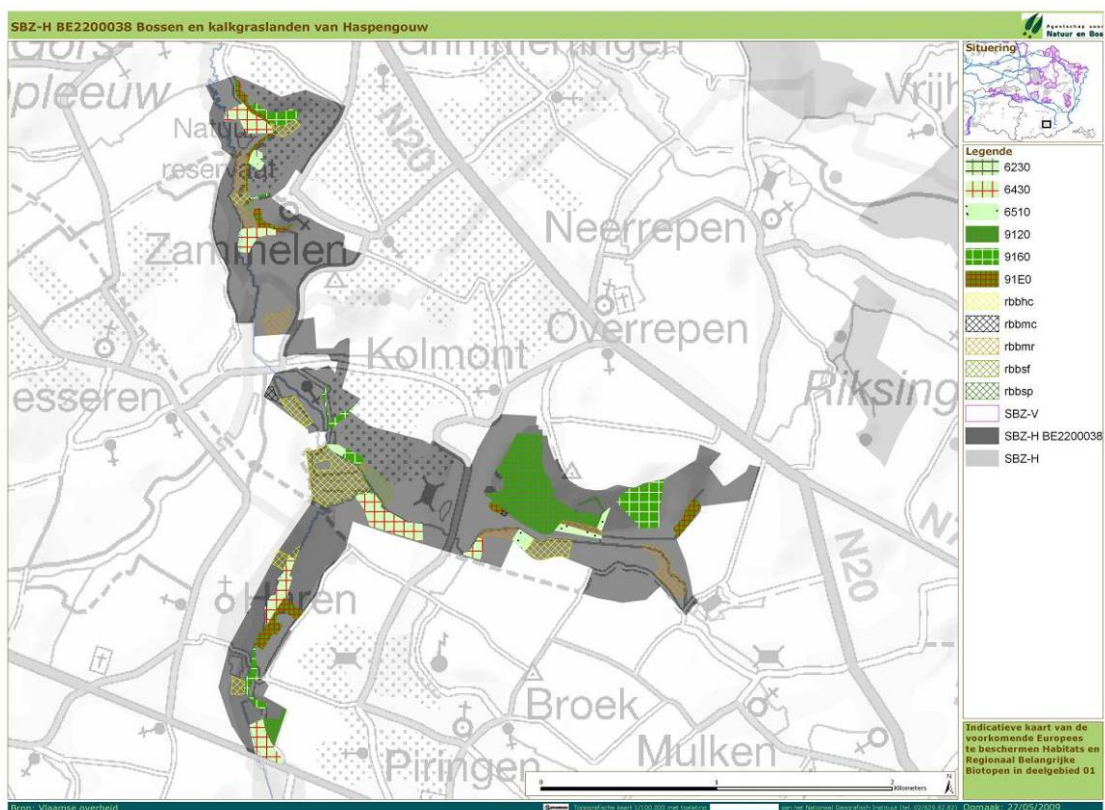
Wanneer specifieke gegevens bekend zijn over de evolutie van de kwantiteit of de kwaliteit van een habitat wordt dat beschouwd onder 'trend'.

De beoordeling van criteria en indicatoren wordt in tabellen weergegeven.

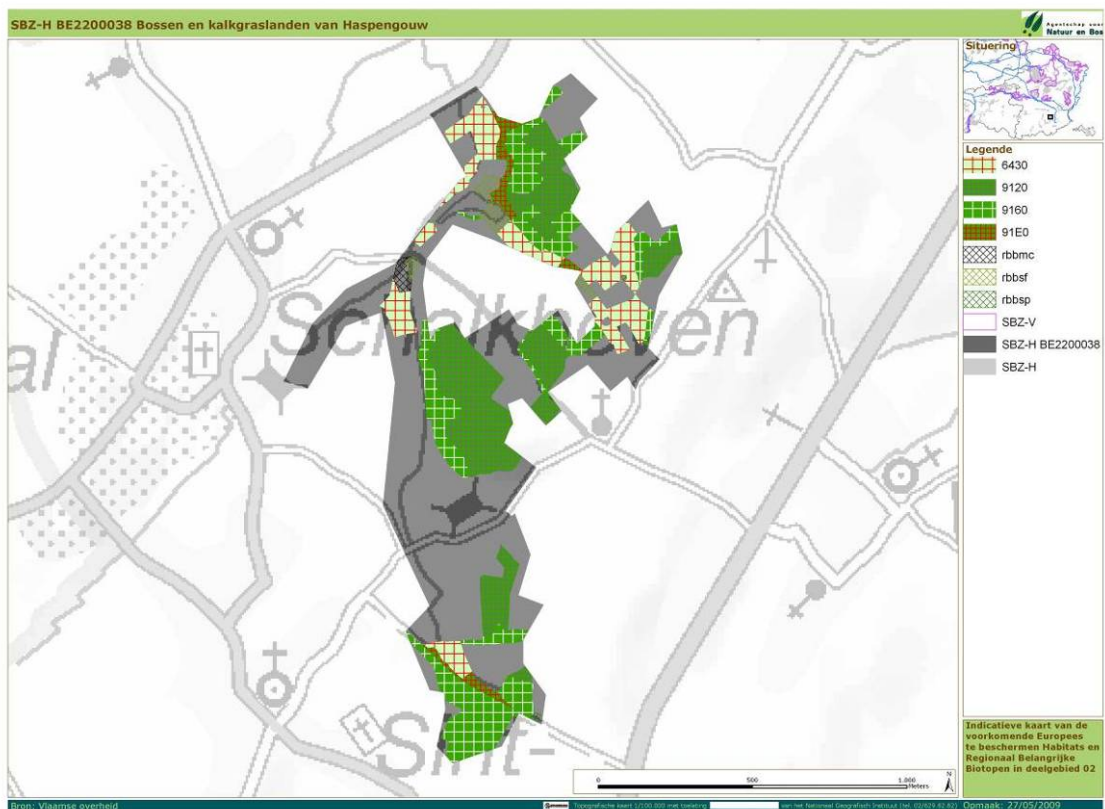
De eerste tabel geeft de conclusies weer door integratie over alle deelgebieden heen. De daar op volgende tabellen geven de beoordeling van elk indicator, gebruikt in de LSVI-tabellen, weer voor elk deelgebied waarin het habitat voorkomt. Deze tabel wordt gevolgd door een tabel waarin de geïntegreerde beoordeling over de criteria heen wordt afgeleid uit de beoordelingen van de criteria op niveau van afzonderlijke deelgebieden of habitatvlekken.

Afgesloten wordt met een eerste formulering van ecologische doelen voor de habitats vertrekkend van de gewestelijke instandhoudingsdoelstellingen en de analyses uit deze bijlage.

Figuur 0-1: Indicatieve kaart van de voorkomende Europees te beschermen Habitats en Regionaal Belangrijke Biotopen in deelgebied 1

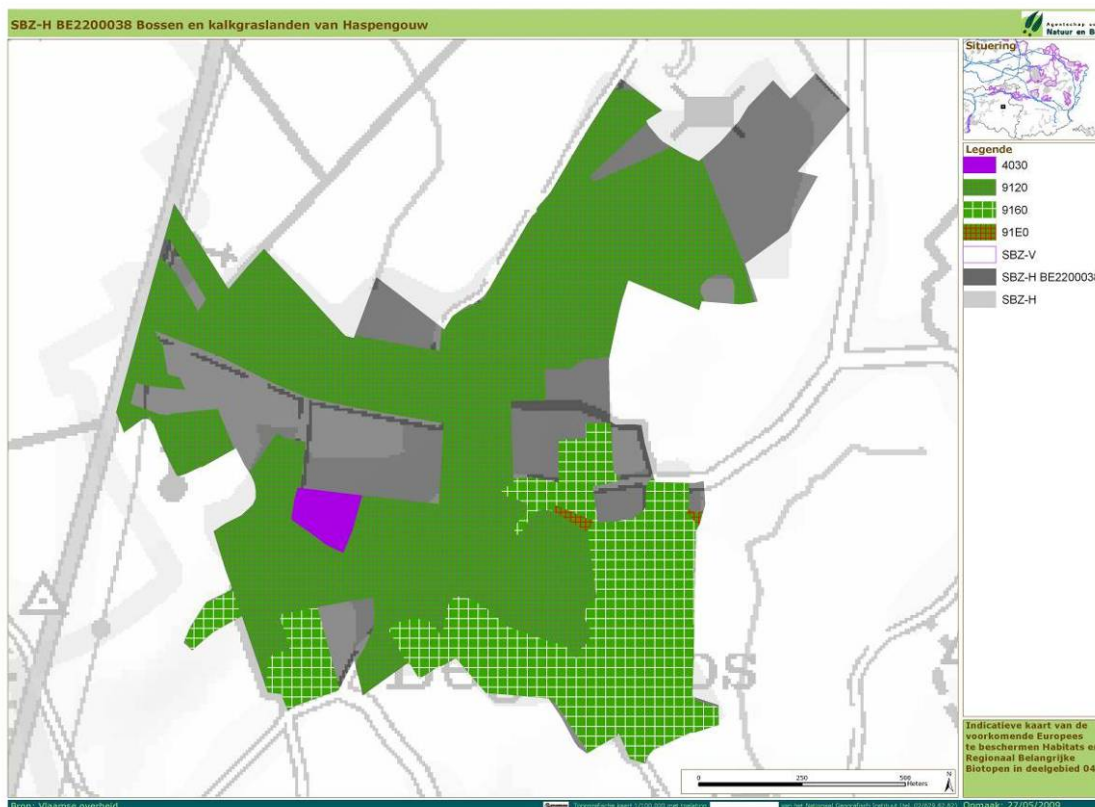
Figuur 0-2: Indicatieve kaart van de voorkomende Europees te beschermen Habitats en Regionaal Belangrijke Biotopen in deelgebied 2

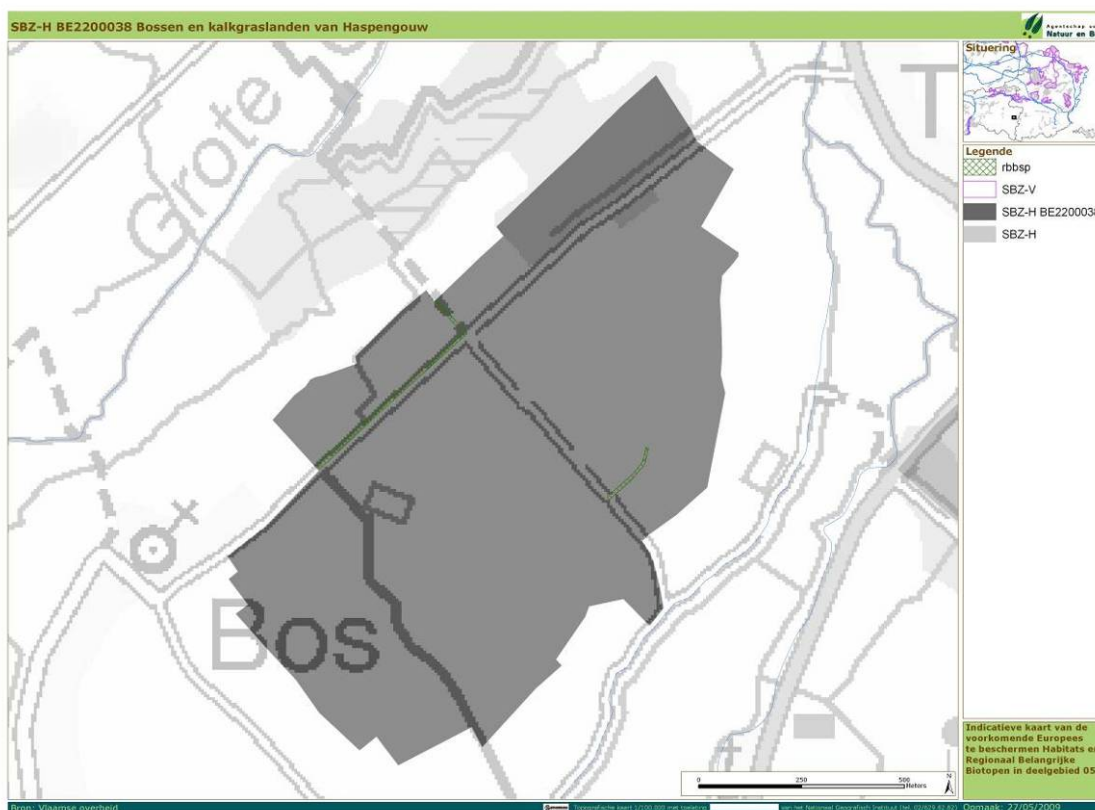
Figuur 0-3: Indicatieve kaart van de voorkomende Europees te beschermen Habitats en Regionaal Belangrijke Biotopen in deelgebied 3

Figuur 0-4: Indicatieve kaart van de voorkomende Europees te beschermen Habitats en Regionaal Belangrijke Biotopen in deelgebied 4

Figuur 0-5: Indicatieve kaart van de voorkomende Europees te beschermen Habitats en Regionaal Belangrijke Biotopen in deelgebied 5

Figuur 0-6: Indicatieve kaart van de voorkomende Europees te beschermen Habitats en Regionaal Belangrijke Biotopen in deelgebied 7

Figuur 0-7: Indicatieve kaart van de voorkomende Europees te beschermen Habitats en Regionaal Belangrijke Biotopen in deelgebied 8

Figuur 0-8: Indicatieve kaart van de voorkomende Europees te beschermen Habitats en Regionaal Belangrijke Biotopen in deelgebied 9

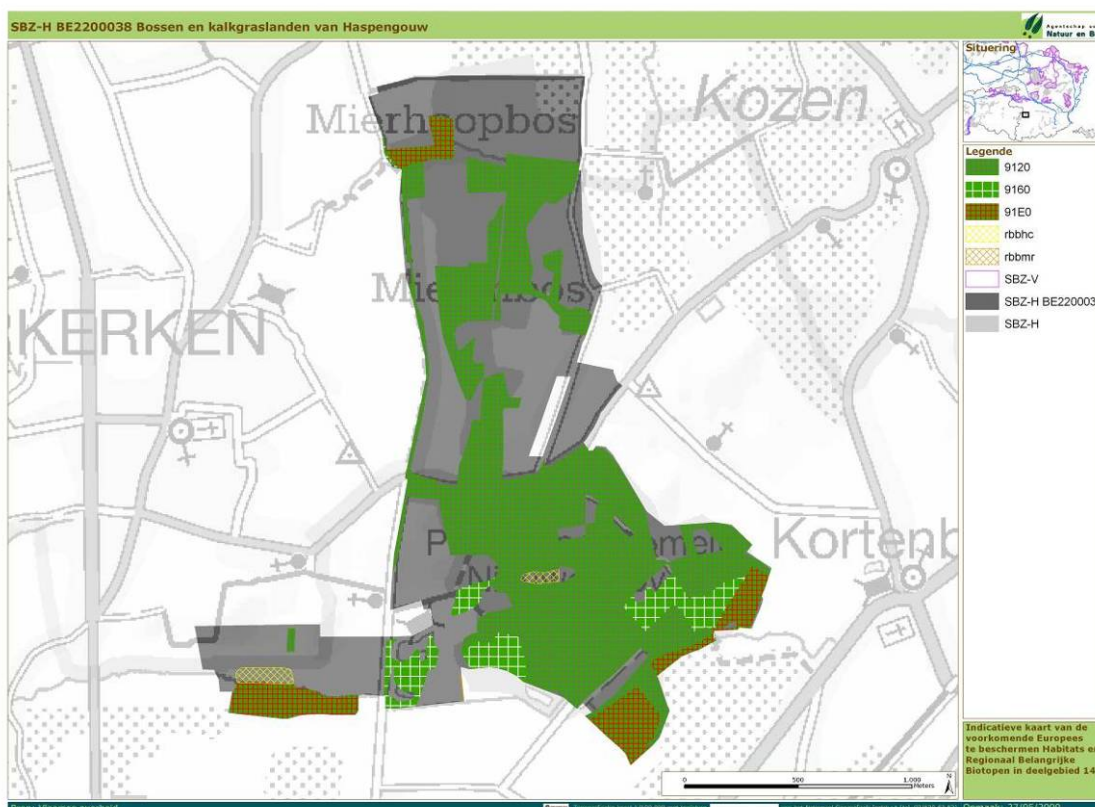
Figuur 0-9: Indicatieve kaart van de voorkomende Europees te beschermen Habitats en Regionaal Belangrijke Biotopen in deelgebied 10

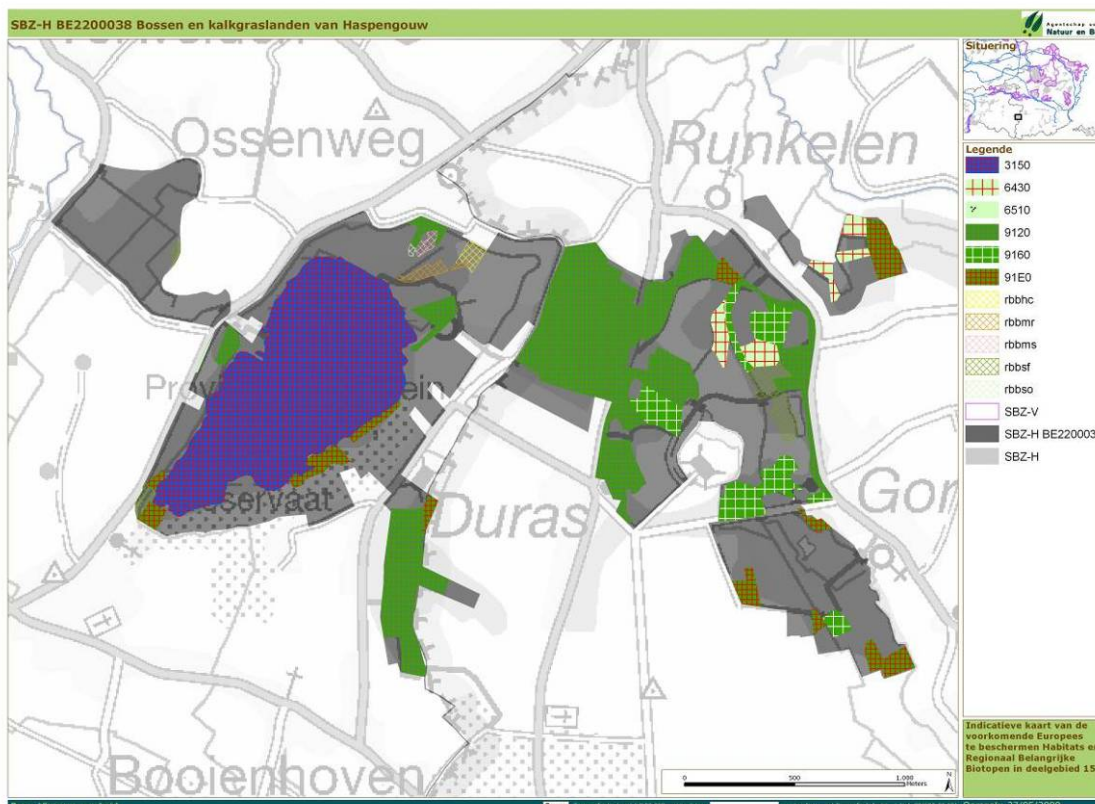
Figuur 0-10: Indicatieve kaart van de voorkomende Europees te beschermen Habitats en Regionaal Belangrijke Biotopen in deelgebied 13

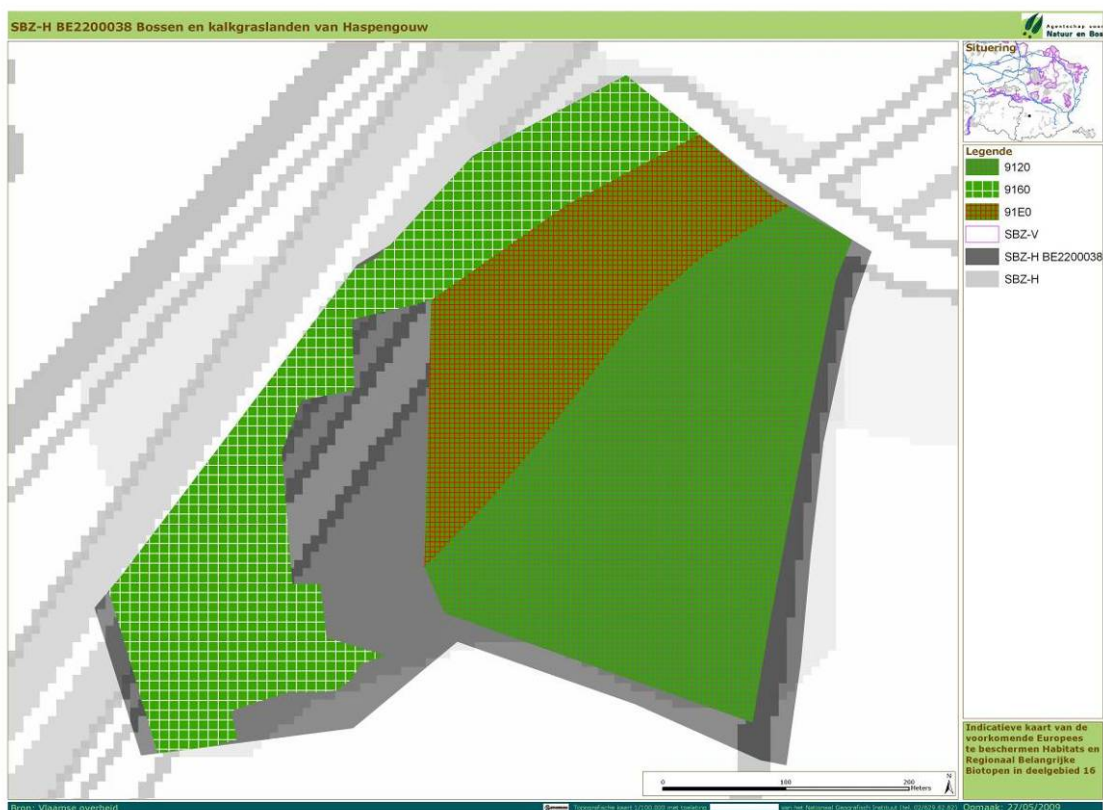
Figuur 0-11: Indicatieve kaart van de voorkomende Europees te beschermen Habitats en Regionaal Belangrijke Biotopen in deelgebied 14

Figuur 0-12 Indicatieve kaart van de voorkomende Europees te beschermen Habitats en Regionaal Belangrijke Biotopen in deelgebied 15

Figuur 0-13: Indicatieve kaart van de voorkomende Europees te beschermen Habitats en Regionaal Belangrijke Biotopen in deelgebied 16

Figuur 0-14: Indicatieve kaart van de voorkomende Europees te beschermen Habitats en Regionaal Belangrijke Biotopen in deelgebied 17

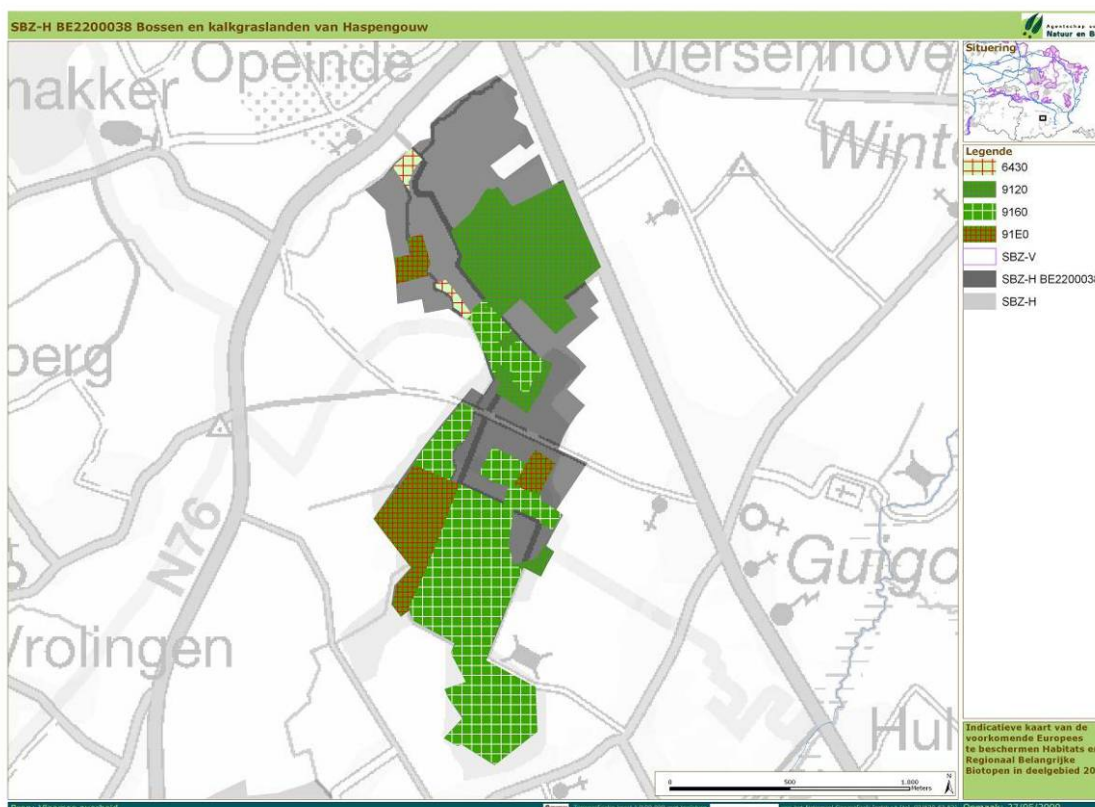
Figuur 0-15: Indicatieve kaart van de voorkomende Europees te beschermen Habitats en Regionaal Belangrijke Biotopen in deelgebied 18

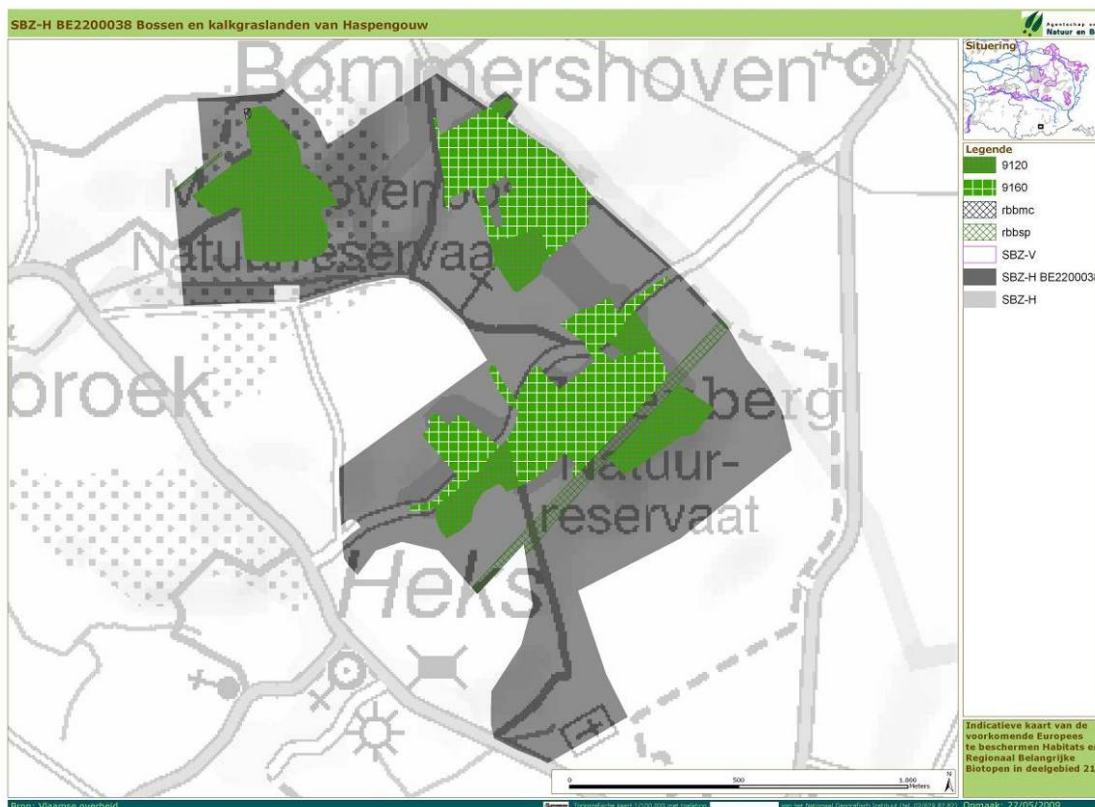
Figuur 0-16: Indicatieve kaart van de voorkomende Europees te beschermen Habitats en Regionaal Belangrijke Biotopen in deelgebied 19

Figuur 0-17: Indicatieve kaart van de voorkomende Europees te beschermen Habitats en Regionaal Belangrijke Biotopen in deelgebied 20

Figuur 0-18: Indicatieve kaart van de voorkomende Europees te beschermen Habitats en Regionaal Belangrijke Biotopen in deelgebied 21

Figuur 0-19: Indicatieve kaart van de voorkomende Europees te beschermen Habitats en Regionaal Belangrijke Biotopen in deelgebied 22

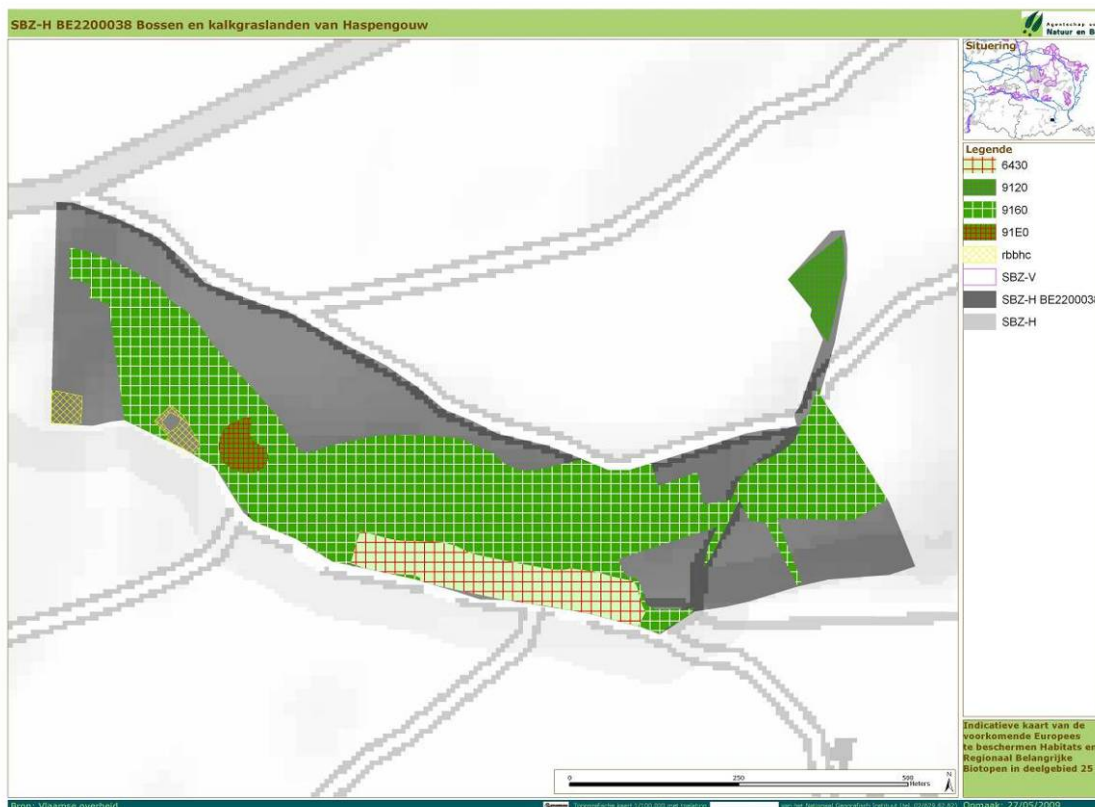
Figuur 0-20: Indicatieve kaart van de voorkomende Europees te beschermen Habitats en Regionaal Belangrijke Biotopen in deelgebied 23

Figuur 0-21: Indicatieve kaart van de voorkomende Europees te beschermen Habitats en Regionaal Belangrijke Biotopen in deelgebied 24

Figuur 0-22: Indicatieve kaart van de voorkomende Europees te beschermen Habitats en Regionaal Belangrijke Biotopen in deelgebied 25

Figuur 0-23: Indicatieve kaart van de voorkomende Europees te beschermen Habitats en Regionaal Belangrijke Biotopen in deelgebied 26

Figuur 0-24: Indicatieve kaart van de voorkomende Europees te beschermen Habitats en Regionaal Belangrijke Biotopen in deelgebied 27

3150 - Van nature eutrofe meren met vegetatie van het type Magnopotamion of Hydrocharition

Het actuele voorkomen

Actueel komt in deelgebieden 14 en 15 deze habitat voor. In provinciaal domein Nieuwenhoven betreft het een recent geschoonde vijver van 0,35ha en in het provinciaal domein Het Vinne een grote oppervlakte van 71ha. In beide gevallen betreft het een zwakke vorm van de habitat met slechts 1 sleutelsoort (Loos blaasjeskruid in het Vinne en glanzig fonteinkruid in Nieuwenhoven).

Potenties

De potentie voor het ontwikkelen van habitat 3150 in Haspengouw is groot. Van de kensoorten die historisch voorkwamen zijn er actueel slechts weinig over. Door opschonen van vijvers of poelen kiemen deze soorten echter uit de zaadbank (cfr Zwart water te Nieuwenhoven 2008, het Vinne 2005). Dergelijke uitgangssituaties komen in verschillende deelgebieden voor.

Trend

Door de extra oppervlakte habitat van 71 ha te Zoutleeuw (Het Vinne) is de trend sterk positief.

Tabel 0-2. Actuele oppervlakte (in ha) en aangemelde oppervlakte (in % t.o.v. oppervlakte van de speciale beschermingszone) en potenties van habitat (in ha) habitattype 3150

<i>Deelgebied</i>	<i>Actuele oppervlakte (ha)</i>	<i>Potenties</i>
14	0,35	Aanwezig
15	71	Aanwezig
<i>Totaal</i>	<i>71,35</i>	

Beoordeling op basis van de criteria en indicatoren in de LSVI-tabellen

Tabel 0-3. Beoordeling van criteria en indicatoren voor habitattype 3150 in Deelgebieden 14

Tabel. Beoordeling van de staat van instandhouding van habitats per deelgebied en voor het totale Europees te beschermen gebied.		
Deelgebied	14	15
totale opp vh deelgebied	305,54	347,44
Habitat 3150	0,35	71,06
Oppervlakte-aandeel	0,11	20,45
Habitatstructuur		
Horizontale structuur	B	A
Doorzicht	C	C
Verstoring		
eutrofiëringsindicatoren	B	B
invasieve exoten	B	B
Vegetatie		
Sleutelsoorten	C	B
Faunabeoordeling	C	B

Conclusie actuele staat van instandhouding

Deze SBZ draagt een belangrijke verantwoordelijkheid voor habitat 3150 gezien hier de grootste oppervlakte aaneengesloten habitat ligt. Habitattype komt actueel in een goede tot voldoende staat van instandhouding voor. Het habitattype staat echter flink onder druk door eutrofiëring van het Vinnemeer en door de beperkte soortenrijkheid ervan. Wanneer er geen halt wordt toegeroepen aan de eutrofiëring zouden soorten als loos blaasjeskruid kunnen verdwijnen, waardoor de volledige 71ha in een 'gedeeltelijk aangetaste staat van instandhouding' terechtkomt

Tabel 0-4. Geïntegreerde beoordeling van criteria en indicatoren voor habitattype 3150 over het volledige gebied.

3150		
Habitatstructuur	<i>Horizontale structuur:</i> vegetatievlak > 1m ² ,	overal voldoende tot goed
	<i>Doorzicht:</i> Secchi-diepte < 1,5 m	overal gedegradeerd
Verstoring	<i>Geëutrofiëerd:</i> 10-30% kroossoorten, aanwezigheid van algen, draadalgen, enkele plaatsen hoornblad	overal voldoende tot goed
	<i>invasieve exoten:</i> <10%, dwergkroos	overal voldoende tot goed
Vegetatie	<i>Aantal sleutelsoorten:</i> < 2 sleutelsoorten abundant aanwezig	Grotendeels voldoende tot goed
Faunakarakteristieken- en beoordeling	Typische soorten van het habitattype zoals Vroege glazenmaker, Glassnijder, Variabele waterjuffer, Bittervoorn, Zwarte stern zijn aanwezig. Soorten zoals Waterspitsmuis, Platte schijfhoren, Brede geelgerande waterroofkever, Gestreepte waterroofkever, Otter, Sierlijke witsnuitlibel, Kleine en grote modderkruiper, witvleugelstern, Meer- en watervleermuis ontbreken: overwegend voldoende tot goed	

Ecologische doelstellingen

Gelet op de gewestelijke instandhoudingsdoelstellingen en bovenstaande analyse voor deze soort worden volgende ecologische doelen vooropgesteld.

Oppervlakte-doelstelling + 2-14ha: grotendeels in deelgebied 15 (uitbreiding van het meer van het Vinne), met daarnaast kleine uitbreidingen in deelgebieden 1, 14 en 18.

Kwaliteits-doelstelling Voldoende staat van instandhouding.

4030 - Droge Europese heide

Het actuele voorkomen

Dit habitattype komt actueel voor in deelgebieden 4, 14 en 19. Het betreft nog slechts kleine relicten die actueel nog voorkomen in overgang naar bos (habitattype 9120) of heischraal grasland 6230.

Voor de actuele verspreiding van deze habitat verwijzen we naar Figuur 0-4, Figuur 0-11 en Figuur 0-16.

Potenties

Er is een matige tot goede potentie voor dit habitattype op enkele zandige koppen in verschillende deelgebieden, voornamelijk in deelgebieden 4 en 14.

Voor de potentiekaart van deze habitat verwijzen we naar Figuur 0-25.

Trend

Habitat komt nog maar fragmentair voor langs bijvoorbeeld enkele boswegen. Vergelijken van deze oppervlakten met de situatie bij de aanmelding is niet mogelijk. Wel getuigen deze vegetaties en vegetatiesamenstelling van een groter historisch voorkomen.

Tabel 0-5. Actuele oppervlakte (in ha) en aangemelde oppervlakte (in % t.o.v. oppervlakte van de speciale beschermingszone) en potenties van habitat (in ha) habitattype 4030

Deelgebied	Actuele oppervlakte (ha)	Potenties
4	0,47	Aanwezig
14	0,70	Aanwezig
15	0,08	Aanwezig
19	0,05	aanwezig
Totaal	1,22	<i>aanwezig</i>

Beoordeling op basis van de criteria en indicatoren in de LSVI-tabellen

Tabel 0-6. Beoordeling van criteria en indicatoren voor habitattype 4030 Afzonderlijke habitatvlekken binnen dit deelgebied worden niet onderscheiden

Tabel. Beoordeling van de staat van instandhouding van habitats per deelgebied en voor het totale Europees te beschermen gebied.				
Deelgebied	4	14	15	19
totale opp vh deelgebied	141,12	305,54	347,44	106,24
Habitat 4030	0,47	0,70	0,08	0,05

Oppervlakte-aandeel	0,33	0,23	0,02	0,05
Habitatstructuur				
Bedekking dwergstruiken	C	C	C	C
Ouderdomsstructuur Struikheide	B	B	B	C
Verstoring				
Vergrast/Verruigd	C	C	C	C
Verbost	C	C	C	C
Vegetatie				
Sleutelsoorten	C	C	B	C
Faunabeoordeling	C	C	C	C

Conclusie actuele staat van instandhouding

Habitattype 4030 komt actueel in een gedeeltelijk gedegradeerde staat van instandhouding voor, gezien zijn beperkte oppervlakte, beperkt aan tal sleutelsoorten en problemen van verbossing en verruiging.

Tabel 0-7. Geïntegreerde beoordeling van criteria en indicatoren voor habitattype 4030 over het volledige gebied.

4030		
Habitatstructuur	Dwergstruiken: enkel Struikheide is abundant aanwezig	overal gedegrad
	Ouderdomsstructuur Struikheide: overal slechts 1 ontwikkelingsstadium aanwezig	overal gedegrad
Verstoring	Vergrassing/verruiging: Adelaarsvaren, Gestreepte witbol en boerenwormkruid bereiken plaatselijk bedekkingen van meer dan 50%	overal gedegrad
	Verbost: verbossing >30%	overwegend gedegrad
Vegetatie	Aantal sleutelsoorten: enkel struikheide	overal gedegrad
Faunakarakteristieken- en beoordeling	De oppervlakte bedraagt minder dan 5 ha; versnipperd voorkomen; typische soorten van het habitattype zoals Aardbeivlinder, Groentje, Snortikker, Knosprietje, Nachtzwaluw, Boomleeuwerik en Boompieper zijn afwezig: overal gedegrad	

Ecologische doelstellingen

Gelet op de gewestelijke instandhoudingsdoelstellingen en bovenstaande analyse voor deze soort worden volgende ecologische doelen vooropgesteld.

Oppervlakte-doelstelling Ecologische (intitiële) doel: 4,5-7ha in deelgebied 4, 14 en 19.

kwaliteitsdoelstelling Droge heide met een goede structuurvariatie en een beperkte boomopslag (<20%). De verschillende habitatvlekken en de omliggende open plekken in de bossfeer dienen via corridors met mekaar verbonden te

zijn.

INFORMATIEF DOCUMENT

6210 - Droge halfnatuurlijke graslanden en struikvormende facies op kalkhoudende substraten (Festuco-Brometalia) (*gebieden waar zeldzame orchideeën groeien)

Het actuele voorkomen

Dit habitattype komt actueel voor in deelgebieden 8 en 17. Het betreft zeer kalkrijke varianten van 6510_huk (op mergel), door successie actueel uitgedroogd tot kalkrijk doornstruweel van het zuurbesverbond (6210_sk).

Voor de actuele verspreiding van deze habitat verwijzen we naar Figuur 0-7 en Figuur 0-14.

Potenties

Er is een matige tot goede potentie op plaatsen met dagzomende of zeer ondiepe mergellagen. Dit vinden we voornamelijk in deelgebieden 10, 17 en 8. Voor de potentiekaart van deze habitat verwijzen we naar Figuur 0-26.

Trend

Dit habitattype is gezien zijn zeldzame abiotische standplaatsseis steeds zeldzaam geweest en de deze habitat is sinds de aanmelding vermoedelijk weinig gewijzigd in oppervlakte. Door successie (doornstruweel/bos) zijn enkele soorten wel zeer zeldzaam geworden (mannetjesorchis, purperorchis).

Tabel 0-8. Actuele oppervlakte (in ha) en aangemelde oppervlakte (in % t.o.v. oppervlakte van de speciale beschermingszone) en potenties van habitat (in ha) habitattype 6210

Deelgebied	Actuele oppervlakte (ha)	Potenties
8	1,6	Aanwezig
17	0,21	aanwezig
Totaal	1,81	Aanwezig

Beoordeling op basis van de criteria en indicatoren in de LSVI-tabellen

Tabel 0-9. Geïntegreerde beoordeling van criteria en indicatoren voor habitattype 6210 over het volledige gebied.

Tabel. Beoordeling van de staat van instandhouding van habitats per deelgebied en voor het totale Europees te beschermen gebied.		
Deelgebied	8	17
totale opp vh deelgebied	39,29	96,74
Habitat 6210_sk	1,60	0,21
Oppervlakte-aandeel	4,07	0,22

Verstoring		
verboest	C	C
vergrast	A	B
vervilt	B	B
strooisel	B	B
verbraamd	B	B
verruigd bosrank	B	B
verruigd	A	A
vegetatie		
aantal sleutelsoorten	B	B
frequentie/bedekking sleutelsoorten	C	C
moslaag	B	B
orchideeen	C	C
Faunabeoordeling	C	C

Conclusie actuele staat van instandhouding

Deze habitat komt actueel in een gedeeltelijk aangetaste staat van instandhouding voor, gezien zijn beperkte oppervlakte, beperkte bedekkingsgraad met sleutelsoorten en graad van verbossing of verstruweling.

Tabel 0-10. Geïntegreerde beoordeling van criteria en indicatoren voor habitattype 6210 - Droge halfnatuurlijke graslanden en struikvormende facies op kalkhoudende substraten (*Festuco-Brometalia*) (*gebieden waar zeldzame orchideeën groeien) over het volledige gebied.

6210		
Verstoring	Verboest: >10%	overal gedegradeerd
	Vergrast: <30%	overal voldoende tot goed
	Vervilt: <30%	overal voldoende tot goed
	Strooisel: <30%	overal voldoende tot goed
	Verbraamd: <30%	overal voldoende tot goed
	Verruigd Bosrank: <30%	overal voldoende tot goed
	Verruigd: <30%	overal voldoende tot goed
Vegetatie	Aantal sleutelsoorten: tussen 4-14	overal voldoende tot goed
	Frequentie/bedekking sleutelsoorten: <10% excl. Gevinde kortsteel	overal gedegradeerd
	Moslaag: >10%	overal voldoende tot goed
	Orchideeën: <3 soorten	overal gedegradeerd
Faunakarakteristieken- en beoordeling	De oppervlakte komt versnipperd voor; typische soorten van het habitattype zoals Blauw-vleugelsprinkhaan, Kalkdoortje, Greppelsprinkhaan, Bruin blauwtje, Oranje en Gele luzernevlinder, Veldparelmoervlinder, Grauwe gors, Grauwe klauwier zijn afwezig: overwegend gedegradeerd	

Ecologische doelstellingen

Oppervlakte doelstelling Behoud met slechts een lichte uitbreiding van 0,1 ha in deelgebied 17.

kwaliteitsdoelstelling

Het habitatype bestaat actueel vaak uit verboste of verstruweelde relictten. Doel is opnieuw herstellen van zonbeschenen warme hellingen met een beperkte boomopslag (<20%) waarop typische orchideeënsoorten en andere kalkminnende soorten zich kunnen herstellen.

INFORMATIEF DOCUMENT

6230 - Soortenrijke heischrale graslanden op arme bodems van berggebieden (en van submontane gebieden in het binnenland van Europa)

Het actuele voorkomen

Binnen de deelgebieden van deze SBZ komen 4 subtypes voor van deze habitat. Vaak in mooie gradiëntsituaties van het ene naar het andere. Dit habitattype komt vaak nog maar in kleine relicten voor. Ondanks de beperkte oppervlakte zijn de relicten nog zeer soortenrijk. Actueel vinden we het nog terug in deelgebieden 1, 4, 7, 8, 9, 13, 14, 15, 18, 19, 20 en 23.

Actuele oppervlakte is een onderschatting, gezien er veel kennishiaten zijn.

Voor de actuele verspreiding van deze habitat verwijzen we naar Figuur 0-1, Figuur 0-4, Figuur 0-6, Figuur 0-7, Figuur 0-8, Figuur 0-10, Figuur 0-11, Figuur 0-12, Figuur 0-15, Figuur 0-16, Figuur 0-17 en Figuur 0-20.

Potenties

De potenties voor habitattype 6230 zijn beperkt. Subtypes 6230_ha en 6230_hn sluiten aan bij zandige situaties in de sfeer van boshabitat 9120 of op ontkalkte voedselarme leem (vaak op hellingen). Habitatsubtype 6230_hmo, de vochtige variant sluit hierbij aan op vochtige plekken of op overgang met veldrusassociatie (6410_ve) en de kalkrijke variant vinden we enkel op plaatsen waar schraallandsituaties ontstaan op kalkrijke leem (vaak in gradiënt met kalkrijke kamgraslanden 6510_huk).

Voor de potentiekaart van deze habitat verwijzen we naar Figuur 0-27.

Trend

Correcte inschatting van de oppervlakten van dit habitat ten tijde van de aanmelding is niet te maken. Wel is duidelijk dat recent nog heischrale vegetaties gescheurd en omgevormd zijn naar grasland, boomgaard of bebost zijn. De trend is dus ongetwijfeld negatief.

Tabel 0-11. Actuele oppervlakte (in ha) en aangemelde oppervlakte (in % t.o.v. oppervlakte van de speciale beschermingszone) en potenties van habitat (in ha) habitattype 6230

<i>Deelgebied</i>	<i>Actuele oppervlakte (ha)</i>	<i>Potenties</i>
1	0,37	0,05
4	0,2	2,22
7	0,07	
8	0,01	
9	0,057	
13	0,31	2,56
14	0,15	18,04
15	5,1	18,54
18	0,35	0,03
19	0,41	

20	0,04	0,35
23	0,08	
Totaal	7,14	41,79

Beoordeling op basis van de criteria en indicatoren in de LSVI-tabellen

Tabel 0-12. Beoordeling van criteria en indicatoren voor habitatype 6230, subtype_hmo.

Tabel. Beoordeling van de staat van instandhouding van habitats per deelgebied en voor het totale Europees te beschermen gebied.		
Deelgebied	15	19
totale opp vh deelgebied	347,44	106,24
Habitat 6230_hmo	4,92	0,12
Oppervlakte-aandeel	1,42	0,11
Habitatstructuur		
Levensvormen	A	B
Hoogopschietende soorten	C	C
Verstoring		
Verruigd	C	C
Vervilt	B	B
Pijpenstrootje	B	B
Strooisellaag	B	C
Verbost/verstruweeld incl. bramen	C	C
Vegetatie		
Soortenrijkdom	B	B
Totale bedekking sleutelsoorten	B	C
Faunabeoordeling	C	C

Tabel 0-13. Beoordeling van criteria en indicatoren voor habitattype 6230, subtype_ha.

Tabel. Beoordeling van de staat van instandhouding van habitats per deelgebied en voor het totale Europees te beschermen gebied.					
Deelgebied	13	14	15	18	19
totale opp vh deelgebied	120,00	305,54	347,44	191,12	106,24
Habitat 6230_ha	0,31	0,15	0,11	0,20	0,12
Oppervlakte-aandeel	0,26	0,05	0,03	0,11	0,11
Habitatstructuur					
Hoogopschietende soorten	C	C	C	C	C
Verstoring					
Verruigd	B	B	A	A	A
Strooisellaag	A	C	B	B	C
Verbost/verstruweeld incl. bramen	A	C	C	C	C
Vervilt	C	C	C	C	B
Vegetatie					
Soortenrijkdan	C	B	A	A	B
Totale bedekkingg sleutelsoorten	B	C	B	B	C
Faunabeoordeling	C	C	C	C	C

Tabel 0-14. Beoordeling van criteria en indicatoren voor habitattype 6230, subtype_hn.

Tabel. Beoordeling van de staat van instandhouding van habitats per deelgebied en voor het totale Europees te beschermen gebied.						
Deelgebied	4	14	15	18	19	20
totale opp vh deelgebied	141,12	305,54	347,44	191,12	106,24	146,00
Habitat 6230_hn	0,38	0,08	0,14	0,15	0,18	0,04
Oppervlakte-aandeel	0,27	0,03	0,04	0,08	0,17	0,03
Habitatstructuur						
Levensvormen	C	C	B	C	C	C
Hoogopschietende soorten	C	C	C	C	C	C

Verstoring						
Verruigd	A	A	A	B	A	A
Strooisellaag	C	C	C	C	C	C
Verbost/verstruweeld incl. bramen	C	C	C	C	C	C
Vervilt	B	B	B	B	C	B
Vegetatie						
Soortenrijkdom	B	B	A	B	B	C
Totale bedekking sleutelsoorten	B	B	A	B	C	C
Faunabeoordeling	C	C	B	C	C	C

Tabel 0-15. Beoordeling van criteria en indicatoren voor habitatype 6230, subtype_hnk.

Tabel. Beoordeling van de staat van instandhouding van habitats per deelgebied en voor het totale Europees te beschermen gebied.					
Deelgebied	1	7	8	9	23
totale opp vh deelgebied	273,52	15,80	39,29	25,44	26,49
Habitat 6230_hnk	0,30	0,07	0,01	0,06	0,08
Oppervlakte-aandeel	0,11	0,44	0,03	0,22	0,30
Habitatstructuur					
Levensvormen	B	B	C	C	C
Hoogopschietende soorten	B	C	C	B	C
Verstoring					
Verruigd	C	C	C	C	C
Strooisellaag	B	B	C	B	B
Verbost/verstruweeld incl. bramen	C	C	C	B	C
Vervilt	B	C	B	C	C
Vegetatie					
Soortenrijkdom	A	B	A	A	A
Totale bedekking sleutelsoorten	B	C	B	B	C
Faunabeoordeling	B	C	C	C	C

Conclusie actuele staat van instandhouding

Deze habitat komt actueel in een gedeeltelijk aangetaste staat van instandhouding voor, gezien zijn beperkte oppervlakte, beperkte bedekkingsgraad met sleutelsoorten, de aanwezige strooisellaag en graad van verbossing of verstruweling.

Tabel 0-16. Geïntegreerde beoordeling van criteria en indicatoren voor habitatype 6230 over het volledige gebied.

6230		
Habitatstructuur	Indicator levensvormen: 3 levensvormen aanwezig	overal voldoende tot goed
	Indicator hoogopschietende soorten: bedekking met soorten > 60 cm is meer dan occasioneel, vooral Adelaarsvaren en Boerewormkruid	deels voldoende tot goed
Verstoring	Indicator verruiging: <10%	overwegend voldoende tot goed
	Wel een probleem voor subtype 6230_hmo >10%	
	Indicator strooisellaag: >30%	overwegend gedegradeerd
	Indicator verbost/verstruweeld: overal > 10 % (door verbossing en/of bramen), met uitzondering van DG 30 (5-10%)	overwegend gedegradeerd
Vegetatie	Indicator vervilt: >30% voor deelgebieden 25 en 29, <10% voor deelgebied 30 en 36	overwegend gedegradeerd
	Indicator soortenrijkdom: >4	deels voldoende tot goed
Totale bedekking sleutelsoorten: <10%		Overwegend gedegradeerd
Faunakarakteristieken en -beoordeling	De oppervlakte bedraagt 7,14 ha, versnipperd voorkomen, vaak kleine individuele oppervlakten; typische soorten van het habitatype zoals Aardbeivlinder, Groentje, Snortikker, Knopsrietje, Nachtzwaluw, Boomleeuwerik en Boompieper zijn afwezig. Levendbarende hagedis komt wel nog verspreid voor: overal gedegradeerd	

Ecologische doelstellingen

Oppervlakte doelstelling Toename van 14-22,5 ha in deelgebied 1, 4, 7, 13, 14, 18, 19, 20 en 23.

kwaliteitsdoelstelling

Het habitatype moet een korte vegetatie bevatten (<25 cm) met een bedekking van >30% van de sleutelsoorten en <5% verruiging. De habitat is bij voorkeur zonbeschenen (ook geen hoogstamboomgaard) en er is geen strooisellaag (of bladval) op het grasland aanwezig. De graslanden zijn gebufferd tegen externe invloeden.

Door herstel vanuit verboste situaties zijn de kansen des te groter door de aanwezigheid van zaadbanken van kenmerkende soorten zegges, russen en biezen. Herstel en uitbreiding van relicten van deze vegetatietypes is nodig voor het behoud en herstel van populaties habitattypische soorten als groene nachtorchis, betonie, gevlekte orchis, gouden sprinkhaan, aardbeivlinder en moerasparelmoer.

6410 - Grasland met *Molinia* op kalkhoudende, venige of lemige kleibodem (Eu-Molinion)

Het actuele voorkomen

Habitattype 6410 komt in deze Speciale Beschermingszone voor in 2 subtypes, met name de veldrusassociatie 6410_ve en de 'echte' (kalkrijke) blauwgraslanden 6410_mo. We vinden deze habitat terug in deelgebieden 1, 9, 13, 14, 17, 18, 19 en 23. Op de aanwezige oppervlakte in deelgebied 18 (Nietelbroeken-Merlemont) na, betreft het kleine tot zeer kleine oppervlakten actueel habitat. Zowel historisch als actueel komen talrijke sleutelsoorten voor van dit habitattype (EU-soorten: kleine schorseneer, blauwe knoop, blauwe zegge, karwijselie, blonde zegge met daarnaast vleeskleurige orchis, bleke zegge, paddenrus, addertong, betonie, kleine valeriaan).

Voor de actuele verspreiding van deze habitat verwijzen we naar Figuur 0-1, Figuur 0-8, Figuur 0-10, Figuur 0-11, Figuur 0-14, Figuur 0-15, Figuur 0-16 en Figuur 0-20.

Potenties

Ondanks de veeleisendheid die deze habitats stellen qua abiotiek blijkt uit de potentiekaarten dat er in vele deelgebieden van SBZ Haspengouw zones liggen met een matige tot goede potentie. Dit is bijvoorbeeld het geval voor deelgebieden 1, 9, 10, 13, 14, 17 of 18.

Voor de potentiekaart van deze habitat verwijzen we naar Figuur 0-28.

Trend

Correcte inschatting van de oppervlakten van dit habitat ten tijde van de aanmelding is niet te maken. Wel is duidelijk dat er verschillende locaties met kensoorten voor deze habitat ondertussen verruigd zijn (foutief als 6340 in habitatkaart) of bebost zijn (vaak met populier). De trend is dus ongetwijfeld negatief.

Tabel 0-17. Actuele oppervlakte (in ha) en aangemelde oppervlakte (in % t.o.v. oppervlakte van de speciale beschermingszone) en potenties van habitat (in ha) habitattype 6410

Deelgebied	Actuele oppervlakte (ha)	Potenties
1	0,22	70,25
9	0,12	2,81
13	0,07	24,54
14	0,40	0,34
17	0,27	37,23
18	3,63	2,395
19	0,10	
23	0,05	

Beoordeling op basis van de criteria en indicatoren in de LSVI-tabellen

Tabel 0-18. Beoordeling van criteria en indicatoren voor habitatype 6410, subtype_mo

Tabel. Beoordeling van de staat van instandhouding van habitats per deelgebied en voor het totale Europees te beschermen gebied.		
Deelgebied	1	17
totale opp vh deelgebied	273,52	96,74
Habitat 6410_mo	0,22	0,28
Oppervlakte-aandeel	0,08	0,29
Habitatstructuur		
Bedekking lage schijngrassen	B	B
Verstoring		
Geëutrofieerd	B	B
Bedekking Pijpenstrootje	A	A
Verbost	C	A
Verruigd	C	B
Vernat	B	B
Verzuurd	B	B
Strooisellaag	C	A
Verdroogd	B	B
Vegetatie		
Soortenrijkdom	B	B
Totale bedekking sleutelsoorten; excl. Pijpenstrootje	A	A
Faunabeoordeling	C	C

Tabel 0-19. Beoordeling van criteria en indicatoren voor habitatype 6410, subtype_ve

Tabel. Beoordeling van de staat van instandhouding van habitats per deelgebied en voor het totale Europees te beschermen gebied.						
Deelgebied	9	13	14	18	19	23
totale opp vh deelgebied	25,44	120,00	305,54	191,12	106,24	26,49
Habitat 6410_ve	0,12	0,05	0,40	1,38	0,10	0,05
Oppervlakte-aandeel	0,47	0,04	0,13	0,72	0,09	0,19
Habitatstructuur						
Bedekking lage schijngrassen	C	C	B	C (excl ruige)	C	C
Verstoring						
Geëutrofeerd	C	C	B	C	B	B
Bedekking Pijpenstrootje, Biezenknoppen	B	B	B	B	B	B
Vernat	B	B	B	B	B	B
Verruigd	C	C	C	C	C	C
Verbost	A	C	C	C	C	C
Verzuurd	B	B	B	B	B	B
Strooisellaag	B	C	B	C	C	C
verdroogd	B	C	B	C		
Vegetatie						
Soortenrijkdom	B	C	A	A	B	C
Totale bedekking sleutelsoorten (excl. Pijpenstrootje, Biezenknoppen)	A	C	A	A	C	A
Faunabeoordeling	C	C	C	B	C	C

Conclusie actuele staat van instandhouding

Deze habitat komt actueel in een gedeeltelijk aangetaste staat van instandhouding voor, gezien zijn beperkte oppervlakte, beperkte bedekkingsgraad met sleutelsoorten, de aanwezige strooisellaag en graad van verbossing of verstruweling.

Tabel 0-20. Globale beoordeling van de staat van instandhouding van habitattype 6410 - Grasland met *Molinia* op kalkhoudende, venige of lemige kleibodem (Eu-Molinion)

6410		
Habitatstructuur	<i>Indicator lage schijngrassen</i> : >30%	Gedegradeerde staat
Verstoring	<i>Indicator geëutrofieerd</i> : soorten indicatief voor eutrofiëring bedekken tussen 30-50%	gedegradeerde staat
	<i>Indicator verruigd</i> : bedekking <10%	Gedegradeerde staat
	<i>Indicator verbost/verstruweeld</i> : verbossing/verstruweling is afwezig	Gedegradeerde staat
	<i>Indicator vernat</i> : bedekking grote zeggen <30%	goede staat
	<i>Indicator strooisellaag</i> : <10%	Gedegradeerde staat
	<i>Indicator verdroogd</i> : bedekking indicatieve soorten <10%	goede staat
	<i>Indicator verzuurd</i> : <30%	voldoende tot goede staat
Vegetatie	<i>Indicator soortenrijkdom</i> : <5 sleutelsoorten (er komen 4 sleutelsoorten voor)	Goede staat
	<i>Totale bedekking sleutelsoorten</i> : < 10 %	gedegradeerde staat
Faunakarakteristieken en -beoordeling	De oppervlakte bedraagt 4,85 ha, grotendeels versnipperd voorkomend; het voorkomen van habitattypische soorten is niet gekend: overal gedegradeerd	

Ecologische doelstellingen

Oppervlakte doelstelling Uitbreiding met 14-22,5ha in deelgebieden 1, 4, 7, 13, 14, 18, 19, 20 en 23.

kwaliteitsdoelstelling

De habitat bestaat uit graslanden met een vegetatie <50 cm en een bedekking van lage schijngrassen die hoger is dan 30%. De bedekking van de sleutelsoorten is >30% en, indien aanwezig heeft de strooisellaag en de verruiging een bedekking <10%. De graslanden zijn gebufferd tegen externe invloeden. Tegen gaan van beschaduwning, geen aanplant van populieren

INFORMATIEF DOCUMENT

6430 - Voedselrijke zoomvormende ruigten van het laagland, en van de montane en alpiene zones

Het actuele voorkomen

In het habitattype 6430 'voedselrijke zomen' kunnen 2 subtypes worden onderscheiden:

- subtype 6430_hf: moerasspireaveverbond (natte ruigte). Dit type is gedeeltelijk uit de habitatkaart af te lezen als BWK-code Hf (moerasspirearuigte). Doorgaans betreft dit echter verruigingsfasen van voormalige al dan niet kwelgevoede hooilandtypes. Enkel op het alluvium van de grotere rivieren, met hun typische overstromingsdynamiek kunnen we spreken van vegetaties die aansluiten bij habitattype 6430. Dit vinden we vooral terug in de Middenloop van de Mombeek (deelgebied 11), langs de benedenloop van de Mombeek (deelgebied 13) en verder in deelgebied 15 (Vinne-Heerbroek).
- subtype 6430_bz: vochtige, nitrofiële boszoom met zeldzame algemene soorten: eikelmuis, bergnachtorchis, welriekende agrimonie, bosrandvlinders en hazelworm of habitatsoorten als vroege meesterpad, spaanse vlag, hazelmuis (kennishiaat) en grauwe klauwier. Mantel- en zoomvegetaties zijn niet als dusdanig gekarteerd als aparte percelen en daarom ook niet uit de habitatkaart af te leiden. Er wordt ook geen oppervlakte-doelstelling uitgeschreven voor dit habitatsubtype. We vinden mooi ontwikkelde voorbeelden van deze habitat onder andere terug in deelgebieden 1, 2, 3, 7, 8, 9, 10, 14, 15, 17, 18, 21, 22, 23, 24, 25, 26.

Voor de actuele verspreiding van de habitat verwijzen we naar Figuur 0-1, Figuur 0-2, Figuur 0-3, Figuur 0-6, Figuur 0-7, Figuur 0-8, Figuur 0-9, Figuur 0-11, Figuur 0-12, Figuur 0-14, Figuur 0-15, Figuur 0-18, Figuur 0-19, Figuur 0-20, Figuur 0-21, Figuur 0-22 en Figuur 0-23.

Potenties

Potenties voor voedselrijke natte ruigten zijn voornamelijk aanwezig als beekbegeleidende vegetaties langs de Mombeek (deelgebieden 1 en 13), ter hoogte van het Vinne (deelgebied 15).

Vochtige boszomen kunnen in vrijwel elk deelgebied met boshabitats 9160 of 91E0 ontwikkeld worden door minder scherpe overgangen tussen bos en andere vegetaties te realiseren. Ook binnen graslandcomplexen is de aanwezigheid van deze habitat bijvoorbeeld op overgang naar doornstruweel belangrijk. De potenties voor het habitattype zijn hoog³¹.

Voor de potentiekaart van deze habitat verwijzen we naar Figuur 0-29.

Trend

De trend is onduidelijk. Enerzijds is het aandeel spirearuigte dat men kan aflezen op de BWKkaart ongetwijfeld toegenomen door het uitvallen van hooipraktijken in de beekvalleien. Dit is echter geen toename van habitat 6430, maar een afname van natte hooilandtypes, genre dottergrasland (rbb_hc), grote vossenstaarthooiland (6510_hua) blauwgrasland (6410), zilverschoonverbond (rbb_zil) of grote zeggenmoeras (rbb_mc).

Of de eigenlijke habitat 6430 bij aanmelding talrijker voorkwam valt te betwijfelen.

Ook voor de nitrofiële boszomen zijn er onvoldoende gegevens om de trend te kunnen evalueren. Wel staat vast dat het ontbreken van mantel-zoomsituaties in de grote boscomplexen (bv. door uitvallen van hakhoutpraktijken) negatief is voor deze habitat.

Tabel 0-21. Actuele oppervlakte (in ha) en aangemelde oppervlakte (in % t.o.v. oppervlakte van de speciale beschermingszone) en potenties van habitat 6430 - Voedselrijke zoomvormende ruigten van het laagland, en van de montane en alpiene zones

Deelgebied	Actuele oppervlakte (ha)	Potenties
1	15,9	205,73
3	1,0	28,99
13	34,4	95,50
15	11,0	193,08
20	1,5	40,05
23	2,2	21,13
24	0,75	44,74
25	2,0	31,74
Totaal	68,75	660,96

Beoordeling op basis van de criteria en indicatoren in de LSVI-tabellen

Voor de concrete beoordeling van de **lokale staat van instandhouding** voor deelgebieden en/of habitatvlekken wordt verwezen naar onderstaande tabellen.

Tabel 0-22. Beoordeling van criteria en indicatoren voor habitattypen 6430 voedselrijke zoomvormende ruigten van het laagland en van montane en alpiene zones, subtype: moerasspireaverbond (6430_hf)

Deelgebied	1	3	13	15	20	23	24	25
totale opp vh deelgebied	273,52	29,08	120	347,44	146,00	26,49	48,61	34,21
Habitat 6430_hf_mr_hw	15,90	1,00	34,4	11,00	1,5	2,2	0,75	2,00
Oppervlakte-aandeel	5,81	3,44	28,67	3,17	1,03	8,31	1,54	5,85
Habitatstructuur								
Grassen	C	C	C	C	C	C	C	C
Verstoring								
Soortenrijkdom subtypes hf en hw	A	B	A	A	A	A	A	A
Totale bedekking sleutelsoorten subtypes hf en hw	B	B	B	B	B	B	B	B
Vegetatie								

Verruigd	C	C	C	C	C	C	C	C
Invasieve exoten	B	B	B	B	B	B	B	B
Faunabeoordeling	A	B	B	B	B	B	B	B

Conclusie actuele staat van instandhouding

Door een te hoge graad van vergrassing en verruiging, de versnipperde aanwezigheid van dit habitattype en onvoldoende aanwezigheid van faunasoorten wordt de actuele staat van instandhouding als gedeeltelijk aangetast geacht.

Tabel 0-23. Globale beoordeling van de staat van instandhouding van habitattype 6430 - Voedselrijke zoomvormende ruigten van het laagland, en van de montane en alpiene zones –subtype natte ruigte

6430_hf_mr_hw		
Habitatstructuur	Indicator grassen: bedekking grassen >10%	overwegend gedegradeerd
Vegetatie	Indicator sleutelsoorten: >5	overwegend voldoende tot goed
	Indicator Bedekking sleutelsoorten: >50%	overwegend voldoende tot goed
Verstoring	Indicator verruigd: > 30 % verruigd	overwegend gedegradeerd
	Indicator invasieve soorten: < 10 % of afwezig	overal voldoende tot goed
Faunakarakteristieken –en beoordeling	Op basis van de actuele gegevens kan geoordeeld worden dat deze habitat gedeeltelijk gedegradeerd is op vlak van faunakarakteristieken. In de natte ruigten zijn er nog wel enkele broedkoppels blauwborst aanwezig ter hoogte van het Vinne. Voor de nitrofiële boszomen zijn onvoldoende gegevens beschikbaar om uitspraken te doen (bramensprinkhaan is bijna overal aanwezig, maar over bosrandvlinders is weinig gekend).	

Ecologische doelstellingen

Gelet op de gewestelijke instandhoudingsdoelstellingen en bovenstaande analyse voor dit habitattype worden volgende ecologische doelen vooropgesteld.

Oppervlakte-doelstelling uitbreiding met 3.5-11.5ha. 10 ha van het actueel habitat wordt omgezet naar de habitattypes 6510_hua en 6410 of tot rbb_mc in functie van de zeggekorfslak en het herstel van samenhangende hooiland- en moerascomplexen met hoge faunawaarde

Kwaliteits-doelstelling **6430_hf**: Een goede staat van instandhouding gekoppeld aan faunaelementen in beekdalmozaïek zoals zeggekorfslak en blauwborst (Vinne).

6430_bz: Voldoende tot goede staat van instandhouding. dit mooi ontwikkeld habitatsubtype wordt tot doel gesteld in de bossfeer, maar vormt ook belangrijke zoomsituaties in de hellinggraslandensfeer en in de beekdalmozaïek.

6510 - Laaggelegen schraal hooiland (*Alopecurus pratensis*, *Sanguisorba officinalis*)

Het actuele voorkomen

Er komen 3 subtypes voor van habitattype 6510:

De habitatkaart geeft aan dat habitattype 6510_hu, subtype Glanshaverbond (*Arrhenaterion*) voorkomt in volgende deelgebieden: 1, 2, 3, 5, 8, 9, 10, 13, 15, 17, 18, 22, 23, 24 en 26: met een totale oppervlakte van 40,5 ha.

Het habitattype 6510_hua is een actueel kennishiaat. Op basis van de floradatabank kan men ervan uitgaan dat deze habitat voorkwam en voorkomt (vb. grote vossenstaart, groot streepzaad, weidekervel, knoopkruid, grote ratelaar, kleine ratelaar, veldlathyrus, gulden boterbloem, tweerijige zegge, moesdistel). Maar het is niet mogelijk op basis van de BWK een oppervlakte van het actuele voorkomen in te schatten.

Het habitattype 6510_huk (kalkrijk kamgrasland) komt actueel voor in deelgebieden 1, 7, 8, 10, 17 en 22. voor een totale oppervlakte van 8,5 ha.

Voor de actuele verspreiding van de habitat verwijzen we naar Figuur 0-1, Figuur 0-6, Figuur 0-7, Figuur 0-9, Figuur 0-14 en Figuur 0-19.

Potenties

Potenties voor het subtype Glanshavergrasland (6510_hu, *Arrhenaterion*) is in veel deelgebieden in grote oppervlakte aanwezig, gebonden aan de iets drogere zones in de valleigebieden. Bestaande soortenrijkere graslanden (RBB kamgrasland) kunnen relatief gemakkelijk omgevormd worden naar het Glanshaververbond. Randvoorwaarden zijn stopzetting van bemesting en een aangepast maai-beheer. Ook kan dit type bekomen worden vertrekkend vanuit minder intensief bemeste akkers en door in het begin een maaieregime met hoge frequentie aan te houden.

Potentie voor kalkrijk kamgrasland is door zijn zeldzame abiotische uitgangssituatie ruimtelijk zeer beperkt. Potentie voor beperkte uitbreidingen vinden we terug in deelgebieden: 1, 7, 8, 10, 17 en 22.

Potentie voor het verbond van grote vossenstaart met Weidekervel (*Alopecurion*) is groot in deelgebieden 1, 2, 5, 10, 13, 15, 17 en 18. Deze potentie is vaak zeer lokaal en beperkt in oppervlakte.

Voor de potentiekaart van deze habitat verwijzen we naar Figuur 30.

Trend

Aanwezigheid van dit type is algemeen achteruitgegaan in Vlaanderen door vermessing en gewijzigd landgebruik.

Tabel 0- 24 . Actuele oppervlakte (in ha) en aangemelde oppervlakte (in % t.o.v. oppervlakte van de speciale beschermingszone) Laaggelegen schraal hooiland (*Alopecurus pratensis*, *Sanguisorba officinalis*) (in ha), subtypes Glanshaverbond (*Arrhenaterion*) en Kalkrijk kamgrasland (*Galio-Trifolieton*)

Deelgebied	Actuele oppervlakte (ha) 6510	Potenties
1	5,72	134,26
2	2,8	73,98
3	0,5	28,99

5	0,85	33,91
7	2,8	12,67
8	1,22	30,38
9	1,97	22,59
10	1,59	42,06
13	1,3	45,88
15	7,36	94,15
17	5,67	40,77
18	15,00	125,55
22	0,13	20,91
23	2,98	21,13
24	0,35	44,82
26	1,6	2,57
Totaal	51,84	774,62

Beoordeling op basis van de criteria en indicatoren in de LSVI-tabellen

Tabel 0-25. Samenvatting en conclusies van de lokale staat van instandhouding voor *habitattype 6510 Laaggelegen schraal hooiland (Alopecurus pratensis, Sanguisorba officinalis), subtype Glanshaverbond (Arrhenaterion)*

Tabel. Beoordeling van de staat van instandhouding van habitats per deelgebied en voor het totale Europees te beschermen gebied.															
Deelgebied	1	2	3	5	8	9	10	13	15	17	18	22	23	24	26
totale opp vh deelge- bied	273,52	97,99	29,08	114,71	39,29	25,44	89,04	120,00	347,44	96,74	191,12	21,87	26,49	48,61	46,07
Habitat 6510_hu	3,22	2,80	0,50	0,85	0,77	1,97	1,32	1,30	7,36	3,25	15,00	0,12	2,98	0,35	1,60
Oppervlakte-aandeel	1,18	2,86	1,72	0,74	1,96	7,74	1,48	1,08	2,12	3,36	7,85	0,55	11,25	0,72	3,47
Habitatstructuur															
horizontale structuur	B	B	B	B	B	B	B	B	B	B	B	B	B	B	B
horizontale structuur															
Verstoring															
Verruigd	A	B	C	C	B	B	B	B	B	C	B	C	B	B	C
Strooisellaag	A	B	C	B	B	B	B	C	B	B	B	C	B	B	C
Verbost/verstruweeld incl. bramen	C	C	C	C	C	C	C	C	C	C	C	C	C	C	C
Vegetatie															
aantal sleutelsoorten	A	B	B	B	A	A	A	B	A	A	A	B	A	B	B
frequentie/bedekking	C	C	C	C	C	C	C	C	C	C	C	C	C	C	C
Faunabeoordeling	B	B	B	B	B	B	B	B	B	B	B	B	B	C	B

Tabel 0-26. Samenvatting en conclusies van de lokale staat van instandhouding voor habitatype 6510 Laaggelegen schraal hooiland (*Alopecurus pratensis*, *Sanguisorba officinalis*), subtype Kalkrijk kamgrasland (*Galio-Trifolietum*)

Tabel. Beoordeling van de staat van instandhouding van habitats per deelgebied en voor het totale Europees te beschermen gebied.						
Deelgebied	1	7	8	10	17	22
totale opp vh deelgebied	273,52	15,80	39,29	89,04	96,74	21,87
Habitat 6510_huk	2,50	2,80	0,45	0,15	0,27	0,10
Oppervlakte-aandeel	0,91	17,72	1,15	0,17	0,28	0,46
Habitatstructuur						
horizontale structuur	B	B	B	B	B	C
Verstoring						
Verruigd	A	A	A	A	A	B
Strooisellaag	A	B	B	A	A	A
Verbost/verstruweeld incl. bramen	B	C	C	B	C	B
Vervilt	C	C	C	C	C	C
Vegetatie						
sleutelsoorten	A	A	A	B	A	C
aantal sleutelsoorten	A	A	A	B	A	B
frequentie/bedekking	B	B	B	B	B	C
Faunabeoordeling	B	B	C	C	C	C

Tabel 0-27. Samenvatting en conclusies van de lokale staat van instandhouding voor habitatype 6510 Laaggelegen schraal hooiland (*Alopecurus pratensis*, *Sanguisorba officinalis*), subtype Grote vossenstaartverbond (*Alopecuroid*)

Tabel. Beoordeling van de staat van instandhouding van habitats per deelgebied en voor het totale Europees te beschermen gebied.				
Deelgebied	1	13	15	17
totale opp vh deelgebied	273,52	120,00	347,44	96,74
Habitat 6510_hua	?	?	?	?
Oppervlakte-aandeel	?	?	?	?
Habitatstructuur				
horizontale structuur	B	B	B	B

horizontale structuur	B	B	B	B
Verstoring				
Verruigd	B	B	B	B
verdroogd	B	B	B	B
vernat	B	B	B	B
strooisel	C	C	C	C
verboos/verstruweeld	C	C	C	C
Vegetatie				
sleutelsoorten	C	C	C	C
frequentie/bedekking	B	B	B	B
Faunabeoordeling	C	C	C	C

Conclusie actuele staat van instandhouding

Voor habitatsubtype 6510_hua (Alopecurion) kan geen beoordeling gemaakt worden gezien de actuele aanwezigheid niet gekend is.

Habitattype 6510_hu bevindt zich actueel in een gedeeltelijk aangetaste staat van instandhouding door de te lage bedekkingsgraad van sleutelsoorten, en de hoge graad van verruiging of verbossing.

Habitattype 6510_huk bevindt zich actueel in een gedeeltelijk aangetaste staat van instandhouding door de hoge graad van verruiging en verbossing en door de gedegradeerde staat op vlak van de faunakarakteristieken.

Tabel 0- 28. Globale beoordeling van de staat van instandhouding van habitattype 6510 Laaggelegen schraal hooiland (*Alopecurus pratensis*, *Sanguisorba officinalis*), subtype Glanshaverbond (*Arrhenaterion*)

6510_hu		
Habitatstructuur	<i>Indicator lage, middelhoge, hoge grassen:</i> drie klassen zijn gelijkmatig aanwezig	overal voldoende tot goed
	<i>Horizontale structuur</i>	overal voldoende tot goed
Verstoring	<i>Indicator verbossing/verstruweling:</i> < 5% (de meeste percelen worden gemaaid)	overwegend gedegradéerd
	<i>Indicator strooisellaag:</i> < 10%	overwegend gedegradéerd
	<i>Indicator verruiging/ruderalisering:</i> 10-30 % met Engels raaigras in vele percelen	overwegend gedegradéerd
Vegetatie	<i>Indicator soortenrijkdom:</i> > 7	overal voldoende tot goed
	<i>Indicator bedekking sleutelsoorten:</i> meestal < 50%	overwegend gedegradéerd
Faunakarakteristieken en -beoordeling	Ondanks de versnipperdheid van de deelgebieden en de habitats binnen de deelgebieden is de beoordeling voor faunakarakteristieken overwegend voldoende, door het nog talrijk aanwezig zijn van habitattypische soorten.	

Tabel 0- 29. Globale beoordeling van de staat van instandhouding van habitattype 6510 Laaggelegen schraal hooiland (*Alopecurus pratensis*, *Sanguisorba officinalis*), subtype Kalkrijk kamgrasland (*Galio-Trifolietum*)

6510_huk		
Habitatstructuur	<i>Horizontale structuur: >30%</i>	overal voldoende tot goed
Verstoring	<i>Indicator verbossing/verstruweling:</i>	overwegend gedegradeerd
	<i>Indicator strooisellaag: < 10%</i>	Overwegend voldoende tot goed
	<i>Indicator verruiging/ruderalisering: >30%</i>	overwegend gedegradeerd
Vegetatie	<i>Indicator soortenrijkdom: > 7</i>	overal voldoende tot goed
	<i>Indicator bedekking sleutelsoorten: meestal < 50%</i>	overwegend voldoende tot goed
Faunakarakteristieken en -beoordeling	Door de kleine oppervlakten van dit habitatsubtype is de beoordeling voor de faunakarakteristieken overwegend gedegradeerd.	

Ecologische doelstellingen

Gelet op de gewestelijke instandhoudingsdoelstellingen en bovenstaande analyse voor deze habitat worden volgende ecologische doelen vooropgesteld:

Oppervlakte-doelstelling

Habitattype 6510_hu: Toename met 74,5-115ha ha in deelgebieden 1, 3, 5, 8, 9, 10, 13, 15, 17, 18, 23, 24 en 26 . . Hierbij wordt gestreefd naar een herstel van samenhangende hooiland- en moerascomplexen met hoge faunawaarde (gecombineerd met andere habitatypes 6410 en 6430 en RBB's).

Habitattype 6510_huk: toename van 15-22,5 ha, waarvan 1.5ha uitbreiding door omvorming en 12.5-15,5ha effectieve uitbreiding. Het realiseren van kernen kalkrijk kamgrasland situeert zich in deelgebieden 1, 7, 8, 10, 17, en een beperkte uitbreiding in deelgebied 22. Er wordt gestreefd naar herstel van samenhangende graslandcomplexen met een hoge faunawaarde (gecombineerd 6210_sk, 6230_hn, 6230_hnk, 6510_hu rbb_sp en rbb_kam)

Habitattype 6510_hua: toename met 13-28 voornamelijk in deelgebieden 1, 13, 15 en 18. Hierbij wordt gestreefd naar een herstel van samenhangende hooiland- en moerascomplexen met een hoge faunawaarde (oa voor zeggekorfslak)

Kwaliteits-doelstelling

Een goede staat van instandhouding gekoppeld aan fauna-elementen.

7140 - Overgangs- en trilveen

Het actuele voorkomen

Dit habitattype komt actueel enkel voor binnen deelgebied 15, met name op de rand van het Vinnemeer.

Voor de actuele verspreiding van deze habitat verwijzen we naar Figuur 0-12.

Potenties

Potenties voor dit habitattype beperken zich binnen deze SBZ tot deelgebied 15, op het veenpakket aan de rand van het Vinnemeer.

Trend

Ten opzichte van de situatie bij de aanmelding is de trend mogelijks licht positief, gezien door de natuurinrichting van het Vinne opnieuw een waterpeil is ingevoerd dat positief is (ten opzicht van de populierenaanplant en drainage vóór natuurinrichting).

Tabel 0- 30. Actuele oppervlakte (in ha) en aangemelde oppervlakte (in % t.o.v. oppervlakte van de speciale beschermingszone) Overgangs en trilveen 7140

Deelgebied	Actuele oppervlakte (ha)	Potentie
15	0,5	Aanwezig
Totaal	0,5	Aanwezig

Beoordeling op basis van de criteria en indicatoren in de LSVI-tabellen

Tabel 0-31. Samenvatting en conclusies van de lokale staat van instandhouding voor habitattype 7140 - Overgangs- en trilveen

Tabel. Beoordeling van de staat van instandhouding van habitats per deelgebied en voor het totale Europees te beschermen gebied.	
Deelgebied	15
totale opp vh deelgebied	347,44
Habitat 7140_meso	0,50
Oppervlakte-aandeel	0,14
Habitatstructuur	
Oppervlakte habitatvlek	A
Oppervlakte moeras	A
Drijfslaag en open water	B
moslaag	B
Strooisellaag	C
Verstoring	

Verbossing	C
Vergrassing, haarmosontwikkeling	B
Verruiging	C
Structuurschade	C
Vegetatie	
Aantal sleutelsoorten	A
Bedekking sleutelsoorten	B
dominantie	B
Faunabeoordeling	B

Conclusie actuele staat van instandhouding

Habitat 7140 bevindt zich actueel in een gedeeltelijk gedegradeerde staat van instandhouding door de aanwezige strooisellaag, de verruiging en verbossing en door de structuurschade.

Tabel 0-32. Geïntegreerde beoordeling van criteria en indicatoren voor habitattypen 7140 over het volledige gebied.

7140		
Habitatstructuur	oppervlakte habitatvlek: >0,10ha	overal voldoende tot goed
	oppervlakte moeras: >1 ha	overal voldoende tot goed
	drijfslaag en open water: 10-50% drijfslaag en $\geq 10\%$ open water	overal voldoende tot goed
	Moslaag: >10%	overal voldoende tot goed
	Strooisellaag: >30%	overal gedegrademd
	Dominantie van één soort: geen soort >70%	overal voldoende tot goed
Verstoring	Verbost: >10%	overal gedegrademd
	Verruigd: totaal bedekking > 30% of verruiging >10% of vegetatiehoogte > 80 cm	overal gedegrademd
	vergrast: totaal bedekking 10-30% of vegetatiehoogte 50-80 cm en verruiging $\leq 10\%$	overal voldoende tot goed
	Structuur: >10%	overal gedegrademd
Vegetatie	Aantal sleutelsoorten: >5	overal voldoende tot goed
	Frequentie/bedekking sleutelsoorten: sleutelsoorten $\geq 30\%$ EN sleutelsoorten + overige soorten $\geq 50\%$	overal voldoende tot goed
Faunakarakteristieken- en beoordeling	De oppervlakte bedraagt minder dan 5 ha; versnipperd voorkomen; typische soorten van het habitattypen zoals Aardbeivlinder, Groentje, Snortikker, Knosprietje, Nachtzwaluw, Boomleeuwerik en Boompieper zijn afwezig: overwegend gedegrademd	

Ecologische doelstellingen

Oppervlakte-doelstelling Toename met 0,5-1,0ha

**Kwaliteits-
doelstelling**

goed ontwikkeld habitat met moslaag van >70%, strooisellaag <10%, verbossing < 10%, met een goede soortensamenstelling en een voorkomen van > 70% sleutelsoorten.

7220 – Kalktufbronnen met tufsteenformatie (Cratoneurion)***Het actuele voorkomen***

Het fysisch-chemisch fenomeen van kalktufvorming wordt in een aantal bronzones waargenomen, meer bepaald in deelgebieden 1, 2, 7, 8, 17, 23, 24 en 25. Steeds betreft het puntlocaties met een eerder beperkt aantal vierkante meter effectieve habitat per deelgebied.

Potenties

De potenties van habitatype zijn zeer beperkt en geschikte locaties kunnen ook moeilijk tot niet gecreëerd worden. In eerste instantie is dit beperkt tot die zones en bovenlopen van beekjes waar er nu al bronnen aanwezig zijn en die in bronbos zijn gelegen. Dit uittredend bronwater moet erg kalkrijk zijn opdat kalkneerslag zou kunnen optreden, afzetting van calciumcarbonaat op de in het water aanwezige blaadjes, mossen, takjes. De mogelijkheden om kalkafzetting waar te nemen zijn dan ook het grootst in bronbossen waarbij het water door een kalkrijke ondergrond.

Trend

Niet gekend, uit de verdrogingsgraad van enkele tufbronnen kan verwacht worden dat de trend eerder negatief is (heeft te maken met het gebruik van de infiltratiegebieden).

Tabel 0-33. Actuele oppervlakte (in ha) en aangemelde oppervlakte (in % t.o.v. oppervlakte van de speciale beschermingszone) en potenties van habitat (in ha) habitatype 7220

Beoordeling op basis van de criteria en indicatoren in de LSVI-tabellen

Tabel 0-34. Samenvatting en conclusies van de lokale staat van instandhouding voor habitattype 7220 – Kalktufbronnen met tufsteenformatie (Cratoneurion)

Tabel. Beoordeling van de staat van instandhouding van habitats per deelgebied en voor het totale Europees te beschermen gebied.								
Deelgebied	1	2	7	8	17	23	24	25
totale opp vh deelgebied	273,52	97,99	15,80	39,29	96,74	26,49	48,61	34,21
7120	?	?	?	?	?	?	?	?
Oppervlakte-aandeel	?	?	?	?	?	?	?	?
Habitatstructuur								
Oppervlakte habitatvlak	A	?	B	B	C	?	?	?
Oppervlakte kalkafzettingen	A	?	B	B	C	?	?	?
aard kalkafzetting	?	?	?	?	?	?	?	?
moskussens (> 0,5 m ²) met kalkafzetting	?	?	?	?	?	?	?	?
Verstoring								
Dynamiek	?	?	?	?	?	?	?	?
ontwikkeling waterval-mos/draadalg	?	?	?	?	?	?	?	?
Overbetreding	?	?	?	?	?	?	?	?
Vegetatie								
Aantal sleutelsoorten	B	?	B	B	B	?	?	?
Bedekking sleutelsoorten en kalkafzetting	?	?	?	?	?	?	?	?
Faunabeoordeling	C	C	C	C	C	C	C	C

Conclusie actuele staat van instandhouding

Habitattype 7220 bevindt zich actueel in een gedeeltelijk aangetaste staat van instandhouding omwille van faunakarakteristieken.

Tabel 0- 35. Globale beoordeling van de staat van instandhouding van habitattype 7220 – Kalktufbronnen met tufsteenformatie (Cratoneurion)

7220		
Habitatstructuur	Oppervlakte habitatvlek: 0,4-4 m ² of ≥ 1m lengte	Overwegend voldoende tot goed
	Oppervlakte kalkafzettingen: oppervlakte gebied met kalkafzettingen 10-100 m ²	Overwegend voldoende tot goed
Vegetatie	Aantal sleutelsoorten: >2 sleutelsoorten waarbij een diknerfmos of Tufmos	Overwegend voldoende tot goed
Faunakarakteristieken- en beoordeling	De oppervlakte komt versnipperd voor; typische soorten van het habitattype zoals de vlokreeft Niphargus spec., de kokerjuffer Wormaldia occipitalis, de platworm Crenobia alpina, de steenvlieg Nemoura marginata en de waterkever Hydraena melas, larven gespecialiseerde vliegen, larven Vuursalamander zijn afwezig: gedeeltelijk gedegradeerd	

Ecologische doelstellingen

Oppervlakte-doelstelling

Behoud van de actuele locaties en waar mogelijk uitbreiding tot een goede staat van instandhouding.

Kwaliteits-doelstelling

Aanwezigheid van kalkafzettingen >100m² met verschillende bronniveaus die ingebed liggen in andere habitattypes en gebufferd zijn tegen externe invloeden door de bescherming van hoger gelegen infiltratiegebieden. Met een bodem-pH >7,5 en een waterkwaliteit met Ca²⁺ >60 mg/l en HCO₃⁻ >110 mg/l dat oligo- of mesotroof is.

7230 - Alkalisch laagveen

Het actuele voorkomen

Een habitatype dat historisch steeds zeldzaam moet geweest zijn in Haspengouw, gezien zijn uitgelezen standplaatseis van laagveen in combinatie met zeer kalkrijke kwel. Actueel komt het habitatype met zekerheid voor in het Overbroek te Gelingen (deelgebied 17). Van de overige (historische) standplaatsen zijn nog enkele relictsoorten te vinden in deelgebied 1 (graslanden onder de burcht van Kolmont en beemden bij dorpscentrum Haren).

Potenties

De potenties van habitatype zijn zeer beperkt. Herstel hydrologie en aangepast (omvormings)beheer kan tot beperkte uitbreidingen leiden in deelgebied 17 (en 1).

Trend

Ten opzichte van de historische vegetatieopnames (Vandeborn 1865) een duidelijke kwalitatieve achteruitgang van de Haspengouwse alkalische laagvenen (Gele zegge, Moeraswespenorchis, Breed wollegras, Paddenrus, Parnassia, Vlozegge, Blonde zegge, Moeraszoutgras, Bonte paardenstaart).

Ten opzichte van de situatie van de aanmelding is de trend niet te bepalen, gezien dit habitatype niet gekend was.

Tabel 0-36. Actuele oppervlakte (in ha) en aangemelde oppervlakte (in % t.o.v. oppervlakte van de speciale beschermingszone) en potenties van habitat (in ha) habitatype 7230

Deelgebied	Actuele oppervlakte (ha)	Potenties
1		Aanwezig
17	0,22	aanwezig
Totaal		aanwezig

Tabel 0-37. Samenvatting en conclusies van de lokale staat van instandhouding voor habitatype habitatype 7230 - Alkalisch laagveen

Tabel. Beoordeling van de staat van instandhouding van habitats per deelgebied en voor het totale Europees te beschermen gebied.		
Deelgebied	1.	17
totale opp vh deelgebied	273,52	96,74
Habitat 7230	?	0,22
Oppervlakte-aandeel	?	0,23
Habitatstructuur		

Oppervlakte habitatvlek	?	C
Oppervlakte moeras	?	B
Bedekking kleine schijngrassen	?	C
bedekking pijpenstrootje en heide	?	A
Bedekking mossen, exclusief veenmos	?	B
Aanwezigheid van zuurstof	?	C
Strooisellaag	?	B
Verstoring		
Verbossing	?	B
Verruiging t.g.v. onaangepast beheer	?	B
Verruiging door nutriëntentoeename	?	C
Verzuring	?	A
Vergrassing structuurschade	?	B
Vegetatie		
Soortenrijkdom	?	B
Bedekking sleutelsoorten	?	B
Faunabeoordeling	?	C

Conclusie

Habitattype 7230 bevindt zich actueel in een gedeeltelijk aangetaste staat van instandhouding omwille van te kleine oppervlakte, bedekkingsgraad met schijngrassen, aanwezigheid van zuurstof (bodem), verruiging door nutriëntentoeename, faunakarakteristieken.

Tabel 0- 38. Globale beoordeling van de staat van instandhouding van habitattype 7230 - Alkalisch laagveen

7230		
Habitatstructuur	oppervlakte habitatvlek: >0,01ha	overwegend gedegradeerd
	oppervlakte moeras: >0,10ha	overwegend voldoende tot goed
	Bedekking kleine schijngrassen: <30%	overwegend gedegradeerd
	bedekking pijpenstrootje en heide: <30%	overwegend goed
	Bedekking mossen, exclusief veenmos: >10% exc. veenmos	overwegend voldoende
	Aanwezigheid van zuurstof: op enkele verspreide plaatsen duidelijke H ₂ S-geur	overwegend gedegradeerd

7230		
	Strooisellaag: >10%	overwegend voldoende
Verstoring	Verbossing: >10%	Overwegend voldoende
	Verruiging t.g.v. onaangepast beheer: <30%	Overwegend voldoende
	Verruiging door nutriëntentoeename: >10%	Overwegend gedegradeerd
	Verzuring: <10%	Overwegend goed
	VStructuur: structuurschade <10%	Overwegend voldoende
Vegetatie	Soortenrijkdom: >3	Overwegend voldoende
	Bedekking sleutelsoorten: >30%	Overwegend voldoende
Faunakarakteristieken- en beoordeling	De oppervlakte komt versnipperd voor. overwegend gedegradeerd	

Ecologische doelstellingen

Oppervlakte-doelstelling

Uitbreiding met 4-6ha in deelgebieden 1, 10 en 17. (via natuurontwikkeling: afgraven van ruigte/riet op veen met sterk minerale kwel).

Kwaliteits-doelstelling

Aanwezigheid van kalkafzettingen >100m² met verschillende bronniveaus die ingebed liggen in andere habitattypes en gebufferd zijn tegen externe invloeden door de bescherming van hoger gelegen infiltratiegebieden. Met een bodem-pH >7,5 en een waterkwaliteit met Ca²⁺ >60 mg/l en HCO₃⁻ >110 mg/l dat oligo- of mesotroof is.

9120 Atlantische zuurminnende beukenbossen met Ilex en soms ook Taxus in de ondergroei (Quercion robori-petraeae of Ilici-Fagenion)

Het actuele voorkomen

De habitatkaart geeft aan dat habitattype 9120 in het merendeel van de deelgebieden voorkomt, met een totale oppervlakte van 462,5 ha. De grootste oppervlakten vinden we in deelgebieden 1, 2, 4, 14, 15, 16, 18, 19, 20, en 21. Kleinere habitatvlekjes situeren zich in deelgebieden 24, 25 en 27.

Voor de actuele verspreiding van de habitat verwijzen we naar Figuur 0-1, Figuur 0-2, Figuur 0-4, Figuur 0-11, Figuur 0-12, Figuur 0-13, Figuur 0-15, Figuur 0-16, Figuur 0-17, Figuur 0-18, Figuur 0-21, Figuur 0-22 en Figuur 0-24.

Potenties

De potenties situeren zich ter hoogte van de lemig zand en zandleemgronden in voedselarmere en zure, droge tot vochtige condities. De beste potenties bevinden zich in deelgebieden 4, 14, 15, 18 en 19 (potnat). In de gebieden met de beste potenties bevinden zich actueel ook de grootste oppervlakten.

Voor de potentiekaart van deze habitat verwijzen we naar Figuur 0-31.

Trend

De trend is onduidelijk. Mogelijk is er een (licht) positieve evolutie door het inzetten van beheermaatregelen volgens de beheervisie van het ANB en toepassen van verschillende bos- en natuurbeheerplannen en door het ouder worden van de bossen, waardoor de structuurkwaliteit in dit boshabitat is toegenomen.

Tabel 0- 39. Actuele oppervlakte (in ha) en aangemelde oppervlakte (in % t.o.v. oppervlakte van de speciale beschermingszone) en potenties van habitat 9120 - Atlantische zuurminnende beukenbossen met Ilex en soms ook Taxus in de ondergroei (*Quercion robori-petraeae* of *Ilici-Fagenion* (in ha)

Deelgebied	Actuele oppervlakte (ha)	Potentie
1	8,6	2,92
2	15,0	10,76
4	79,76	131,95
14	121,94	285,04
15	64,3	103,97
16	6,0	21,76
18	32,5	138,59
19	77,77	102,40
20	27,69	11,22
21	21,90	11,25
24	0,27	0,53
25	1,2	
27	5,62	48,74
Totaal	462,55	869,13

Beoordeling op basis van de criteria en indicatoren in de LSVI-tabellen

Voor de concrete beoordeling van de **lokale staat van instandhouding** voor deelgebieden en/of habitatvlekken wordt verwezen naar onderstaande tabellen.

Tabel 0- 40. Samenvatting en conclusies van de lokale staat van instandhouding voor habitattype 9120 - Atlantische zuurminnende beukenbossen met Ilex en soms ook Taxus in de ondergroei (Quercion robori-petraeae of Ilici-Fagenion)

Tabel. Beoordeling van de staat van instandhouding van habitats per deelgebied en voor het totale Europees te beschermen gebied.													
Deelgebied	1	2	4	14	15	16	18	19	20	21	24	25	27
totale opp vh deelge- bied	273,52	97,99	141,12	305,54	347,44	21,82	191,12	106,24	146,72	162,35	48,61	34,21	49,01
Habitat 9120	8,69	17,34	79,76	115,76	64,53	6,06	32,51	77,77	27,69	21,98	0,28	1,24	5,62
Oppervlakte-aandeel	3,18	17,70	56,52	37,89	18,57	27,79	17,01	73,20	18,87	13,54	0,57	3,63	11,46
Habitatstructuur													
Min. Structuurareaal	C	C	A	A	A	C	C	A	C	C	C	C	C
Vertikale Structuur	B	B	B	B	A	A	B	A	B	B	A	B	B
Horizontale Structuur	B	B	B	B	B	B	B	B	B	B	B	B	B
Groeiklasse	A	B	B	A	A	A	B	A	B	A	B	B	B
Aandeel Dood Hout	A/B	C	C	B	B	B	C	B	C	C	C	C	C
Hoeveelheid Dik Hout	A	B	B	B	B	B	C	B	C	C	C	C	C
Bosconstantie	B	B	A	A	A	A	B	A	B	B	B	B	A
Verstoring													
Invasieve exoten	B	B/C	C	C	B	B	B/C	B	B	B/C	B	B	C
Verruigd	B	B	B	B/C	B	B/C	B/C	B	B/C	B/C	B	B	C
Geruderaliseerd	B	B	B	B	B	B	B	B	B	B	B	B	B
Vergrast	A	A	A	A	A	A	A	A	A	A	A	A	A
Vegetatie													
Sleutelsoorten Boomlaag	B	B	C	C	B	C	C	B	B	C	B	B	C
Sleutelsoorten Kruidlaag	B	B	B	B	B	B	B	B	B	B	B	B	B

Faunabeoordeling	C	C	B	B	B	C	B	B	C	C	C	C	C

Conclusie actuele staat van instandhouding

De lokale staat van instandhouding is deels gedegradeerd voor een aantal indicatoren met betrekking tot de habitatstructuur (dood hout). De indicator naar invasieve exoten en verruiging is eveneens deels aangetast. Kenmerkende faunasoorten komen actueel beperkt voor, vaak in niet duurzame populaties. Samenvattend is er een gedeeltelijk aangetaste actuele staat van instandhouding.

Tabel 0- 41. Globale beoordeling van de staat van instandhouding van habitattypen 9120 - Atlantische zuurminnende beukenbossen met Ilex en soms ook Taxus in de ondergroei (*Quercion robur-petraeae* of *Ilici-Fagenion*)

9120		
Habitatstructuur	<i>Indicator minimum structuurareaal: >40ha</i>	deels voldoende tot goed
	<i>Indicator verticale structuur: alle vegetatielagen aanwezig</i>	deels voldoende tot goed
	<i>Indicator horizontale structuur: geen homogene leeftijdsopbouw in vlekken van 1 ha of groter</i>	overwegend voldoende tot goed
	<i>Indicator groeiklassen: 3 of meer groeiklassen aanwezig en klasse 7 afwezig of minder dan 3 groeiklassen aanwezig en klasse 7 aanwezig</i>	overwegend voldoende tot goed
	<i>Indicator aandeel dood hout: <4%</i>	overwegend gedegradeerd
	<i>Indicator hoeveelheid dik dood hout: <1 exemplaar/ha</i>	overwegend gedegradeerd
	<i>Indicator bosconstantie: bebossing in de meeste deelgebieden permanent sinds de Ferrariskaarten (eind 18de eeuw) >100 jaar</i>	overal voldoende tot goed
Verstoring	<i>Indicator invasieve exoten: >10%</i>	overwegend gedegradeerd
	<i>Indicator verruiging: >30%</i>	overwegend gedegradeerd
	<i>Indicator ruderalisering: <10%</i>	overwegend voldoende tot goed
	<i>Indicator vergrassing: <30%</i>	overal voldoende tot goed
Vegetatie	<i>Indicator boomlaag: < 70% grondvlak</i>	overwegend gedegradeerd

9120	
	<i>Indicator kruidlaag:</i> de sleutelsoorten in de kruidlaag zijn in de meeste deelgebieden in voldoende aantal en overwegend voldoende tot goed bedekking aanwezig.
Faunakarakteristieken en -beoordeling	De meeste deelgebieden bezitten geen aaneengesloten oppervlakte van 150 ha bos. Kenmerkende vogelsoorten van grotere droge bostypes zoals Zwarte specht, Middelste bonte specht en Wespindief komen actueel beperkt of niet tot broeden. Ook voor bosvlinders is het gebied actueel onderontwikkeld. Score: overwegend gedegradeerd .

Ecologische doelstellingen

Gelet op de gewestelijke instandhoudingsdoelstellingen en bovenstaande analyse voor deze habitat worden volgende ecologische doelen vooropgesteld:

Oppervlakte-doelstelling

Toename van + 130.5-146.5 ha, waarvan een belangrijk aandeel in de deelgebieden 14, 18, 20 en 21.

Kwaliteits-doelstelling

Goede staat van instandhouding wordt nagestreefd. Goed ontwikkelde structuurrijke beukenbossen met een degelijke heterogene leeftijdsopbouw, boszomen (min 25% van de bosranden) en open plekken (5-15%). De open plekken (1-3ha per plek) bestaan uit habitatype 4030 of 6230. Deze worden bij voorkeur in brede mantel-zomen ingebed in het boscomplex (om schaduwwerking tegen te gaan). Deze open plekken zijn bij voorkeur gelegen aansluitend aan graslandhabitatcomplexen rond de boskern.

De bossen bevatten voldoende dood hout, geen exoten en zijn gebufferd tegen externe invloeden. Verhoging structuurdiversiteit is tevens noodzakelijk in het kader van de realisatie van gezonde populaties van habitattypische soorten (oa Oehoe, kleine ijsvogelvlinder) en de verbetering van het leefgebied voor de Europees beschermde vleermuizen en hazelmuis (kennishiaat).

De toename van de hoeveelheid, zonbeschenen, staand dood hout is noodzakelijk voor o.a. vliegend hert, middelste bonte specht e.v.a.

9160 - Sub-Atlantische en midden-Europese wintereikenbossen of eiken-haagbeukbossen behorend tot het Carpinion-betuli

Het actuele voorkomen

De habitatkaart geeft aan dat habitattype 9160 actueel voorkomt in bijna alle deelgebieden voor (met uitzondering van deelgebied 5, 9 en 13. De gezamenlijke oppervlakte habitat is 301,16 ha.

Voor de actuele verspreiding van de habitat verwijzen we naar Figuur 0-5, Figuur 0-8 en Figuur 0-10.

Potenties

Het POTNAT-model geeft in alle deelgebieden grote oppervlakten met een hoge potentie voor dit habitattype.

Voor de potentiekaart van deze habitat verwijzen we naar Figuur 0-32.

Trend

De trend is onduidelijk. Hoewel een aantal criteria een gunstige evolutie bezitten (verhoging aandeel dood hout, verhoging structuurkwaliteit,...), zijn er ook ongunstige evoluties merkbaar (o.a. achteruitgang / verdwijnen kenmerkende faunasoorten, achteruitgang soortenrijkdom in de kruidlaag,...).

Tabel 0- 42. Actuele oppervlakte (in ha) en aangemelde oppervlakte (in % t.o.v. oppervlakte van de speciale beschermingszone) en potenties van habitat 9160 - Sub-Atlantische en midden-Europese wintereikenbossen of eiken-haagbeukbossen behorend tot het Carpinion-betuli

<i>Deelgebied</i>	<i>Actuele oppervlakte (ha)</i>	<i>Potentie</i>
1	25,5	130,00
2	15,23	48,12
3	3,13	28,22
4	34,22	131,81
7	0,19	10,55
8	1,0	25,57
10	2,5	31,44
14	15,84	274,09
15	15,1	137,64
16	11,77	21,76
17	1,5	38,05
18	17,00	165,70
19	12,81	102,42
20	45,68	135,11
21	24,6	85,10
22	2,0	20,91
23	2,94	21,13
24	15,3	44,74
25	15,2	31,31
26	32,0	2,53
27	7,6	48,60
Totaal	301,16	1534,80

Beoordeling op basis van de criteria en indicatoren in de LSVI-tabellen

Voor de concrete beoordeling van de **lokale staat van instandhouding** voor deelgebieden en/of habitatvlekken wordt verwezen naar onderstaande tabellen.

Tabel 0- 43. Samenvatting en conclusies van de lokale staat van instandhouding voor habitattypen 9160 Sub-Atlantische en midden-Europese wintereikenbossen of eiken-haagbeukbossen behorend tot het Carpinion-betuli

Deelgebied	1	2	3	4	7	8	10	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27
totale opp vh deelgebied	273,52	97,99	29,08	141,12	15,80	39,29	89,04	305,54	347,44	21,82	96,74	191,12	106,24	146,00	162,35	21,87	26,49	48,61	34,21	46,07	49,0
Habitat 9160	25,55	16,44	3,13	34,22	0,19	1,00	2,50	15,84	15,11	11,77	1,58	17,09	12,81	45,68	24,70	2,04	2,95	15,45	15,33	32,03	7,6
Oppervlakte-aandeel	9,34	16,78	10,78	24,25	1,18	2,55	2,81	5,18	4,35	53,92	1,63	8,94	12,06	31,29	15,21	9,33	11,14	31,79	44,80	69,52	15,5
Habitatstructuur																					
Min. Structuurareaal	A	A	C	A	C	C	C	A	B	C	C	A	C	A	A	C	C	B	B	A	C
Vertikale Structuur	A	A	B	A	A	A	A	A	A	A	A	A	A	A	A	A	A	A	A	A	A
Horizontale Structuur	B	B	B	C	B	B	B	B	B	C	C	B	B	C	B	C	C	B	B	C	C
Groeiklasse	A	B	B	A	B	B	B	B	B	B	B	B	A	B	B	B	B	A	B	B	B
Aandeel Dood Hout	B	C	C	C	C	C	C	C	C	C	C	C	B	C	C	C	C	C	C	C	C
Hoeveelheid Dik Hout	B	C	C	C	C	C	C	C	C	C	C	C	B	C	C	C	C	C	C	C	C
Bosconstantie	B	A	B	A	B	B	B	A	B	A	B	B	A	B	B	C	A	A	B	B	A
Verstoring																					
Invasieve exoten	B	B	B	B	B	B	B	B	B	B	B	B	B	B	B	C	B	B	B	B	C
Verruigd	B	B	B	B	B	B	B	B	B	B	B	B	B	B	B	C	B	B	B	B	B
Geruderaliseerd	C	C	C	A	C	C	C	B	C	C	C	B	B	B	B	C	B	A	B	B	B

Vegetatie																					
Sleutelsoorten Boomlaag	A	A	B	A	A	A	B	A	B	B	A	B	A	B	B	C	B	A	B	A	A
Sleutelsoorten Kruidlaag	A	A	B	A	B	B	A	A	B	B	B	A	A	A	A	B	A	A	A	A	A
Faunabeoordeling	B	B	C	B	C	C	C	C	B	C	C	B	C	B	B	C	C	B	B	B	C

Conclusie actuele staat van instandhouding

De lokale staat van instandhouding is deels aangetast voor een aantal indicatoren: vooreerst is de oppervlakte van de meeste habitatvlekken te klein. Daarnaast zijn er negatieve scores voor habitatstructuur: horizontale structuur, het aandeel dood hout, ruderalisatie en daarnaast een overwegend gedegradeerde staat met betrekking tot de fauna-aspecten.

Tabel 0- 44. Samenvatting en conclusies van de lokale staat van instandhouding voor habitattype 9160 Sub-Atlantische en midden-Europese wintereikenbossen of eiken-haagbeukbossen behorend tot het Carpinion-betuli

9160		
Habitatstructuur	<i>Indicator minimum structuurareaal: < 15ha</i>	Overwegend gedegrad
	<i>Indicator verticale structuur: alle vegetatielagen aanwezig</i>	Overwegend voldoende tot goed
	<i>Indicator horizontale structuur: homogene leeftijdsopbouw in vlekken van 1 ha of groter</i>	Overwegend gedegrad
	<i>Indicator groeiklassen: 3 of meer groeiklassen aanwezig of minder dan 3 groeiklassen aanwezig en klasse 7 aanwezig</i>	Overwegend voldoende tot goed
	<i>Indicator aandeel dood hout: <4%</i>	Overwegend gedegrad
	<i>Indicator hoeveelheid dik dood hout: < 1 exemplaar/ha</i>	Overwegend gedegrad
	<i>Indicator bosconstantie: bebossing in de meeste deelgebieden permanent sinds de Ferrariskaarten (eind 18de eeuw) >100 jaar</i>	Overwegend voldoende tot goed
Verstoring	<i>Indicator invasieve exoten: <10%</i>	Overwegend voldoende tot goed
	<i>Indicator verruiging: <30%</i>	Overwegend voldoende tot goed
	<i>Indicator ruderalisering: >30%</i>	Overwegend gedegrad
Vegetatie	<i>Indicator boomlaag: de sleutelsoorten in de kruidlaag zijn in de meeste deelgebieden in voldoende aantal en bedekking aanwezig.</i>	Overwegend voldoende tot goed
	<i>Indicator kruidlaag: de sleutelsoorten in de kruidlaag zijn in de meeste deelgebieden in voldoende aantal en bedekking aanwezig.</i>	Overwegend voldoende tot goed
Faunakaracteristieken en -beoordeling	De meeste deelgebieden bezitten geen aaneengesloten oppervlakte van 150 ha bos. Kenmerkende vogelsoorten van grotere droge bostypes zoals Zwarte specht, Middelste bonte specht en Wespandief komen actueel beperkt tot broeden. Ook Wielewaal, Fluitsner, Houtsnip en Glanskop zijn actueel schaarse broedvogels. Deze laatste groep kan ook in veel kleinere bosgebieden voorkomen. Hun achteruitgang is wellicht voor een deel te wijten aan factoren en oorzaken die buiten het bos gelegen zijn. Ook voor bos- en bosrandvlindersoorten scoort deze habitat actueel slecht (Kleine Ijsvogelvlinder, Grote weerschijnvlinder, Keizersmantel & Rouwmantel). Overwegend gedegrad	

Ecologische doelstellingen

Gelet op de gewestelijke instandhoudingsdoelstellingen en bovenstaande analyse voor deze habitat worden volgende ecologische doelen vooropgesteld:

Oppervlakte-doelstelling Toename van 181.5 tot 235 ha. De uitbreidingen situeren zich in hoofdzaak in deelgebieden 1, 2, 3, 5, 10, 18, 20, 21, 24, 25 en 27

Kwaliteits-doelstelling Goede staat van instandhouding wordt nagestreefd.

Goed ontwikkelde structuurrijke beukenbossen met een degelijke heterogene leeftijdsopbouw, de aanwezigheid van voldoende boszomen (25% van de bosranden), open plekken (5-15%). Als open plekken worden relictten van bloemrijke habitattypes behouden en versterkt tot oppervlakten van 1-3ha. (habitat 6230, 6510_hu, 6510_huk of leefgebied van richtlijnsoorten)

De bossen bevatten voldoende dood hout, geen exoten en zijn gebufferd tegen externe invloeden zodat de bedekking en het aantal sleutelsoorten kunnen toenemen. Verhoging structuurdiversiteit met dood hout, holle bomen en mantel-zoomvegetaties is tevens noodzakelijk in het kader van de verbetering van het leefgebied van habitattypische soorten zoals de Europees beschermde vleermuizen, de hazelmuis e.a.

Mozaïeklandschap van 9160 met doornig struweel (rbb_sp) of kalkgrasland of -struweel (habitat 6210_sk) vormt een geschikt onderdeel van het leefgebied van grauwe klauwier.

91E0 - Alluviale bossen met *Alnion glutinosa* en *Fraxinus excelsior* (Alno-Padion, *Alnion incanae*, *Salicion albae*)

Het actuele voorkomen

De habitatkaart geeft aan dat het habitatype 91E0 voorkomt in bijna alle deelgebieden, met uitzondering van deelgebieden 5, 7, 8, 9, 21 en 22. Gezamenlijk komt er actueel een oppervlakte voor van 62,5 ha.

Dit habitatype valt uiteen in verschillende subtypes waarbij voor de SBZ volgende types belangrijk zijn:

- 91E0*_bron: BWK-eenheid vc: bronbossen (Goudveil-essenbos), dikwijls zeer smalle zones, die zowel vleksgewijs bij bronnen, bronniveaus zijn te vinden als lineair langs bronbeken. Het habitatype is aanwezig in deelgebieden 2, 14, 23, 24 en 25.
- 91E0*_veb: BWK-eenheid va: beekbegeleidend Vogelkers-essenbos met soortenrijke boomlaag en voorjaarsflora, 's winters soms kortstondig overstroomd, overgangen naar bronbos (91E0_bron) en boshabitat 9160 komen vaak voor; habitatype aanwezig in alle deelgebieden behalve 5, 7, 8, 9, 21 en 22.
- 91E0*_meso: BWK-eenheid vm: mesotroof broekbos, broekbos in matig voedselrijke omstandigheden. Het is plaatselijk aanwezig in de beekvalleien in deelgebieden 14, 15, 18 en 19
- 91E0*_eutr: BWK-eenheid vn: Eutroof of ruigt elzenbroekbos wordt tot doel gesteld in deelgebied 13, waar het in zeer beperkte mate actueel voorkomt.

Voor de actuele verspreiding van de habitat verwijzen we naar de Figuren 0-1 t.e.m. 0-34.

Potenties

Het POTNAT-model geeft in de meeste deelgebieden met brede alluviale bodems een hoge potentie voor dit habitatype

Voor de potentiekaart van deze habitat verwijzen we naar Figuur 0-33, Figuur 0-34, Figuur 0-35 en Figuur 0-36.

Trend

De trend is onduidelijk. Hoewel een aantal criteria een gunstige evolutie bezitten (verhoging aandeel dood hout, verhoging structuurkwaliteit,...), zijn er ook ongunstige evoluties merkbaar (o.a. achteruitgang / verdwijnen kenmerkende faunasoorten, achteruitgang soortenrijkdom in de kruidlaag, eutrofiëring ...)

*Tabel 0- 45 . Actuele oppervlakte (in ha) en aangemelde oppervlakte (in % t.o.v. oppervlakte van de speciale beschermingszone) en potenties van habitat 91E0 - Alluviale bossen met *Alnus glutinosa* en *Fraxinus excelsior* (AlnoPadion, *Alnion incanae*, *Salicion albae*) (in ha)*

Deelgebied	Actuele oppervlakte (ha)	Potenties
1	4,24	107,98
2	1,78	26,66
4	0,21	0,19
10	2,20	42,63
13	1,30	95,72

14	17,21	4,80
15	13,16	161,82
17	0,45	48,72
18	4,5	32,70
19	2,53	0,01
20	12,94	
23	0,41	0,23
24	1,12	3,57
25	1,22	1,33
26	3,41	21,86
27	0,30	
Totaal	66,98	548,22

Beoordeling op basis van de criteria en indicatoren in de LSVI-tabellen

Voor de concrete beoordeling van de **lokale staat van instandhouding** voor deelgebieden en/of habitatvlekken wordt verwezen naar onderstaande tabellen.

Tabel 0- 46. Samenvatting en conclusies van de lokale staat van instandhouding voor habitattype 91E0 - Alluviale bossen met *Alnion glutinosa* en *Fraxinus excelsior* (*Alno-Padion*, *Alnion incanae*, *Salicion albae*), subtype mesotroof broekbos

Tabel. Beoordeling van de staat van instandhouding van habitats per deelgebied en voor het totale Europees te beschermen gebied.				
Deelgebied	14	15	18	19
totale opp vh deelgebied	305,54	347,44	191,12	106,24
Habitat 91E0_meso	2,13	1,36	0,65	0,59
Oppervlakte-aandeel	0,70	0,39	0,34	0,55
Habitatstructuur				
Min. Structuurareaal	C	C	C	C
Vertikale Structuur	B	B	B	B
Horizontale Structuur	B	B	B	B
Groeiklasse	B	B	B	B

Aandeel Dood Hout	B	B	B	B
Hoeveelheid Dik Hout	C	C	C	C
Bosconstantie	A	C	B	A
Verstoring				
Invasieve exoten	B	B	B	B
Geruderaliseerd	B	B	B	B
Verruigd	B	B	B	B
Vegetatie				
Sleutelsoorten Boomlaag	B	B	B	B
Sleutelsoorten Kruidlaag	B	B	B	B
Faunabeoordeling	C	C	C	C

Tabel 0- 47. Samenvatting en conclusies van de lokale staat van instandhouding voor habitattype 91E0 - Alluviale bossen met *Alnion glutinosa* en *Fraxinus excelsior* (Alno-Padion, *Alnion incanae*, *Salicion albae*), subtype beekbegeleidend Vogelkers-Essenbos.

Tabel. Beoordeling van de staat van instandhouding van habitats per deelgebied en voor het totale Europees te beschermen gebied.														
Deelgebied	1	2	4	10	13	14	15	17	18	19	20	23	26	27
totale opp vh deelge- bied	273,52	97,99	141,12	89,04	120,00	305,54	347,44	96,74	191,12	106,24	146,00	26,49	46,07	49,01
Habitat 91E0_ veb	4,24	1,40	0,21	2,20	1,30	13,50	11,80	0,45	3,85	1,94	12,94	0,24	3,41	0,304
Oppervlakte-aandeel	1,55	1,43	0,15	2,47	1,08	4,42	3,40	0,47	2,01	1,83	8,86	0,90	7,41	0,62
Habitatstructuur														
Min. Structuurareaal	C	C	C	C	C	B	B	C	C	C	B	C	C	C
Vertikale Structuur	A	A	A	A	A	A	A	A	A	A	A	A	A	A
Horizontale Structuur	B	B	B	B	B	B	B	B	B	B	B	B	B	B
Groei-klasse	B	B	B	B	B	B	B	B	B	B	B	B	B	B
Aandeel Dood Hout	C	C	C	C	C	C	C	C	C	C	C	C	C	C
Hoeveelheid Dik Hout	C	C	C	C	C	C	C	C	C	C	C	C	C	C
Bosconstantie	B	A	A	B	B	A	B	B	B	A	B	B	B	A
Verstoring														
Invasieve exoten	B	B	A	B	B	B	B	B	B	A	B	A	A	A
Geruderaliseerd	B	B	A	B	B	B	B	C	B	B	B	B	B	B
Verruigd	B	B	B	B	B	A	B	B	B	B	B	A	A	B
Vegetatie														
Sleutelsoorten Boomlaag	B	B	B	B	B	B	B	B	B	B	B	B	B	A
Sleutelsoorten Kruidlaag	A	A	A	A	A	A	A	A	A	A	A	A	A	A
Faunabeoordeling	C	C	C	C	C	B	B	C	C	C	B	C	C	C

Tabel 0- 48. Samenvatting en conclusies van de lokale staat van instandhouding voor habitattype 91E0 - Alluviale bossen met *Alnion glutinosa* en *Fraxinus excelsior* (Alno-Padion, *Alnion incanae*, *Salicion albae*), subtype Goudveil-Essenbos.

Tabel. Beoordeling van de staat van instandhouding van habitats per deelgebied en voor het totale Europees te beschermen gebied.					
Deelgebied	2	14	23	24	25
totale opp vh deelgebied	97,99	305,54	26,49	48,61	34,21
Habitat 91E0_bron	0,38	1,58	0,17	1,12	1,22
Oppervlakte-aandeel	0,39	0,52	0,63	2,31	3,56
Habitatstructuur					
Min. Structuurareaal	C	C	C	C	C
Vertikale Structuur	B	B	B	B	B
Horizontale Structuur	B	B	B	B	B
Groeiklasse	B	B	B	B	B
Aandeel Dood Hout	C	C	C	C	C
Hoeveelheid Dik Hout	C	C	C	C	C
Bosconstantie	B	A	A	A	A
Verstoring					
Invasieve exoten	B	B	A	A	A
Geruderaliseerd	B	A	B	A	B
Verruigd	A	B	A	A	A
Vegetatie					
Sleutelsoorten Boomlaag	A	A	A	A	A
Sleutelsoorten Kruidlaag	B	B	B	A	B
Faunabeoordeling	C	C	C	C	C

Conclusie actuele staat van instandhouding

De lokale staat van instandhouding is deels aangetast door te kleine oppervlakten van habitat, door een te laag aandeel dood hout in het bos en door een gedegradeerde score voor faunakarakteristieken.

Tabel 0- 49 Globale beoordeling van de staat van instandhouding van habitattype 91E0

91E0		
Habitatstructuur	<i>Indicator minimum structuur areaal (MSA):</i> voor de meeste deelgebieden wordt het MSA (20 ha) niet gehaald	overwegend gedegradeerd
	<i>Indicator verticale structuur:</i> alle vegetatielagen aanwezig	overwegend voldoende tot goed
	<i>Indicator horizontale structuur:</i> geen homogene leeftijdsopbouw in vlekken van 1 ha of groter	overwegend voldoende tot goed
	<i>Indicator groeiklassen:</i> 3 of meer groeiklassen aanwezig en klasse 7 afwezig of minder dan 3 groeiklassen aanwezig en klasse 7 aanwezig	overwegend voldoende tot goed
	<i>Indicator aandeel dood hout:</i> <4%	overwegend gedegradeerd
	<i>Indicator hoeveelheid dik dood hout:</i> < 1 exemplaar/ha	overwegend gedegradeerd
	<i>Indicator bosconstantie:</i> in een groot aantal beekvalleien is de bebossing niet steeds constant geweest >75jaar	overwegend voldoende tot goed
Verstoring	<i>Indicator invasieve exoten:</i> <10%	overwegend voldoende tot goed
	<i>Indicator verruiging:</i> <30%	deels voldoende tot goed
	<i>Indicator ruderalisering:</i> <30%	deels voldoende tot goed
Vegetatie	<i>Indicator boomlaag:</i> > 70% grondvlak	overal voldoende tot goed
	<i>Indicator kruidlaag:</i> > 30% bedekking of slechts 1 soort	overwegend voldoende tot goed
Faunakarakteristieken en -beoordeling	De deelgebieden bezitten geen aaneengesloten oppervlakte van 150 ha van een nat bostype. Deels gedegradeerd.	

Ecologische doelstellingen

Gelet op de gewestelijke instandhoudingsdoelstellingen en bovenstaande analyse voor deze habitat worden volgende ecologische doelen vooropgesteld:

Oppervlakte-doelstelling Voor alle subtypes een toename van 46.5-75 ha in deelgebieden 1. en 13. In deelgebied 13 betreft dit het nitrofiële subtype.

Kwaliteits-doelstelling Goede staat van instandhouding wordt nagestreefd.

Ontwikkeling van complexen die bestaan uit mozaïek van verschillende subtypes en waar mogelijk aaneensluitende gradiënten vormen met eiken-haagbeukenbossen. Bronzones met permanent uittredend bronwater van geschikte kwaliteit zijn maximaal aanwezig en de pH-HCL van de bodemtoplaag in beide subtypes is zuur tot neutraal zodat kensoorten zich kunnen ontwikkelen en een bedekking van >70% kennen.

Als open plekken (5-15%) worden bloemrijke hooiland- of ruigtevegetaties behouden en versterkt in oppervlakten van 1-3ha (6510_hua, rbb_hc, rbb_mc, rbb_hf)

Mooi ontwikkeld subtype 91E0_veb komt voor in deelgebied 14, 20 en 13; subtype 91_vm: in deelgebieden 24 en 25 en subtype 91_meso in deelgebieden 14, 15 en 19.

De soorten van bijlage II en III

In deze paragraaf worden de verschillende voorkomende Europees te beschermen soorten opgelijst en worden daarvoor volgende aspecten toegelicht:

- Het actueel voorkomen;
- De potenties voor de soort binnen het gebied dat het rapport beslaat;
- De trend;
- De beoordeling van criteria en indicatoren aan de hand van de LSVI-tabellen.

Voor het actueel voorkomen van een soort wordt vertrokken van de beschikbare gegevens (zie hoger). Hierbij wordt in het rapport indicatief aangegeven, via zogenaamde kwartierhokkaarten, aangegeven waar de verschillende populaties zich bevinden. Kwartierhokkaarten geven aan dat de soort voorkomt in het aangeduide hok van 1 km op 1 km. Vlaanderen werd daartoe in een raster van dergelijk hokken opgedeeld.

Voor de potenties voor de soort binnen het gebied wordt vertrokken van de gegevens die beschikbaar zijn over het leefgebied van dergelijke soort. Vertrekkend van de ecologie van de soort wordt dan aangegeven waar verwacht wordt dat de soort in kwestie nog zou kunnen voorkomen.

De trend is de evolutie van het voorkomen van de soort in de tijd. Vaak zullen er geen monitoringsgegevens aanwezig zijn en zal een inschatting gebeuren op basis van de evolutie van het voorkomen van het de ecotopen die onderdeel uitmaken van e leefgebieden van de soort.

Voor verschillende criteria zal aan de hand van bepaalde indicatoren nagegaan worden wat de leefgebiedgeschiktheid voor de soort is. De evaluatie van de criteria en indicatoren wordt per soort beschreven in voor alle leefgebieden in het habitatrichtlijngebied samen. Enkel indien zulks relevant geacht wordt, worden in deze tabel specificaties van bepaalde deelgebieden opgenomen. Beoordeling van criteria en indicatoren leidt tot een conclusie aangaande de actuele staat van instandhouding.

Bepaalde soortengroepen worden samengenomen omwille van hun sterk gelijkend leefgebied (bijvoorbeeld de vleermuizen die foerageren boven water) of omdat de gegevens niet toelaten om een onderscheid toe te laten tussen de verschillende soorten (bijvoorbeeld het dwergvleermuizencomplex).

Bij het uitwerken van de bovenstaande punten wordt vertrokken van voor Vlaanderen algemeen basismateriaal. Omwille van de schaal of het detailniveau van dit basismateriaal wordt dit gecontroleerd en aangevuld door lokale experts uit onder andere het Agentschap voor Natuur en Bos en het Instituut voor Natuur- en Bosonderzoek. Omwille van dit expertoordeel kunnen de conclusies afwijken van het basismateriaal, waarop ook de kaarten zijn gebaseerd.

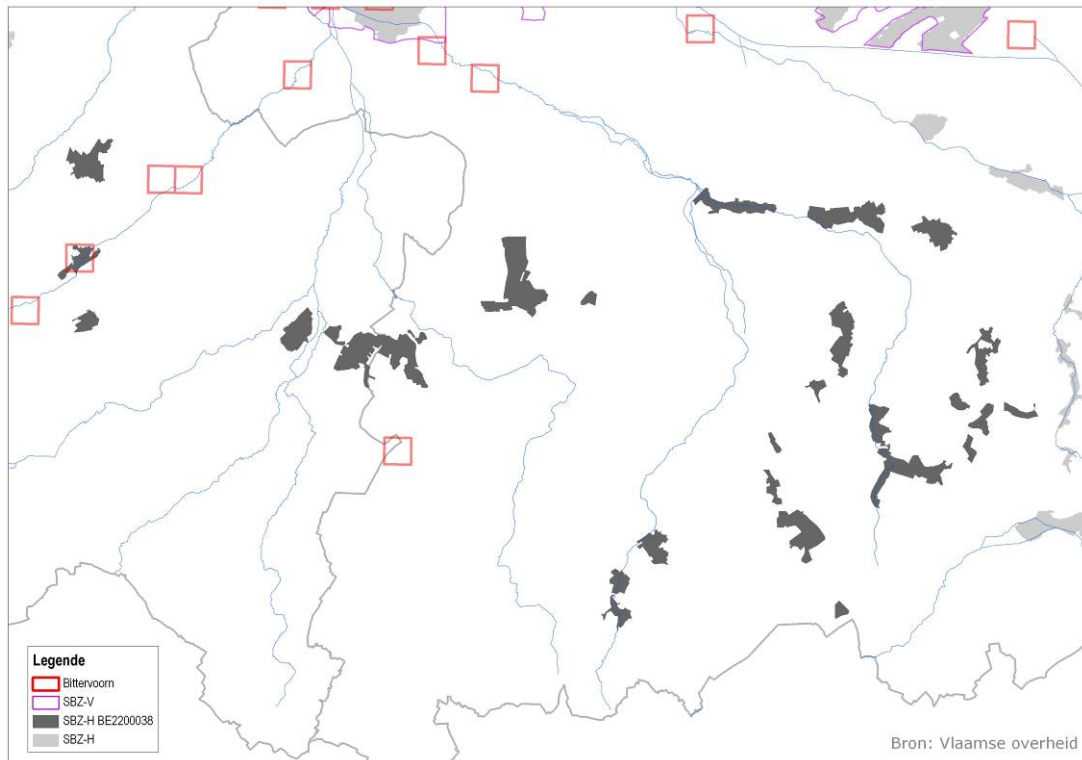
Afgesloten wordt met een eerste formulering van ecologische doelen voor de habitats vertrekkend van de gewestelijke instandhoudingsdoelstellingen en de analyses uit deze bijlage.

Bittervoorn - *Rhodeus sericeus amarus*

Het actuele voorkomen

Bittervoorn is in Vlaanderen een wijd verspreide soort. In deze SBZ komt Bittervoorn voor in deelgebied 26 (Zuurbemde) op de Velp.

Het SBZ-H is belangrijk voor deze soort. Voor de verspreidingsgegevens, zie figuur 0-37.

Figuur 0-37. Verspreiding van Bittervoorn in uurhokken.

Potenties

De soort is gebonden aan wateren waar zoetwatermossels van het geslacht *Unio* of *Anodonta* voorkomen, zoals vijvers, plassen, sloten en afgesloten riviermeanders met goed ontwikkelde waterplantenvegetatie (cf. habitattype 3150) en oeverzones van traagstromende beken en rivieren met een goede tot vrij goede waterkwaliteit (cf. habitattype 3260). De vissen zoeken de beschutting van waterplanten op, waar ze vooral van plantaardig plankton leven (sporadisch ook zoöplankton en kleine ongewervelden zoals insectenlarven, slakken en wormen). De eitjes ontwikkelen tussen de kieuwen van een zoetwatermossel. De larven verlaten pas enkele weken na het uitkomen de veilige omgeving van de mossel.

Verbetering van de algemene waterkwaliteit zou wellicht tot gevolg hebben dat bijkomende leefgebied kan gekoloniseerd worden.

Gebieden in het SBZ-H met potenties voor de soort zijn alle traagstromende of bijna stilstaande waterlopen en stilstaande plassen met een goede waterkwaliteit en een goed ontwikkelde waterplantenvegetatie.

Trend

De trend is moeilijk in te schatten gelet op de schaarse gegevens van de soort in het gebied.

Beoordeling op basis van de criteria en indicatoren in de LSVI-tabellen

Tabel 0- 50 Beoordeling van criteria en indicatoren voor de soort Bittervoorn

Bittervoorn		
Toestand populatie	<i>Indicator abundantie:</i>	voldoende (X)
	<i>Indicator populatiestructuur:</i> In goed bemonsterde staalnames worden er verschillende leeftijdsgroepen onderscheiden (>0+ en 0+ aanwezig).	goed
Habitatkwaliteit	<i>Indicator eutrofiëring:</i> plaatselijke organische belasting aanwezig; < 500 µg/l	voldoende
	<i>Indicator zuurstofgehalte water:</i> > 8mg/l	voldoende tot goed
	<i>Indicator zuurstofgehalte waterbodem:</i> gedeeltelijk anaëroob	gedegradeerd
	<i>Indicator aanwezigheid zoetwatermossels:</i> regelmatig aanwezig	voldoende
	<i>Indicator waterplanten:</i> regelmatig aanwezig, in delen ontbrekend	voldoende
	<i>Indicator plaatsen met stilstaand water:</i> regelmatig aanwezig, in delen ontbrekend	voldoende
	<i>Indicator ruiming:</i> de beekruiming is gering, habitatvereisten gedeeltelijk gerespecteerd	voldoende
	<i>Indicator waterbouwkundige ingrepen:</i> rechte trekkingen, oeververstevingen zijn gedeeltelijk aanwezig	voldoende tot gedegradeerd

Conclusie actuele staat van instandhouding

De soort bevindt zich volgens expertoordeel in een goede actuele staat van instandhouding. Niettemin wijzen een aantal habitat-indicatoren op een gedegradeerde staat, zodat een gedeeltelijk aangetast actuele staat van instandhouding dient aangenomen te worden. De voornaamste knelpunten voor de soort zijn een vervuilde waterbodem en waterbouwkundige ingrepen (rechte trekkingen, kanalisatie, oeververstevingen).

Ecologische doelstellingen

Gelet op de gewestelijke instandhoudingsdoelstellingen en bovenstaande analyse voor deze soort worden volgende ecologische doelen vooropgesteld.

Populatie-doelstelling het behoud van de huidige populatie

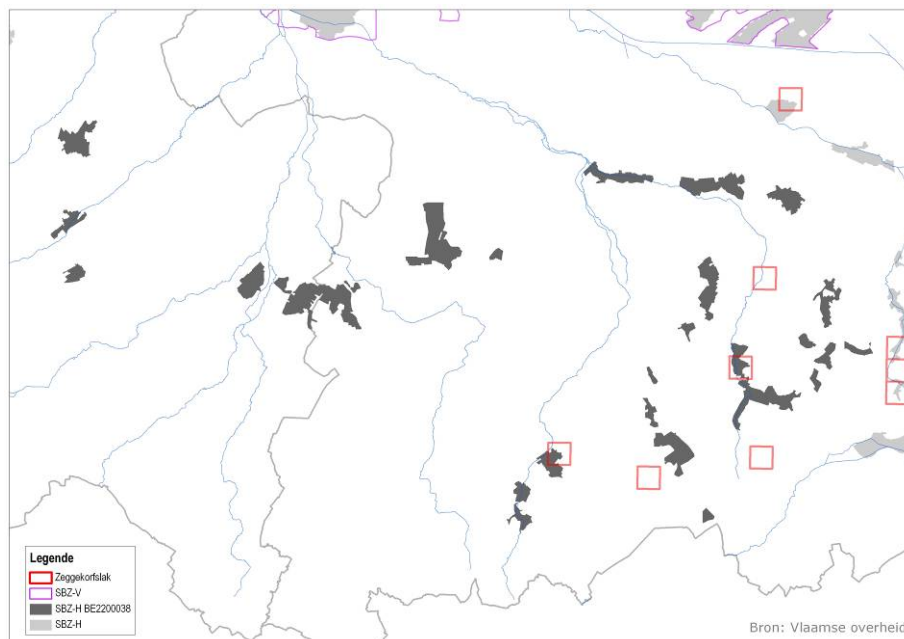
Kwaliteits-doelstelling Verbetering waterkwaliteit van potentieel leefgebied (traagstromende wateren) en toename van waterplantenvegetatie.

Zeggekorfslak – *Vertigo moulinsiana*

Het actuele voorkomen

De Zeggenkorfslak komt actueel met zekerheid voor in 3 deelgebieden met name deelgebied 1 (over hele lengte van deelgebied zowel bij Zammelen, Kolmont als Haren), deelgebied 10 en deelgebied 17 (uit publicatie Lemmens, niet in onderstaande kaart). Aanwezigheid in deelgebieden 2 en 23 is aannemelijk, maar niet onderzocht.

De SBZ-H is zeer belangrijk voor deze soort. Voor de verspreidingsgegevens, zie figuur 0-38.

Figuur 0-38 Verspreiding van de zeggekorfslak

Potenties

Zeggekorfslak is een soort die uit zichzelf relatief mobiel is. Ze laat zich wel makkelijk verspreiden met behulp van overstromingen. Verspreiding via de mens door onder meer transport van maaisel, maaibalken of ander werkmateriaal. Om geschikte biotopen te kunnen koloniseren zijn dus vooral overstromingen noodzakelijk. De zones die op deze wijze bijkomend kunnen gekoloniseerd worden zijn onder de huidige omstandigheden beperkt. Door onbewust menselijke activiteiten, bv. beheerswerken, heeft de soort mogelijks wel een relatief goed dispersievermogen.

Een belangrijk aspect van de biotoop van deze slak is een zekere vorm van kalkrijkdom, die in deze SBZ in verschillende deelgebieden voldoende is voor deze soort. De soort wordt uitsluitend aangetroffen in goed gebufferde moerassen. Deze buffering komt doorgaans vanuit de ondergrond onder de vorm van opkwellend mineraalrijk grondwater. Het optimale habitat bevindt zich op de typische gradiënt tussen natte en vochtige biotopen. Geschikte vegetaties zijn elzenbroeken, dottergraslanden en grote zeggenvegetaties. De soort leeft niet in direct contact met het water, maar op de vegetatie boven het wateroppervlak en overwintert waarschijnlijk in het strooisel.

Potenties voor deze soort zijn het hoogst in gebieden met kalkrijke kwel, waar dan ook een hoge potentie is voor alkalisch laagveen of kalkhoudende subtype van 6410. Dit vinden we vooral in deelgebieden 1, 2, 10, 17 en 23.

Trend

Er kan geen trend bepaald worden, gelet op de schaarse gegevens van de soort ten tijde van de aanmelding.

Beoordeling op basis van de criteria en indicatoren in de LSVI-tabellen

Tabel 0- 51 Beoordeling van criteria en indicatoren voor de soort Zeggekorfslak

Zeggekorfslak		
Toestand populatie	<i>Indicator populatiegrootte:</i> schattingen van het aantal exemplaren per m ² zijn onbekend door een gebrekkige kennis, aangezien de soort vrij recent waargenomen is in de SBZ. Op basis van expertkennis menen we dat dit voldoende is.	overal voldoende tot goed
	<i>Indicator populatiestructuur:</i> in de deelgebieden werden zowel adulten en juvenielen gevangen	overal voldoende tot goed
	<i>Indicator oppervlakte waarbinnen aanwezig:</i> te weinig gegevens beschikbaar om hierover uitspraak te kunnen doen, vermoedelijk echter samenhangend gebied van > 0,20 ha	onbekend
	<i>Indicator afstand tot nabije populatie:</i>	overal voldoende tot goed
Habitatkwaliteit	<i>Indicator vegetatie:</i>	overal voldoende tot goed
	<i>Indicator voedingstoestand:</i> door overstromingen langsheen Mombeek – lokaal >hypertrofie	deels gedegradeerd
	<i>Indicator pH (grondwater):</i> 6,5 tot 8	onvolledige informatie (voldoende)
	<i>Indicator waterniveau GHG:</i> -0,05 tot 0 m-mv v	onvolledige informatie (voldoende)
	<i>Indicator waterniveau GLG:</i> -	Onvolledige informatie
	<i>Indicator aanwezigheid van overstromingen:</i> ?	Deels gedegradeerd

Conclusie actuele staat van instandhouding

Er is een gebrekkige kennis van de Zeggekorfslak met betrekking tot de aantallen en de dichtheden. De habitatkwaliteit van de bekende locaties is echter vermoedelijk voldoende tot goed. In het grootste leefgebied zijn overstromingen met voedselrijk water (Mombeek) een probleem.

Deels aangetaste staat van instandhouding.

Ecologische doelstellingen

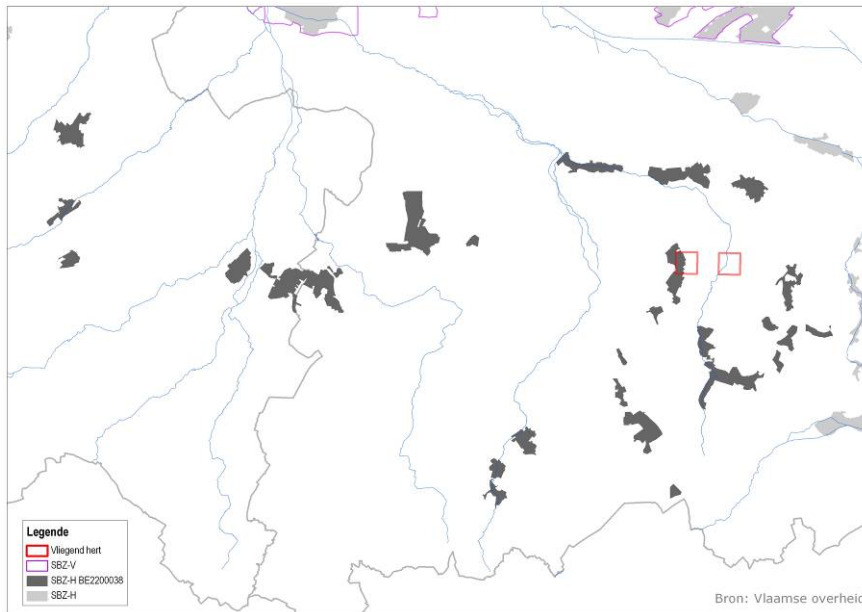
Populatie-doelstelling Goede staat van instandhouding in de deelgebieden: 1, 10, 17

Kwaliteits-doelstelling Goede staat van instandhouding met betrekking tot de habitatkwaliteit

Vliegend hert – *Lucanus cervus*

Het actuele voorkomen

Er zijn enkel waarnemingen gekend in de buurt van het Bellevuebos Kortesseem (deelgebied 20) (Bron: databank INBO).

Figuur 0-39: Locatie van waarnemingen van Vliegende hert – *Lucanus cervus*

Potenties

Het biotoop van het Vliegende hert bestaat uit oude, liefst vrij open en lichtrijke loofbossen, oude houtkanten of oude hakhoutstoven van inlandse eiken.

De volwassen kevers zijn voor hun voedselbehoefte geheel afhankelijk van de sapuitstroom van bomen. Dergelijke sapuitvloeï is typisch voor kwijnende, verwonde of afgezette bomen. Van nature is dit verschijnsel vooral typisch voor zeer oude, overmature bomen. Ook bomen met veel waterscheuten blijken geschikt te zijn. Als sapboom wordt voornamelijk inlandse Eik geprefereerd, maar ook Tamme kastanje, Peer, Appel en Meidoorn komen in aanmerking. Dergelijke bomen met sapuitvloeï hebben eveneens een essentiële rol als ontmoetingsplaats van beide geslachten. Na de paring baant het vrouwtje zich ondergronds een weg naar geschikt substraat (vermolmd dood hout) waarin ze haar eitjes kan afzetten. Meestal is dit vermolmd, dik eikenhout maar in uitzonderlijke gevallen komen ook andere houtsoorten in aanmerking zoals Tamme kastanje, Linde, Kers en Beuk. Dit hout moet door welbepaalde schimmels verteerd worden. Pas dan vormt het een geschikte leefomgeving voor de larven. Stobben van geëxploiteerde bomen komen veelal niet in aanmerking omdat hier de juiste schimmels vaak niet kunnen ontwikkelen. De sapstroom in de overblijvende delen van de boom komt dan immers in het voorjaar onverminderd op gang, en door de ophoping van de aangevoerde mineralen en looistoffen krijgen de schimmels niet de kans om zich in het hout te vestigen. Ook oude eikenhakhoutstoven blijken geschikt, indien ze vermolming van de ondergrondse delen hebben. De larven worden ook soms aangetroffen in liggend dood hout in direct contact met de grond, soms zelfs in palen of ingegraven spoorwegaalken.

Vooraf zuid-georiënteerde hellingen in combinatie met loofbossen en kleine landschapselementen op deze plekken, bieden een goede potentie voor deze soort.

Mits voldoende dood hout (criteria duurzaam bosbeheer) kan de soort zich aanzienlijk uitbreiden binnen de bossen van Haspengouw.

Trend

Er zijn onvoldoende gegevensreeksen ter beschikking om een trend te kunnen bepalen.

Beoordeling op basis van de criteria en indicatoren in de LSVI-tabellen

Tabel 0- 52: Beoordeling van criteria en indicatoren voor het vliegend hert *Lucanus cervus*

vliegend hert		
Toestand populatie	Populatiegrootte :	Gedeeltelijk gedegradeerd
	Momenteel <10/j (door beperkt onderzoek)	
	Aantal broedplaatsen :	Gedeeltelijk gedegradeerd
Habitatkwaliteit		
Geschikt biotoop	1-10 ha/ populatie	voldoende tot goed
Dikke dode bomen	1-3 / ha in verschillende afbraakstadia	Gedeeltelijk gedegradeerd
Dood hout op middellange termijn	> 3 dikke levende bomen / ha waaronder kwijnende bomen	Gedeeltelijk gedegradeerd
Dood hout op langere termijn	Aanbod is beveiligd binnen het geheel van het geschikt biotoop	voldoende

Conclusie actuele staat van instandhouding

Door het wegvallen van middelhout- en hakhoutbeheer en het verwijderen van dode of afstervende bomen langsheen zonbeschenen bosranden of in oude houtkanten (vaak plaatsen waar paden gelegen zijn) is de oppervlakte geschikt habitat beperkt. Door intensivering van het landgebruik in het omliggende gebied heeft gezorgd voor een afname van het aantal houtkanten en oude boomgaarden. Dit heeft voor versnippering en een bijkomende afname van geschikt habitat gezorgd.

De staat van instandhouding is bijgevolg gedeeltelijk aangetast omwille van het beperkt voorkomen van ingerotte eiken in houtkanten en zonbeschenen bosranden.

Ecologische doelstellingen

Oppervlakte-doelstelling uitbouw duurzame populatie in goede staat van instandhouding ter hoogte van deelgebied 20 Bellevuebos; 19 Jongenbos, 14 Nieuwenhoven en 5 Middenloop Mombeek-Kolmont. met meerdere broedplaatsen (minimum 4) op een onderlinge afstand van maximum 3 km. Herstel leefgebied kan ook in omliggende (kleinere) boscomplexen satellietpopulaties creëren.

Kwaliteits-doelstelling

- Realisatie van ijle bosstructuren en open plekken aan de zuidranden en zuidhellingen van het bos. Maximale overschaduwung boomlaag: 50 %. Herstellen oude knotbomen die nog aanwezig zijn in bosranden.
- Continuïteit beschikbaarheid van voldoende dood hout, verspreid over het bos maar in het bijzonder nabij potentiële en effectieve broedplaatsen. Streefcijfers: min. 3 dikke (diam. > 40 cm) dode bomen/ha en de continuïteit van dit aanbod garanderen.
- Maximaal behoud van oude of zieke, aftakelende bomen (kwijnende bomen). Richtcijfer > 3 dikke levende bodem/ha.
- Aansluitend op zuidhellingen versterken of herstellen van historische houtkanten met

knotbomen van eik, haagbeuk etc.

Kamsalamander – *Triturus cristatus*

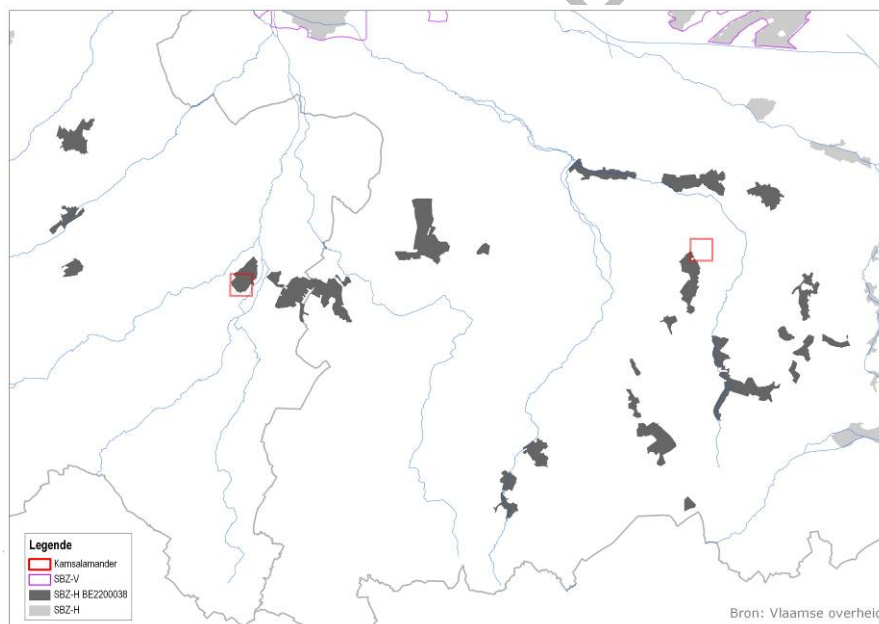
Het actuele voorkomen

De Kamsalamander is een Centraal Europese soort. In Vlaanderen is het verspreidingsgebied discontinu en gefragmenteerd, met toch enkele belangrijke concentraties van vindplaatsen. De verspreiding van de Kamsalamander lijkt in Vlaanderen in belangrijke mate gebonden aan rivier- en beekvalleien. Vooral de Mombeek- en Herkvallei zijn zeer belangrijk (zie op recente verspreidingskaart).

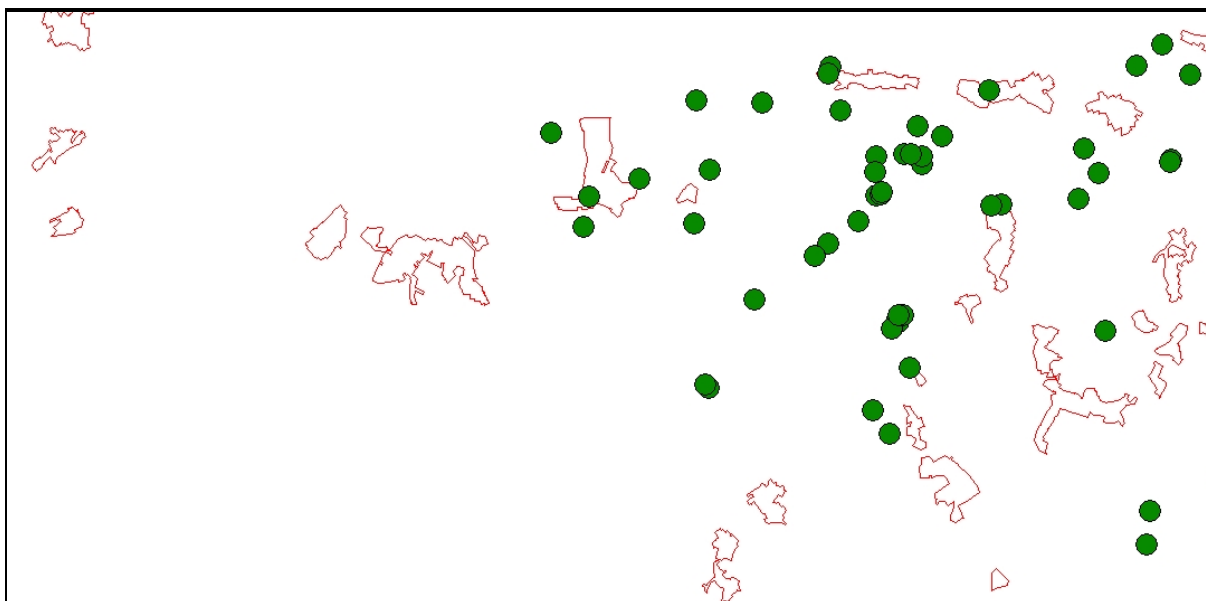
De voortplanting gebeurt bij voorkeur in vrij voedselrijk, stilstaand ondiep water dat (zeer) rijk is aan ondergedoken en drijvende waterplanten (waterhabitat). De overwintering en het leven buiten de voortplantingsperiode is terrestriisch (landhabitat). Het aangemelde habitattype 3150 evenals andere stilstaande vegetatierijke wateren zijn de voortplantingsbiotoop. De aanwezigheid van een netwerk met zeker tot het einde van de zomer waterhoudende, kleine tot middelgrote poelen is van vitaal belang.

In de SBZ-H is de Kamsalamander bekend van volgende deelgebieden: 1, 3, 5, 7, 8, 13, 14, 18 en 20 (waarnemingen op de rand meegenomen).

De SBZ-H is belangrijk voor deze soort. Voor de verspreidingsgegevens, zie figuur 0-40 en figuur 0-41.

Figuur 0-40. Lokatie van waarnemingen van Kamsalamander

Figuur 0-41: locatie recente waarnemingen *Truturus cristatus* Likona-databank

Potenties

Potentie voor deze soort is groot in het merendeel van de deelgebieden waar voldoende afwisseling in graslanden, moeras en bosranden of kleine landschapselementen aanwezig is, in combinatie met geschikte voortplantingspoelen.

Trend

Te weinig gegevens om een trend te bepalen. Wel kan er op basis van expertenoordeel vanuit gaan worden dat de soort een stuk zeldzamer is geworden.

Beoordeling op basis van de criteria en indicatoren in de LSVI-tabellen

Tabel 0- 53 Beoordeling van criteria en indicatoren voor de soort Kamsalamander

Kamsalamander		
Toestand populatie	<i>Indicator populatiegrootte:</i>	Onbekend, overal gedegradeerd
	<i>Indicator voortplanting:</i>	Onbekend, overal gedegradeerd
	<i>Indicator afstand nabije populatie:</i>	Goed tot voldoende
Habitatkwaliteit waterhabitat	<i>Indicator aantal en grootte van de waterpartijen: complex van > 5 permanente poelen</i>	overal voldoende tot goed
	<i>Indicator voedselrijkdom: alle vijvers zijn mesotroof tot matig eutroof</i>	overal voldoende tot goed
	<i>Indicator pH: onbekend</i>	onbekend
	<i>Indicator vegetatie: veel poelen verland</i>	overwegend gedegradeerd
	<i>Indicator beschaduwing:</i>	Deels gedegradeerd

Kamsalamander		
Habitatkwaliteit landhabitat	<i>Indicator permanentie:</i>	deels voldoende tot goed
	<i>Indicator vissen:</i> in een beperkt aantal poelen komt een visfauna voor (10-doornige stekelbaars), wel in beperkte aantallen.	overwegend voldoende tot goed
	<i>Indicator biotoop:</i> naar akker en de afwezigheid van KLE's.	Overwegend voldoende tot goed
	<i>Indicator afstand tot waterbiotoop:</i> er zijn voldoende poelen aanwezig op beperkte afstand (meestal <300m)	overwegend voldoende tot goed
	<i>Indicator verkeerswegen in/grenzend aan habitat:</i>	deels voldoende tot goed

Conclusie actuele staat van instandhouding

Er is een gedeeltelijk aangetaste actuele staat van instandhouding voor de soort Kamsalamander, door een gedegradeerde staat voor indicatoren met betrekking tot de populatie, het waterhabitat (verlanding, verbossing).

Ecologische doelstellingen

Populatie-doelstelling Doel: uitbouw van populatie in goede staat van instandhouding in en rond deelgebieden: 1, 3, 5, 8, 13, 15 en 18 . en bijkomend een voldoende tot goede staat van instandhouding in deelgebieden: 7, 14 en 20.

Kwaliteits-doelstelling Zowel wat betreft waterhabitat en landhabitat een goede staat van instandhouding

Vroedmeesterpad – *Alytes obstetricans*

Het actuele voorkomen

De soort kent een kleine populatie aan de rand van deelgebied 8. Sinds de aanmelding zijn ook al roepende mannetjes binnen SBZ gehoord.

Potenties

De Vroedmeesterpad is een uitgesproken warmteminnende soort die gebonden is aan biotopen met een relatief warm microklimaat. In onze streken is het een soort van heuvelachtige gebieden, vermoedelijk omdat ze daar zonbeschenen, naar het zuiden gerichte hellingen aantreft. Op deze hellingen moeten ook open plaatsen zonder vegetatie en voldoende schuilmogelijkheden aanwezig zijn. Hij heeft een voorkeur voor terreinen met een rotsachtige ondergrond en/of stenige constructies, wat ongetwijfeld in verband staat met het warmteminnende karakter van de soort. Aan de waterbiotoop worden weinig eisen gesteld. Het belangrijkste is dat deze jaarrond water bevat. Voor de voortplanting is vooral de relatie tussen land- en waterbiotoop belangrijk. Het snel opwarmende landbiotoop dient in de onmiddellijke omgeving van de waterbiotoop aanwezig te zijn. Vroedmeesterpadden ontvluchten de winterkoude in vorstvrije graften of hellingbossen. De laatst in het seizoen geboren larven overwinteren als larve in de waterbiotoop.

Als waterbiotoop komen een grote verscheidenheid van waterpartijen in aanmerking: veedrinkpoelen, bronpoelen, kleine vijvers en zelfs kunstmatige veedrinkbakken. De belangrijkste vereiste is dat de voortplantingsplaats het hele jaar door water bevat. Plassen die tijdens de zomer opdrogen zijn ongeschikt, aangezien minstens een deel van de larven in het water overwintert en pas tijdens het volgende jaar metamorfoseert. Het is aangewezen dat de waterpartij hoogstens op enkele tientallen meters afstand van de landbiotoop ligt.

Binnen deze SBZ kennen enkel de zuidgerichte hellingen van de Bollenberg (oa met kalkgrasland en –struweel habitat 6120) een goede potentie voor de soort. (Deelgebied 8)

Trend

Er is duidelijk sprake van een dalende trend (zowel voor de populatie net buiten als binnen de contouren van deelgebied 8).

Beoordeling op basis van de criteria en indicatoren in de LSVI-tabellen

Tabel 0- 54 Beoordeling van criteria en indicatoren voor de soort Vroedmeesterpad

Vroedmeesterpad		
Toestand populatie	<i>Indicator populatiegrootte:</i> <50 roepende mannetjes	overal gedegradeerd
	<i>Indicator voortplanting:</i> larven aanwezig?	Nee overal gedegradeerd
	<i>Indicator afstand nabije populatie:</i> >2km	Voldoende tot goed
Habitatkwaliteit waterhabitat	<i>Indicator aantal en grootte van de waterpartijen:</i> complex van > 5 permanente poelen	overal voldoende tot goed
	<i>Indicator voedselrijkdom:</i> alle vijvers zijn mesotroof tot matig eutroof	overal voldoende tot goed
	<i>Indicator beschaduwning:</i>	gedegradeerd
	<i>Indicator permanentie:</i> bevat ganse jaar water	overal voldoende tot goed
	<i>Indicator vissen:</i> in een beperkt aantal poelen komt een visfauna voor (10-doornige stekelbaars), wel in beperkte aantallen.	overal voldoende tot goed

Vroedmeesterpad		
Habitatkwaliteit landhabitat	<i>Indicator biotoop:</i> enkele zonbeschenen, open plaatsen in reliëfrijke gebieden.	overal voldoende tot goed
	<i>Succesie:</i> vroeg stadium	gedegradeerd
	<i>Schuilplaatsen:</i> voldoende (ruderaal terreinen, groeven, stenen constructies met weinig spleten)	overal voldoende tot goed
	<i>Indicator afstand tot waterbiotoop:</i> er zijn voldoende poelen aanwezig op beperkte afstand (meestal <300m)	overal voldoende tot goed
	<i>Indicator verkeerswegen in/grenzend aan habitat:</i>	deels voldoende tot goed

Conclusie actuele staat van instandhouding

Gedeeltelijk gedegradeerd omwille van de gedegreerde toestand van de aanwezige populaties en de gedegreerde habitatkwaliteit.

Ecologische doelstellingen

Populatie-doelstelling Doel: één populatie bestaande uit >200 roepende mannetjes en jaarlijks een talrijke aanwezigheid van juvenielen in deelgebied 8 Bollenberg.

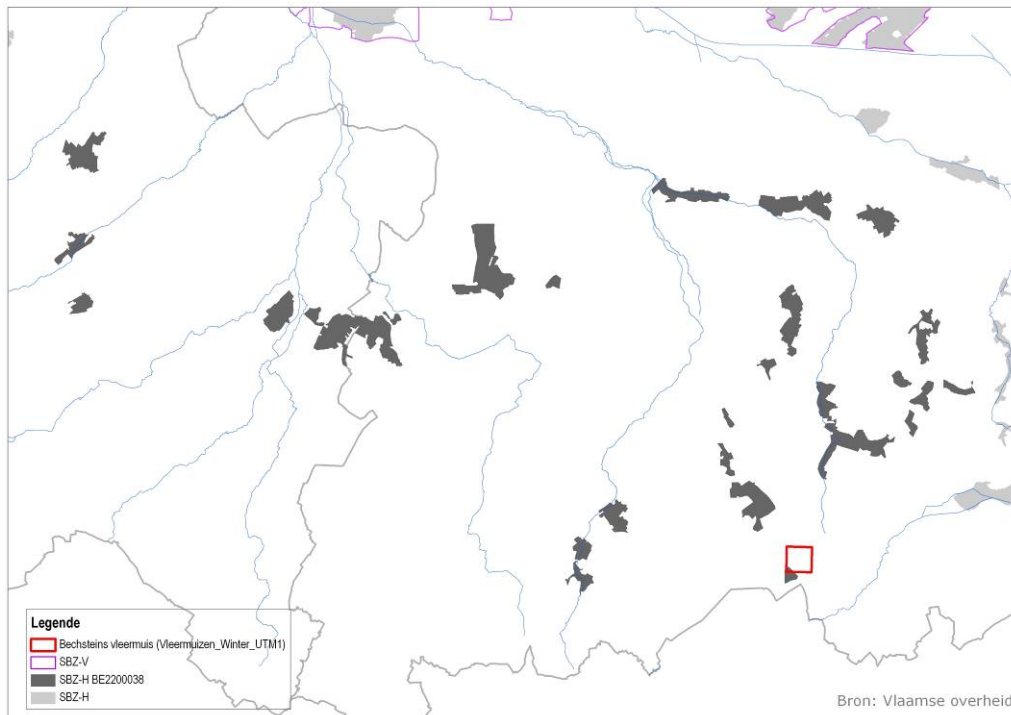
Kwaliteits-doelstelling Goede staat van instandhouding met betrekking tot water- en landhabitat op iedere actuele en historische locatie: Uitbouw van telkens >5 visloze, onbeschaadde mesotrofe tot matig eutrofe waterpartijen met in de directe omgeving reliëfrijke open vegetaties (6210_sk, 6230 hnk, 6510-huk) met een warm microklimaat en voldoende schuilplaatsen. Optimaal landbiotoop zijn de voormalige groeven die in deelgebied 4 en 5-1 aanwezig zijn.

Bechsteins Vleermuis -Myotis bechsteini

Het actuele voorkomen

Buiten de wintergegevens uit de mergelgrotten van Vechmaal (deelgebied 22) werden recent ook waarnemingen/kolonies vastgesteld in deelgebied 20 Bellevue Kortesse/Borgloon, deelgebied 2 Hardelingen Hoeselt, deelgebied 19 Jongenbos Kortesse, deelgebied 18 Nietelbroeken Diepenbeek, Daarnaast werden (zwervende) mannetjes vastgesteld in deelgebied 24 Hasselbos Tongeren en deelgebied 16 Kluisbos St Truiden (Janssen R. & Dekeukeleire D. 2011/ Bechsteins vleermuis in Limburg. Indicator van oude bossen en Boomgaarden)

Voor de verspreidingsgegevens, zie Figuur 0-42.(oude gegevens, zonder onderzoek 2011)

Figuur 0-42: Locatie van waarnemingen van Bechsteins vleermuis

Potenties

Binnen een straal van 20 km rond de groeves van Vechmaal en Zichen-Zussen-Bolder (rapport 3 Caestert) is de potentie in de oude bossen groot. De soort is gebonden aan bos en plant zich voort in holle bomen (of nestkasten). Jachtgebied jaagd in oude bosgebieden met bosbeken, poelen en halfopen structuren met hoog insectenaanbod.

Trend

Soort niet gekend bij de aanmelding. Geen trend weer te geven.

Beoordeling op basis van de criteria en indicatoren in de LSVI-tabellen

Onvoldoende gegevens aanwezig over effectieve voortplanting, nestholen, aantallen. Er wordt geen beoordeling gemaakt op basis van de LSVI-tabellen

Conclusie actuele staat van instandhouding

Het is niet mogelijk om actueel een uitspraak te doen over de staat van instandhouding (recente gegevens, onderzoek lopende).

Ecologische doelstellingen

Populatie-doelstelling Doel: aanwezigheid van zomerkolonies van deze soort met jaarlijks zwangere wijfjes en/of juvenielen. De aanwezigheid van een duurzame populatie wordt nagestreefd op deze plaatsen waar een populatie werd vastgesteld, met name in deelgebieden 2, 18, 19 en 20. Wanneer in andere deelgebieden populaties wor-

den vastgesteld (kennislacune) wordt hier hetzelfde populatiedoel naar voren geschoven (mogelijks in deelgebieden 16, 24)

Kwaliteitsdoelstelling Kwaliteitsdoel: zomerverblijfplaats: soort is sterk aan bos gebonden: Belangrijke kwaliteitseis zijn holle bomen (aandeel dood hout/ zieke bomen cfr. vliegend hert). Foerageergebied moet bestaan uit oude, structuurrijke loofbossen met een weelderige ondergroei. Poelen en bosbeken zijn belangrijk. Een geschikt mantel-zoombeheer en kwalitatieve open plekken (graslandhabitats) zorgen voor een verrijking van het insectenaanbod. Doel winter: zie kwaliteitseis overige vleermuizengroep.

VLEERMUIZEN

Om het voorkomen en de lokale staat van instandhouding van deze complexe faunagroep te vereenvoudigen werd gebruik gemaakt van een landschaps-ecologische analyse. Hierbij werd nagegaan of de randvoorwaarden voor de verschillende vleermuissoorten voor wat betreft hun vereisten naar zomerverblijfplaatsen, jachtgebieden, winterverblijfplaatsen en connectiviteit op landschapsniveau kan gebeuren. Elke vleermuissoort heeft zijn eigen ecologische niche die per definitie verschilt van andere soorten. Om praktische redenen (o.a. dikwijls onvolledigheid zicht op aanwezigheid) is het desondanks aangewezen dat landschapsecologische analyses doorgevoerd kunnen worden op niveau van clusters van soorten. In Tabel 0-42 zijn een aantal karakteristieken m.b.t. het gebruik van het landschap voor verschillende vleermuissoorten opgelijst. Op basis daarvan zullen we drie ecologische groepen onderscheiden voor de welke we de landschapsecologische situatie binnen deze SBZ zullen evalueren.

Tabel 0- 55: Oplijsting van ecologische karakteristieken voor relevante vleermuissoorten

Nederlandse naam	Wetenschappelijke naam	jachtgebied parken	kraamkolonies in gebouwen	kraamkolonies in bomen	jachtgebied bossen	jachtgebied agrarisch landschap KLE's	jachtgebied moerassen en open water	afhankelijkheid van KLE's voor verbindingen	vliegafstand
Gewone baardvleermuis	<i>Myotis mystacinus</i>	X	X	(X)	X (open plekken!)	X (groot aandeel houtige veg.)		X	klein
Brandts' vleermuis	<i>Myotis brandtii</i>		(X)	X	X		X	X	
Vale vleermuis	<i>Myotis myotis</i>		X		X (beuk)	X		?	7 - 8,5 km
Gewone grootoorvleermuis	<i>Plecotus auritus</i>	X	X	X	X	X (groot aandeel houtige veg.)		X (vrij open ook OK)	1,5 - 2,5 km
Bechsteins	<i>Myotis bechsteinii</i>	X		X	X (natuurlijk bos)			X	
Dwarsoor / Mopsvleermuis	<i>Barbastella barbastellus</i>			X	X	X (groot aandeel houtige veg.)			
Watervleermuis	<i>Myotis daubentonii</i>	(X)	X	(X)			X	X	<2,5 km
Rosse vleermuis	<i>Nyctalus noctula</i>	X		X		X	X!	niet afh.	
Ruige dwergvleermuis	<i>Pipistrellus nathusii</i>		(X)	X (ook natte bossen)	X (open plekken + water!)	(X)	X!	(X)	
Franjestaart	<i>Myotis nattereri</i>	X	(X)	X	X (open plekken + water!)	X	X	?	
Bosvleermuis	<i>Nyctalus leisleri</i>			X	X (beuk)	X	X	niet afh.	
Laatvlieger	<i>Eptesicus serotinus</i>	X	X		X (bosrand + grote open plekken)	X		X	2 - 6 km
Gewone dwergvleermuis	<i>Pipistrellus pipistrellus</i>	X	X		X	X	X	?	1-2 km

Op basis van Tabel 0.42 is het zinvol om de volgende drie ecologische groepen met bijhorende soorten voor deze SBZ te onderscheiden:

Groep 1: *Jachtgebieden bij voorkeur boven moerassen & open water, zomerverblijfplaats in bossen*

Watervleermuis, Meervleermuis, Ruige dwergvleermuis, Rosse vleermuis, Franjestaart, Bosvleermuis

Groep 2: *Jachtgebieden bij voorkeur in bossen & landschappen met belangrijk aandeel houtige vegetatie*

Brandt's vleermuis / Gewone baardvleermuis, Gewone grootoorvleermuis / Grijze grootoorvleermuis, Ingekorven vleermuis, (Bosvleermuis)

Groep 3: *Breed spectrum voor wat betreft jachtgebieden*

Laatvlieger, Gewone dwergvleermuis / Kleine dwergvleermuis

Voor deze SBZ werd geopteerd om de opdeling te behouden, maar toch een korte bespreking per soort te houden (gezien de soortenspecificiteit en de verschillen in belangrijkheid in de G-IHD). De doelen worden dan eerder op soortgroep geformuleerd.

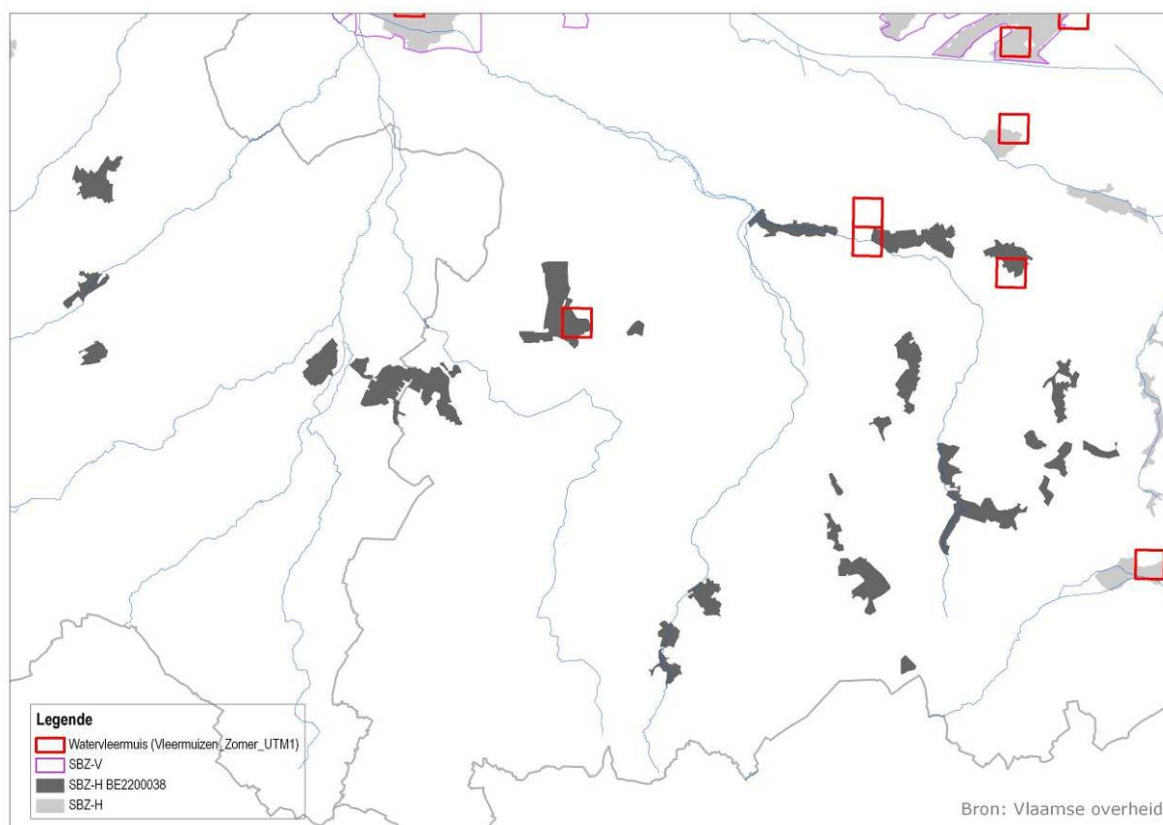
Watervleermuis - *Myotis daubentonii*, **Meervleermuis** – *Myotis dasycneme*, **Ruige dwergvleermuis** - *Pipistrellus nathusii*, **Rosse vleermuis** - *Nyctalus noctula*, **Franjestaart** - *Myotis natterii*,

Het actuele voorkomen

Het betreft allemaal soorten die gebonden zijn aan waterpartijen en moerassen als foerageergebied frequenteren. Bovendien zijn de zomerverblijfplaatsen bij elk van deze soorten oude bomen met holten en spleten.

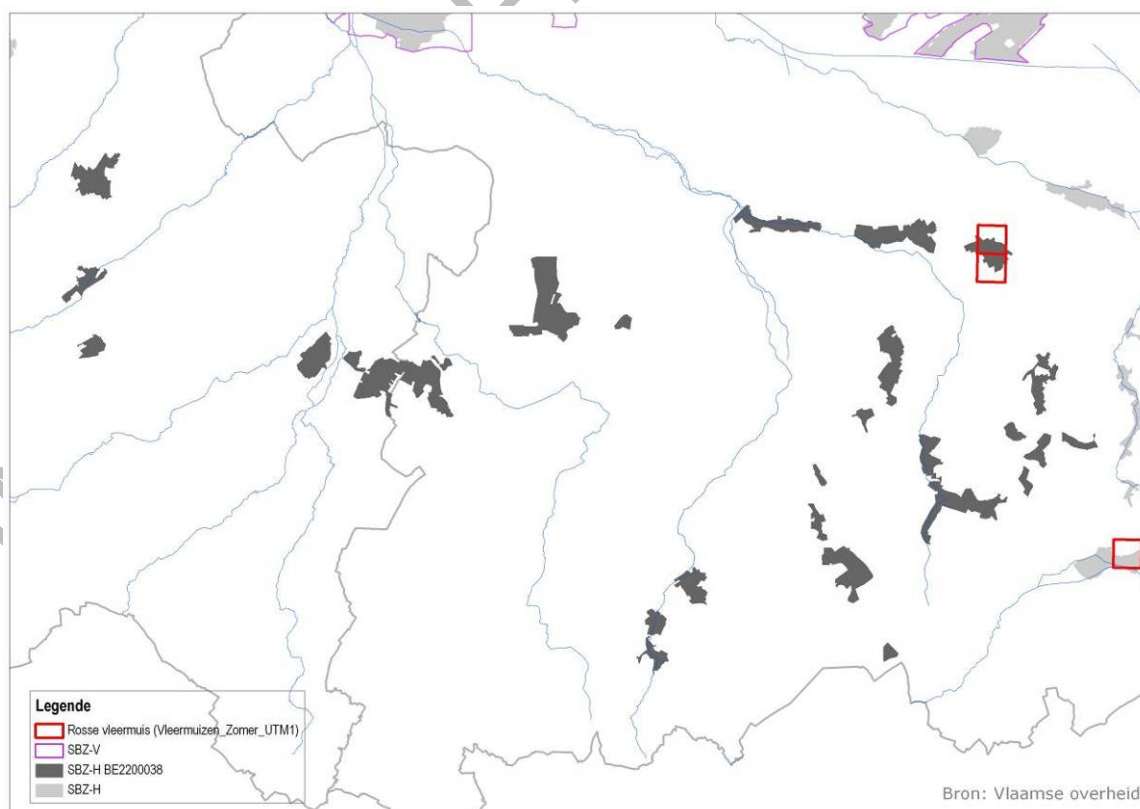
De zomerverblijfplaatsen voor elk van deze soorten bestaat uit oude bomen met holten en spleten. Als jachtgebied maken ze gebruik van waterpartijen en moerassen. Een aantal soorten hebben duidelijk een voordeel door de aanwezigheid van oud, gestructureerd bos.

- Volgende inventarisatiegegevens zijn bekend (maar zijn waarschijnlijk onderschattingen):
- Zomergegevens van Watervleermuis in deelgebied 14, 18, 19

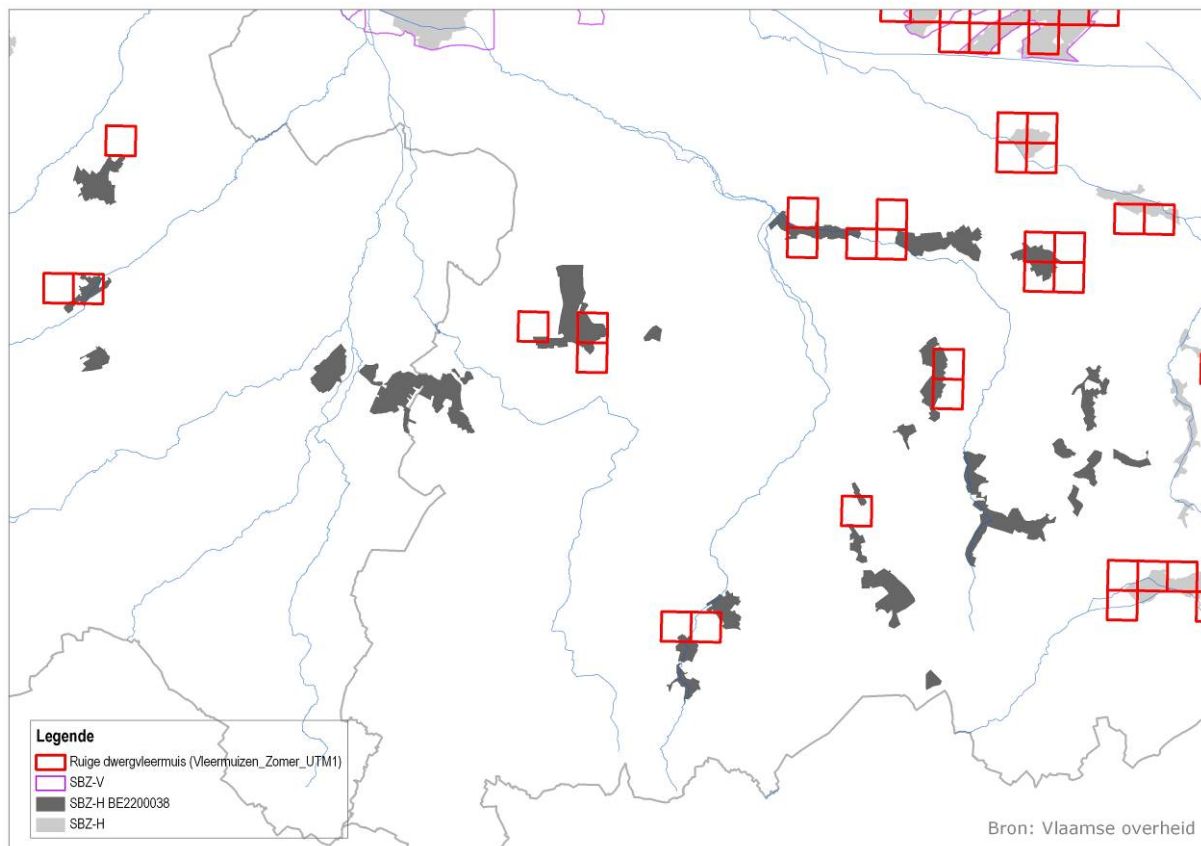
Figuur 0-43: Locatie van waarnemingen van Watervleermuis gedurende de zomer

- Zomergegevens van Rosse vleermuis in deelgebied 19

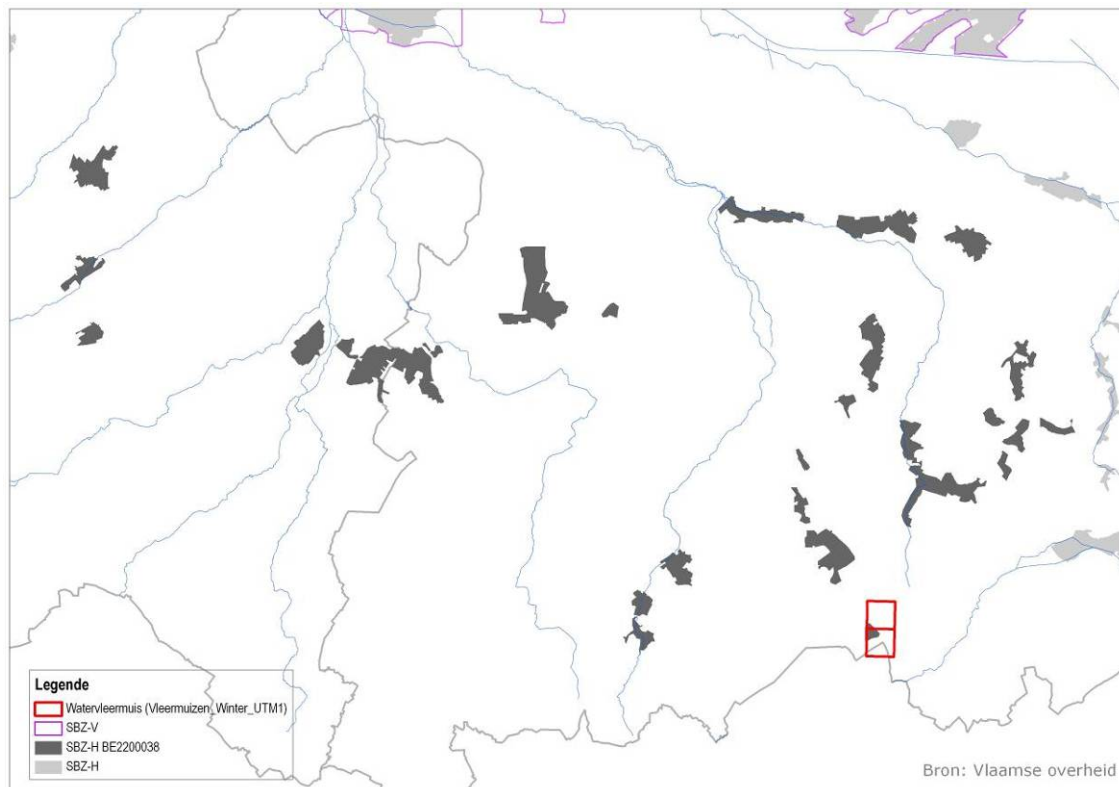
Figuur 0-44: Locatie van waarnemingen van Rosse vleermuis gedurende de zomer

- zomergegevens van Ruige dwergvleermuis uit deelgebied 4, 7, 13, 14, 17, 18, 19, 20 en 26.

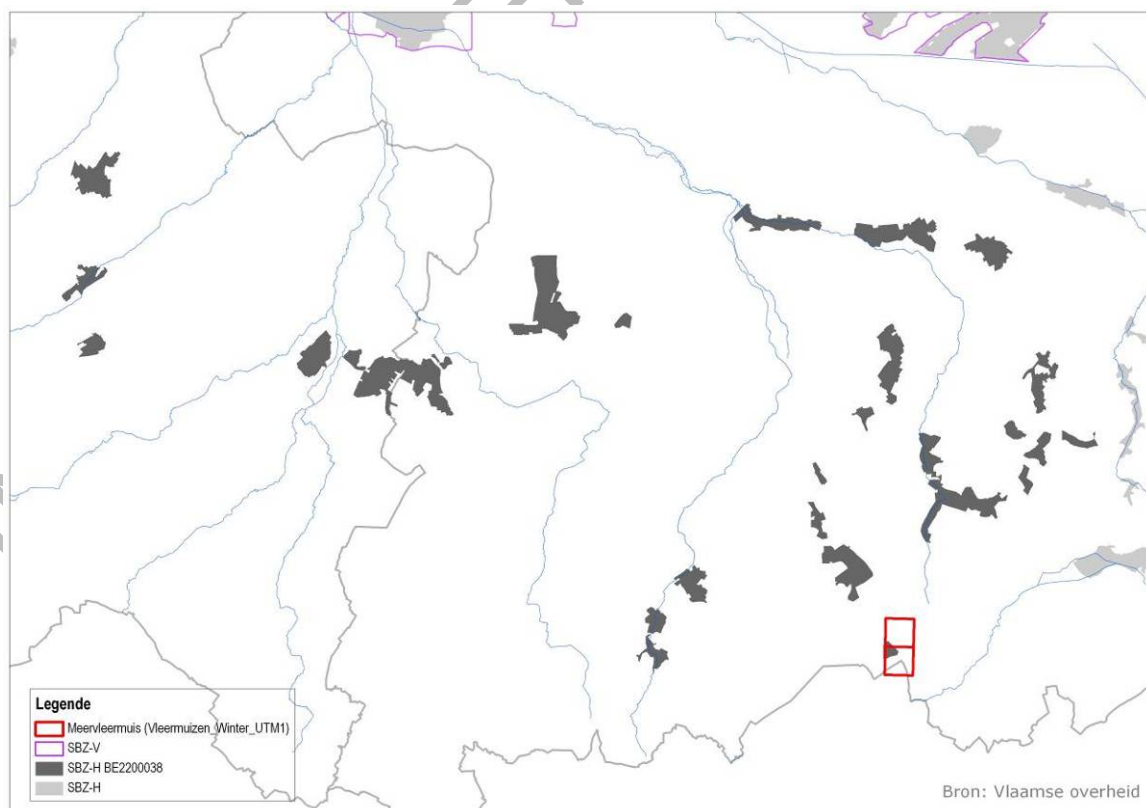

Figuur 0-45: Locatie van waarnemingen van Ruige dwergvleermuis gedurende de zomer

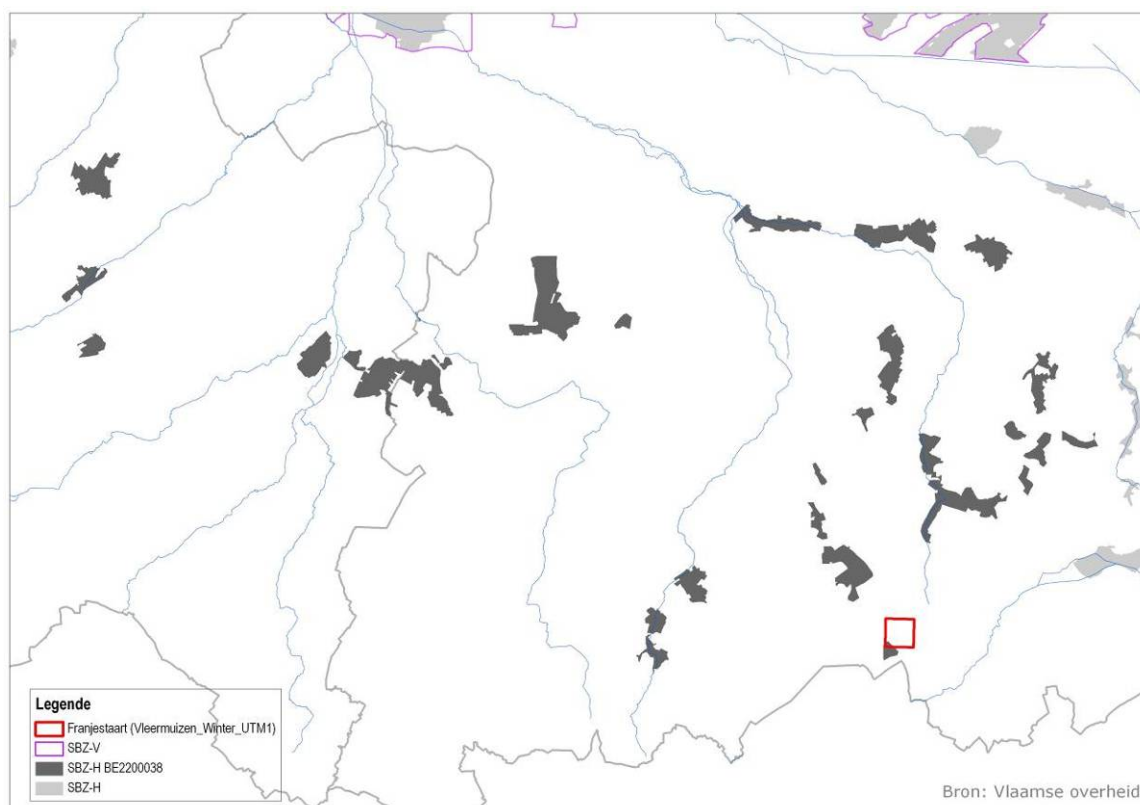
- Wintergegevens van watervleermuis, meervleermuis, franjestaart uit de mergelgrot van Vechmaal (deelgebied 22)

Figuur 0-46: Locatie van waarnemingen van Watervleermuis gedurende de winter

Figuur 0-47: Locatie van waarnemingen van Meervleermuis gedurende de winter

Figuur 0-48: Locatie van waarnemingen van Franjestaart gedurende de winter

Aangenomen kan worden dat deze soorten voorkomen over vrijwel het volledige habitatrichtlijngebied, omdat hier in elk deelgebied waterpartijen en bossen gecombineerd voorkomen.

Potenties

Potentie voor de aanwezigheid van zowel zomer- als winterverblijven is aanwezig in alle structuurrijke bossen waar oude bomen aanwezig zijn en waar er nabijgelegen geschikt foerageergebied (open water, beken, moerassen, natte valleien en voor Bosvleermuis ook oude bossen) aanwezig is. Hierdoor is er potentie voor de aanwezigheid van de groep in nagenoeg alle deelgebieden.

Trend

De preciese populatiegrootte van deze vleermuizen'groep' is slecht gekend. Een daling in zomerwaarnemingen, winterwaarnemingen en/of reproductie van een aantal soorten kan mogelijks wijzen op een negatieve trend.

Beoordeling op basis van de criteria en indicatoren in de LSVI-tabellen

Het is niet zinvol voor deze soorten de staat van instandhouding te beoordelen op basis van de beoordelingscriteria die zijn vermeld in Adriaens et al. (2008). Hiervoor is onvoldoende informatie en cijfermateriaal beschikbaar.

Conclusie actuele staat van instandhouding

De belangrijkste vragen bij een feitelijke beoordeling van de staat van instandhouding stellen zich naar het voorkomen van winterverblijfplaatsen en het voorkomen van voldoende oude bomen voor de zomerverblijfplaatsen. De meeste van de genoemde vleermuissoorten overwinteren op grote afstand van de zomerleefgebieden zodat dit geen element is dat zwaar moet doorwegen in de beoordeling. Het gegeven dat deze vleermuissoorten relatief talrijk voorkomen in het gebied is een

goede indicatie dat ook voldoende zomerverblijfplaatsen aanwezig zijn. Vooral de Watervleermuis staat bekend om zijn lichtgevoeligheid (Verkem et al., 2003), maar ingeschat wordt dat dit op dit moment geen probleem stelt.

Mogelijke aanwijzingen van een negatieve trend kunnen erop wijzen dat de actuele staat van instandhouding minstens voor een aantal soorten gedeeltelijk aangetast is. Er is echter voor alle soorten uit deze 'groep' een te beperkte kennis om uitspraak te doen over de actuele staat van instandhouding.

Ecologische doelstellingen

Populatie-doelstelling

Zomerverblijven van de soorten zijn aanwezig in de SBZ.

Aanwezigheid van duurzame populaties van de soortengroep wordt nagestreefd.

Kwaliteitsdoelstelling

Verhoging structuurdiversiteit in de bossen: behoud oude bomen, open plekken, geleidelijke bosranden i.h.b. nabij open waterpartijen

Behoud en verbetering kwaliteit aanwezige waterpartijen. Behoud van bestaande verbindingen en waar nodig uitbreiding tussen bossen en foerageergebieden

Optimalisatie winterverblijf in deelgebied 22

Zowel zomerverblijven als foerageergebieden dienen als leefgebied een voldoende hoge kwaliteit te bezitten.

Bosvleermuis – *Nyctalus leisleri*

Het actuele voorkomen

In de zomer 2012 werden 2 nieuwe vindplaatsen voor Bosvleermuis geconstateerd in het kader van een onderzoeksoopdracht van de Provincie Limburg (Janssen R. & De Deukeleire 2011).

Het betreft een voortplantende populatie Deelgebied 15 (Nieuwenhoven, St Truiden) ent daarnaast mogelijks een populatie in deelgebied 1 (Kolmont, Tongeren) (hier werd louter een sexueel actief mannetje waargenomen).

De populatie te Nieuwenhoven is het eerste bewijs van voortplanting van deze soort In Vlaanderen (Daarnaast wordt verwacht dat de soort zich ook zou kunnen voortplanten in het Meerdalwoud, Zoniënwood en Brakelbos/ Van der Sijpe, 2003 en Deukeleire, 2010)

Een analyse van het voorkomen van deze soort werd niet gemaakt (gegevens geraakten bekend na opmaak van het conceptrapport).

Ecologische doelstelling:

Populatiedoelstelling Aanwezigheid van duurzame populaties (jaarlijkse voortplanting) van de soort wordt nagestreefd in deelgebied 15 én in andere deelgebieden waar de soort populaties zou kennen (kennishyaat, mogelijks het geval in deelgebied 1 Kolmont)

Kwaliteitsdoelstelling Zowel zomerverblijven als foerageergebieden dienen als leefgebied een voldoende hoge kwaliteit te bezitten.

Verhoging structuurdiversiteit van bossen. Vooral de aanleg van mantel- en zoomvegetaties en open plekken in het bos (insectenaanbod), en het doorbreken van monotone bosbestanden zijn maatregelen die het aantal insecten positief beïnvloeden en indirect dus ook voor soort gunstig zijn. . Ook de connectiviteit van het omliggende landschap dient voldoende groot te zijn.

Het instandhouden van insectenrijke, boszomen, open plekken in het bos met grasland of ruigtehabitat en hooilanden tegen de bossen is belangrijk met het oog op een voldoende voedselaanbod. (cfr Hellinggraslanden- en beekdalmozaiekdoel)

Brandt's vleermuis/Gewone baardvleermuis – *Myotis brandtii*/*Myotis mystacinus*, Gewone grootoorvleermuis/Grijze grootoorvleermuis – *Plecotus auritus*/*Plecotus austriacus*, Ingekorven vleermuis – *Myotis emarginatus*

Het actuele voorkomen

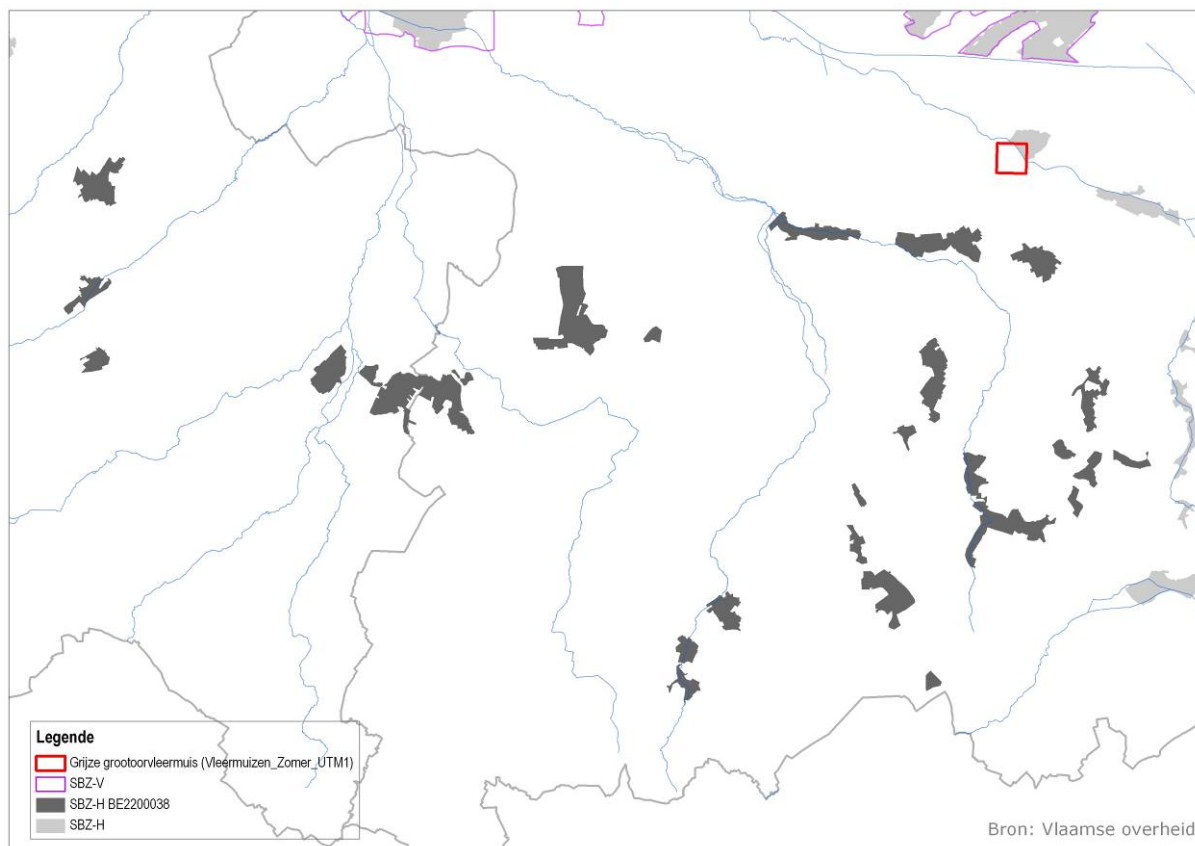
Het is niet zinvol voor deze soortengroep de staat van instandhouding te beoordelen op basis van de beoordelingscriteria die zijn vermeld in Adriaens et al. (2008). Hiervoor is eveneens onvoldoende informatie en cijfermateriaal beschikbaar.

Het betreft allemaal soorten die gebonden zijn aan bossen en landschappen met een belangrijk aandeel houtige vegetatie als foerageergebied. Bovendien zijn de zomerverblijfplaatsen bij elk van deze soorten oude bomen met holten en spleten (de Gewone baardvleermuis en Gewone grootoorvleermuis maakt ook gebruik van gebouwen voor kraamkolonies).

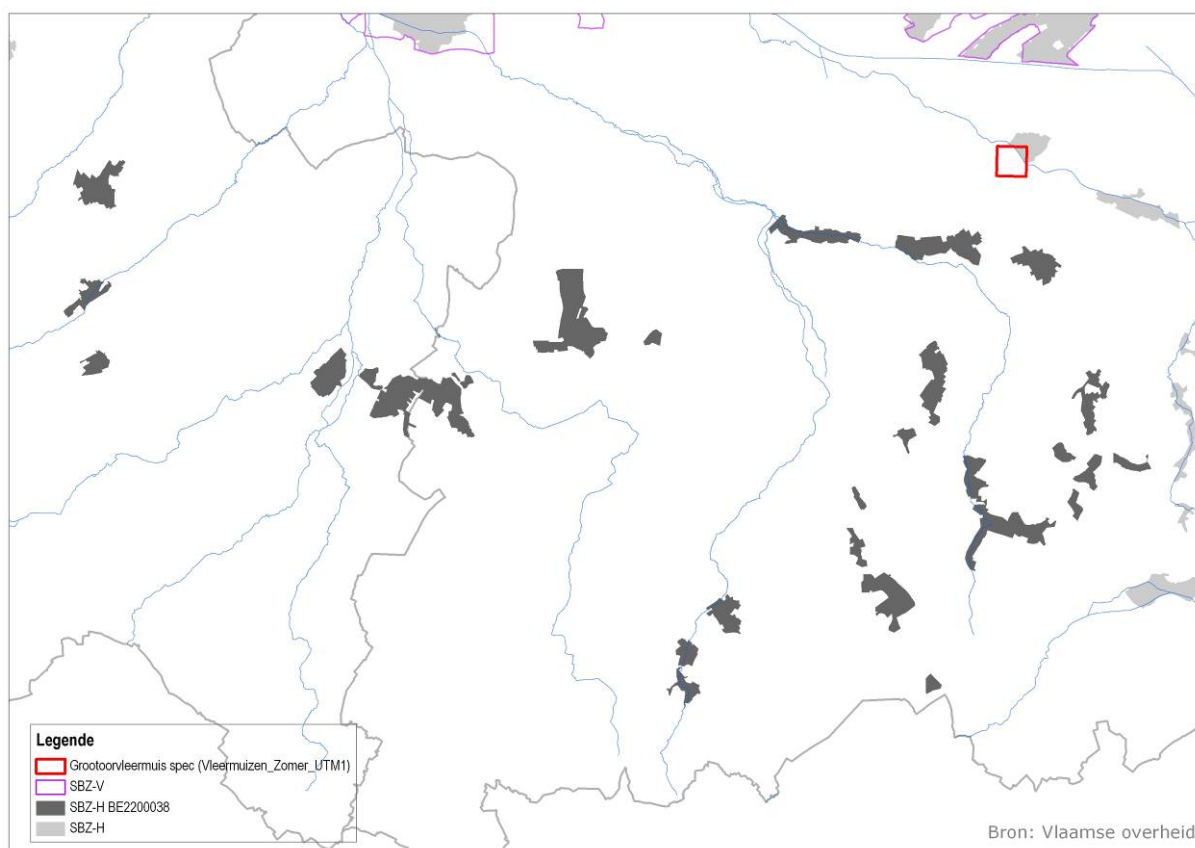
De zomerverblijfplaatsen voor elk van deze soorten bestaan uit oude bomen met holten en spleten.

Volgende inventarisatiegegevens zijn bekend:

- Ingekorven Vleermuis : Zomer : Uit het onderzoek van Janssen|Dekeukeleire 2011 bleek dat er Ingekorven Vleermuis aanwezig was bij de inventarisatie in september in het Hasselbos (DG 24). Wintergegevens zie fig. 0.55.
- zomer gegevens zijn bekend van Grijze grootoorvleermuis en Grootoorvleermuis spec.

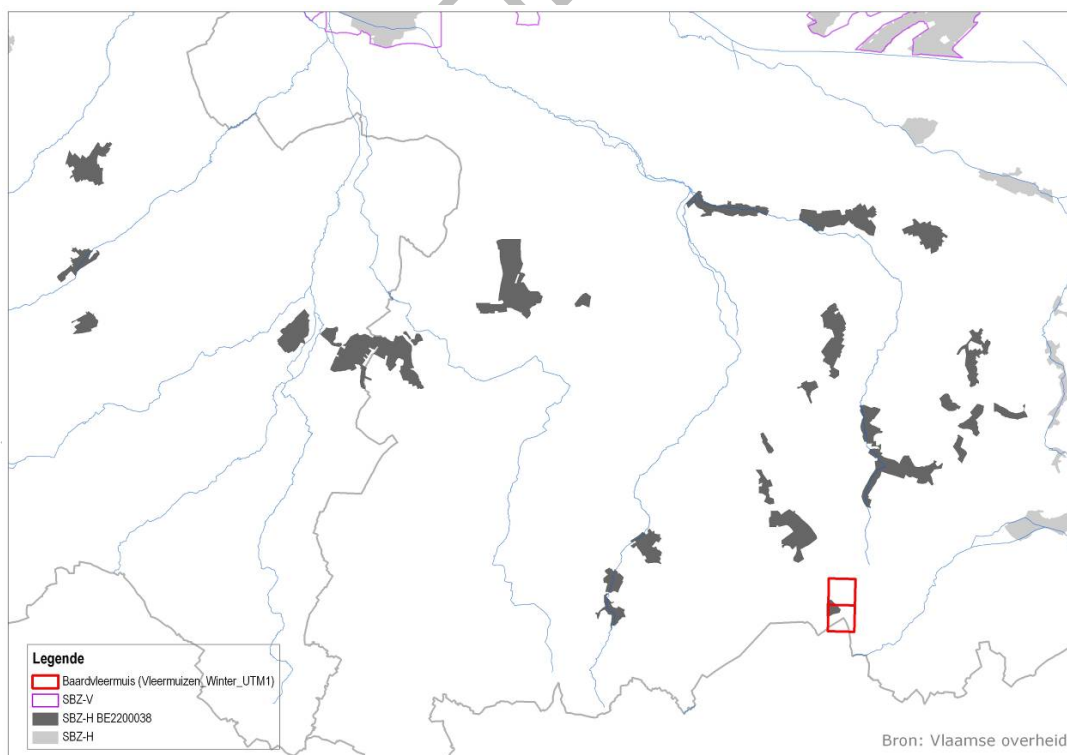

Figuur 0-49: Locatie van waarnemingen van Grijze grootoorvleermuis gedurende de zomer

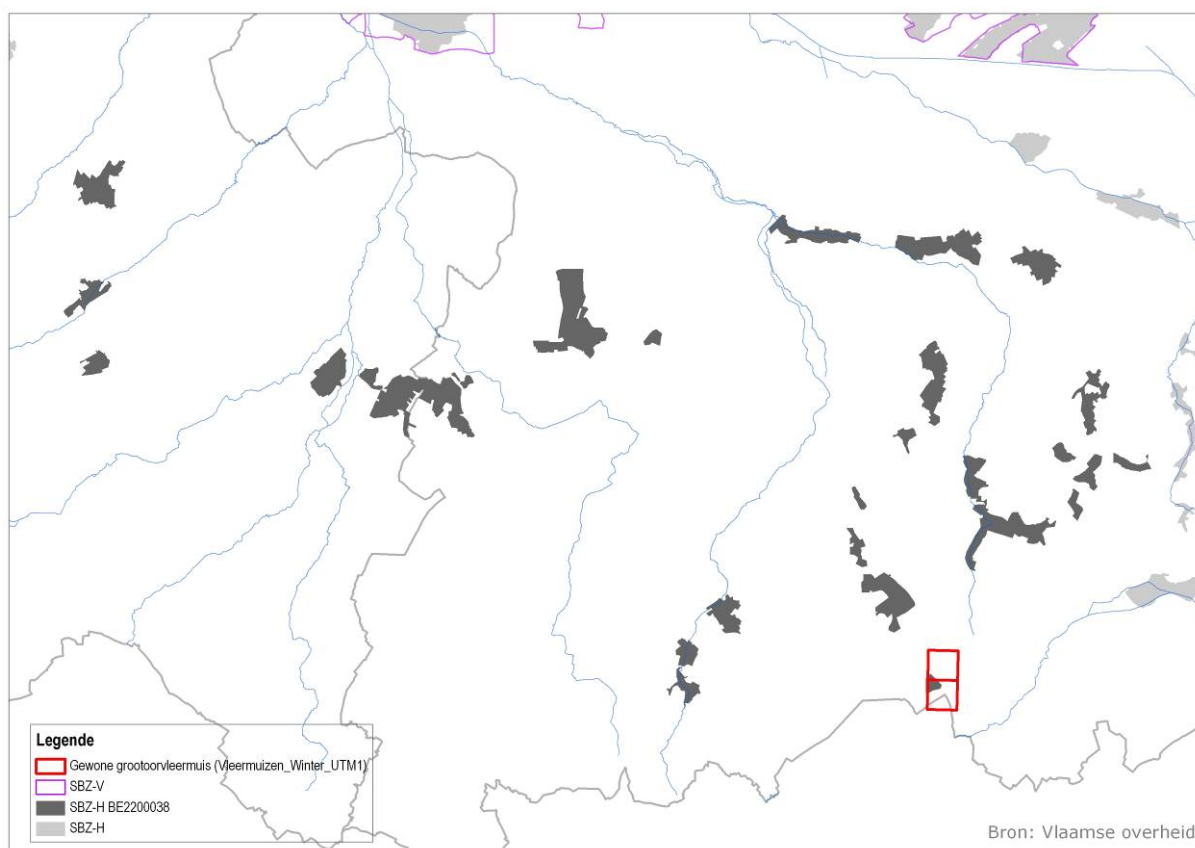

Figuur 0-50: Locatie van waarnemingen van Grootoorvleermuis gedurende de zomer

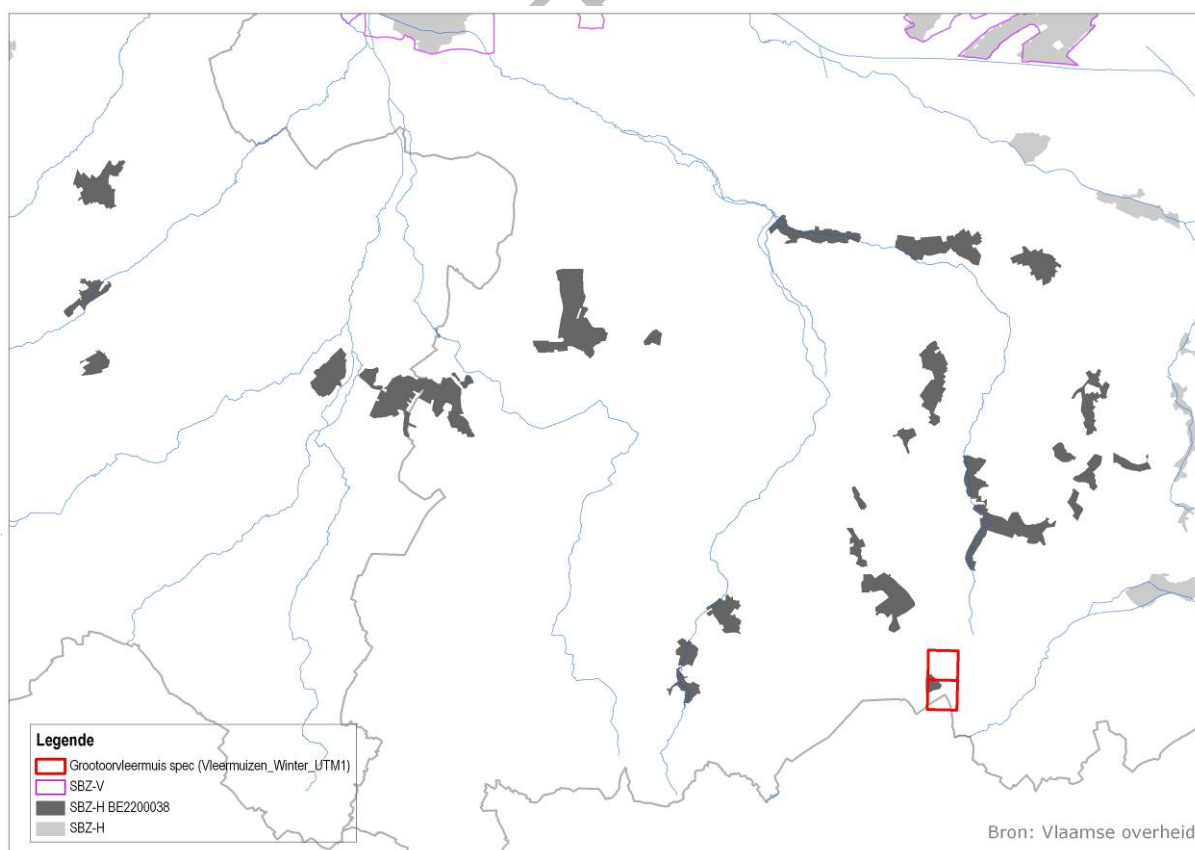
- wintertellingen van gewone baardvleermuis, gewone grootoorvleermuis, Brandt's vleermuis en ingekorven vleermuis uit de mergelgrot van Vechmaal (Deelgebied 22)

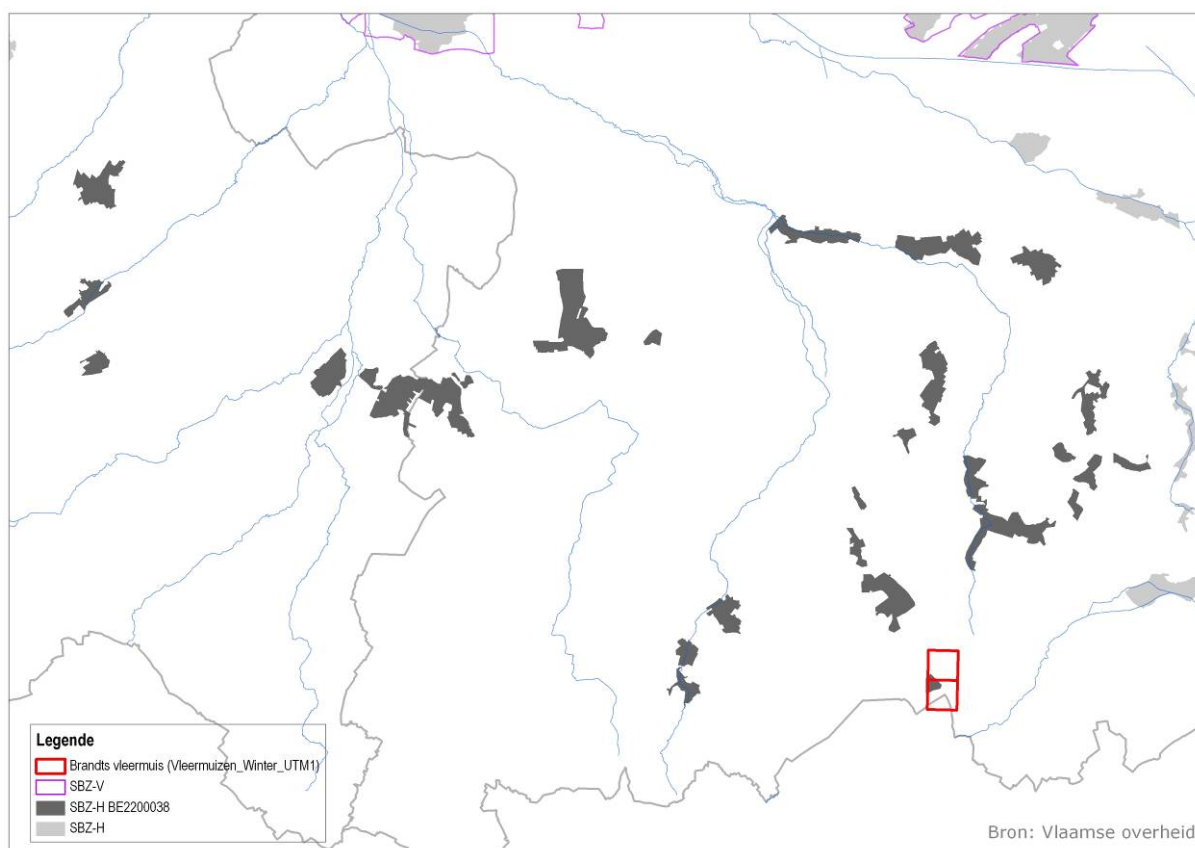
Figuur 0-51: Locatie van waarnemingen van Baardvleermuis gedurende de winter

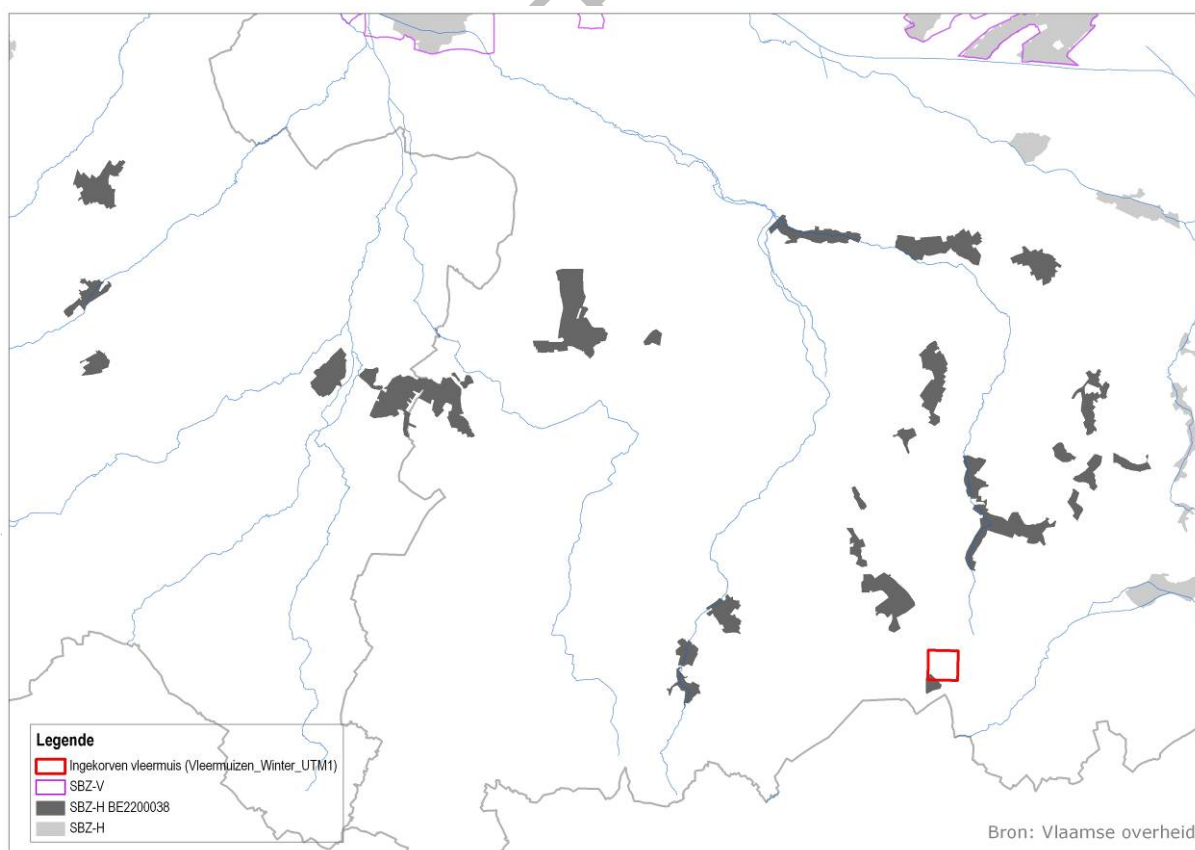
Figuur 0-52: Locatie van waarnemingen van Gewone grootoorvleermuis gedurende de winter

Figuur 0-53: Locatie van waarnemingen van Grootoorvleermuis spec. winter

Figuur 0-54: Locatie van waarnemingen van Brandt's vleermuis gedurende de winter

Figuur 0-55: Locatie van waarnemingen van Ingekorven vleermuis gedurende de winter

Potenties

Aangenomen kan worden dat de soorten voorkomen over vrijwel het volledige habitatrichtlijngebied, omdat hier in elk deelgebied bossen en landschappen met een belangrijk aandeel houtige vegetatie gecombineerd voorkomen.

Trend

De preciese populatiegrootte van deze vleermuizen'groep' is slecht gekend. Een daling in zomerwaarnemingen, winterwaarnemingen en/of reproductie van een aantal soorten kan mogelijk een indicatie zijn een negatieve trend, maar kan ook betrekking hebben op andere factoren (o.a. populatiedynamisch).

Conclusie actuele staat van instandhouding

De belangrijkste vragen bij een feitelijke beoordeling van de staat van instandhouding stellen zich naar het voorkomen van winterverblijfplaatsen en het voorkomen van voldoende oude bomen voor de zomerverblijfplaatsen.

De aanwijzingen van een negatieve trend wijst erop dat de actuele staat van instandhouding minstens voor een aantal soorten vermoedelijk gedeeltelijk aangetast is. Er is echter voor alle soorten uit deze 'groep' een te beperkte kennis om uitspraak te doen over de actuele staat van instandhouding.

Ecologische doelstellingen

Populatiedoelstelling

Aanwezigheid van duurzame populaties van de soortengroep wordt nagestreefd.

Zomerverblijven van de soorten zijn aanwezig in de SBZ.

Kwaliteitsdoelstelling

Zowel zomerverblijven als foerageergebieden dienen als leefgebied een voldoende hoge kwaliteit te bezitten.

Behoud en optimalisatie overwinteringsplaat Vechmaal (deelgebied 22)

Verhoging structuurdiversiteit van bossen. Vooral de aanleg van mantel- en zoomvegetaties en open plekken in het bos (insectenaanbod), en het doorbreken van monotone bosbestanden zijn maatregelen die het aantal insecten positief beïnvloeden en indirect dus ook voor deze groep vleermuizen gunstig zijn, die het gebruiken als foerageergebied (in alle deelgebieden noodzakelijk). Ook de connectiviteit van het omliggende landschap dient voldoende groot te zijn.

Het instandhouden van insectenrijke hooilanden is belangrijk met het oog op een voldoende voedselaanbod. (cfr Hellinggraslanden- en beekdalmozaiekdoel)

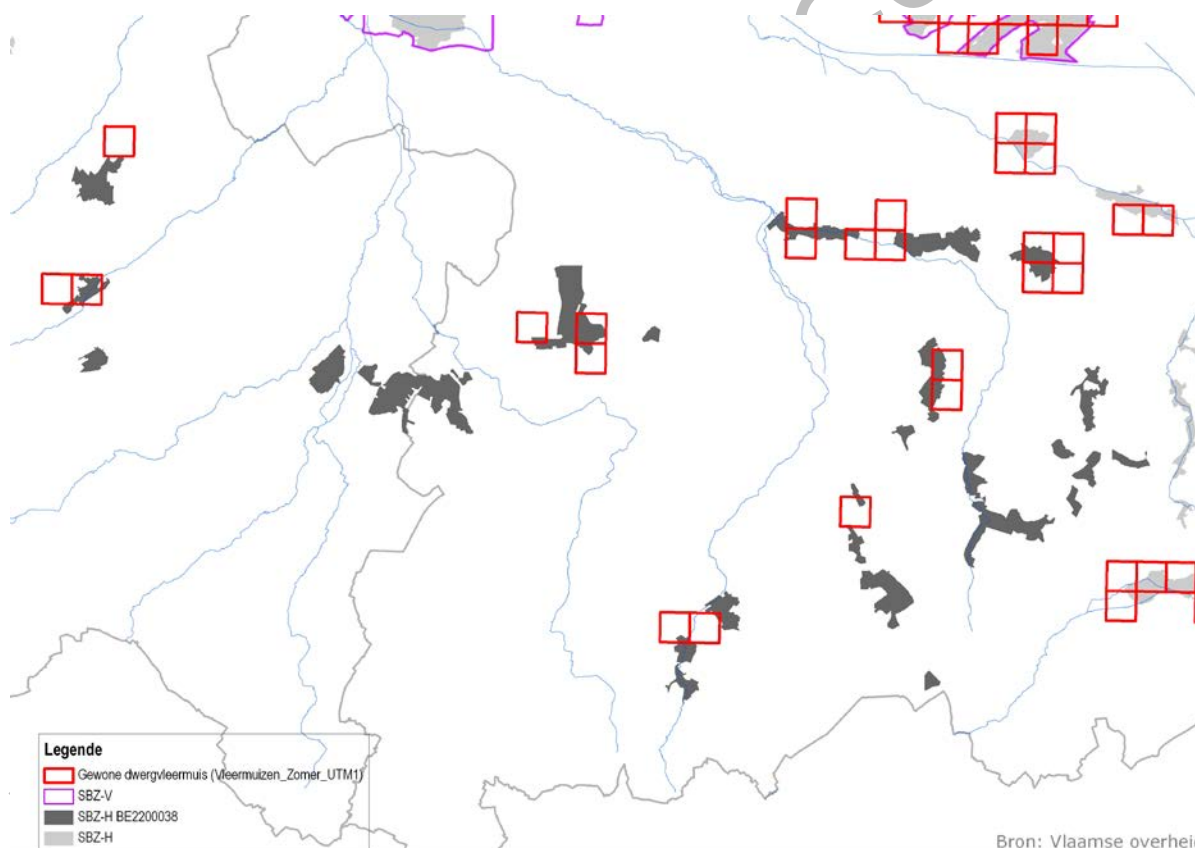
Gewone /Kleine dwergvleermuis – *Pipistrellus spec.*, Laatvlieger – *Eptesicus serotinus*

Het actuele voorkomen

De **Gewone dwergvleermuis** ³² is tijdens de zomer de meest algemeen voorkomende vleermuisensoort in Vlaanderen. Het merendeel van de kolonies wordt aangetroffen in woningen. Ze overwintert in gebouwen op voor onderzoekers ontoegankelijke plaatsen, en wordt daarom zelden en eerder toevallig opgemerkt. De Gewone dwergvleermuis is een cultuurvolger die er een netwerk van verblijfplaatsen op na houdt op allerlei beschutte plaatsen in gebouwen, zoals spouwmuren, zolders, onder dakbedekking en achter vensterluiken. De kolonies kunnen zich in de loop van de zomer regelmatig verplaatsen. 's Winters worden meestal vorstvrije, wat warmere en relatief droge plaatsen opgezocht.

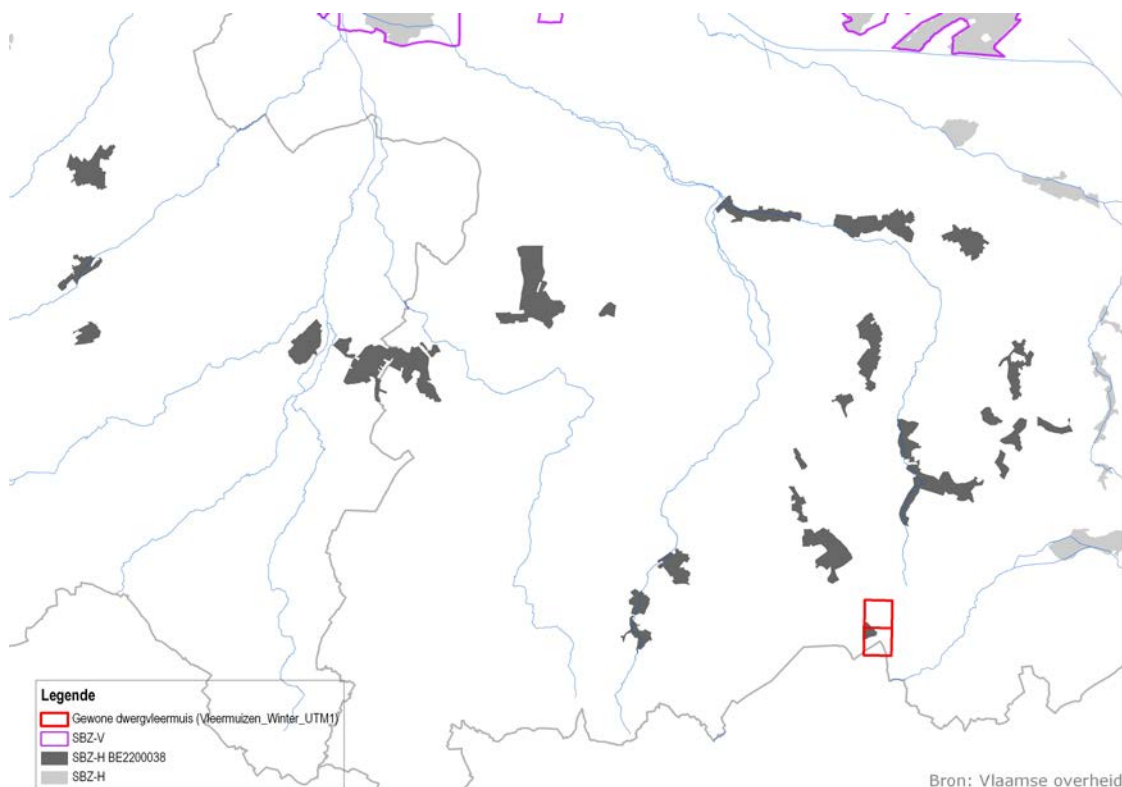
De soort jaagt in zeer diverse milieus, zolang het landschap maar niet te open is. Ook in residentiële woonwijken en in grote steden kan de soort jagend aangetroffen worden in tuinen, rond huizen, langs wegen en in parken. Vliegroutes liggen zo veel mogelijk langs goed aaneengesloten, lijnvormige landschapsstructuren.

Er zijn zowel zomer als winter gegevens bekend van het gebied, maar aangenomen mag worden dat deze sterk onderschat zijn.

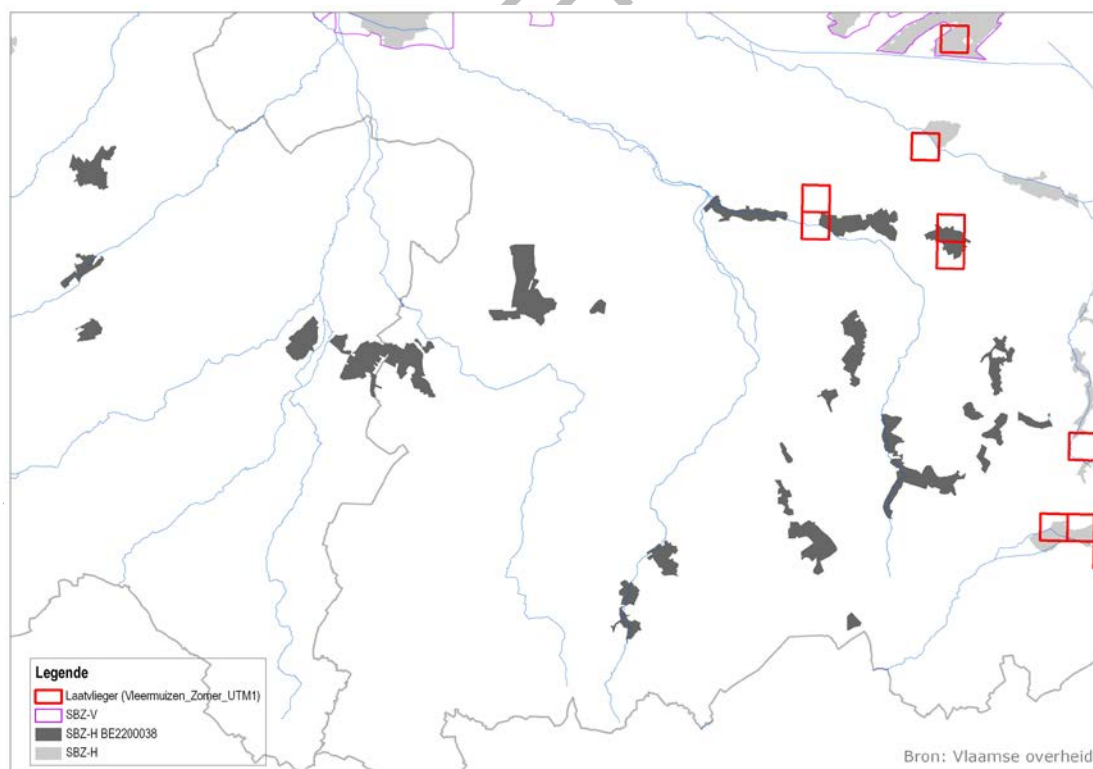
Figuur 0-56: Locatie van waarnemingen van Gewone dwergvleermuis gedurende de zomer

³² De Kleine dwergvleermuis is een 'nieuwe' soort sinds 1999 en lijkt uiterst sterk op de Gewone dwergvleermuis. Het voorkomen van de soort in Vlaanderen is nog onvoldoende gekend.

Figuur 0-57: Locatie van waarnemingen van Gewone dwergvleermuis gedurende de winter

Ook de **Laatvlieger** is een wijd verspreide soort. In deze SBZ enkel gekend in deelgebieden 18 en 19.

Figuur 0-58: Locatie van waarnemingen van Laatvlieger gedurende de zomer

Potenties

Aangenomen kan worden dat de vleermuizengroep potenties bezit in alle deelgebieden.

Trend

De preciese populatiegrootte van deze vleermuizen'groep' is onvoldoende gekend. Het aantal gunstige zomerverblijfplaatsen gaat echter achteruit, aangezien kolonies in woningen (voornamelijk Gewone dwergvleermuis) vaak als ongewenst ervaren worden.

Conclusie actuele staat van instandhouding

Onvoldoende gegevens om actuele staat van instandhouding te bepalen.

Ecologische doelstellingen

Populatiedoelstelling Behoud en uitbreiding van de bestaande populatie

Kwaliteitsdoelstelling Behoud van de bestaande kwaliteit, behoud en uitbreiding van connectiviteit tussen de gebieden.

Grauwe klauwier – *Lanius collurio*

Het actuele voorkomen

Actueel komt de soort niet met zekerheid tot broeden in deze SBZ (kennishiaat).

Potenties

Grauwe klauwieren broeden in kleinschalige, gevarieerde, halfopen tot open cultuurlandschappen met een rijke flora en fauna waar structuurrijke vegetaties van doornstruwelen, bosjes en alleenstaande struiken domineren. Bloemrijke hooilanden en vloeiveiden met veel hagen, inclusief tal van doornstruiken als meidoorn, Sleedoorn en Hondсроos, behoren in Vlaanderen tot de belangrijkste broedbiotopen. In het territorium zijn altijd enkele doornstruiken of prikkeldraad vereist om prooien op vast te spiesen (grote insecten, muizen, hagedissen en kleine vogels). Als nestplaats dienen brede, dichte doornstruiken.

Grote delen van de SBZ hebben een goede structuur behouden. De open delen hebben vaak potentie om te ontwikkelen tot bloemrijke graslanden (6230, 6510). De SBZ heeft dan ook een zeer goede potentie voor de soort.

Kolonisatie van geschikte leefgebieden binnen Haspengouw verloopt snel, gezien de aanwezigheid van een kernpopulatie in de Voerstreek en recente kolonisaties in de tussenliggende SBZ (Jeker).

Trend

De soort kent sinds de broedvogelatlas opnieuw een lichte toename. Er is dus op Vlaamse schaal sprake van een positieve trend.

Beoordeling op basis van de criteria en indicatoren in de LSVI-tabellen

Tabel 0- 56: Beoordeling van criteria en indicatoren voor de Grauwe klauwier *Lanius collurio*

Grauwe klauwier		
Toestand populatie	Populatiegrootte : actueel geen zekerheid over broedgevallen (gebrekkige inventarisatie)	Gedegradeerd
Habitatkwaliteit		
biotoop	Landschap met mozaïekachtige opbouw, veel verschillende vegetatietypen en grote structuurrijkdom: zonnige, beschutte, warme en droge terreinen met verspreide doornstruiken of lage bomen afgewisseld met open plekken met kort gras of nauwelijks begroeide grond. Verruigde, kruidenrijke, insectenrijke percelen; bloemrijke hooilanden; houtwallen, hagen (vooral van doornstruiken); doornstruiken aan bosranden. Doornen nodig voor het opspietsen van prooien. Plaatselijk is geschikt biotoop aanwezig.	Voldoende tot goed
Aanwezigheid lijnvormige elementen / kleine landschapselementen	<500 m hagen van >1m hoog en breed aanwezig per 10 ha.	Gedegradeerd
voedselaanbod	Ruim en gevarieerd aanbod gaande van kevers, sprinkhanen, hommels tot hagedissen	Voldoende tot goed
oppervlakte	<200 ha geschikt habitat per cluster van 20 broedparen	gedegradeerd
verstoring	??	ongekend
beheer	Afwisseling tussen gemaaide en begraasde percelen	goed

Conclusie actuele staat van instandhouding

Gedeeltelijk gedegradeerd omwille van de toestand van de populatie. Overigens habitat geschikt, maar <200ha geschikt leefgebied per cluster.

Ecologische doelstellingen

Gelet op de gewestelijke instandhoudingsdoelstellingen en bovenstaande analyse voor deze soort worden volgende ecologische doelen vooropgesteld.

populatie-doelstelling Doel: Haspengouwse kernpopulatie van 20 broedparen (waarvan 5 bp in aangrenzend SBZ bovenloop Jeker en Demer) = 15 broedparen, met hoge broedpotentie in deelgebieden (2-5bp): 1, 8, 18, 17 en bijkomend leefgebied in 5 en 9 (1-2bp).

kwaliteits-doelstelling

- o Complex van minimaal 10 ha bloemrijke graslanden (glanshavergraslanden6510_hu, 6510_huk, heischrale graslanden 6230, aangevuld met doornig struweel en/of bloemrijke regionaal belangrijke biotopen zoals rbb_kam)
- o Leefgebied heeft een ruim en gevarieerd aanbod aan grote insecten, voornamelijk mestkevers en loopkevers. Vandaar het belang van bloemrijke percelen en een goed ontwikkelde fauna die zich voedt met mest (vrij van bestrijdingsmiddelen).

Voldoende rustige uitkijkposten en broedgelegenheid (doornig struweel van

braam, meidoorn of sleedoorn).

INFORMATIEF DOCUMENT

Regionaal belangrijke biotopen

Regionaal belangrijk biotopen zijn vegetaties of habitats die weliswaar niet Europees te beschermen zijn, maar die van belang zijn voor het Vlaamse natuurbehoud. Deze vegetaties worden beschermd door de Vlaamse natuurbewoudwetgeving in brede zin.

Voor deze habitats zullen verderop op zich geen doelen worden geformuleerd, maar het is van belang voor het Vlaamse natuurbeleid om te weten waar deze liggen en er bij het formuleren van doelen rekening mee te kunnen houden. Bovendien zijn deze regionaal belangrijke biotopen vaak een leefgebied van een Europees te beschermen soort.

In onderstaande tabel word de actuele oppervlakte van de regionaal belangrijke biotopen weergegeven, wordt aangegeven voor welke Europees te beschermen soorten dit biotoop deel uitmaakt van het leefgebied en de potentiële oppervlakte ervoor is in het gebied.

Tabel 0-57. Samenvattende tabel met het voorkomen van de regionaal belangrijke biotopen, de Europees te beschermen soorten waarvoor dit biotoop leefgebied is en de potentiële oppervlakte ervoor.

Actuele opp. (ha)		Leefgebied voor:	Potenties (ha)
Kamgrasland	Nt gekend	Soorten van bocageland-schap (vb grauwe klauwier)	
zilverschoon-grasland	Nt gekend		
doornstruweel	16ha		
Dottergrasland	32 ha	Soorten van beekdalmozaiek (vb. zeggenkorfslak)	
Grote zegge-moeras	13 ha		
Rietland	18 ha		

Bijlage 3 – De aanmeldingsgegevens

Artikel 8, §1, eerste lid 2° van het besluit dat de procedure regelt, stelt dat er bij de bepaling van de actuele staat van instandhouding rekening moet worden gehouden met de aan de Europese Commissie aangemelde gegevens bij de eerste vaststelling.

De aangemelde gegevens van habitats en soorten bij de eerste vaststelling van de habitatrichtlijngebieden had tot doel deze vaststelling en afbakening van gebieden te argumenteren. Het gaat hierbij om de gegevens die, ten gevolge van de beslissing van de Vlaamse Regering op 4 mei 2001, werden aangemeld bij de Europese Commissie als in aanmerking komend als speciale beschermingszone. De commissie wil dat deze gegevens bij de definitieve aanwijzing van het gebied als speciale beschermingszone, in de praktijk dus op basis van het IHD-proces, worden geüpdate.

In deze bijlage wordt eerst de aanmeldingsgegevens zelf aangegeven, waarbij in dezelfde tabel de nieuwe gegevens voor de aanmelding aan de commissie worden beschreven. Daarna wordt dieper ingegaan op de betekenis, rol en interpretatie van deze gegevens.

De habitats van bijlage I

3150 Van nature eutrofe meren met vegetatie van het type Magnopotamion of Hydrocharition

	Oude gegevens (2001)	Nieuwe gegevens
Europees prioritair	-	ja
Oppervlakte	-	
Aandeel ten opzichte van de Belgische oppervlakte	-	
Beschermingsstatus	-	
Representativiteit	-	
Algemeen	-	

4030 Droge Europese heide

	Oude gegevens (2001)	Nieuwe gegevens
Europees prioritair	-	ja
Oppervlakte	-	
Aandeel ten opzichte van de Belgische oppervlakte	-	
Beschermingsstatus	-	
Representativiteit	-	
Algemeen	-	

6210 Droge halfnatuurlijke graslanden en struikvormende facies op kalkhoudende substraten (Festuco-Brumetalia) (*gebieden waar zeldenzame orgideeën groeien)

	Oude gegevens (2001)	Nieuwe gegevens
Prioritair	nee / ja indien belangrijke orchideeën sites	ja
Oppervlakte	ca 1%	
Rel. oppervlakte	100% >= p > 15%	
Behoud	goede instandhouding	
Representativiteit	uitstekende representativiteit	
Algemeen	waardevol	

6230

Soortenrijke heischrale graslanden op arme bodems van berggebieden (en van submontane gebieden in het binnenland van Europa)

	Oude gegevens (2001)	Nieuwe gegevens
Prioritair	-	ja
Oppervlakte	-	
Rel. oppervlakte	-	
Behoud	-	
Representativiteit	-	
Algemeen	-	

6410

Grasland met *Molinia* op kalkhoudende, venige of lemige kleibodem (Eu)

	Oude gegevens (2001)	Nieuwe gegevens
Europees prioritair	-	ja
Oppervlakte	-	
Aandeel ten opzichte van de Belgische oppervlakte	-	
Beschermingsstatus	-	
Representativiteit	-	
Algemeen	-	

6430**Voedselrijke zoomvormende ruigten van het laagland, en van de montane en alpiene zones**

	Oude gegevens (2001)	Nieuwe gegevens
Prioritair	nee	ja
Oppervlakte	ca 2%	
Rel. oppervlakte	2% $\geq$ p > 0%	
Behoud	goede instandhouding	
Representativiteit	goede representativiteit	
Algemeen	waardevol	

6510**Laaggelegen schraal hooiland (*Alopecurus pratensis*, *Sanguisorba officinalis*)**

	Oude gegevens (2001)	Nieuwe gegevens
Prioritair	nee	ja
Oppervlakte	ca 1%	
Rel. oppervlakte	2% $\geq$ p > 0%	
Behoud	goede instandhouding	
Representativiteit	goede representativiteit	
Algemeen	waardevol	

7140**Overgangs-en trileen**

	Oude gegevens (2001)	Nieuwe gegevens
Europees prioritair	-	ja
Oppervlakte	-	
Aandeel ten opzichte van de Belgische oppervlakte	-	
Beschermingsstatus	-	
Representativiteit	-	
Algemeen	-	

7220**Kalktufbronnen met tufsteenformatie (Cratoneurion)**

	Oude gegevens (2001)	Nieuwe gegevens
Prioritair	ja	ja
Oppervlakte	ca <1%	
Rel. oppervlakte		
Behoud		
Representativiteit	aanwezig maar verwaarloosbaar	
Algemeen		

7230**Alkalisch laagveen**

	Oude gegevens (2001)	Nieuwe gegevens
Europees prioritair	-	ja
Oppervlakte	-	
Aandeel ten opzichte van de Belgische oppervlakte	-	
Beschermingsstatus	-	
Representativiteit	-	
Algemeen	-	

8310**Niet voor het publiek opengestelde grotten**

	Oude gegevens (2001)	Nieuwe gegevens
Europees prioritair	-	ja
Oppervlakte	-	
Aandeel ten opzichte van de Belgische oppervlakte	-	
Beschermingsstatus	-	
Representativiteit	-	
Algemeen	-	

9120**Atlantische zuurminnende beukenbossen met Ilex en soms**

ook Taxus in de ondergroei (Quercion robori

	Oude gegevens (2001)	Nieuwe gegevens
Europees prioritair	-	ja
Oppervlakte	-	
Aandeel ten opzichte van de Belgische oppervlakte	-	
Beschermingsstatus	-	
Representativiteit	-	
Algemeen	-	

9160

Sub-Atlantische en midden-Europese wintereikenbossen of eikenhaagbeukbossen behorend tot het Carpinion-betuli

	Oude gegevens (2001)	Nieuwe gegevens
Prioritair	nee	ja
Oppervlakte	ca 20%	
Rel. oppervlakte	100% $\geq p > 15\%$	
Behoud	goede instandhouding	
Representativiteit	goede representativiteit	
Algemeen	waardevol	

91E0

Alluviale bossen met Alnion glutinosa en Fraxinus excelsior (Alno

	Oude gegevens (2001)	Nieuwe gegevens
Prioritair	ja	ja
Oppervlakte	ca 4%	
Rel. oppervlakte	2% $\geq p > 0\%$	
Behoud	goede instandhouding	
Representativiteit	uitstekende representativiteit	
Algemeen	waardevol	

De soorten van bijlage II

Bittervoorn - *Rhodeus sericeus amarus*

	Oude gegevens (2001)	Nieuwe gegevens
Aandeel ten opzichte van de Belgische populatie	-	
Bescherming	-	
Algemeen	-	

Vliegend hert - *Lucanus cervus*

	Oude gegevens (2001)	Nieuwe gegevens
Aandeel ten opzichte van de Belgische populatie	-	
Bescherming	-	
Algemeen	-	

Meervleermuis - *Myotis dasycneme*

	Oude gegevens (2001)	Nieuwe gegevens
Aandeel ten opzichte van de Belgische populatie	-	
Bescherming	-	
Algemeen	-	

Zeggekorfslak - *Vertigo moulinsiana*

	Oude gegevens (2001)	Nieuwe gegevens
Aandeel ten opzichte van de Belgische populatie		
Bescherming		
Algemeen		

Kamsalamander - *Triturus cristatus*

	Oude gegevens (2001)	Nieuwe gegevens

Populatie	ca 15% >= p > 2%
Behoud	goede instandhouding
Isolatie	niet-geïsoleerde, door de rest van het areaal omsloten popula- tie
Bescherming	
Algemeen	

Het criterium voor isolatie is bij alle soorten hetzelfde, meer bepaald 'niet-geïsoleerde, door de rest van het areaal omsloten populatie'. Let wel, dit criterium betreft de mate van isolatie van de populatie ten opzichte van het natuurlijke verspreidingsgebied van de soort in Europa en niet op lokale versnipperingsverschijnselen.

Interpretatie van de aanmeldingsgegevens

De aangemelde gegevens van habitats en soorten bij de eerste vaststelling van de habitatrichtlijn-gebieden had tot doel deze vaststelling en afbakening van gebieden te argumenteren. Vlaanderen heeft hierbij verkozen de voor de betreffende Habitatrichtlijngebied belangrijkste habitattypen en soorten aan te melden.

<toelichting>

Habitats

Oppervlakte (gegeven in % ten opzichte van de totale oppervlakte van de SBZ-H)

<toelichting>

Relatieve oppervlakte (in percentageklasse ten opzichte van de totale Belgische oppervlakte)

Hoewel voor de prioriteitstelling in de gewestelijke instandhoudingsdoelstellingen dezelfde drempelwaarden gehanteerd worden is er geen rechtstreekse vergelijking mogelijk, gezien het in de IHD gehanteerde percentage ten opzichte van het Vlaamse grondgebied is, en deze van de aanmelding aan Europa diende verrekend te worden ten opzichte van het totale Belgische grondgebied en dus rekening houdende met de door Wallonië en Brusselse Hoofdstedelijk gewest ingeschatte oppervlakten.

Mogelijke relevante verschillen of overeenkomsten, dit wil zeggen deze die enkel zouden verklaard moeten worden op basis van de situatie in Vlaanderen, zijn reeds geduid onder oppervlakte.

Behoud

Deze op de AGIV-website weergegeven term heet in de officiële Europese regelgeving "**beschermingsstatus**" en wordt verkregen door de integratie van drie subcriteria:

- mate van instandhouding van de structuur (te vergelijken met lokale staat van instandhouding); deze kan "uitstekend", "goed bewaard" of "passabel of gedeeltelijk aangetast" zijn;
- de vooruitzichten (potenties en slaagkans) voor de instandhouding van de structuur; deze kan "uitstekend", "goed" of "passabel/ongunstig" zijn;
- de herstelbaarheid; deze kan "gemakkelijk", "mogelijk zonder buitensporige inspanningen" of "moeilijk of onmogelijk" zijn.

Verder is de officiële weergaven van de beoordeling verwarrend door verwijzing naar de term "instandhouding", gezien deze in een andere regeling (de verplichte zesjaarlijkse rapportage van de

regionale staat van instandhouding van de habitattypen en habitatrichtlijnsoorten) een andere betekenis heeft.

Hou bij de interpretatie van de beoordeling in de aanmeldingsgegevens rekening met de reële betekenis ervan, met name³³:

- **uitstekende “instandhouding”** = uitstekende beschermingsstatus:
 - o uitstekende structuur, ongeacht de vooruitzichten of de herstelmogelijkheden; of
 - o goed bewaarde structuur en uitstekende vooruitzichten, ongeacht de herstelmogelijkheden
- **goede “instandhouding”** = goede beschermingsstatus:
 - o goed bewaarde structuur en goede vooruitzichten, ongeacht de herstelmogelijkheden; of
 - o goed bewaarde structuur en passabele/ongunstige vooruitzichten, waarbij herstel gemakkelijk of zonder buitensporige inspanningen mogelijk is; of
 - o passabele of gedeeltelijk aangetaste structuur, goede vooruitzichten en gemakkelijk herstel;

Een goede beschermingsstatus is dus mogelijk met een slechte structuur (slechte lokale staat van instandhouding) zolang de vooruitzichten **of** de herstelmogelijkheden maar gemiddeld tot goed zijn.
- **passabele of verminderde “instandhouding”** = passabele of verminderde beschermingsstatus:
 - o goed bewaarde structuur, maar passabele/ongunstige vooruitzichten **en** herstel moeilijk of onmogelijk; of
 - o passabele of gedeeltelijk aangetaste structuur met gemiddelde tot slechte vooruitzichten **en** gemiddelde tot slechte herstelmogelijkheden.

Bij de aanmelding is in Vlaanderen vooral gekeken naar de vooruitzichten en de herstelmogelijkheden. Bij gemakkelijk herstel en goede tot uitstekende vooruitzichten is dan, onafhankelijk van de toestand van de structuur gekozen voor een uitstekende instandhouding (ondanks bovenvermelde richtlijn).

Ermeë rekening houdende dat in de instandhoudingsdoelstellingen herstel vooropgesteld wordt voor de meeste habitattypen, zijn, rekening houdende met bovenstaande, de aanmeldingsgegevens conform met de huidige bevindingen.

Representativiteit

Mogelijke waarden zijn: uitstekende, goede of beduidende representativiteit en “aanwezig maar verwaarloosbaar”. Deze laatste categorie slaat dan op een kwantitatief aspect.

Dit criterium geeft weer in hoeverre er overeenstemming is met de, zij het zeer globale, omschrijving in de interpretatiegids van de Europese Commissie (European Commission, DG Environment (1999)). Gezien het globale karakter van die interpretatiegids, het zeer onvolledig zijn op vlak van regionale variatie van een habitatype, ... telt in de beoordeling ervan de mate van instandhouding van de structuren (en dus de lokale staat van instandhouding) mee. Gezien dit overlapt met het vorige criterium wordt ermee niet verder rekening gehouden in de instandhoudingsdoelstellingen.

In de aanmelding is dit gegeven vooral belangrijk omwille van de beoordelingscategorie “aanwezig maar verwaarloosbaar”, omdat dan de overige criteria (oppervlakte, relatieve oppervlakte, behoud niet beoordeeld worden).

Algemeen (Algemene beoordeling)

Mogelijke waarden zijn: uiterst waardevol, waardevol en beduidend.

Dit criterium is een integratie van alle voorgaande.

³³ **Zie REF website**

Soorten

Populatie (in percentageklasse ten opzichte van de totale Belgische populatie)

Mogelijke waarden: $100\% \geq p > 15\%$, $15\% \geq p > 2\%$; $2\% \geq p > 0\%$; populatie verwaarloosbaar.

Hoewel voor de prioriteitstelling in de gewestelijke instandhoudingsdoelstellingen dezelfde drempelwaarden gehanteerd worden, is er geen rechtstreekse vergelijking mogelijk, gezien het in de instandhoudingsdoelstellingen gehanteerde percentage ten opzichte van de totale Vlaamse populatie is, en deze van de aanmelding aan Europa diende verrekend te worden ten opzichte van de totale Belgische populatie en dus rekening houdende met de door Wallonië en Brusselse Hoofdstedelijk gewest ingeschatte populaties.

Behoud

Deze op de AGIV-website weergegeven term heet in de officiële Europese regelgeving "**bescherming**" en wordt verkregen door de integratie van 2 subcriteria:

- mate van instandhouding van de elementen van de habitat die van belangrijk zijn voor de betrokken soort; mogelijke waarden zijn "elementen volkomen gaaf", "elementen goed geconserveerd" en "elementen in matige conditie of gedeeltelijk aangetast"
- herstelmogelijkheid; deze kan "gemakkelijk", "mogelijk zonder buitensporige inspanningen" of "moeilijk of onmogelijk" zijn.

Het "*behoud*" of de bescherming is:

- **uitstekend bewaard:**
 - o elementen volkomen gaaf, ongeacht de beoordeling van de herstelbaarheid
- **goed bewaard:**
 - o elementen goed geconserveerd, ongeacht de beoordeling van de herstelbaarheid; of
 - o elementen in matige conditie of gedeeltelijk aangetast **en** herstel gemakkelijk;
- **matig of minder goed bewaard:**
 - o elementen in matige conditie of gedeeltelijk aangetast **en** herstel mogelijk zonder buitensporige inspanningen of herstel moeilijk of onmogelijk

Bij gemakkelijk herstel, wat vaak is vooropgesteld bij de aanmelding is de bescherming per definitie goed of zelfs uitstekend, onafhankelijk van mate van instandhouding van de elementen.

Ermeë rekening houdende dat in de S-IHD herstel vooropgesteld wordt voor alle/de meeste habitattypen, zijn, rekening houdende met bovenstaande, de aanmeldingsgegevens conform met de huidige bevindingen.

Isolatie

Mogelijke waarden zijn: "(vrijwel) geheel geïsoleerde populatie" (hoogste score!); "niet-geïsoleerde populatie aan de rand van het areaal"; "niet-geïsoleerde, door de rest van het areaal omsloten populatie".

Dit criterium is een manier om bij benadering zowel de kwetsbaarheid van de beschouwde populatie als de bijdragen van die populatie aan de genetische diversiteit van de soort te bepalen. Sterk vereenvoudigd kan men stellen dat hoe meer een populatie geïsoleerd is, hoe belangrijker haar bijdrage tot de genetische diversiteit van die soort. De term slaat zowel op soorten (endemismen, ondersoorten, variëteiten en rassen) zelf, als op deelpopulaties van een metapopulatie.

Algemeen (Algemene beoordeling)

Mogelijke waarden zijn: uiterst waardevol, waardevol en beduidend.

Dit criterium is een integratie van alle voorgaande.

Referenties

- Decler, K. (red.), 2007. *Europees beschermde natuur in Vlaanderen en het Belgisch deel van de Noordzee. Habitattypen, Dier- en plantensoorten. Mededelingen van het Instituut voor Natuur- en Bosonderzoek, INBO.M.2007.01, Brussel, 584 p.*
- European Commission, DG Environment (1999). *Interpretation manual of European union habitats EUR 15/2*
- Europese Commissie, 1996, *beschikking van de Commissie van 18 december 1996 betreffende het informatieformulier voor als natura2000-gebieden voorgestelde gebieden (97/266/EG), Publicatieblad van de Europese Gemeenschappen*
- Paelinckx D., Adriaens D., Louette G. & Hoffmann M., 2009. *Vergelijking van de gegevensbank habitatrichtlijngebieden met de gewestelijke instandhoudingsdoelstellingen (G-IHD). Advies van het Instituut voor Natuur- en Bosonderzoek, INBO.A.2009.66. Brussel, 53 pp.*
- Janssen R. & Dekeukeleire D. 2011 *Bechsteins vleermuis in Limburg. Indicator van oude bossen en boomgaarden*

Bijlage 4 –De expertgroep

Voor het aanboren van de lokale ecologische kennis binnen de Vlaamse overheid en wetenschappelijke instellingen werd een expertgroep opgericht. Deze expertgroep werd samengesteld uit leden van het Agentschap voor Natuur en Bos, het Instituut voor Natuur- en Bosonderzoek en andere administraties en instellingen. Deze experts beschikken over kennis over het gebied, de daar voorkomende soorten en habitats en ecologische kennis in het algemeen, noodzakelijk voor de correcte opmaak van dit rapport.

Samenstelling

- ***Ghislain Mees (ANB)***
- ***Eddy Dupae (VLM)***
- ***Jan Wuytack (ANB)***
- ***Johan Toebat (ANB)***
- ***Jan Vanvelk (Bekkencoördinator Demer)***
- ***Ward Andriessen (RLH&V)***
- ***Robin Guellinckx (INBO)***

Bijlage 5 – Kaartenbijlage

Kaarten in het rapport:

SITUERINGSKAART

Figuur 3-1. Situering van het gebied ten opzichte van het gehele Natura2000-netwerk in Vlaanderen.

Figuur 3-2. Overzicht van de deelgebieden gebruikt in het rapport.

BESCHRIJVING VAN DE MAATSCHAPPELIJKE CONTEXT

Figuur 6-1 : Ruimtelijke Bestemmingscategorieën

Figuur 6-2 : VEN

Figuur 6-3 : Onroerend erfgoed

Figuur 6-4 : Eigendomssituatie

Figuur 6-5 : Bostypen

Figuur 6-6 : Eigendomssituatie bos

Figuur 6-7 : Drinkwaterwinning - vergunde waterwinning

Figuur 6-8 : Waterleidingen

Figuur 6-9: Recreatief gebruik

Figuur 6-10 : Wonen

Figuur 6-11 : Industrie

Figuur 6-12 : Transportinfrastructuur

Figuur 6-13 : Nutsleidingen

PRIORITEITENKAART

Figuur 8-2: Prioriteitenkaart

HABITATKAARTEN

Figuur 0-1: Indicatieve kaart van de voorkomende Europees te beschermen Habitats en Regionaal Belangrijke Biotopen in deelgebied 1

Figuur 0-2: Indicatieve kaart van de voorkomende Europees te beschermen Habitats en Regionaal Belangrijke Biotopen in deelgebied 2

Figuur 0-3: Indicatieve kaart van de voorkomende Europees te beschermen Habitats en Regionaal Belangrijke Biotopen in deelgebied 3

Figuur 0-4: Indicatieve kaart van de voorkomende Europees te beschermen Habitats en Regionaal Belangrijke Biotopen in deelgebied 4

Figuur 0-5: Indicatieve kaart van de voorkomende Europees te beschermen Habitats en Regionaal Belangrijke Biotopen in deelgebied 5

Figuur 0-6: Indicatieve kaart van de voorkomende Europees te beschermen Habitats en Regionaal Belangrijke Biotopen in deelgebied 7

Figuur 0-7: Indicatieve kaart van de voorkomende Europees te beschermen Habitats en Regionaal Belangrijke Biotopen in deelgebied 8

Figuur 0-8: Indicatieve kaart van de voorkomende Europees te beschermen Habitats en Regionaal Belangrijke Biotopen in deelgebied 9

Figuur 0-9: Indicatieve kaart van de voorkomende Europees te beschermen Habitats en Regionaal Belangrijke Biotopen in deelgebied 10

Figuur 0-10: Indicatieve kaart van de voorkomende Europees te beschermen Habitats en Regionaal Belangrijke Biotopen in deelgebied 13

Figuur 0-11: Indicatieve kaart van de voorkomende Europees te beschermen Habitats en Regionaal Belangrijke Biotopen in deelgebied 14

Figuur 0-12: Indicatieve kaart van de voorkomende Europees te beschermen Habitats en Regionaal Belangrijke Biotopen in deelgebied 15

Figuur 0-13: Indicatieve kaart van de voorkomende Europees te beschermen Habitats en Regionaal Belangrijke Biotopen in deelgebied 16

Figuur 0-14: Indicatieve kaart van de voorkomende Europees te beschermen Habitats en Regionaal Belangrijke Biotopen in deelgebied 17

Figuur 0-15: Indicatieve kaart van de voorkomende Europees te beschermen Habitats en Regionaal Belangrijke Biotopen in deelgebied 18

Figuur 0-16: Indicatieve kaart van de voorkomende Europees te beschermen Habitats en Regionaal Belangrijke Biotopen in deelgebied 19

Figuur 0-17: Indicatieve kaart van de voorkomende Europees te beschermen Habitats en Regionaal Belangrijke Biotopen in deelgebied 20

Figuur 0-18: Indicatieve kaart van de voorkomende Europees te beschermen Habitats en Regionaal Belangrijke Biotopen in deelgebied 21

Figuur 0-19: Indicatieve kaart van de voorkomende Europees te beschermen Habitats en Regionaal Belangrijke Biotopen in deelgebied 22

Figuur 0-20: Indicatieve kaart van de voorkomende Europees te beschermen Habitats en Regionaal Belangrijke Biotopen in deelgebied 23

Figuur 0-21: Indicatieve kaart van de voorkomende Europees te beschermen Habitats en Regionaal Belangrijke Biotopen in deelgebied 24

Figuur 0-22: Indicatieve kaart van de voorkomende Europees te beschermen Habitats en Regionaal Belangrijke Biotopen in deelgebied 25

Figuur 0-23: Indicatieve kaart van de voorkomende Europees te beschermen Habitats en Regionaal Belangrijke Biotopen in deelgebied 26

Figuur 0-24: Indicatieve kaart van de voorkomende Europees te beschermen Habitats en Regionaal Belangrijke Biotopen in deelgebied 27

POTENTIEKAARTEN

Figuur 0-25 Indicatieve potenties van het habitat 4030 - Droge Europese Heide

Kaart 0-26 Indicatieve potenties van het habitat 6210 - Droge halfnatuurlijke graslanden en struikvormende facies op kalkhoudende substraten (Festuco-Brometalia) (*gebieden waar zeldzame orchideeën groeien)

Figuur 0-27 Indicatieve potenties van het habitat 6230 - Soortenrijke heischrale graslanden op arme bodems van berggebieden (en van submontane gebieden in het binnenland van Europa)

Figuur 0-28 Indicatieve potenties van het habitat 6410 - Grasland met Molinia op kalkhoudende, venige of lemige kleibodem (Eu-Molinion)

Figuur 0-29 Indicatieve potenties van het habitat 6430 - Voedselrijke zoomvormende ruigten van het laagland, en van de montane alpiene zones

Figuur 0-30 Indicatieve potenties van het habitat 6510 - Laaggelegen schraal hooiland

Figuur 0-31 Indicatieve potenties van het habitat 9120 Atlantische zuurminnende beukenbossen met Ilex en soms ook Taxus in de ondergroei

Figuur 0-32 Indicatieve potenties van het habitat 9160 - Sub-Atlantische en midden-Europese wintereikenbossen of eiken-haagbeukbossen behorend tot het Carpinion-betuli

Figuur 0-33 Indicatieve potenties van het habitat 91eO - Alluviale bossen met *Alnion glutinosa* en *Fraxinus excelsior*

Figuur 0-34 Indicatieve potenties van het habitat 91eO - Alluviale bossen met *Alnion glutinosa* en *Fraxinus excelsior* subtype mesotroof

Figuur 0-35 Indicatieve potenties van het habitat 91eO - Alluviale bossen met *Alnion glutinosa* en *Fraxinus excelsior* subtype bronbossen (Goudveil-essenbos)

Figuur 0-36 Indicatieve potenties van het habitat 91eO - Alluviale bossen met *Alnion glutinosa* en *Fraxinus excelsior* subtype Eutroof of ruigt elzenbroekbos

SOORTEN

Figuur 0-37. Verspreiding van Bittervoorn - *Rhodeus sericeus amarus*

Figuur 0-38. Verspreiding van Zeggekorfslak – *Vertigo moulinsiana*

Figuur 0-39. Verspreiding van Vliegend hert – *Lucanus cervus*

Figuur 0-40. Verspreiding van Kamsalamander – *Triturus cristatus*

Figuur 0-41. Recente Verspreiding van Kamsalamander – *Triturus cristatus*

Figuur 0-42. Verspreiding van Bechsteins Vleermuis -*Myotis bechsteini*

Figuur 0-43. Verspreiding van Watervleermuis zomer

Figuur 0-44. Verspreiding van Rosse vleermuis zomer

Figuur 0-45. Verspreiding van Ruige dwergvleermuis zomer

Figuur 0-46. Verspreiding van Watervleermuis winter

Figuur 0-47. Verspreiding van Meervleermuis winter

Figuur 0-48. Verspreiding van Franjestaart winter

Figuur 0-49. Verspreiding van *Grijze grootoorvleermuis* zomer

Figuur 0-50. Verspreiding van *Grootoorvleermuis* zomer

Figuur 0-51. Verspreiding van *Baardvleermuis* winter

Figuur 0-52. Verspreiding van *Gewone grootoorvleermuis* winter

Figuur 0-53. Verspreiding van *Grootoorvleermuis spec.* winter

Figuur 0-54. Verspreiding van *Brandt's vleermuis* winter

Figuur 0-55. Verspreiding van *Ingekorven vleermuis* winter

Figuur 0-56. Verspreiding van *Gewonde dwergvleermuis* zomer

Figuur 0-57. Verspreiding van *Gewonde dwergvleermuis* winter

Figuur 0-58. Verspreiding van *Laatvlieger* zomer

INFORMATIEF DOCUMENT

Bijlage 6 – Rapportage landbouwgevoeligheidsanalyse

INFORMATIEF DOCUMENT

INFORMATIEF DOCUMENT

Bijlage 8 - Landschapsecologie: theorie en principes

De landschapsecologie richt zich op de studie van de samenhang tussen enerzijds de abiotische en biotische processen op landschapsniveau en anderzijds de manier hoe de mens dit landschap mee vorm heeft gegeven.

De landschapsecologie integreert verschillende wetenschappelijke disciplines: de fysische geografie en de ecologie.

De fysische geografie bestudeert de niet-levende wereld: geologie, geomorfologie, bodemkunde en de waterhuishouding van het landschap. De ruimtelijke verspreiding van deze verschijnselen is een belangrijk onderzoeksonderwerp. Deze verschillende abiotische kenmerken en hun ruimtelijke configuraties stellen een eerste belangrijke basisvoorwaarde voor het functioneren van een habitat.

De ecologie bestudeert het geheel aan levenloze en levende natuur en bijhorende processen. De nadruk wordt gelegd op de functies die de verschillende componenten voor elkaar vervullen.

De landschapsecologie integreert de ruimtelijke benadering van de fysische geografie met de functionele benadering van de ecologie.

Een belangrijke ontwikkeling in de landschapsecologie was de aandacht voor versnippering van populaties in het landschap en dit geïnspireerd door de 'eilandtheorie'. Een wetmatigheid die vanuit deze theorie naar voren werd geschoven luidt: 'hoe groter het eiland, des te groter het aantal soorten' en 'hoe geïsoleerder het eiland des te kleiner het aantal soorten'. De eilandtheorie werd overgeheveld naar het vasteland, waar habitatplekken als eilanden in een voor een soort niet geschikte matrix ('zee') werden beschouwd.

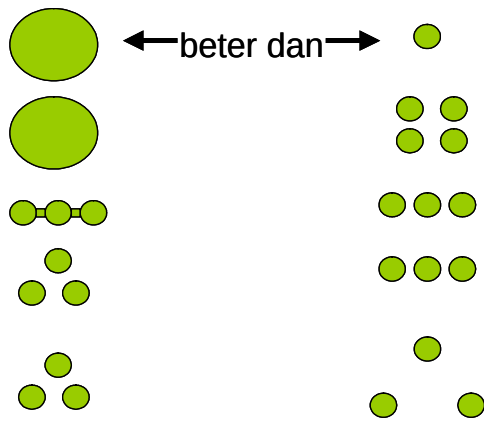
Een belangrijk begrip is ook de 'netwerkpopulatie'. Verscheidene habitatplekken die voor de individuen van een welbepaalde soort onderling overbrugbaar zijn vormen samen een netwerk. Of habitatplekken onderling overbrugbaar zijn is soortafhankelijk. In dat verband wordt gesproken over de 'dispersieafstand'. Een individu van een soort met een kleine dispersieafstand kan enkel habitatplekken bereiken op korte afstand van de habitatplek waar het leeft.

In een netwerk zijn grotere en kleinere habitatplekken gelegen. Het voorkomen van één of enkele grote plekken, groot en goed genoeg voor een zogenaamde 'kernpopulatie', die slechts een geringe kans heeft om uit te sterven, verhoogt de overlevingskans van de totale netwerkpopulatie van de soort.

1) Basiswetmatigheden in de landschapsecologie

In de landschapsecologie wordt vertrokken van bepaalde wetmatigheden (zie onderstaande figuur) zoals:

- Een grote habitatplek is beter dan een kleine habitatplek;
- Een grote habitatplek is beter dan vele kleine habitatplekken;
- Onderling verbonden habitatplekken zijn beter dan niet verbonden habitatplekken;
- De configuratie van habitatplekken is des te beter naarmate de habitatplekken nauwer op elkaar aansluiten en onderling makkelijker bereikbaar zijn.

Wetmatigheden in de landschapsecologie.

2) Metapopulatietheorie

Heel wat soorten en soortgroepen functioneren in West-Europa en in Vlaanderen in metapopulatieverband. Een metapopulatie van een soort is een verzameling van populaties, waarbij de onderlinge uitwisseling tussen de populaties de kans op uitsterven van de totale metapopulatie op lange termijn tot een minimum beperkt.

Vaak wordt hierbij onderscheid gemaakt tussen kernpopulaties en satellietpopulaties. Een kernpopulatie komt voor waar een ruime oppervlakte aanwezig is van het geschikte leefgebied van de soort. Kernpopulaties zijn de grootste populaties in een netwerk en de soort kan er elk jaar worden aangetroffen.

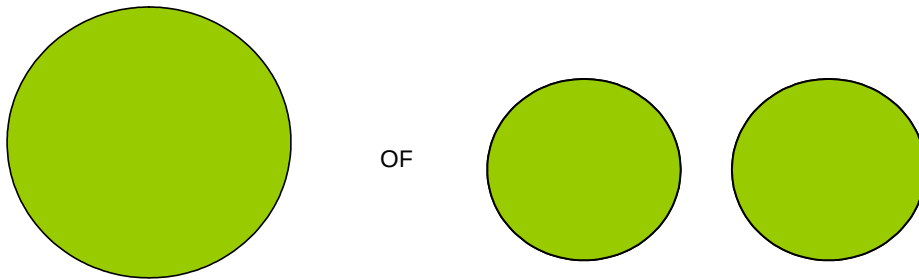
De satellietpopulaties zijn veel kleinere populaties, die niet afzonderlijk kunnen blijven bestaan op lange termijn. De habitat is er immers te klein om lange termijn garanties te bieden voor het voortbestaan van de soort. Doordat zij echter in verbinding staan met andere satelliet- en kernpopulaties, kunnen zij na een tijdelijk verdwijnen van de soort opnieuw gekoloniseerd worden. Omgekeerd kunnen zij na jaren van succesvolle voortplanting zorgen voor populatietoenames in andere satellietpopulaties of kernpopulaties. Essentieel voor het functioneren van een metapopulatie is dat de onderlinge uitwisseling tussen de kern- en de satellietpopulaties steeds mogelijk blijft. Dit kan doordat de kwaliteit van het tussenliggende landschap geleidelijke migratie toelaat tussen de populaties (via verbindingen en stapstenen) of doordat de afstand tussen de populaties direct overbrugbaar is voor de soort, zonder gebruik van stapstenen en verbindingslementen.

In het bijzonder in een zeer sterk versnipperd landschap, zoals in de meeste regio's van Vlaanderen het geval is, is het van belang om bij het formuleren van doelen, rekening te houden met de randvoorwaarden voor het functioneren van metapopulaties van soorten.

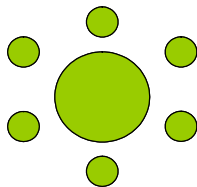
3) Landschapsecologisch functioneren van soorten en soortgroepen, nuances op vlak van mobiliteit en schaalniveau

Het dient wel opgemerkt te worden dat soorten en soortgroepen onderling verschillen vertonen. Sommige soorten zijn meer gebaat bij het voorkomen van meerdere habitatplekken i.p.v. één grote habitatplek. Dit geldt bij voorbeeld in het bijzonder voor soorten die op microschaal van een heel complexe combinatie van abiotische en ecologische randvoorwaarden afhankelijk zijn. De kans dat op deze schaal – zelfs op natuurlijke wijze – iets fout loopt en het lokale uitsterven tot gevolg heeft is immers erg groot (vb vroegtijdige droogte, laattijdige vorst, nauwelijks bloeien van een waardplant, etc...). Ook de behoefte aan onderlinge verbondenheid van habitatplekken verschilt van soort tot soort. Over de grond kruipende soorten hebben meer behoefte aan continue corridors waarlangs andere habitatplekken kunnen worden bereikt. Vliegende soorten – zoals vlinders – behoeven eerder kleine habitatplekken tussen de grotere leefgebieden. Deze worden dan in het vakjargon 'stapstenen' genoemd. Vogelsoorten behoeven op het eerste zicht helemaal geen stapstenen noch corridors, alhoewel alles weer afhangt van de schaal van het landschap dat we beschouwen. Op een grote schaal behoeven alle soorten tussenliggende leefgebieden.

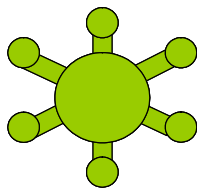
Hieronder trachten we dit te illustreren met figuren die verschillende modellen voorstellen naargelang de beschouwde ideaaltypische soort.

(a) Leefgebiedmodel voor soorten met grote territoria die zeer mobiel zijn: vogels; 1 of enkele grote kerngebieden.

(b) leefgebiedenmodel voor kleinere soort, met kleinere ruimtebehoefte, kan zich verplaatsen over kleine afstanden door gebied dat geen typisch leefgebied is: vele vlindersoorten; kernpopulatie en meerdere satellietpopulaties. Wanneer dit model op een heel ruime landschapsschaal wordt toegepast (bv. schaal van een hele ecoregio), geldt dit type model ook voor bepaalde diersoorten met vrij grote territoria zoals een Kwartelkoning of Roerdomp.

(c) leefgebiedenmodel voor kleinere soort, met kleinere ruimtebehoefte, kan zich moeilijk of niet verplaatsen door gebied dat geen typisch leefgebied is: vele amfibieënsoorten; kernpopulatie en meerdere satellietpopulaties, onderling verbonden

Uit hoger staande tekst blijkt duidelijk dat het denken rond soorten een belangrijke plaats inneemt binnen de landschapsecologie. Niettemin zijn de principes die naar voren worden gedragen evengoed nuttig wanneer doelen worden geformuleerd op niveau van Europese habitattypes. Het is immers duidelijk dat het streven naar een goede of uitstekende staat van instandhouding voor het habitatype ook rekening moet houden met de soorten die aan het habitatype verbonden zijn (de habitattypische soorten).

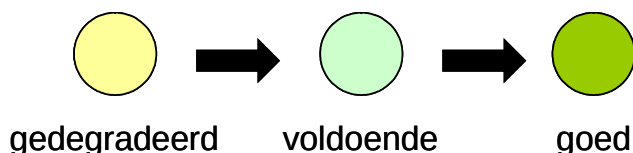
4) Concrete invulling van de verbeteropgaven op basis van de landschapsecologische principes en kenmerken van de habitattypsische soorten.

Als in een IHD-rapport tot de conclusie wordt gekomen dat habitattypes of soorten voor een verbeteropgave staan, dan helpen landschapsecologische overwegingen om te bepalen HOE en WAAR deze versterking dient te worden gerealiseerd.

De manier HOE in de behoefte van versterking moet worden voorzien, kan worden gespecificeerd via de drie V-termen:

1. Verbeteren (= werken aan kwaliteit);
2. Versterken (=uitbouwen van bestaande kernen);
3. Verbinden.

'Verbeteren' refereert naar het werken aan de kwaliteit van bestaande ecotopen. Dit wordt geïllustreerd in onderstaande figuur.

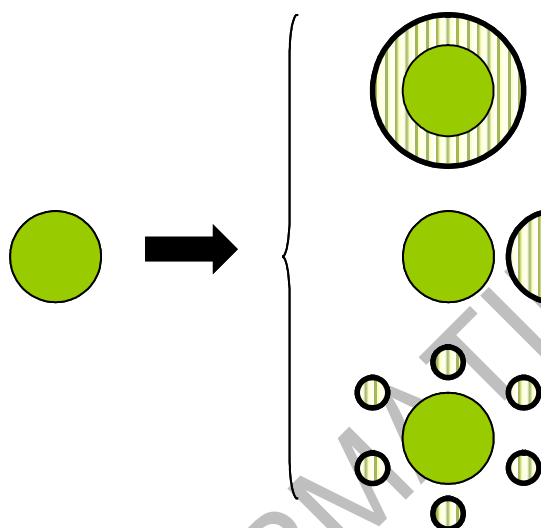

Omvorming is een term die in dit verband gebruikt wordt en waarbij specifiek wordt bedoeld dat niet habitatwaardige ecotopen door gericht beheer worden omgezet in Europese habitattypes. Voorbeelden zijn:

- Gericht beheer van Pijpestrootjesgraslanden om natte heiden te realiseren;
- Gericht beheer om populierenbossen om te vormen tot elzenbroekbossen.

Verbeteren is ook een belangrijk issue wanneer habitatvlekken of leefgebieden belangrijke vormen van verstoring vanuit hun omgeving zouden ondervinden (eutrofiëring, verdroging, geluidsverstoring, visuele verstoring, ...). Bufferstroken omheen habitatvlekken kunnen bijdragen aan verbetering.

'Versterken' refereert naar de effectieve uitbreiding van bestaande habitatvlekken van Europese habitattypes of leefgebieden van soorten door aansluitend op deze gebieden actief nieuwe ecotopen te gaan creëren die resp. als habitatype of leefgebied gelden. 'Versterken' kan verschillende vormen aannemen. Naast het vergroten van een bestaande habitatvlekken kan ook een habitatvlek worden bijgemaakt of kunnen rond een habitatvlek kleine nieuwe habitatvlekken worden gerealiseerd. Dit wordt geïllustreerd in onderstaande figuur.

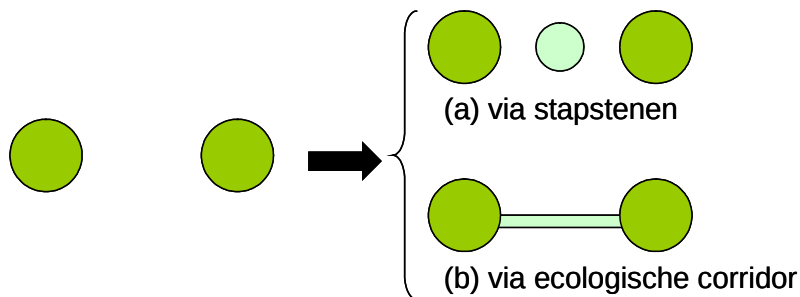

Vergroten is bijvoorbeeld een voor de hand liggende optie wanneer geïsoleerde boskernen – ingebed in een intensief landbouwlandschap - steeds kleiner blijken te zijn als het Minimum Structuur Areaal, dat het voorkomen van natuurlijke processen kan garanderen.

'Verbinden' refereert naar het overbrugbaar maken van naburige habitatvlekken / leefgebieden. Hierin kunnen twee verschillende mogelijkheden worden onderscheiden;

- Werken met stapstenen;
- Realisatie van ecologische corridors.

Dit wordt geïllustreerd in onderstaande figuur.

Het werken met stapstenen impliceert dus het overbrugbaar maken van habitatvlekken (leefgebieden) door in het weefsel tussen bestaande habitatvlekken nieuwe habitatvlekken te gaan realiseren. Werken met stapstenen is relevant wanneer in een richtlijngebied habitatvlekken voorkomen waar habitattypische vlindersoorten voorkomen (bv. Gentiaanblauwtje, Aardbeivlinder) die echter op een te grote afstand van elkaar gelegen zijn om overbrugd te kunnen worden.

De realisatie van ecologische corridors betekent dat er in het landschap duidelijk herkenbare, lijnvormige elementen tussen bestaande habitatplekken (leefgebieden) worden gerealiseerd. Aanleg van houtkanten of houtwallen om bossen met elkaar te verbinden doorheen een open landschap zijn het klassieke voorbeeld. Omgekeerd kunnen ook open corridors worden gerealiseerd in bossen om open landschappen (met habitattypes/leefgebieden van Europese soorten) met elkaar te verbinden.

De vraag WAAR versterking dient te worden voorzien hangt van verschillende factoren af:

1. Het ecologisch doel dat wordt nagestreefd en zijn ecologische en abiotische kenmerken/randvoorwaarden;
2. Maatschappelijke afwegingen.
- 3.

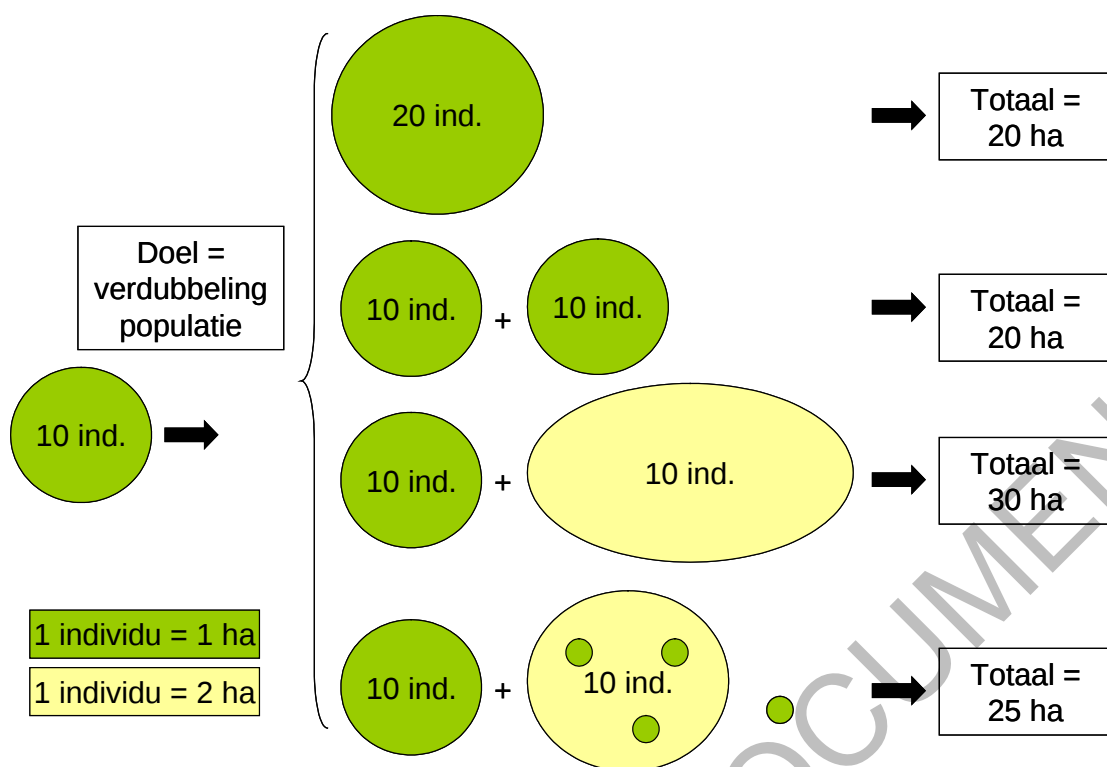
Het ecologisch doel:

Als het ecologisch doel is om de laatste populatie – vaak relictpopulatie genoemd - van een zeldzame amfibieënsoort te versterken dan spreekt het voor zich dat dit in de nabijheid dient te gebeuren van deze relictpopulatie. Zouden nieuwe leefgebieden vele kilometers van de relictpopulatie gerealiseerd worden, dan zouden deze niet bereikt kunnen worden. De eigenheid van de tot doel gestelde soort determineert dus al in hoge mate WAAR actie ondernomen dient te worden.

Ook de abiotiek van een gebied determineert in hoge mate WAAR welke habitattypes of leefgebieden tot stand kunnen komen. In feite hebben we het hier over de fysisch geografische component van de landschapsecologie. Nemen we als voorbeeld een vallei die omgeven wordt door heuvels met op de koppen arme zandgronden en met op de hellingen een lemige ondergrond. Het spreekt dan voor zich dat versterking van uitgebreide natte ecotopen (broekbossen, moerassen, ...) nergens kan gelocaliseerd worden dan in de vallei. Eiken-haagbeukenbossen worden bereikt op de hellingen van de heuvels. Voor eiken-berkenbossen en eiken-beukenbossen dienen de kansen gezocht op de koppen van de heuvels.

Maatschappelijke afwegingen

Vaak zijn er – gegeven een welbepaald ecologisch doel - verschillende ruimtelijke keuze mogelijkheden waarop de verbeteropgave kan wordt ingevuld. Belangrijk is te noteren dat de keuzes die worden gemaakt sturend kunnen werken op het ruimtebeslag dat samenhangt met het gestelde doel. In onderstaande figuur trachten we dit te illustreren.

In de figuur wordt gewerkt met het hypothetisch voorbeeld van een soort die 1 ha behoeft voor 1 individu. 20 individuen worden voor het gebied tot doel gesteld, er zijn er nu 10. Om het doel te bereiken kan een leefgebied worden vergroot of er kan één worden bijgemaakt. Dit betekent al dat er verschillende ruimtelijke mogelijkheden, met elk hun ruimtelijke repercussies, zijn. Er kan ook voor gekozen worden om een deel van de doelstelling te realiseren in voor de soort suboptimale ecotopen of gebieden. Gezien hier echter lagere dichtheden worden bereikt (1 individu behoeft 2 ha i.p.v. 1 ha) is de ruimtebehoefte groter. Dit zou bv. het geval kunnen zijn als beslist wordt dat een deel van de doelstelling gerealiseerd wordt in een gebied met een andere hoofddoelstelling dan natuur (dus in multifunctionele ruimten).

Zoals duidelijk zal worden in de doelenformulering in dit hoofdstuk zullen ruimtelijke keuzes voor het bereiken van doelen niet altijd worden gemaakt. Doelen worden gelocaliseerd indien:

- Er geen andere ruimtelijke mogelijkheden zijn om het doel te realiseren;
- Er een voor de hand liggende verkiesbare mogelijkheid is om het doel te realiseren.

Voor andere doelen zullen verschillende mogelijke ruimtelijke scenario's naar voren worden gedragen. Hierop kan worden aangegrepen in het maatschappelijk debat over de vraag waar doelen gerealiseerd zullen worden.

INFORMATIEF DOCUMENT

Bijlage 9 - Afkortingen- en begrippenlijst

Afkortingen:

ANB: Agentschap Voor Natuur en Bos
BBP: Bekkenbeheerplan
GEN: Grote Eenheden Natuur
GENO: Grote Eenheden Natuur in Ontwikkeling
IVON: Integraal Verwevings- en Ondersteunend Netwerk
MSA: *Minimum Structuurareaal*

NVBG: *Natuurverbindingsgebieden*

NVWG: Natuurverwevingsgebieden
N2000: Natura-2000
RBB: Regionaal Belangrijke Biotopen
SBZ: Speciale Beschermingszone
SBZ-H: Habitatrichtlijngebied - speciale beschermingszones in het kader van de Habitatrichtlijn
SBZ-V: Vogelrichtlijngebied - speciale beschermingszones in het kader van de Vogelrichtlijn
VEN: Vlaams Ecologisch Netwerk

Begrippenlijst:

Agentschap Voor Natuur en Bos: Het Agentschap voor Natuur en Bos is het Agentschap van de Vlaamse Overheid dat instaat voor het beleid, het duurzaam beheren en versterken van natuur, bos en groen in Vlaanderen, samen met alle partners

Bekkenbeheerplan: Het bekkenbeheerplan bepaalt het integraal waterbeleid voor het desbetreffende bekken. Het is een beleidsplan dat tevens de voorgenomen acties, maatregelen, middelen en termijnen bepaalt om de doelstellingen ervan te bereiken. Het geeft nadere uitvoering aan de waterbeleidsnota en, in voorkomend geval, het toepasselijke stroomgebiedbeheerplan

Doortrekkende en overwinterende watervogels: Niet-broedende watervogelsoorten die regelmatig of occasioneel in internationaal belangrijke aantallen voorkomen in Vlaanderen en/of die opgenomen zijn op de Bijlage I van de Vogelrichtlijn

Integraal Verwevings- en Ondersteunend Netwerk: Voor de instandhouding, ondersteuning en versterking van de natuurbiosfeer wordt voorzien in de afbakening van Natuurverwevingsgebieden. Zij vormen als het ware een beschermende jas voor de natuurbiosfeer. Voor de verbinding van de verschillende natuurbiosfeer worden natuurverbindingsgebieden afgebakend. Samen vormen deze gebieden het IVON: het Integraal Verwevings- en Ondersteunend Netwerk. In deze gebieden worden bijkomende kansen gegeven aan planten en dieren. Andere functies zoals landbouw, recreatie, bosbouw, wonen, ... mogen hierdoor niet in het gedrang komen.

Grote Eenheden Natuur: Een grote eenheid natuur is een aaneengesloten gebied met hoge biologische waarde en hoge biologische potentie, waar de natuurfunctie bovengeschied is aan de andere functies. Deze gebieden vormen samen met de 'Grote Eenheden Natuur in Ontwikkeling' het Vlaams Ecologisch Netwerk

Grote Eenheden Natuur in Ontwikkeling: Een grote eenheid natuur is een aaneengesloten gebied met minder hoge biologische waarde of een sterk versnipperde natuur met hoge waarde, maar steeds met een hoge biologische potentie. De natuurfunctie is bovengeschied is aan de andere functies. Door geschikt beheer kan dit gebied evolueren naar een gebied met hoge biologische waarde. Deze gebieden vormen samen met de 'Grote Eenheden Natuur' het Vlaams Ecologisch Netwerk

Habitatrichtlijn: Richtlijn 92/43/EEG van 21 mei 1992 inzake de instandhouding van de natuurlijke habitats en de wilde flora en fauna.

Deze richtlijn is gericht op het waarborgen van de biologische diversiteit door het in stand houden van de natuurlijke habitats en de wilde flora en fauna op het Europese grondgebied van de lidstaten van de Europese Unie.

Aan de lidstaten wordt opgelegd om speciale beschermingszones aan te duiden voor bepaalde habitats en soorten van communautair belang, die worden opgesomd in de Bijlagen I en II van de richtlijn. Deze zones worden Habitatrichtlijngebieden genoemd of, afgekort, SBZ-H (speciale beschermingszones in het kader van de Habitatrichtlijn)

Habitatrichtlijngebied: Zie Habitatrichtlijn

Habitats van de Bijlage I: Dit zijn de natuurlijke habitats van Bijlage I van het decreet Natuurbehoud waarvoor de aanwijzing van speciale beschermingszones vereist is (= Bijlage I van de Habitatrichtlijn)

Minimum structuurareaal

De oppervlakte die noodzakelijk is om alle ontwikkelingsfasen van een bepaald bostype te kunnen omvatten

Natura-2000: Alle speciale beschermingszones (SBZ) samen vormen een Europees ecologisch netwerk, 'Natura 2000' genaamd. In deze Speciale Beschermingszones moeten deze Europees te beschermen soorten en habitats op een duurzame manier in stand gehouden worden, zo mogelijk in harmonie met de traditionele vormen van landgebruik waaraan hun aanwezigheid niet zelden te danken is. In Vlaanderen werden 104.888 ha speciale beschermingszone op basis van de Habitatrichtlijn en 98.423 ha op basis van de Vogelrichtlijn aangemeld bij Europa. Door de overlap vormt dit samen een netwerk van 166.187 ha

Natuurverbindingsgebieden: De natuurverbindingsgebieden worden aangeduid in die gebieden die van belang zijn voor de migratie van dieren en zelfs planten tussen de gebieden van het Vlaams Ecologisch Netwerk (VEN). Vaak zijn ze lijnvormig of strookvormig. Ze bestaan vooral uit een aaneenschakeling van kleine landschapselementen zoals houtkanten en hagen, beken en poelen. Vleermuizen bijvoorbeeld volgen netwerken van hagen, bomenrijen en dergelijke terwijl ze 's nachts van hun slaapplekken naar hun jachtterreinen vliegen. Het beleid van de overheid is er dan ook vooral opgericht om die verbindingfunctie te bewaren en te verbeteren. Zo kan ze stimulerende maatregelen treffen om die kleine landschapselementen en kleine natuurelementen beter te onderhouden, te herstellen of opnieuw aan te leggen. De afbakening en invulling van deze natuurverbindingsgebieden is de verantwoordelijkheid van de provincies

Natuurverwevingsgebieden:

In natuurverwevingsgebieden kan de natuur duurzaam in stand gehouden worden zonder dat dit zware gevolgen heeft voor andere functies zoals landbouw, bosbouw of recreatie. Deze functies verdringen op hun beurt de bestaande natuurwaarden niet. In natuurverwevingsgebieden is de natuur dus evenwaardig aan de andere functies. Voorbeelden hiervan zijn recreatiebossen, overstromingsgebieden, weidevogelgraslanden en kleinschalige landbouwlandschappen met verspreide, meestal kleinere natuurgebieden.

Vaak sluiten deze natuurverwevingsgebieden aan op de gebieden van het Vlaams Ecologisch Netwerk (VEN). Door hun ligging vormen ze dan een buffer tegen nadelige invloeden van buitenaf voor de belangrijkere en/of kwetsbaardere gebieden van het VEN.

De natuurverwevingsgebieden vormen samen met de natuurverbindingsgebieden het Integraal Verwevend en Ondersteunend Netwerk (IVON)

Regionaal Belangrijke Biotopen: Biotopen die niet opgenomen zijn in de Bijlage I van de habitatrichtlijn maar die in Vlaanderen wel een bescherming genieten, ondermeer via de regelgeving rond het verbod en de vergunningsplicht voor vegetatiewijziging

Soorten van de Bijlage II: Dit zijn de dier- en plantensoorten van Bijlage II van het decreet Natuurbehoud die voorkomen in Vlaanderen (= Bijlage II van de Habitatrichtlijn)

Soorten van de Bijlage III: Dit zijn de Europees bedreigde plant- en diersoorten van Bijlage III van het decreet Natuurbehoud die over het hele grondgebied moeten worden beschermd (= soorten uit de bijlage IV van de habitatrichtlijn)

Soorten van de Bijlage IV: Vogelsoorten van Bijlage IV van het decreet Natuurbehoud waarvoor speciale beschermingszones moeten worden aangewezen (=Vogelsoorten uit de Bijlage I van de Vogelrichtlijn)

Speciale Beschermingszone: Zie Natura-2000

Vlaams Ecologisch Netwerk: De Vlaamse overheid neemt op dit moment tal van initiatieven voor het behoud en de ontwikkeling van onze omgeving. Om de open ruimte in de toekomst veilig te stellen, wordt door de Vlaamse overheid onder meer een Vlaams Ecologisch Netwerk (VEN) uitgetekend. Een geheel van de mooiste plekken natuur in Vlaanderen waar de natuur extra beschermd wordt en gebruikers en eigenaars bijkomende middelen en mogelijkheden krijgen om mee te bouwen aan een natuur- en mensvriendelijke omgeving.

Het VEN vormt met haar grote aaneengesloten gebieden de ruggengraat van de toekomstige natuurlijke structuur (netwerken) in Vlaanderen. Het bestaat uit de Grote Eenheden Natuur (GEN) en Grote Eenheden Natuur in Ontwikkeling (GENO)

Vogelrichtlijn: Richtlijn 79/409/EEG van 2 april 1979 inzake het behoud van de vogelstand.

In 1979 zag een eerste Europese richtlijn inzake natuurbehoud het levenslicht: de Vogelrichtlijn. Deze richtlijn is gericht op de instandhouding van alle vogelsoorten die natuurlijk in het wild voorkomen op het Europese grondgebied van de lidstaten van de Europese Unie. Zij heeft betrekking op de bescherming, het beheer, de regulering en de exploitatie van deze soorten. Europa legt haar lidstaten op om speciale beschermingszones aan te duiden voor bepaalde soorten die worden opgesomd in Bijlage I van de richtlijn. Deze zones worden Vogelrichtlijngebieden genoemd of, afgekort, SBZ-V (speciale beschermingszones in het kader van de Vogelrichtlijn)

Vogelrichtlijngebied: Zie Vogelrichtlijn